

FALLA LA VIA 2026

FALLA LA VIA 2026

Així ens expressem

PECAT I FOC

Quan la Moma balla, el pecat calla

- ☯ El llibre ha participat en la convocatòria dels premis de la Generalitat per a la promoció de l'ús del valencià.
- ☯ Aquest llibret participa en els Premis de Lletres Falleres.
- ☯ Aquest llibret participa en el Premi de la Llettra d'Or, convocat per la FdF Junta Local Fallera de Tavernes de la Valldigna.
- ☯ La part literària infantil d'aquest llibret participa en el Premi Santa Anna.
- ☯ L'A.C. Falla La Via promou la igualtat entre dones i homes i l'ús del llenguatge inclúsiu mitjançant el Premi La Vía de la Igualtat, patrocinat per Lex Solucions Legals.
- ☯ L'A.C. Falla La Via defensa la llibertat d'expressió, però no comparteix necessàriament les opinions de les escriptores i escriptors que hi col·laboren.

En este any en què complim quaranta-cinc anys de Falla La Via, comencem este llibret amb el batec antic del Corpus, quan els pecats desfilaven davant del poble i les virtuts caminaven darrere, serenes, per recordar-nos que sempre hi ha un camí millor.

A totes les persones que estimen els llibrets fallers, que en cada escrit descobriu allò que cal deixar anar, i en cada cendra la força per començar de nou. Que les nostres febleses ens facen humanes i humans i les nostres virtuts, una falla cada dia més gran.

Amb tot el cor,
que este llibret siga llum, memòria, camí i abraçada.

EDITA

ASSOCIACIÓ CULTURAL FALLA LA VIA

DIRECCIÓ, DIBUIX I FOTOGRAFIA
Delegació de llibret i valencià

DISSENY, MAQUETACIÓ I CUBIERTA
Sarabel Ramos

IMPRESSIÓ
ESDRÁS SERVICIOS GRAFICOS S.L.

PORTADA
Delegació de llibret i valencià

PUBLICITATS
Juan Bautista Grau Magraner,
Jéssica Talens Magraner

CORRECCIÓ
Beatriz Palomares, Tere Fons, Laura Bellver,
Jéssica Talens, Laia Burguet, Vero Peris,
Marc Vercher

DIPÒSIT LEGAL
A-90-2011

TIRADA
Edició de 170 exemplars

LLIBRET DISPONIBLE A

SUMARI

- Racó Literari
- Racó Infantil
- Racó Faller
- Empreses col·laboradores
- Agraïment final

Només qui coneix els seus pecats pot triar ser virtut.

Quan la moma balla, el pecat calla

700 aniversari del Corpus Christi a València, la "Festa Grossa"

Ariba el dia de la processó del Corpus, representada no sols al cor de València, sinó també a molts municipis de la nostra terra;; la gent espera als carrers, el sol dels primers mesos d'estiu està ben alt al cel i el so de la dolçaina, acompanyada per la percussió del tabalet, s'escolta cada vegada més a prop. Allà lluny, comencen a distingir-se figures emmascarades: unes visten amb els colors vius de l'infern i del dimoni — el roig, el groc i el negre— i, d'entre elles, destaca la Moma, vestida de blanc, la Virtut que eixirà victoriosa de la lluita contra els pecats.

Dansen al mateix temps que s'acosten. La Moma, representació de la Virtut, és rodejada pels pecats, que l'engabien ballant a un ritme ternari mentre l'assetgen i la tempten. Ells són set pecats: la Supèrbia, l'Avarícia, la Luxúria, la Ira, l'Enveja, la Gola i la Peresa, i ella engloba cadascuna de les virtuts que els contraresten.

Històricament, la processó del Corpus data del segle XIII, i els primers registres dels quals es té constància situen el ball de la Moma, tal com se'l nomena hui en dia, al segle XVI.

Tradicionalment, la dansa és la representació de la victòria de la Virtut — la Moma— contra els set pecats capitals. El ball s'inicia amb la Supèrbia, mare de tots els vicis i pecat capital principal, guiant la Moma i sent acompanyada per les representacions de l'Avarícia, la Luxúria, la Ira, l'Enveja, la Gola i la Peresa. En algunes poblacions, com ara Segorb, per a quadrar de manera simètrica el ball, s'incorpora un huité pecat, l'Odi, germà de l'Enveja.

Sense cap dubte, la història de la terra valenciana no ha deixat immutable la Dansa de la Moma. A la segona meitat del segle XIX, la premsa liberal i republicana va qualificar la part folklòrica de la processó del Corpus com una mostra de la incultura popular, i després d'aquell

fet, l'Ajuntament de València va decidir no fer-se càrrec del manteniment de la indumentària necessària per a vestir les danses. Malgrat tot, el ball de la Moma va continuar recorrent els carrers, emparat per les cases de lloguer de vestits.

Tanmateix, el ball de la Moma va anar guanyant renom popular; tant era així que podem trobar-ne referències en les publicacions de Salvador Giner i de Blasco Ibáñez. Col·loquialment, el nom de la dansa va anar canviant del "ball dels momos" o "dels vicis" al "ball de la Moma". De fet, ens consten documents de l'època en què s'indica que el ballador que feia de Moma era qui més cobrava, ja que era qui més ballava.

L'any 1931, la República prohibí les processons fora de les esglésies, i la Moma desaparegué fins al 1940. Malgrat la col·laboració del mestre de danses, l'interés per ballar en la València de la postguerra va caure en mans de persones marginades de la societat que eixien en la processó a canvi d'un salari insignificant, però sense interès per mantindre amb dignitat la tradició que representaven. La majestuositat que caracteritza la processó del Corpus no inicia la seua recuperació fins a l'any 1977, i amb ella la reconstrucció de la Dansa de la Moma. Des dels inicis fins a l'actualitat, la manera de dansar la Moma ha anat variant: d'una actitud més combativa i descarada fins a un aspecte

reposat, pròxim a la dansa dels misteris dels segles XVII i XVIII.

És interessant analitzar com els protagonistes principals de la dansa s'expressen, no sols amb el moviment, sinó també amb la indumentària que els caracteritza. El contrast entre Pecat i Virtut resulta tan evident com el dia i la nit o el cel i la terra.

Els pecats, vicis o "mimos", llueixen colors tradicionalment associats a l'infern i al dimoni: roig i groc, com el color de la flama, i negre, relacionat amb la foscor i l'obscuritat. Visten una brusa roja de vellut, un teixit càlid adornat amb cintes grogues i negres que simulen una branca amb fulles. Els pantalons, que simulen torrentins, arriben per davall del genoll, amb cintes horitzontals grogues

i negres. El més característic de la vestimenta del pecat és el barret cònic i la solapa gran que els tapa el bescoll. Aquesta està decorada amb un animal diabòlic de tela negra cosida sobre fons groc. En algunes poblacions s'associa un animal a cada pecat; en altres, és típic portar un drac o fardatxo a la solapa del bescoll. En temps antics, quan hi havia pressupost per a mantindre la indumentària, portaven el nom del pecat escrit a la solapa del barret.

A la cara, els vicis porten una màscara negra que amaga a la perfecció la seua identitat, simulant que el pecat és anònim, però pot tindre molts rostres. A més, el pecat s'arma amb un bastó, tradicionalment prim, semblant a un gaiato, i ara més gruixut i recte, que utilitza per temptar i assetjar la Virtut.

La Moma va quasi íntegrament vestida de blanc, color associat a la puresa, a la llum i al que és etern, i contrasta de manera quasi grotesca amb el soroll visual que transmeten els pecats. La Virtut llueix un vestit tradicional de dona valenciana, amb el brial, els guardapeus i el davantal, que li confereixen certa gràcia als moviments.

Al cap, porta una mantellina de mitja lluna i, damunt, una corona de flors. Mentre els pecats s'armen amb bastons, la Moma empunya, amb un mocador, un ceptre daurat, quasi com si no el volguera tocar. La cara la porta coberta amb un antifàs i un pitet. No hi ha cap centímetre de pell visible en la Virtut, ja que, segons la tradició i el manament catòlic de l'època, les dones no podien ballar en les danses ni desfil·lar en els misteris del

Corpus. Per tant, la Moma havia de ser representada per un home barbut, que havia d'anar ben cobert perquè no es descobrira la seua masculinitat.

A la capital valenciana, per a poder començar a ballar, els dos banderers que encapçalen la desfilada deixen els estendards i es preparen. El ball sencer només es balla a l'inici de la processó i, en acabar, a un escenari als peus de la Catedral. Mentre dura la processó, els dansaires no fan el ball íntegre, sinó que interpreten una de les set figures mentre caminen pels carrers de la ciutat.

La figura que obri el ball és la presentació, que es balla en dues fileres paral·leles. En una se situen la Supèrbia —pecat original que sempre acompanya

la Moma— i la Moma mateixa; enfront, els sis pecats restants. El ball comença amb unes voltes de presentació en les quals, amb actitud cautelosa, els pecats respecten la distància amb la Moma.

En la segona figura que compon el ball, la Supèrbia abandona la Moma i recorre fent zig-zag els seus companys, fent comboi i convencent-los per a començar la batalla amb la Virtut. Al ritme de la dolçaina, els vicis utilitzen els bastons per rodejar la Moma i deixar-la tancada en un cercle de pecats. En acabar la melodia, els pecats cedeixen i alliberen la Virtut.

La tercera figura és la gàbia: els momos empunyen el seu bastó i col·loquen l'extrem a pocs centímetres per damunt de la corona de la Moma, formant una cúpula reixada. Però al final de la melodia, la Moma alça el ceptre, gira sobre si mateixa, i els pals tornen al muscle dels pecats.

Els pecats inicien llavors la temptació, la quarta passada: es posen en cercle deixant la Moma a dins, i la Supèrbia entra, assetjant i perseguint la Moma, que l'esquiva amb gràcia mentre els altres pecats continuen girant mantenint el cercle.

En la cinquena figura, els momos fingeixen colpejar la Moma, formant una gàbia que ara s'obri i es tanca rítmicament. Igual que abans, la Moma alça el ceptre, gira, i tots se saluden.

L'última prova és el pont: els sis pecats menors formen dues files enfrontades, conformant un passadís de bastons. La Supèrbia acompanya la Moma pel braç, passant per baix del pont fet amb bastons. Per a no colpejar-se, la Moma s'inclina lleugerament, humiliant-se davant dels pecats.

Després d'aquesta humiliació, la Virtut ha vençut. Els momos tornen a formar el cercle, però la música canvia, indicant que ja és indiferent allò que intente el pecat: la Virtut aconseguirà guanyar-lo. Els momos fan un últim intent: colpegen els seus pals amb els dels seus companys laterals per espantar la Virtut,

que es manté impassible. Llavors, amb els compassos finals, la Moma va tocant amb el seu ceptre el cap dels momos, sense eixir del cercle, i els pecats es van agenollant, deixant caure el bastó a terra. Finalment, queden tots agenollats entorn de la Moma, la qual llavors fa la seua reverència.

La Moma, la gran Virtut, s'ha convertit en humilitat per vèncer la Supèrbia, i en generositat per erradicar l'Avarícia. Ha utilitzat la castedat com a arma enfront de la Luxúria i ha fet de la paciència la contraposició de la Ira. La Virtut s'ha fet abstinent per fer front a la Gola i, amb diligència, ha eliminat la Peresa; finalment, l'Enveja ha sigut vençuda per la caritat.

Allò que queda clar cada vegada que la dolçaina i el tabalet donen principi a la dansa és que, quan la Virtut balla, el Pecat és vençut i calla.

Emma Peris

50 anys de dansades, tradició i carrer. 50 anys del Grup de Balls Populars la Vall de Tavernes.

Delegació de Llibret, Valencià i Igualtat 2026

El Grup de Balls Populars La Vall de Tavernes, nascut el 1975, és un dels grans referents en la recuperació i difusió de la música i les danses valencianes. Allò que va començar com una colla d'amics i amigues tocant i cantant cançons tradicionals s'ha convertit, cinquanta anys després, en un projecte cultural que ha portat les danses valencianes per tota Espanya i per nombrosos països d'Europa, incloent-hi actuacions al mateix Parlament Europeu.

El grup manté viva la tradició amb activitats tan arrelades a la nostra ciutat com la Dansa Popular, la Trobada Infantil i Juvenil, el Festival de Balls Populars o la participació en festes com la Romeria a la Mare de Déu de Lourdes i la Fira de Sant Jaume. A més, compten amb una escola que forma les noves generacions en música, dansa i indumentària valenciana.

El 2025 han celebrat el seu cinquanté aniversari, i aprofitem aquestes pàgines per a felicitar totes i tots els qui en formeu part i encoratjar-vos a continuar amb la vostra tasca cultural.

Conversem ara amb alguns dels seus membres, que, a més de ser balladores i balladors, són també falleres i fallers de la nostra comissió. Tenen una mirada doblement arrelada a la cultura valenciana, que ens permetrà conèixer com conviuen en un mateix cor la passió pel folklore i l'esperit faller.

Us presentem Amparo Montoya, Javier Escrihuela, Amparo Ferrando, Luís Montoya, Maria Espí, Amparo Juan, Susana Gómez, Amparo Grau, Emma Peris, Carla Escrihuela, Martina Pastor, Beatriz Palomares i Juanjo Espí.

Llibret: Amparo, quina relació tens amb el grup de balls? Com vas arribar-hi?
Amparo Montoya: Vam començar a ballar l'any 1980, aproximadament. El meu germà i jo tindríem uns 8 i 7 anys, respectivament. En els balls volien formar un grup infantil i vam entrar un grup molt nombrós de xiquets i xiquetes d'edats prou similars. Van demanar que intentàrem ser parella (un xic i una xica). Entraren també els meus cosins Amparo i Antonio perquè mon tio Antonio era el president i ens va comboiar.

Ens assajava Carmen Mazarrota, que va fer un gran treball per a ensenyar-nos. Assajàvem els diumenges al matí. Després dinàvem junts i, de vesprada, moltes vegades anàvem tots els xiquets i les xiquetes al cine. Vam fer molta

amistat, tant els menuts com els pares. Teníem moltes actuacions pels pobles del voltant i, quan ens vam anar fent majors, també viatjàvem, sobretot a l'estiu, per Espanya i altres països. Hem conviscut i hem gaudit moltíssim. Crec que el sentiment comú és de «família».

Llibret: Javi, conta'ns quina és la primera vivència que recordes dins del grup.
Javier Escrihuela: La primera vivència va ser ballant a les festes del poble, ballant la dansa fins a arribar a l'escenari. En aquella època vestíem pantaló negre, camisa blanca i faixa roja, i lluïem espartanyes. I després, una de les vivències més boniques era ballar pels carrers del poble en festes. Un cotxe anava davant, amb uns altaveus al sostre, i nosaltres el seguíem sense parar de ballar.

Llibret: Amparo, ens agradaria conèixer què t'ha fet mantindre't activa en aquesta activitat durant tot aquest temps.

Amparo Ferrando: Et diria que és la meua passió per la cultura valenciana, pels balls populars de tota la vida i per les tradicions del meu poble. Què m'ha fet mantindre'm en aquest temps? He de dir que no hi he estat tot el temps. Cinquanta anys són molts anys, però sí que hi estava de menuda, quan em van apuntar els meus pares i ballava amb el meu germà; i després, quan van nàixer les meues filles, les vaig apuntar a les dues. Aquest 50é aniversari ha fet que jo tornara a viure què és la cultura valenciana i com potencia la nostra llengua a través de les cançons.

Llibret: Luís, què signifiquen els balls populars per a tu i per al poble de Tavernes de la Valldigna?

Luís Montoya: Per a mi, els balls populars són la manera en què s'expressava el nostre poble en una època en què no hi havia mitjans de comunicació com hui els coneixem. La gent contava, mitjançant cançons i balls, els costums d'un poble: festejos, baralles, amistats, relacions familiars, política, religió, etc. Per això, crec que és molt important mantindre aquesta tradició que ens recorda d'on venim, i tenim l'obligació de transmetre-la a les generacions vinents perquè no es perda.

Llibret: Al repertori del GBP La Vall de Tavernes, molts són els balls que trobem. Maria, hi ha algun ball, vestuari o costum del grup que cregues que siga especialment emblemàtic? Per què?

Maria Espí: El ball dels *panderos* és una de les peces més característiques del GBP La Vall de Tavernes. Forma part del repertori popular i autòcton del nostre poble i posa el punt final a la majoria d'actuacions del grup. És un ball divertit per als balladors i les balladores, i apassionant per a qui ho observa, que nombroses vegades ha acabat dret aplaudint molt emocionat. Des del punt de vista d'una balladora que s'ha criat dins del grup, *Els Panderos* és el ball que, des de ben menudetes, totes volem

aprendre a ballar i que, el dia que tenim l'oportunitat d'estrenar-lo a l'escenari, eixe dia el recordem per a sempre.

Llibret: Amparo, fallera i balladora, en el context de les Falles i de la cultura popular valenciana, quin paper creus que juga el grup de balls?

Amparo Juan: En el context de la cultura popular, és evident que el grup de balls juga un paper amb molta responsabilitat. Des dels seus orígens (enguany ha celebrat el seu 50é aniversari), l'objectiu principal del grup ha estat transmetre tradicions i costums dels nostres avantpassats, posant-ho en evidència al carrer i als escenaris. El grup s'ha

preocupat de documentar-se per a mostrar al públic aquells balls, música, passades, treballs i oficis, indumentària, tipus de teixits, complements ornamentals... que s'utilitzaven, es vivien i es vestien en temps antics.

A més de posar en escena un espectacle vistós i lluidor, aquest ha de tindre l'essència de recordar amb la intenció de perpetuar les nostres arrels a les generacions venidores.

A la ciutat de València, la JCF està al capdavant de dos esdeveniments: els Balls al Carrer, amb la XXVIII edició per a l'exercici faller 25-26, i la Dansa a la Verge, amb una limitació de quatre fallers per a cada comissió que vulga participar. L'acollida d'aquest acte cada vegada és més sol·licitada i han hagut de premiar les comissions que participen en els Balls al Carrer per damunt de les altres.

Se sap que les falleres majors de València havien participat sempre en la dansa que organitzaven els grups existents a la província de València per tal d'ofrenar a la Mare de Déu en la seua festivitat. Amb el temps, la resta de falles s'han sumat a aquest esdeveniment. Tantes persones volen retre-li homenatge a la Geperudeta que compta amb tres dansades en les vespres de la seua festa, el segon cap de setmana de maig: dansa infantil, dansa de falles i dansa dels Nobles.

Hui, a la ciutat de València, els balls populars estan més vius que mai gràcies al suport de les falles i la JCF. Em roda la llagrimeta en pensar com seria si al meu poble sorgira aquesta tendència al món de les falles. Tenim un grup de balls al poble amb molta solera, tenim un repertori amb balls del nostre poble... tenim el deure de transmetre aquesta herència. Hem de sentir orgull de tindre-la i engrandir-la.

Llibret: Susana, creus que ha canviat la forma de fer els balls o la percepció que en té la societat des dels anys en què es va fundar el grup fins ara?
Susana Gómez: Sí, totalment. Als nostres inicis, el grup tenia un repertori completament autòcton que havíem heretat dels familiars i membres de l'antic grup. A poc a poc, hem anat evolucionant i aprenent peces de tot el

territori valencià, de nord a sud, de la costa i de l'interior, sempre respectant les arrels de tota la música que escollim.

Quan el públic ve a veure'ns, evidentment, espera veure alguns balls de tota la vida, però també es vol sorprendre amb alguna nova història que ve d'algun poble d'Alacant o Castelló, que porta un nou ritme, una nova melodia, i espera que els la cantem i la ballem com ho farien a la seua terra d'origen, sense perdre la seua essència.

Llibret: Amparo, de segur que tens algun moment preferit amb el grup. Conta'ns quin és.
Amparo Grau: Hi ha tants moments dins del grup que no sabia quin elegir. Com que soc prou coqueta, he pensat que quan estic posant-me divina per a fer l'actuació és un moment preferit.

També he pensat com de bé ho passe amb les meues amistats del grup, als assajos, actuacions i altres comboiets que fem. Aquesta pregunta m'ha fet pensar... Definitivament ho tinc clar: m'agrada ballar. Com tot aprenentatge, té moments que no són fàcils. De sobte, a poc a poc, ja ho tens clar, saps les passades, poses les bragues on toca, les postisses comencen a sonar... i la teua ment es dedica a gaudir d'eixe ball sense pensar en res més, només que estàs ballant i que vols lluir.

Llibret: Emma i Carla, balladores des de menudes i enamorades també de les falles. Què li diríeu a un xiquet o una xiqueta de 10 anys que està dubtant si apuntar-se al grup de balls?
Carla Escrihueta: Els balls populars són tradicions. Aprenem a ballar, cantar i gaudir del folklore valencià. Aprenem a tocar les postisses i ens divertim molt. Anem a altres pobles, als aplecs infantils on ballem amb altres xiquetes i xiquets. També fem excursions i dinars. Apunteu-vos, xiquetes i xiquets. Aquesta tradició és molt bonica.

Emma Peris: Apuntar-se als balls és una peculiar forma de viatjar en el temps, de ballar les cançons que els nostres avis i besavis utilitzaven per a socialitzar, per a conèixer-se. Els saraus actuals, on una rondalla toca i la gent balla, són una representació del que passava abans. Quantes històries d'amor han començat ballant un bolero? Quants amics s'han conegut ballant una polca? Apuntar-se als balls és passar-ho bé, fer amics i, sobretot, formar part de la nostra història valenciana.

Llibret: Martina, sabem que t'agrada molt ballar. Si pogueres demanar un desig per al futur del grup, quin seria?
Martina Pastor: Si jo poguera demanar algun desig per al futur del grup de balls, seria que cada vegada comptàrem amb més balladors, per així continuar formant una família més gran i poder gaudir tots junts dels balls, la música i les tradicions que hem d'evitar oblidar, perquè són part de nosaltres. A més, cada vegada són més els xiquets que saben com de bé s'ho passen en cada assaig, actuacions,

dansades o fins i tot viatges, i on sempre quedaran records inoblidables per a tot el grup.

Llibret: Susana, quina importància creus que té fer visibles aquests 50 anys d'història per al poble i per a la cultura local?

Susana Gómez: Em sorprén, encara, trobar gent al nostre poble que no sap que hi ha un grup de danses. És curiós que, de vegades, som més coneguts fora que dins de casa. La celebració del nostre 50é aniversari ha tingut un impacte en l'àmbit cultural perquè, no solament som una de les associacions més antigues del poble, sinó també de les que més països i terres ha recorregut, deixant empremta allà on hem anat.

Aquest és un aniversari important i és necessari, per part de tots, donar visibilitat a una associació que manté vives les tradicions, les arrels i el folklore valencià amb tanta força des de fa tants anys.

Llibret: Beatriz, mirem cap endavant. Quins reptes veus de cara al futur del grup després d'haver arribat a aquest aniversari?

Beatriz Palomares: Els reptes de futur són, principalment, poder sobreviure economicament, atés que els recursos són mínims d'acord amb totes les activitats fetes anualment i l'economia actual. Pel que fa al futur dels membres, mentre hi haja música, hi haurà balladors i balladores disposats a dansar.

Per acabar aquesta remembrança de tants anys de ball, parlem amb Juanjo Espí. Començà a ballar amb set anys i aquest 2025 ha complit cinquanta-set anys.

Llibret: Juanjo, has pertangut al Grup de Balls Populars La Vall de Tavernes tots aquests cinquanta anys. Ens agradaria conèixer quines paraules resumirien per a tu què són cinquanta anys als balls populars.

Juanjo Espí: Allò que començà com un comboi d'amics fa cinquanta anys, hui s'ha convertit en un dels projectes culturals amb més prestigi del panorama folklòric valencià, gràcies al camí que uns veïns i veïnes del poble han anat fent seu com a estil de vida, i al segle XXI ha permés mantindre viu un valuós tresor de la nostra cultura i de les nostres arrels. Moltes gràcies, Falla La Via, per donar-nos veu i lletra.

Cinquanta anys després, al GBP La Vall de Tavernes continuem trobant música i dansa, amstatt i la identitat de tot un poble. Poder llegir les paraules de tantes balladores i balladors, que, a més, formen part de la nostra comissió, ens recorda que estem fets de foc, però també de música, de tradició i de dansa.

Des d'aquestes pàgines us volem donar les gràcies per mantindre viva la tradició del nostre poble, per fer-nos ballar amb la memòria, per ser passat, present i, per damunt de tot, futur a través de l'escola de ball. Gràcies per ajudar a fer créixer i perdurar les danses de la nostra ciutat. Des de la Falla La Via, desitgem de tot cor que Tavernes continue omplint-se de música, de panderos, de danses i d'orgull, i que aquest aniversari siga la metxa que encenga molts anys més de cultura viva compartida amb vosaltres.

Enhorabona, família del Grup de Balls Populars La Vall de Tavernes!

Mirades d'identitat

Mirades d'identitat

És l'essència acaronadora d'un compromís que colpeja dins
un cor que batega en flama, colpit d'emoció mentre somrius.

Aplec de sentiments que, a poc a poc, es van desfent
per estibar les entranyes i el camí anar fent.

Les mirades còmplices es busquen nerviosament,
fent coincidir pupil·les en un punt molt concret.

Quatre façanes marquen l'eix central
on el monument comença a perfilar-se.

Ulls indiscrets escorcollen l'escena,
observen els moviments suaus de les figures enlairades:
un ballet de ninots coordinat per a deixar, fins al remat, tot en equilibri col·locat.

Llavors, tornem a alçar la vista, preguem al cel
per un final d'hivern silenciós, cautelós amb les il·lusions,
i encenem la nostra olor de pólvora,
i aturem els rellotges per fer de l'explosió la nostra ensenya.

Les nostres devocions es fan còmplices,
aliades per reverir tradicions pròpies.
Engresquem la mirada, que no pot fugir
del cadafal que acabarà donant-te caliu
amb un mantell de clavells de color viu.

I amb eixe aroma que hem teixit
reconeixerem que el foc ens espera l'endemà.
Explorarem la nit amb la llum de les espurnes,
que embravides ens anunciaran
que tot acaba per tornar a començar,
i les nostres mirades amb la festa es fondran.

Apocalipsi emocional quan l'hivern a la primavera done la mà.

Nit i dia la mateixa durada tindran,
i en silenci deixarem caure els parpalls
per mirar dins nostre, alenar, recordar i tornar a arranjar.

Laia Burguet

Vergonya, cavallers, vergonya, vergonya!

PERSONATGES

Per ordre d'aparició:

*IRA: serà necessari canviar l'accent?
(València-València)*

*PERESA: no estan mai quan se'ls
necessita (DANA, apagada 28/04/2025,
incendis d'estiu 2025).*

SUPÈRBIA: a pel currículum inventat.

*ENVEJA I AVARÍCIA: corrupció i
obstinació.*

*LUXÚRIA: Kisscam concert de Cold
Play 16/07/2025 a Boston.*

GOLA: amb nom propi, Donald Trump.

IRA:

- Ja que parlem de virtut
i del pecat capital
atenció a l'accent agut
que ha soterrat l'Estatut
i el nom de la Capital.

Ara ens diuen per sorpresa

caldrà escriure València.

Així és com la gent s'expressa

diu un filòleg amb certesa.

Doncs... i per què no Balència?

PERESA:

- Buf! la inacció política,
més baralles que solucions.

Si els fem una analítica,
l'orxata resulta crítica,
reflectint falta d'accions.

SUPÈRBIA:

- D'inaccions a invencions
de moda està inventar.

Carreres que són ficcions
dignes dels millors guions

Netflix comença a filmar.

AVARÍCIA I ENVEJA:

- Un guardaespalles potent,
convertit en conductor
del ministre de foment,
posicions escalà àgilment
i ja el tenim com a assessor.

En malversar s'han centrat
amb Santos, nom molt curiós!

Els tres compenetrats
xarren a uns àudios filtrats.

Cas totalment miserios!

LUXÚRIA:

- Abatuts també es quedaren
dos amants que disfrutaven
quan a un concert els pillaren...

La «kisscamera» punxaren
mentre tots dos s'abraçaven.

GOLA:

- Un altre amant ha escalat
de valent, ara voreu!

De ser playboy destacat
i un misogin confessat
a president! Ai redeu!

Donald Trump! Esteu aprovats.

Veneçuela ha intervingut
a Groenlàndia no esteu salvats!
I amb discursos depravats
ja té el "seu" Nobel volgut.

TOTS ELS PECATS:

- Es contenen tots els pecats
i per què no els pecadors?

Ens deixen acollonats
amb tantes barbaritats.
Comparsa d'estafadors.

Laia Burguet

El cantó del carrer Cavallers

No hi havia a València dos amants com nosaltres...

Paràrem en aquell cantó, meravellats de veure el carrer Cavallers de gom a gom. Balcons engalanats, altars enmig del carrer i el subtil aroma de flors fresques i de murta envaint-ho tot. Les campanes del Micalet repicaven sense parar, enmig d'aquell capvespre de juny. Les pedres del centre històric tenien, hui, molta història per a contar. Era dia de festa grossa, era dia de Corpus.

Així, m'explicares que la primera constància de la processó del Corpus de València fou l'any 1355, gràcies al bisbe Hug de Fenollet. Pràcticament des d'aleshores, s'ha mantingut una celebració constant i amb un itinerari molt semblant a l'actual. Com a festa religiosa, l'objectiu sempre ha sigut fer una

proclamació pública de la fe i ensenyar al poble les històries de la Bíblia.

Estàvem en un lloc històric on, tal vegada, dos amants com nosaltres ja s'hi havien parat. Amb els ulls oberts, les mans entrelaçades i el somriure als llavis, ens ho miràvem tot. Preteníem enregistrar el moment per sempre en la memòria: els detalls, els colors, les llums, les olors.

Feu aparició la Creu processional enmig d'un solemne silenci que només era el preludi de tota la solemnitat envoltada de festa que coneixeríem prompte. Els gegants i cabuts envaïen l'espai, però jo no podia apartar els ulls de la Moma, aquella figura blanca de cap

Font: Visit Valencia

a peus que no es doblegava a cap pecat. Pensava en tots els amants que s'hi havien estimat abans que nosaltres mentre la Moma ballava, inabastable pel temps.

Xiquetes i xiquets continuaven la processó mentre dansaven amb uns cavallets ben particulars, de fusta. És la Dansa dels Cavallets, m'explicares a cau d'orella.

Tot seguit, enfilaren el carrer Cavallers diversos grups que posaven en escena misteris bíblics com el de Sant Cristòfol, Adam i Eva o Herodes. Aquests misteris són llibres d'història oberts perquè puguem guaitar-hi i delectar-nos. Confreres, ordes religiosos, associacions culturals i diferents gremis, a més del clero catedralici i diocesà, veiérem desfilat.

Les autoritats municipals tancaven amb serietat la processó, acompanyades per les forces de l'ordre.

Però tothom contingué l'alé i, en el més solemne silenci i respecte, la Custòdia va fer la seua aparició. La devoció travessà, al ritme de la dolçaina i el tabalet, cada racó.

A la calor del teu coll vaig trobar refugi i protecció, i et vaig confessar el temor que em feia que aquest instant nostre s'esvaïra en el temps. Però amb una mirada aconseguies fer etern el cantó del carrer Cavallers.

*No hi havia a València dos amants
com nosaltres,
car d'amants com nosaltres en són
parits ben pocs.*

Font: Visit Valencia

Processó del convit

Diumenge de juny, i les campanes em desperten. Però no sonen com sempre: una melodia diferent, melòdica, ompli l'ambient.

—Què passa? Quin dia és hui?

Em desperte i, amb els ulls plens de lleganyes, trac el cap al carrer. Visc al centre de València, i, tot i que ací sempre hi ha festa, hui és una festa diferent.

Veig gent engalanada, persones amb vestits semblants a l'època de Matusalem i unes peces de falla carregades dalt de carros.

—Però es pot saber què passa hui?

A més, per què fa hui tant de sol? Si ahir encara feia bona temperatura...

Decidida a investigar, em rente la cara i agarre un cafè per a emportar. Per què sempre em sorprén tant aquesta ciutat?

Quan arribe cap a les Torres, el carrer ja va ple. I arribar a la plaça és complicat, però no impossible!

Pregunte a un parell de dones majors que, per edat, sabran què passa:
—Disculpen, quina festa és hui?

—Que no ho saps, xiqueta? Hui és el dia de la festa grossa.

—Que la festa grossa no són les Falles, ací?

—Ai, joventut! Hui és el Corpus Christi! Un dels dies que el sol més llueix!

Que hui és què? De veres que ací fan festa per tot, pense per als meus endins. Però, quan alce el cap i comence a veure tot el que hi ha muntat... crec que aquestes dones em faran hui de professores.

—Disculpen, em poden contar això del Corpus què és?

—Mira, xiqueta. El Corpus és una festa religiosa Catòlica que se celebra des de fa centenars d'anys. Abans era tradició celebrar-la en dijous, però des de fa un temps passà a celebrar-se en diumenge.

Començà a contar-me la dona, Maria, a qui sempre estaré agraïda, i també a la seua amiga Àngela.

M'explicaren que la de València és una de les processons més importants per la seua història documentada. A més, hi ha una curiositat: la processó és realment de vesprada, però al matí se celebra la Processó del Convit.

—I què és el Convit?

—Doncs, tal com sona! Una invitació a la festa.

És el capellà de les Roques qui inicia la cercavila, convidant tota la ciutat a participar en la processó de la vesprada,

i recordant que és dia de festa grossa. Engalanen carrers i s'hi escampen plantes aromàtiques, perquè el "Cos de Crist" travessarà la ciutat aviat.

La música està molt present, amb músics per tot arreu i de diferents instruments: els timbalers de la ciutat, la banda municipal i, per descomptat, dolçaina i tabal! Sense oblidar els tocs de campana, que ressonen per tota la ciutat, fent saber que la festa està per començar.

—I del vestuari, què podria dir? — Àngela m'explicà que hi trobem tota mena de personatges bíblics: Adam i Eva, els apòstols... Hi ha de tot! De l'Antic i del Nou Testament.

Els "trossos de falla" que jo pensava són les Roques, un dels elements principals de la Processó del Convit i un dels trets característics de la processó de València. Són imatges evangelitzadores

El Rotllo del Corpus, 1824 anònim

per al poble, que antigament no sabia llegir ni escriure: la Diablesa, Sant Vicent Ferrer (patró de la ciutat)... fan més comprensible la història religiosa d'aquesta processó.

—I balls? N'hi ha per a triar —continua Maria.
Abans era un orgull per als gremis participar en la processó, i, igual que les Roques, els ball són representatius i evangelitzadors. Hi ha el ball dels Turcs, amb cavalls simulats i ballat per xiquets i xiquetes, on representen una lluita; el ball de les Pastorettes o el dels Guerrers.

Però si m'he de quedar amb algun, n'hauria de dir dos: el ball dels Cabuts i el de la Moma.

Al Ball dels Cabuts apareixen entre tres i quatre parelles de balladors i balladores, simbolitzant la unió entre pobles, ja que els caps representen les diferents ètnies presents a la població de l'època (els gitans, els turcs, els negres...) i ballen entre ells, mesclant-se amb alegria al ritme de la música.

Ara bé, el ball principal és el de la Moma, un ball que només es representa en aquesta data i el verdaderament

simbòlic de tota la festa. Tradicionalment estava ballat únicament per homes, a causa de la creença que les dones eren les portadores del pecat. Però és irònic que la Virtut, element principal del ball, tinga un vestuari propi de dona: una falda blanca impol·luta i estovada amb cançons, i un cos cenyit blanc també.

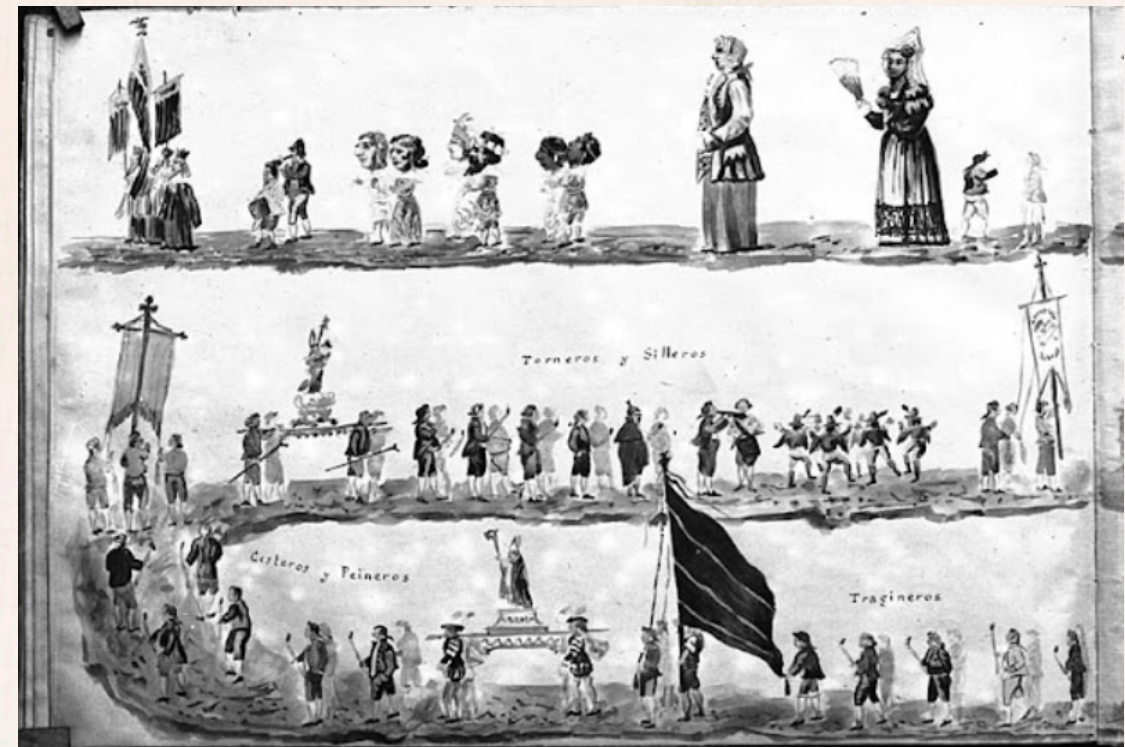
L'acompanyen al ball set Pecats: set persones vestides amb pantalons i camises de vellut roig sang, amb adorns de diables i llistes grogues i roges, emulant l'infern del qual provenen. Durant el ball, intenten fer claudicar la Virtut, obligar-la a abaixar el cap davant el poder del mal. Però aquesta, sempre

digna, sobreviu a totes les investides i provocacions, fins que finalment fa que els Pecats es dobleguen al poder del bé.

I, per a tancar la processó, apareixen la Reial Senyera i les institucions civils. Però... he dit tancar? Que va! És "la Degollà" qui la tanca! Un ball de cavernícoles que banyen els espectadors amb aigua i els embruten de greix i fang, perquè representen els "incivilitzats".

Acabe el matí convidant a orxata a Maria i Àngela, que tant de bé m'han fet explicant-me una festa que, de segur, no trobaré en cap altre lloc... i que mai podré oblidar.

Beatriz Palomares

El Rotllo del Corpus, 1824 anònim

The background features a solid orange vertical bar on the left side. The rest of the background is white with several overlapping circles in various shades of orange and red. One circle in the top right corner has a red and white diagonal striped pattern.

RACÓ LITERARI

SUPÈRBIA EN FLAMES

EMMA PERIS

Encara que la setmana fallera és curta, ben bé podríem dir que cada dia té el seu propi cognom: que si el dia de "La Plantà", que si el dia de "La Cremà", que si el dia de l'Ofrena... Són dies de tradicions, on cada acte compta amb tant de protagonisme com per a furta-li el nom al dia mateix. Però cal destacar el sobrenom del dia 17 de març, un dia que fa cinquanta anys, quan va nàixer la primera falla al nostre municipi, no existia: el dia dels premis.

De fet, el calendari i els actes del dia s'organitzen també tenint en compte quan passa el jurat que determinarà quina és la falla més guardonada de la ciutat. No la més bonica, ni tampoc la més interessant, ja que aquests termes són subjectius. Però en posar-li nota i donar-li un premi, convertim la subjectivitat dels que l'admi- ren en objectivitat i, per tant, es determina quina és la millor falla de la ciutat.

SUPÈRBIA

Valencians i valencianes,
que ens estimem fermament
exaltem-nos eternament!
Seduïm terres llunyanes.

Aquella festa senzilla que va nàixer de cremar fusta vella per a donar pas a la primavera, amb el pas dels anys, ha sigut envaïda per la mare de tots els pecats: la supèrbia.

En temps de malaurança econòmica causa estupefacció la publicació dels pressupostos dels monuments. Mentre que als orígens de la festa una falla podia plantar-se “al tomb” amb l’esforç del veïnat i alguns donatius, la recentment publicada llista de pressupostos de monuments de la Secció Especial ha superat els dos-cents cinquanta mil euros. I no és que, en essència, els materials d’un monument hagen sofert molt de canvi: la fusta, el cartó i l’art continuen presents, sí, però cada vegada estan més recoberts d’una capa de vanitat que alimenta la supèrbia fallera.

Plantar el monument als carrers, gaudint a poc a poc del procés d’encaixar cada remat amb cura i detall, s’ha convertit en anar d’arrapari-fuig perquè, quan passe el jurat —que

sembla el protagonista principal— i faça les valoracions, atorgue el premi que pertoca a cada monument.

L’emoció i la intriga que caracteritzen un dèsset de març venen acompanyades pel rebombori dels grupets de xicalla, que corren pels carrers opinant d’un monument o d’un altre, i que queden anul·lats pel veredicte del jurat.

Després de l’acte del lliurament de premis, ocorren dos antònims: els que celebren amb focs artificials el màxim guardó i aquells que faran la visita de cortesia amb tristesa. Perquè, encara que els majors ho dissimulen ben bé al ritme de la xaranga i amb ajuda d’algun que altre colpet... com bé diu la dita: els xiquets i les xiquetes, i les persones borratxes, sempre diuen la veritat. Així, sols mirant les comissions infantils es pot intuir quines han sigut les falles vencedores.

No són poques les poblacions

que, intentant vèncer la rivalitat, han volgut donar-li un poc d’humilitat al pecat de la supèrbia: o bé han llevat els distintius als monuments, o sols donen el primer premi, sense posar-li nom a l’última comissió guardonada. Els premis, sense que ens n’adonem, actuen com a aliment d’eixa supèrbia. La distinció és símbol de poder econòmic i ostentació.

De fet, la polèmica no està exempta de ser protagonista. A altres municipis, algunes comissions han fet sol·licituds formals per a rebre noves valoracions del jurat. A la capital valenciana, les sorpreses dels premis solen derivar en controvèrsies vàries. Com a mostra, les declaracions de presidents de comissions i artistes poc conformes amb els guardons. I si no fos per la polèmica, no s’hauria tret la falla de l’Ajuntament de la competició. I no cal dir que no sols les comissions falleres tenen set de premis i

banderins: les i els turistes prioritzen visitar més les comissions més guardonades.

En realitat, poca novetat, perquè la supèrbia alimenta la rivalitat entre comissions, que obliden que tots els monuments cremen igual el dia de “La Cremà”.

D’aquelles fogueres fetes amb les restes de fusta de l’hivern, que utilitzaven el foc com a element purificador, podrien aprendre les falles d’ara. A veure si amb el foc comencem a cremar la supèrbia, que cada dia és més protagonista en un món on la crítica i la sàtira es veuen a l’ombra del pecat capital principal: la supèrbia.

TRUMP: SUPÈRBIA PERSONIFICADA

EMMA PERIS

D'entre els pecats capitals, la supèrbia és, segons la tradició moral, l'arrel dels altres pecats capitals. Se la considera el pecat original perquè porta l'individu a tindre un egoisme corrupte que, creient-se superior als altres, anteposa els seus desitjos al benestar comú.

En la galeria dels hòmens poderosos que han marcat la història, *Donald Trump* ocupa un lloc peculiar: representa, en molts sentits, la personificació contemporània de la supèrbia. Des dels seus anys com a empresari fins a la seua etapa com a president dels Estats Units, si alguna cosa l'ha caracteritzat ha sigut el fet de demostrar una necessitat imperiosa de rebre reconeixement i adulació, convertint la política en un escenari per a alimentar el seu propi ego.

La seua figura pública s'ha construït sobre l'exaltació del jo, el menyspreu per l'autocrítica i la convicció indestructible que la seua visió és l'única vàlida. Ell qui, en les seues pròpies paraules, ha posat fi a set guerres gràcies al moviment "trumpista"; no amaga la vanitat, sinó que l'engalana i l'utilitza a la vista de tothom per a engrandir la seua figura.

Mostra d'això és la marca en què ha convertit, com era d'esperar, el seu propi nom. No ens enganyem, quants presidents d'un país tenen una tenda digital amb marxandatge? Doncs sí, Donald la té i compta amb més de 200 productes. Des de gorres fins a mantes, passant per tasses, banderes, espelmes i fins i tot bíblies amb el seu nom. I per descomptat també té perfums, encara que a nosaltres, els

espanyols, no ens sorprén massa perquè són molts els famosos que n'han comercialitzat amb la seua cara: David Bisbal, Aitana, Antonio Banderas... Des d'ací em pregunte quina olor farà el perfum del senyor Trump? Espere que no porte algun tipus de fragància secreta que ens recorde a ell. L'última novetat ha sigut un joc de taula per a xiquets que de segur que embolicat amb paper de regal, adorna baix de l'arbre, els salons de molts xiquetes i xiquets americans.

Trump, qui assevera que gràcies al moviment "trumpista" els Estats Units viu una era d'or mentre els seus ciutadans esquiven la gran epidèmia del fentanil; es troba envoltat d'aduladors seleccionats per ell mateix per a aplaudir-li cada decisió que pren. Encara que una d'aquestes siga afirmar que el canvi climàtic és "la major estafa perpetrada en el planeta".

Trump, que com a terme anglès té significat de triomf en la majoria de les accepcions, però també s'accepta com a manipular o enganyar al diccionari anglès Oxford. Açò resulta, com a poc, revelador. Perquè no podem no afirmar que el senyor Trump ha vençut: ha aconseguit el seu objectiu enriquint-se i convertir-se en una figura pública que com

a mínim fa de la mentida la seua bandera en un país basat en les seues pròpies regles morals.

Trump, qui governa des de l'odi. Serà que també és un gran actor? Potser l'actuació de Donald i del seu equip de seguretat davant el "tret" que va patir durant un discurs polític passe als annals de la història com un dels intents amb més repercussió social de buscar protagonisme. Perquè no importa quines paraules es pronuncien contra ell: la notícia era que és un valent supervivent d'un intent d'assassinat.

Trump, qui té aires de grandesa es considera l'emperador del segle XVIII, està enamorat de la seua pròpia imatge. Així que jo em pregunte: què passaria si el senyor Trump coneguera les falles? Potser envaït per la supèrbia que el caracteritza canviaria el títol de la màxima representant de la falla per "Trump-era major" en lloc de fallera major. Si Trump fos faller, la rematada principal dels monuments que engalanen els nostres carrers serien busts del seu cos i totes les pàgines d'aquest llibret parlarien d'ell.

En definitiva, Donald Trump personifica la supèrbia en una societat que adora la fama i confon la visibilitat amb la veritat.

Humilitat

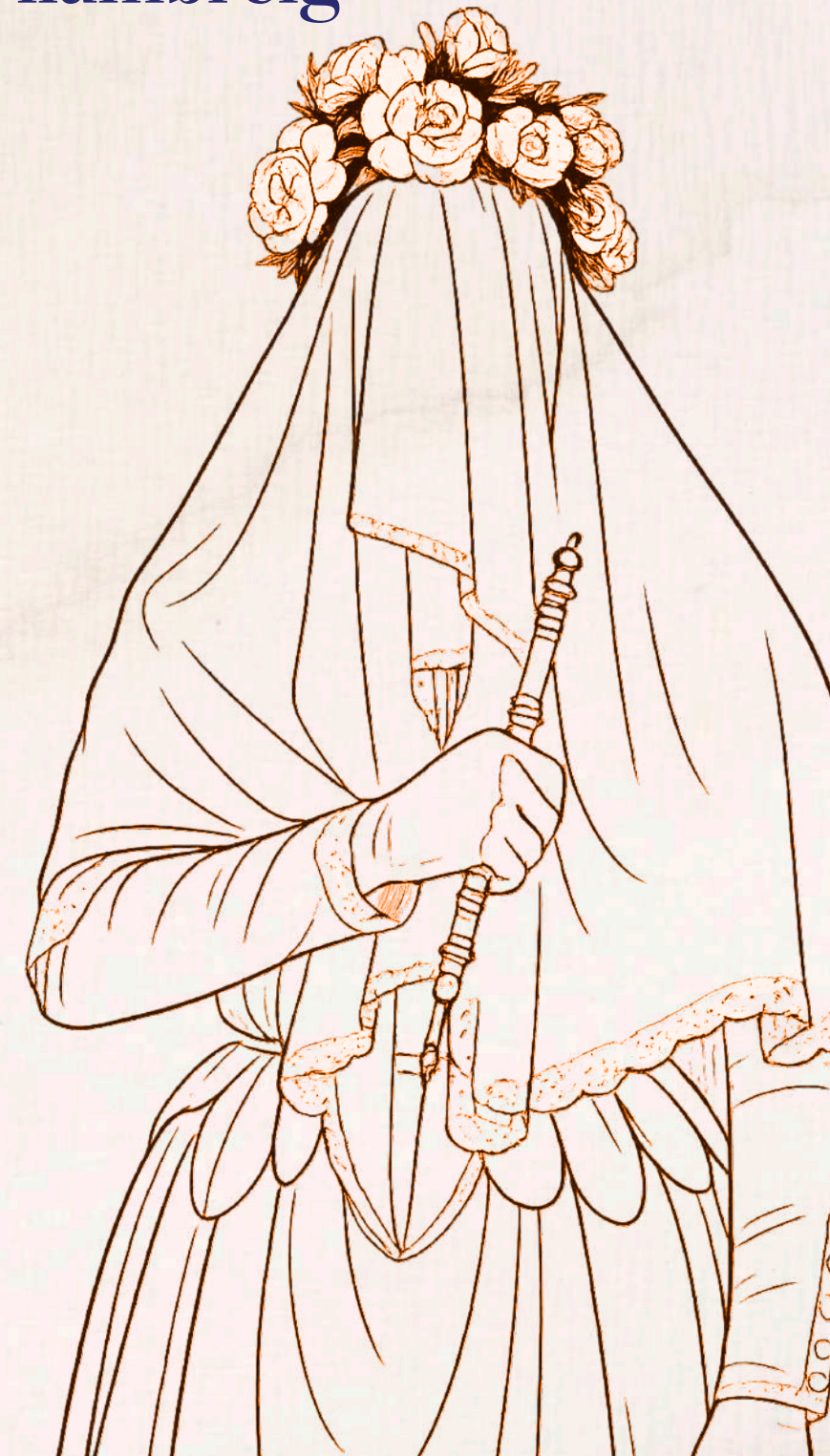
És cert que ens enarborem
però el nostre caràcter
«pensat i fet» i fester
esclata i a tots abracem.

La humilitat entre llambreig

Carmina Gascon

En un món on el lluïment és una tradició tan antiga com el mateix festeig de les Falles, la humilitat sembla una paraula en desús, una virtut que es porta d'amagat. I per això, en este espectacle, enmig de lluentons, de brocats i de grans monuments, és on esta qualitat esdevé més necessària i poderosa. Però malauradament, a la realitat, més escassa.

Així i tot, no cal buscar molt per a trobar una figura emblemàtica d'esta virtut en l'entorn faller. Pepita Samper, primera Fallera Major de València. No només va ser una dona de classe, sinó un símbol d'actitud. Nascuda l'any 1929, en el si d'una família benestant, formada a més en música i piano, la seua trajectòria podria haver recorregut tot el planeta envoltada de prestigi, poder i opulència. Però no va ser així. Quan va ser considerada una possible candidata a Miss Europa, va prendre una

Pepita Samper. Foto: La Correspondencia de Valencia (1929). Col·lecció L'Escarpidor.

determinació colpidora: es va retirar. Ara mateix, semblaria una decisió enigmàtica, però la realitat distava molt del xafardeig popular. La reina Maria Cristina havia mort, i amb aquell gest simple, però alhora profund, es va posar en pràctica una humilitat que ara ja no seria per mai més passiva. Pepita va guanyar més que una corona, el rei Alfons XII li va escriure una carta d'agraïment. A més a més, no va necessitar una proclamació oficial perquè tota la valencianitat la reconegué com a la Primera Fallera Major, el seu modest acte ho va fer per ell mateix.

Però cal recordar que el context era molt diferent de l'actual. L'època, dominada per una estructura masculina rígida, feia que les dones foren simples imatges decoratives, titelles d'una societat sexista. A Samper i a les futures falleres majors se les anomenava "representants". Ara bé, representants de què o de qui? Representants de la figura ideal femenina que imposaven els directors de tota aquella orquestra de folklore. Ni més ni menys que la dona feta a parer seu. Allà la humilitat no era una elecció, sinó una condició: la forma en què les dones es devien moure en un univers que no les deixava dir gairebé res.

A hores d'ara, el poble ha avançat, i amb ell, la figura de la dona fallera. El futur es preveu considerat pel que fa a les dones que habitem València. La dona nineta de porcellana queda arraconada per a donar pas a la presidenta, la pirotècnica, l'artista fallera, l'escriptora, la dissenyadora... Té paraula, té veu i a més és escoltada. Este canvi és el més significatiu, puix que la humilitat, ara, ja no és la qualitat obligada. És una opció conscient.

En un ambient com el de les Falles, amb tota la seua ufanor i magnificència on cada comissió lluita per destacar sobre la resta, parlar d'humilitat sembla un acudit dolent. I, no obstant això, és just ací on la humilitat és ben rebuda. Perquè la veritable humilitat no és renunciar a la grandesa, sinó comprendre que la grandesa compartida genera caliu i admiració.

Ara bé, la doctrina dels trons, de l'ornamentació i dels càrrecs que es creuen hereditaris encara té molta vida. Així que val més estampar-nos a foc que la humilitat és la revolució. Una revolució discreta però contundent.

RENÀIXER DE LES CENDRES

MARGARITA GASCON

AVARÍCIA

Unes abraçades, això sí,
que a voltes són d'enveja
l'ímpetu ens bafaneja...
som «d'arrancà de rossí».

Avarícia: desig, afany desordenat d'adquirir riqueses per a guardar-les. Si busquem al diccionari, aquesta és la definició d'un dels pecats capitals que potser, serà el més subtil. Comença disfressat d'ambició, del desig de tindre allò que un altre no pot aconseguir.

Aquesta ambició ens ha acompanyat al llarg de tota la història de la humanitat. Ha encés molts dels esdeveniments que ens han precedit: guerres, conflictes, conquestes... Tot per enriquir el poderós, sempre en detriment del més feble, que perd allò que és seu, mentre s'enriqueix de manera desmesurada qui no ho necessita, però ho desitja sense cap mirament.

I quan aquesta ambició travessa l'estreta línia que la separa de l'avarícia, guiada per l'ànsia de poder i la cobdícia, acaba encegant els ulls a qui cau de ple dins del pecat.

Diners, poder, prestigi, reconeixements: són tresors anhelats que enceguen l'ésser humà davant l'empatia, la generositat, el seny o fins i tot l'amistat. Passa per damunt de qui siga i com siga, tot per aconseguir la cosa més preuada.

Però l'ésser humà necessita engrandir la seua personalitat per a sentir-se realitzat. Perseguir els seus objectius,

les seues metes o els desitjos marcats forma part del creixement personal. Deixar de banda la peresa —un altre pecat capital—, on el temps passa sense res a aspirar, amb la cobdícia adormida i l'egoisme oblidat.

És l'ambició la que ens fa avançar, però cal controlar-la perquè no derive en avarícia, on el nostre benefici seria l'únic que posaríem per davant.

En el món faller, aquesta idea troba un reflex ben actual. Les Falles naixen com una festa de carrer, on els veïns compartien esforç, il·lusió i amistats, sense cap mena de competència ni vanitat. Però aquella convivència ha esdevingut una rivalitat, de vegades desmesurada, entre les comissions: monuments més grans, carpes més plenes, *playbacks* més espectaculars... Una competició que ja no sempre és sana i que es deixa portar per l'avarícia i la vanitat.

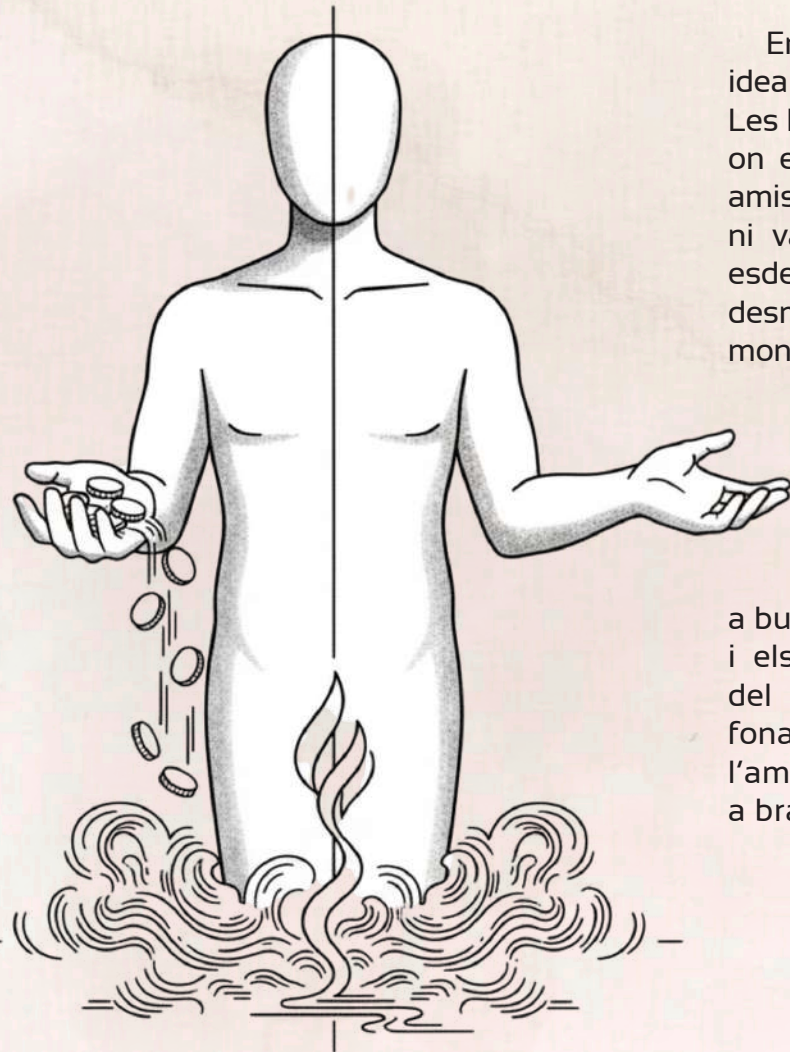
Les comissions poden arribar a buscar només el reconeixement social i els premis que pengen a les parets del casal, deixant de banda el valor fonamental de la festa: la convivència, l'amistat, la germanor i el treball braç a braç.

Personalment, he de confessar-vos que cada Setmana Fallera, quan arriba el 17 de març, em deixo arrossegar per aquest malèvol pecat capital. La cobdícia m'embruixa i m'encabota a envejar cadascun dels banderins que es lliuren a la nostra plaça major. Em torne avariciosa i encreue els dits per tal d'aconseguir tots els premis per a la meua comissió. Busque el reconeixement públic de tot allò que, amb tanta faena i dedicació, hem fet al llarg de l'any.

No em mireu malament ni penseu que pose per damunt l'interés personal. Sabeu que la meua falla m'encisa i que em desvisc pel món faller. Cada banderí, cada premi, cada palmadeta a l'esquena és l'aparador públic de l'esforç i el bon fer del nostre col·lectiu.

Perquè, com he comentat abans, mentre l'ambició no sobrepassi l'estreta línia, sempre creixerem com a col·lectiu i com a éssers humans.

Els pecats s'han descrit perquè hi caiguem, demostrant que no estem buits de debilitats. Som totes les falleres i tots els fallers qui, cada any, ens purifiquem en les cendres per a renàixer més plens de força i fraternitat, recordant-nos que nosaltres no som eterns, però sí les nostres accions i la nostra generositat.

LA CORRUPCIÓ NO ENTÉN DE COLORS

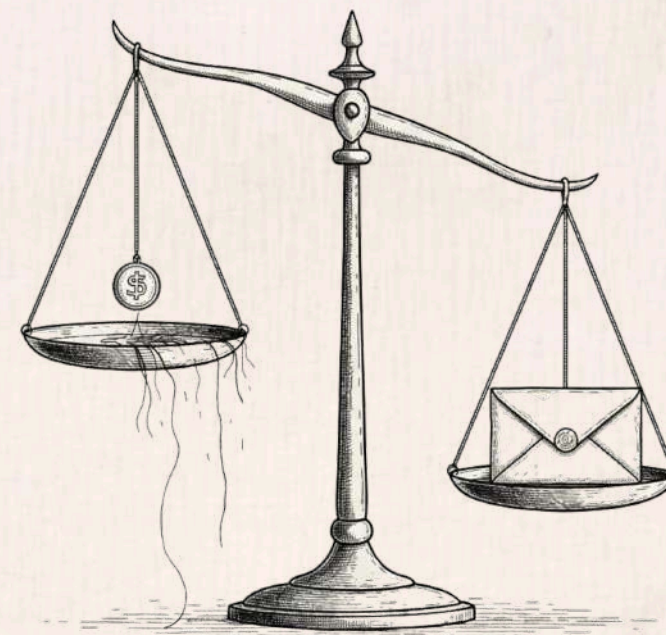
ALEX NÚÑEZ

La corrupció és com eixa humitat que et va entrant per la paret sense fer soroll: al principi no la veus, després notes una taca menudeta i, quan vols reaccionar, ja tens mig menjador fet un desastre. És un problema que no depén tant de colors o banderes, perquè tant la gent de dretes com la d'esquerres poden acabar caient en la mateixa temptació quan es mesclen poder, diners i falta de control. I això, que tots ho sabem, encara fa més ràbia.

Normalment, quan es parla de corrupció, la gent tira mà ràpidament del "i els de dretes?" o "i els d'esquerres?", com si uns o altres tingueren patent de sants o de dimonis. Però la veritat és que, històricament, quan algú ha manat massa temps o ha tingut massa llibertat per a fer i desfer, sempre ha aparegut

algun llest buscant la manera de posar-se diners a la butxaca o de beneficiar els seus col·legues. Açò no va de colors polítics; va de persones i del sistema que els envolta.

La dreta, tradicionalment, sol parlar molt d'eficiència, d'empresa privada i de donar ales a qui vol emprendre. Però eixe discurs, quan cau en mans equivocades, també pot convertir-se en un "fes-me el favor i ja et convidaré a un dinaret" o "no passa res, aquesta adjudicació la guanyarà qui jo diga". L'excusa sol ser que, com ells "entenien d'economia", poden moure fils sense donar massa explicacions. Però ja sabem tots que, per eixos fils, moltes vegades, circulen l'amiguisme, les portes giratòries i algun sobre que fa olor de caldo brut.

Per la seua banda, l'esquerra sempre ha fet bandera de la transparència, la igualtat i el bé comú. Però, quan algú d'eixe costat es veu assegut en un despatx amb poder, també pot acabar deixant-se dur pels mateixos vicis: col·locacions, subvencions que van al col·lega del col·lega o projectes que, en teoria, són per al poble però que, al remat, acaben servint per a engreixar interessos molt particulars. Que algú parle molt de "defendre el poble" no vol dir que no puga acabar posant la mà on no toca si se li presenta l'ocasió.

El que m'emprenya realment és que, quan ixen casos de corrupció, els de dretes diuen que és cosa de l'esquerra i els d'esquerres diuen que és cosa de la dreta. I, mentrestant, la gent de a peu, la que es deixa la pell per a arribar a final de mes, mira les notícies i pensa: "Ara que

jo faig cua en Hisenda per a pagar fins a l'últim cèntim, estos se n'han fet d'or amb contractes estranys". Això és el que desgasta més: la sensació que sempre paguem els mateixos.

La corrupció també té una part de cultura social. No és només el que fa el polític o el càrrec, sinó el que tolera la gent. Eixa frase tan nostra de "si poguera, també ho faria" és un verí. Quan es normalitza que qui mana faça "xafes" perquè "tots ho fan", el sistema ja està mig trencat. Perquè, si qui té responsabilitats veu que la societat no castiga eixes pràctiques, la línia entre el que està bé i el que està malament es fa més fluixa que el fil d'un bastidor vell.

A més, hem de parlar del paper dels mitjans de comunicació, que moltes vegades fan més soroll quan el corrupte

és de la banda contrària als seus interessos, i callen o justifiquen quan és del seu costat. I així, com volen que la gent confie? Si cada mitjà et ven una realitat distinta segons si parla d'un cas de la dreta o de l'esquerra, la ciutadania ja no sap què pensar. Açò només beneficia els corruptes, que aprofiten la confusió per a continuar fent-ne de les seues.

La solució? No és fàcil, però passa per tres coses que no fallen mai: més control, més transparència i més educació cívica. Control independent, que no depenga del color del govern de torn. Transparència real, no d'aquella que posen quatre taules i quatre documents en "pdf" i diuen "ja està". I educació, perquè la gent jove entenga que el que és de tots no és de ningú per a fer-se ric, sinó un patrimoni compartit que s'ha de cuidar com si fóra la casa pròpia.

I, sobretot, fa falta que la societat siga més exigent. Que, si un polític — de dretes o d'esqueres — la fa grossa, se'n vaja al carrer, sense excuses i sense mirar qui és. Perquè, si la corrupció continua sent una arma per a pegar-li al rival en lloc d'un problema que hem de resoldre entre tots, continuarem igual: cada cert temps, un escàndol nou, un altre poal d'aigua freda per al ciutadà i molta gent rient-se per darrere mentre el sistema es va podrint.

En resum: la corrupció no entén de dretes ni d'esqueres; entén d'oportunitats i de falta de vergonya. I, fins que no s'entenga això, continuarem veient els mateixos errors repetits una vegada i una altra. Però, si algun dia la gent alça prou la veu i comença a exigir que qui la faça la pague — siga del color que siga — potser començarem a veure les coses canviar de veritat.

QUAN LA NOTÍCIA SOM LES DONES

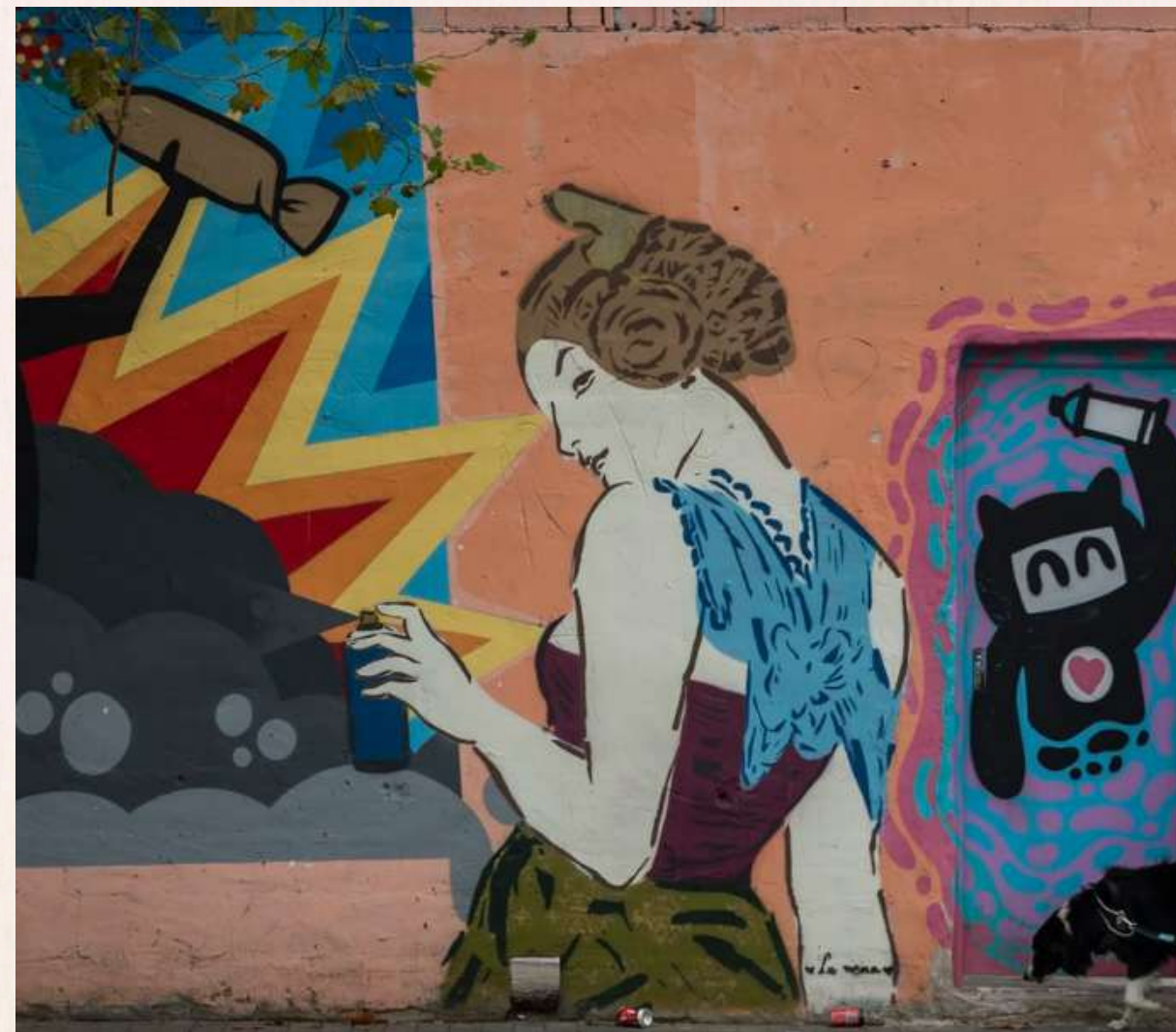
NEUS AGUILAR

Empar és una periodista del poble; treballa com a columnista al periòdic *La Veu*. Però un dia la seua cap de departament li encomanà cobrir la informació sobre un esdeveniment esportiu femení que s'havia de celebrar a València, on es reunien les dones més destacades de cada disciplina, amb l'objectiu de donar major visibilitat a tots els esports femenins.

Empar, emocionada per poder cobrir una cita esportiva tan important com aquesta, es va posar de seguida a la feina, intentant recaptar informació sobre cadascuna de les assistents, totes elles punteres i guanyadores de premis com el Baló d'Or, un Grand Slam o fins i tot una medalla olímpica. Però quina seria la seua sorpresa en adonar-se que els articles publicats en periòdics

nacionals, regionals, en línia o inclús articles en pàgines web eren, més aviat, escassos i parlaven de la seua vida personal, la qual acabava ocupant la meitat del reportatge. Empar, un poc preocupada, prengué consciència de la manca d'informació que hi havia sobre les esportistes i que gairebé ni tan sols hi havia dades actualitzades de les competicions d'aquestes esportistes.

Preocupada per aquest fet, començà a observar les notícies amb una mirada més crítica. A la secció d'esports comptà quantes vegades s'havia anomenat alguna dona en algun esport: en total n'eren molt poques, les xifres eren impactants. Pensà que tal vegada era perquè no s'havien celebrat esdeveniments femenins aquell cap de setmana. Però quina va ser la seua

Alejandra de la Torre

sorpresa quan, en buscar informació a les xarxes socials, descobrí que totes les esportistes que participarien en la conferència havien publicat els resultats de les competicions disputades aquell mateix cap de setmana. La nostra reportera es quedà perplexa davant aquella desinformació.

Aquella nit, després de veure les notícies, Empar compregué la magnitud

del que acabava d'observar. No tindre visibilitat als mitjans de comunicació feia que les futures xiquetes del món no tingueren quasi referents, ja que els models femenins a penes eixien d'esports com el futbol o el tennis. Però no sols el problema es quedava a la infantesa, sinó que s'agreujaria a mesura que les xiquetes es feren majors. Les oportunitats professionals que podien obtindre les esportistes femenines eren

ben escasses comparades amb les del gènere masculí. A banda, en el remot cas que una xiqueta o dona arribara a ser professional, encara li quedava un llarg camí per recórrer sola. Perquè les marques no patrocinen ni publiciten de forma equitativa els homes i les dones, fent així que el camí fins a l'èxit siga més dur. Tothom sap que no és el mateix costejar-te les despeses que origina l'esport que tindre un patrocinador que t'ajude a pagar-les.

Continuà buscant informació, i ben prompte descobrí dades que la deixaren perplexa: el futbol, considerat l'esport rei, no reconegué oficialment la lliga femenina fins a l'any 1985. La famosa marca Panini, amb dècades publicant col·leccions de cromos masculins, no tragué la primera sèrie dedicada al futbol femení fins al 2023.

A més, les entrades per als partits del València C. F. femení són considerablement més barates que les del masculí. I, pel que fa als sous, la diferència és abismal: mentre la guanyadora del Baló d'Or rep prop d'un milió d'euros, Lamine Yamal, una de les joves promeses del futbol masculí, en guanya més de sis vegades més.

I aquella no era sinó una llista llarga —i dolorosa— de desigualtats que semblaven invisibles per a una part important de la societat.

També decidí contrastar què n'opinava la ciutadania a les xarxes socials — Instagram, X, etc.— i quina sorpresa s'enduria en observar que una gran part de la població mundial defensava que aquestes oportunitats majoritàriament eren copades pels hòmens per la quantitat d'interaccions, interès i participació que generaven en forma de seguidors a les xarxes socials o de venda de samarretes oficials. Donaven suport a la idea que els esports masculins aporten més diners i més prestigi i que, per tant, lògicament els hòmens cal que cobren més. Però aquella idea a Empar li semblava demencial, ja que això no determinava la qualitat de l'esportista.

Com a periodista de qualitat i com a dona, no podia permetre que una injustícia tan gran quedara així. Aleshores, li va proposar a la seua cap de departament fer un relat especial: donar la portada del diari a la notícia d'aquelles dones tan poderoses, importants i respectades que anaven a estar juntes compartint experiències i que a tantes persones podien inspirar i animar. Empar, junt amb la seua superior, van decidir fer-ne difusió intentant que aquell encontre tinguera la màxima repercussió. Enviaren invitacions a totes les escoles públiques perquè totes les xiquetes pogueren impregnar-se d'aquell moment màgic. Perquè sí: som les dones qui ens hem de donar suport entre nosaltres i tindre referents que ho facen. Mai serem competència; sempre serem una cadena resistent i resilient contra tot allò que ens vulga apagar.

Generositat

I després... «parà de burro»
Pensem i a tots convidem!
I és que al món cridem:
«Veniu a falles, no n'hi ha erro!»

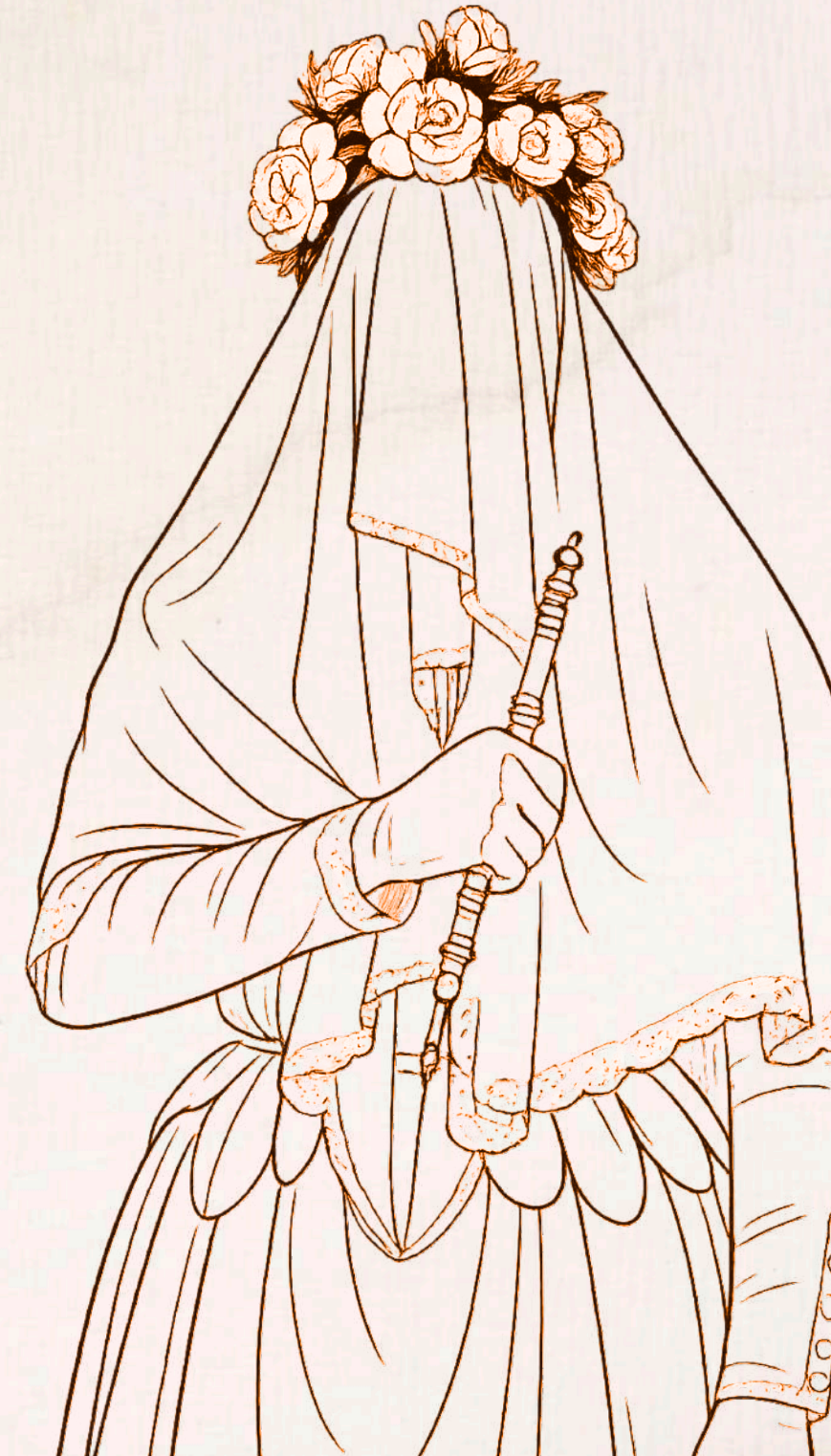
La flama que no s'apaga mai

Laura Bellver

Fou un octubre estrany, calorós; un octubre en què morí massa gent. Ningú espera morir a València enmig d'una DANA. Però va ocórrer, i les imatges quedaran per sempre a la retina de les persones que ho visquérem.

Tu, què recordes d'aquelles hores? El meu primer record és anar a treballar quan no era el meu torn, perquè sabia que cap companya ni company podien arribar-hi. Mentrestant, al trajecte fins a l'hospital, de copilot, parlava amb una amiga que s'havia quedat tota la nit atrapada dins del seu cotxe. Però l'arribada va ser esgarrifosa. Quan ho recorde, encara se'm posen els pèls de punta. Quanta gent que estava treballant al torn de nit i no sabia res de les seues filles i fills, de les seues parelles, de la seua família o de les seues mascotes. Les coses materials passaren a un segon i fins i tot tercer pla.

La guàrdia començà, passant visita segons es podia. Quina importància té dimensionar bé els recursos humans! Ràpidament ens adonàrem que estàvem en aïllament, sense poder comunicar-nos amb el telèfon d'emergències.

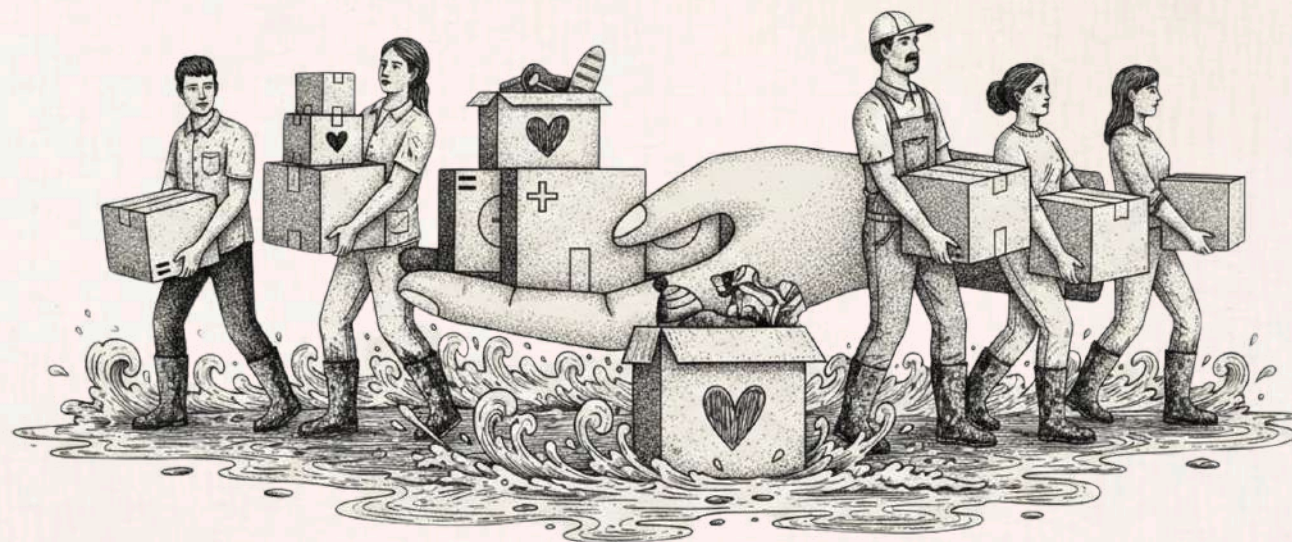
Octubre de 2024: mentre la vida s'aturava per a massa persones, el casal passava de ser un lloc de festa a un punt de trobada solidari. Al barri de Lepant s'encenia l'espurna de l'esperança. Així, en un tres i no res, les falleres i els fallers unirem esforços i organitzarem una recollida solidària d'aliments no peribles, productes d'higiene i productes bàsics de farmaciola. Perquè, quan tot falla, la falla no pot fallar. El casal obrí les seues portes i xiquetes, xiquets, persones de totes les edats s'encarregaren de classificar tot allò que ens hi arribava.

Una colla de fallers, escortats per la policia local, acudí a l'epicentre de la DANA per a lliurar tot allò que falleres i fallers, així com molta gent del barri, hi havien aportat. En aquell moment compreguérem que la falla no és només cartó, suro, pintura, festa i coets; també és solidaritat.

Sabem que les falleretes i els fallerets mai diuen que no a una tassa de xocolata. Però si aquest xocolata forma part del berenar solidari organitzat per a recollir fons i donar suport a diferents escoles afectades per la DANA, majors, menudes i menuts sumem esforços perquè siga un gran èxit. Amb tot el que arreplegarem, poguérem fer la nostra aportació a l'artista fallera, Míriam Garcia, i a les escoles CEIP Orba d'Alfàfar i CEIP Carme Miquel d'Algemesí.

Tanmateix, la solidaritat fallera no és una invenció actual. Les falles sempre han format part del teixit social dels barris, "fent pinya" i treballant braç a braç amb les diferents associacions.

Col·laborem amb la nostra Associació Animalista, tant de manera individual com mitjançant la Junta Local Fallera de Tavernes; també amb Càritas, recollint

aliments cada Exposició del Ninot. A més, hem col·laborat amb associacions com Alanna, contra la violència de gènere, realitzant de la seua mà la marxa contra el maltractament en 2022.

Una altra forma de donar suport que ens ompli d'orgull i que trau el vessant més artístic de moltes falleres i fallers és el teatre solidari. Tot el recaptat en les obres que s'han representat al llarg dels anys ha anat destinat a la Fundació Integra Valldigna, fundació sense ànim de lucre que promou la integració de les persones amb discapacitat intel·lectual mitjançant projectes diversos. Ens sentim orgulloses i orgullosos de tenir una fundació així a la nostra ciutat!

Però, a més, la nostra comissió és pionera en igualtat. Així, tinguérem l'honor

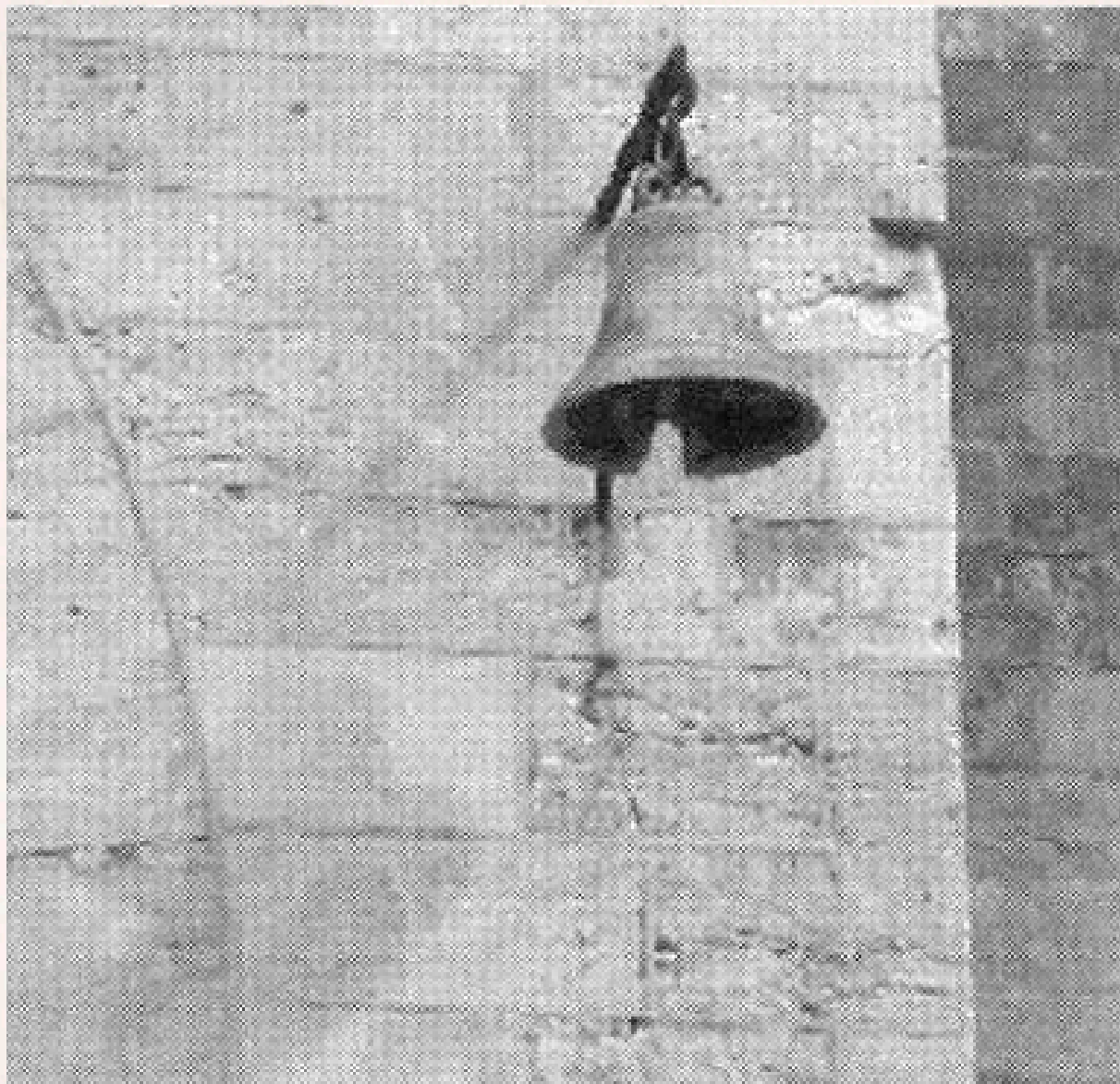
de guanyar el primer premi d'igualtat organitzat pel nostre ajuntament. A més, enguany convoquem de nou el Premi La Via de la Igualtat, que premia articles publicats en llibrets fallers i que versen al voltant de la igualtat i el llenguatge inclusiu.

I després de tot el que s'ha viscut, ens adonem que el casal és un refugi, un lloc on les falleres i els fallers trobem diversió, soroll i festa, però un espai d'on naixen un fum d'accions solidàries. La nostra ment no para, som part del nostre barri i sabem que, encara que el monument que es planta a març és efímer, la falla és tot l'any, com la solidaritat.

Per això, falleres i fallers, gent del nostre barri, només podem donar-vos les gràcies, perquè acció darrere d'acció, convertiu la solidaritat en una flama que no s'apaga mai.

Benvinguts i benvingudes

Laia Burguet

Campaneta Verda Torres de Serrans- Campaners.com/Las Provincias

Obrim les portes de la València medieval,
respirem la història, travessem el Túria per poder entrar.

Venim del nord, de la comarca dels Serrans,
ens aturem davant la teua monumentalitat.

Respecte en mirar la façana, foc i metralla gravats,
i a l'interior ànimes empresonades volen cridar.

Però regna el silenci la campaneta verda de la Porta dels Serrans
muda ha quedat després que una granada de les tropes napoleòniques
la deixara sense badall. Els seus repics pels senys contestats,
sense veu han quedat.

Són les Torres de Serrans, que si, bé foren concebudes per delimitar, han estat generoses amb el cap i casal. Més de 600 anys de contemplació, construïdes entre 1392 i 1398 per l'arquitecte Pere Balaguer, foren la porta més important de l'antiga muralla que envoltava València, punt de peatge que, a més, simbolitzava el poder econòmic de la ciutat. Imponents, amb 33 metres d'alçada, varien estar envoltades per un fossat defensiu. En la seua part posterior, la que mira i protegeix la ciutat vella, diverses estances amb voltes obertes funcionaven com a tribunes des d'on la noblesa contemplava l'entrada a la ciutat d'ambaixadors i reis. Amb el temps, paradetes i sellers de pedra s'alien amb una xicoteta campana de

bronze verd de tot just 50 kg. Majestuositat i delicadesa es fusionen ara per fer les funcions de presó (1586-1888). Entre campanes es produïa un diàleg d'alerta, ja que aquesta xicoteta campana feia sonar el seu badall quan un pres s'escapava; llavors contestaven el Jaume, el Manuel, el Vicent, l'Andreu i la Maria, és a dir, els senys (les cinc campanes grans del primitiu campanar de la catedral). Diàlegs que van quedar en silenci el 1812 quan va impactar sobre ella una granada llançada per les tropes napoleòniques.

Un silenci, però, que no va deixar sense veu les Torres. La magnificència de la Porta de Serrans fa que al segle XX, durant la Guerra Civil espanyola, esdevinguera guardiana d'obres d'art provinents del Museu del Prado.

Però hi ha una veu que encara es fa escoltar,
i és la de la generositat de tots els valencians i valencianes.

Pedres que escriuen la nostra història
i que són testimonis per obrir les portes dels nostres cors.

Abracem les nostres arrels,
i animem que el món sencer
conega les nostres llavors, la nostra terra.

Arribada del primer Tren Faller 1927- Valencia Atracción

És la Crida la que dona a conèixer com les Falles són una festa oberta per a tots i totes. Des de la Porta dels Serrans vos convidem cada darrer diumenge de febrer a entrar, a encendre la festa, a reconèixer el seu aroma de pólvora i flors, a passejar a ritme de la dolçaina i el tabalet així com de les bandes de música... a admirar els somnis modelats en monuments que representen un llenguatge únic en el món. Sí, és el nostre llenguatge, amb el qual hem escrit històries de generositat i hospitalitat.

Ara fa quasi un segle, el 1927, donàvem la benvinguda al primer tren que feia l'última parada a l'Estació del Nord, provinent de Madrid, per visitar València en Falles. Prompte el vàrem batejar com el Tren Faller. El vapor de les locomotores, com si fora el terratrèmol final de les nostres mascletades, recorria quilòmetres i quilòmetres des de diverses ciutats espanyoles (Barcelona, Saragossa o Burgos, entre d'altres) per fer de les Falles una festa de i per a tots i totes.

I així, davant l'allau de visitants, el 1931 es crea el primer programa de festejos oficial i la Crida. Un any després, es reconeix ja el que serà la Setmana Fallera.

«Se fa saber a la gent
de València i forastera
que per ordre del president
comença en este moment
la gran Setmana Fallera.»

La música de les nostres bandes assetja el cap i casal.
Al so de les carcasses, el pregoner comença a ser la veu fallera,
la veu que enceta el convit a la festa.

L'anunci del començament de la nostra festa, en els seus inicis, era conegut com a pregó. El primer, el 15 de març de 1931, quan les bandes de música de les comissions falleres se situen rodejant València. Després d'escoltar les carcasses disparades des del centre de la ciutat, el pregoner de cada banda dona el tret d'eixida a la festa fallera i es dirigeix a la plaça de l'Ajuntament (en aquell moment plaça d'Emili Castelar).

Un acte que, amb el pas dels anys, es va arrelant fins a esdevindre tradició programada, amb l'acte del pregó anunciant els actes des del balcó de l'Ajuntament i amb la presència de la Fallera Major Elvira Gómez Trenor, l'alcalde Joaquín Manglano i el president de la Junta Central Fallera, Lluís Martí.

Cada any se superava en originalitat. El 1944 va repetir en el càrrec de pregoner l'actor còmic Julio Espí, conegut en l'època per protagonitzar «El fava de Ramonet», primera pel·lícula rodada en valencià, estrenada el 9 de novembre de 1933 i que adaptava a la gran pantalla la peça teatral homònima escrita pels saineters Ismael Sernequet i Lluís Martí. Un pregó captivador en què el pregoner va recórrer, a lloms d'un burro, els carrers de la ciutat.

Nova ser fins al 1951 que l'acte es coneix com a Crida. Aquell any es va fer una cavalcada i, al mateix temps, s'entregà al públic el text d'invitació a les Falles.

Prego de Falles 1944- Remember Valencia

Tres anys després arriba el gran canvi: la Crida es converteix en un acte multitudinari i es trasllada a les Torres de Serrans, a la façana interior de la plaça dels Furs. Nova ubicació i nova escenografia: membres de la Junta Central Fallera es vestiren a l'estil de l'antic Consell de la Ciutat. També hi hagué soldats de guàrdia i torxes i bengales de decoració, i en aquell nou escenari Maria Miguella (Mimi Carpi Canellas), Fallera Major, i el president de la Junta Central Fallera, Clemente Cerdá, cridaren i convidaren tothom a gaudir de la nostra festa.

«Quan vingué l'endemà, a hora de vespres, enviàrem a dir al rei i al Raïç Abulfamalet que, per tal que els cristians saberen que València era nostra, i per tal que no els feren cap mal, calia que posaren la nostra senyera a la torre que ara és del Temple, i ells digueren que els semblava bé. I nós anàrem a la rambla, entre el real i la torre, i, quan veiérem la nostra senyera dalt de la torre, descavalcàrem, i ens giràrem cap a orient i ploràrem dels nostres ulls, i besàrem la terra per la gran mercè que Déu ens havia fet».

És la clau que obri de bat a bat el cap i casal i que anima a gaudir de la nostra terra de llum, que impregna de daurats subtils els mantells de clavells i lliris i ens convida a sentir l'olor penetrant de la flor de taronger.

Són llavors impregnades de cultura i mestissatge que arrenen a ritme de guitarra mora. El 9 d'octubre de 1238, el rei de València, Zayyan, entregava les claus de la ciutat al rei Jaume I, que feia la seua entrada triomfal: era el dia de Sant Dionís. Els musulmans vençuts oferiren al rei i a la seua dona, Na Violant d'Hongria, fruites i verdures de l'horta valenciana embolcallades en un mocador com a mostra de subordinació.

Són les nostres senyes d'identitat, i com a poble generós, des del 1957 les claus de la ciutat són lliurades el dia de la Crida a la Fallera Major. Un gest amb què obrim les portes de la nostra cultura i esbadellem les nostres arrels al món sencer.

Crida 2025- infoguiavalencia.com

«Al cel els vostres estendards, la vostra senya d'identitat! Ens agafem de la mà, fallers i falleres, per cridar al món sencer que el nostre moment ha arribat, cridar al món sencer que ja estem en Falles!»

I quan la nostra terra comence a deixar sentir les notes fresques de rosades que acaronen els gesmlers, quan les matinades on el sol dona caliu a les platejades aigües de l'Albufera anuncien l'arribada de la primavera, quan les partitures dibuixades pels solcs de l'horta fèrtil —alimentada per línies de vida nascudes del Túria— tornen a bategar...sabrem que prompte

tornarem a encendre una tradició efímera però eterna al nostre cor.

Sentim a dins repicar la campaneta verda, admirem la majestuositat de la Porta de Serrans, respirem la nostra tradició. Valencians i valencianes, tenim una cita a la plaça de la Crida amb el nostre passat, amb el nostre futur i amb el nostre ací i ara!

Benvinguts i benvingudes a les Falles de 2026!

*"I quan la nostra terra comence
a deixar sentir les notes fresques
que acaronen els gesmlers,
quan les matinades on el sol
dona caliu a les platejades aigües
de l'Albufera anuncien l'arribada
de la primavera, quan les partitures
dibuixades pels solcs de l'horta
fèrtil-alimentades per línies de vida
nascudes del Túria- tornen a bategar...
sabrem que prompte tornarem
a encendre una tradició efímera
però eterna al nostre cor".*

Vicent Ramon

JURAT DE FALLES

ALBA FAYOS

Auan arriba el mes de març, Tavernes es transforma. Els carrers s'omplin de llum, pólvora i música, i els barris es converteixen en autèntics museus a l'aire lliure. Però, darrere de l'olor de pólvora i la música de les xarangues, s'amaga una lluita silenciosa, una batalla no escrita: la que es lliura en la ment i el cor del jurat de les falles de Tavernes. Eixe grup selecte de persones, triades per l'honor —o la càrrega— de decidir quina comissió s'alçarà amb la glòria o amb la indignació del poble, segons com vaja la cosa.

L'art, la crítica i la tradició es donen la mà. Els artistes fallers dediquen mesos, fins i tot anys, a imaginar i construir monuments que, per uns dies, seran el centre d'atenció d'un barri.

El monument és molt més que cartó pedra i pintura. És un objecte de disseny, un reclam que desperta passions. Cada ninot, cada escena, cada detall és una temptació. Perquè no parlem d'una temptació qualsevol, sinó de la luxúria mateixa, disfressada de bellesa i d'ambició.

LUXÚRIA

Ara bé... abans Déu
era l'estima i l'amor
i sembla que ara és l'or.
«I jo més», Mare de Déu!

No és la luxúria clàssica, la dels set pecats capitals, sinó una luxúria que desperta el poder i el prestigi. A més, la luxúria no sempre és cap a la figura física d'un monument, sinó cap al prestigi d'una decisió: marcar la història d'una comissió fallera, aconseguir un banderí amb l'1...

Els i les artistes fallers coneixen perfectament aquesta debilitat. Per això també creen fantasies visuals davant del jurat: figures de colors vius, cossos esculpits, escenes carregades d'humor, de crítica local... Tot junt intenta deixar bocabadat al jurat. I mentre el jurat fingeix objectivitat, la luxúria fa el seu camí.

Perquè la luxúria del jurat no és sols cap al monument, sinó cap al prestigi personal. Decidir quina falla guanya és jugar a ser déu per uns instants. És tindre el poder de fer que una comissió ploie de felicitat o de ràbia. És signar el destí d'un artista faller que s'ha deixat la pell durant mesos i, al mateix temps, sentir l'orgull de

saber que, gràcies a la seua decisió, eixa comissió tindrà la seua glòria particular. I ja se sap, el poder és la forma més sofisticada de luxúria, encara que siga a escala de poble. El jurat valora o critica els detalls segons els seus propis criteris i interessos, reflectint així la subjectivitat que condiciona el reconeixement i el prestigi dels monuments i la seua crítica.

Caldria no oblidar el "detallet", eixe concepte tan subtil que, de vegades, s'arrossega pels pavellons fallers i pels casals. Un sopar, un regal, una invitació al casal amb barra lliure, coca de llanda i xocolata acabat de fer... Res massa descarat, per descomptat, però prou per a fer que el jurat se senta ben tractat... I, clar, després d'eixes atencions, qui vota amb imparcialitat?

El més irònic de tot és que, al final, la luxúria que sent el jurat pel monument és tan efímera com la mateixa falla. La nit de la "cremà", el foc ho crema tot: la bellesa, el treball i també el premi. L'endemà, només queda cendra, fum, un banderí i

la sensació amarga d'haver caigut en un joc on la raó i la justícia poques vegades ixen guanyadores.

I així, any rere any, la història es repeteix a la ciutat fallera. El jurat lluita contra els seus instints, els artistes despleguen tot el seu enginy i les comissions esperen amb el cor en un puny. Però la luxúria sempre guanya d'alguna manera. Perquè, en el fons,

les Falles no són només una festa: són un mirall que reflecteix les debilitats humanes, amb tota la seua bellesa, i tota la seua ironia i sàtira. I si el jurat no és capaç de dominar els seus desitjos, acabarà sent com qualsevol altre ninot: una figura més en el gran teatre de cartó pedra que és la vida fallera, amb la diferència que aquest ninot, en lloc de cremar-se, continua repetint el mateix paper cada mes de març.

LA LUXÚRIA DEL MIRALL

CARMEN GIL

Iés que són Falles i vas a la plaça on s'alça el gran altar però no de sants, sinó de mòbils sense parar. S'adoren filtres, caretes i somriures, postures fingides, centenars de repeticions precises.

El poble ja no mira la festa, mira la càmera, la posa, la gesta.

Escoltes a la gent gran dir: "Abans es parlava, ara tot són pantalles". i la gent menuda respon: "Si no hi ha selfie, no hi ha vida".

Una gran foguera de píxels encén la flama del desig per agradar a l'eixam, encara que no sigues tu mateixa.

Ens hem convertit en imatges de nosaltres mateixos, en reflexos sense profunditat. El "selfie" no mostra qui som, sinó qui voldríem ser i eixa mentida és la nova forma del plaer, el plaer per agradar.

La luxúria, eixe plaer per agradar ja no viu només en els cossos que s'acaricien, sinó en la mirada que busca ser mirada. En el reflex d'una pantalla, el desig s'ha tornat llum digital, filtre suau, somriure estudiat.

Vivim en l'època del mirall il·limitat. Ja no necessitem tocar per a sentir, només mostrar per a existir. Ens vestim de píxels i de "likes": és una fam d'atenció, una necessitat d'existir en la mirada aliena.

Hem confós l'autoestima amb l'audiència. Les xarxes socials ens han ensenyat que el silenci és fracàs, que només som reals si algú ens observa. La luxúria, que abans era desig compartit, ara és competició per l'atenció: qui brilla més, qui desperta més enveja, qui fa del seu cos un espectacle.

El plaer per agradar s'ha convertit en un ritual modern: cada *selfie* és una pregària muda, una ofrena al temple del "m'agrada". Ens despullem sense despollar-nos, ens mostrem sense mostrar res.

Però darrere del rostre perfecte hi ha un gran buit: voler ser desitjat, sentir-se vist, existir a través dels ulls dels altres.

La luxúria, abans carn, ara és píxel; abans tacte, ara és mirada.

I així, entre llums artificials i filtres que embelleixen, busquem allò que sempre hem buscat, ser desitjats, ser estimats, ser reals —encara que siga només per un instant congelat en una fotografia.

VESTIR DE MUDAR: LA NÚVIA AL SEGLE XVIII

SUSANA GÓMEZ

Podria haver sigut un diumenge qualsevol, però van escollir el 29 d'octubre de 1775 per celebrar l'enllaç dels seus fills. Amb el dot que aportaven les dues famílies, signat davant el notari del poble, Pere i Carme anaven a fer el pas endavant i contraure matrimoni.

Carme, la núvia

Carme tenia 19 anys i venia de bona casa. S'havia criat en el si d'una família acomodada del poble; el seu iaio havia sigut alcalde. Vivia en una gran casa i, des de la finestra de la seua habitació, podia veure el campanar de l'església ben a prop. Tenia una criada que cada dia, s'en-carregava de vestir-la i arreglar-la.

Tenia un vestidor ple de roba de mudar d'estiu i d'hivern. Lluïa uns guardapeus de seda color bresquilla amb una randa platejada; era el seu favorit. Se'l posava amb un cosset brocat de seda espolinada color blau cel. També tenia un vestit d'indiana per a la primavera. I, quan venia

el fred, tenia el seu faldellí blanc picat en roig, i un negre ratllat que li havia portat son pare de Morella. De gipons en tenia molts, però el seu favorit era el verd amb vellut llaurat negre. Se'l combinava amb els faldellins i les sedes, i sempre anava d'allò més elegant, com li calia a una senyoreta de la seua categoria.

Tenia un fum de mocadors i davantals que li havien brodat les seues criades amb els teixits més fins que li havia comprat la seua mare: seda, batista i mussolina. També tenia un davantal de llengua negra i dos davantals de seda, un de color rosa i un de roig. Aquell dia,

sa mare li havia regalat un mantó de Manila de seda negra, amb flors de colors i pardalets brodats als cantons. Era una herència familiar.

Però aquell diumenge no anava a posar-se cap d'aquelles peces de roba. Era el dia del seu casament i la seua criada, Roser, estava a punt d'entrar a la seua habitació per començar els preparatius. —Bon dia —li va dir, i així va començar el ritual.

La camisa no tenia mànigues. Era blanca com la neu, de lli, i li arribava fins als genolls. Tenia l'escot quadrat i sa mare havia escollit unes randes d'Alençon comprades en botiga. Duia unes calces blanques que

li havia teixit Roser —que tenia molta traça— amb unes lligacames de color roig per a sostindre-les baix dels genolls.

Roser la va pentinar, com cada diumenge que anava a l'església, però hui amb més estima. I li va posar els brians de retorta més emmidonats que tenia. Després li va arribar el torn al nou bió que li havien confeccionat per a l'ocasió, de ratlles verticals i amb un farfalar, per a donar-li més volum. Per a eixe dia, van escollir uns guardapeus de seda verd oliva, els mateixos que havia dut sa mare el dia del seu casament. I damunt venia la peça de roba més important: la basquina, uns guardapeus de domàs negre engalanats amb una randa de vellut negre

que havia passat de generació en generació a sa família. Era la peça més elegant que una dona podia tindre al seu armari.

Com que aquell diumenge feia frescor, Carme va escollir el gipó de domàs negre, a conjunt amb els guardapeus. El davantal i el mocador eren de batista blanca, brodada en daurat en punt de cadeneta amb dibuixos de palmes, i adornada amb lluentons daurats. Roser li va col·locar el mocador cobrint l'escot com a mostra de decor, creuat a la cintura. I després li va traure unes sabates noves, escollides per a eixe dia en especial.

Carme tenia un fum de joies i arracades, la majoria regal del seu pare. Tenia arracades "d'a tres": girandoles, barquillos i els clàssics de la Verge. Tenia uns llacets amb cristalls verds, i uns "xorros" amb pedra roja. També tenia polques, bellotes i gallegues per a diari. Aquell dia Carme havia escollit unes girandoles daurades amb cristalls verds que duïen la joia i l'agulla de pit a conjunt. Eren les més boniques que tenia.

Era quasi l'hora d'eixir de casa i sols li faltava l'última peça de roba que una núvia necessita per a entrar a l'església: la mantellina. Era blanca, adamassada, amb forma de mitja lluna, i adornada amb una cinta roja a la vora. Perquè li

caiguera perfectament al centre, Roser havia teixit un pompó blanc, molt típic de l'època. Carme ja estava a punt perquè la família de Pere la recollira a sa casa.

La mare de la núvia

La mare de Carme vestia els guardapeus de seda color bresquilla, el preferit de la seua filla, combinat amb un gipó de màniga llarga de color blau cel. Havia escollit mocador i davantal de batista blanca brodat en blanc i sense lluentons. Volia que el protagonisme fora per a la seua filla.

S'havia posat uns barquillos que duïen a la família ja tres generacions, una agulla de pit platejada en forma de cor, i al coll un penjoll. Seguia de dol per la mort

del seu pare ja feia tres anys, però ja havia deixat de vestir de negre. Per això, havia decidit cobrir-se amb un mantó negre de mig dol.

Roser se les mirava com si foren la seua pròpia família. Això és perquè així ho sentia ella, perquè havia nascut i crescut en aquella casa i s'havia criat amb la senyoreta Carme com si fora la seua germana. La família sempre l'havia tractada amb estima i l'havia educada com una filla. Tot i això, Roser no oblidava quin era el seu lloc. I encara que eixe dia duria les seues millors robes, estaria ben a prop de la senyoreta Carme per si necessitava cap cosa.

Castedat

I ja es diu que menys és més
nosaltres ho tenim clar.
Ninots mig nuets per a cremar
tradició casta... només.

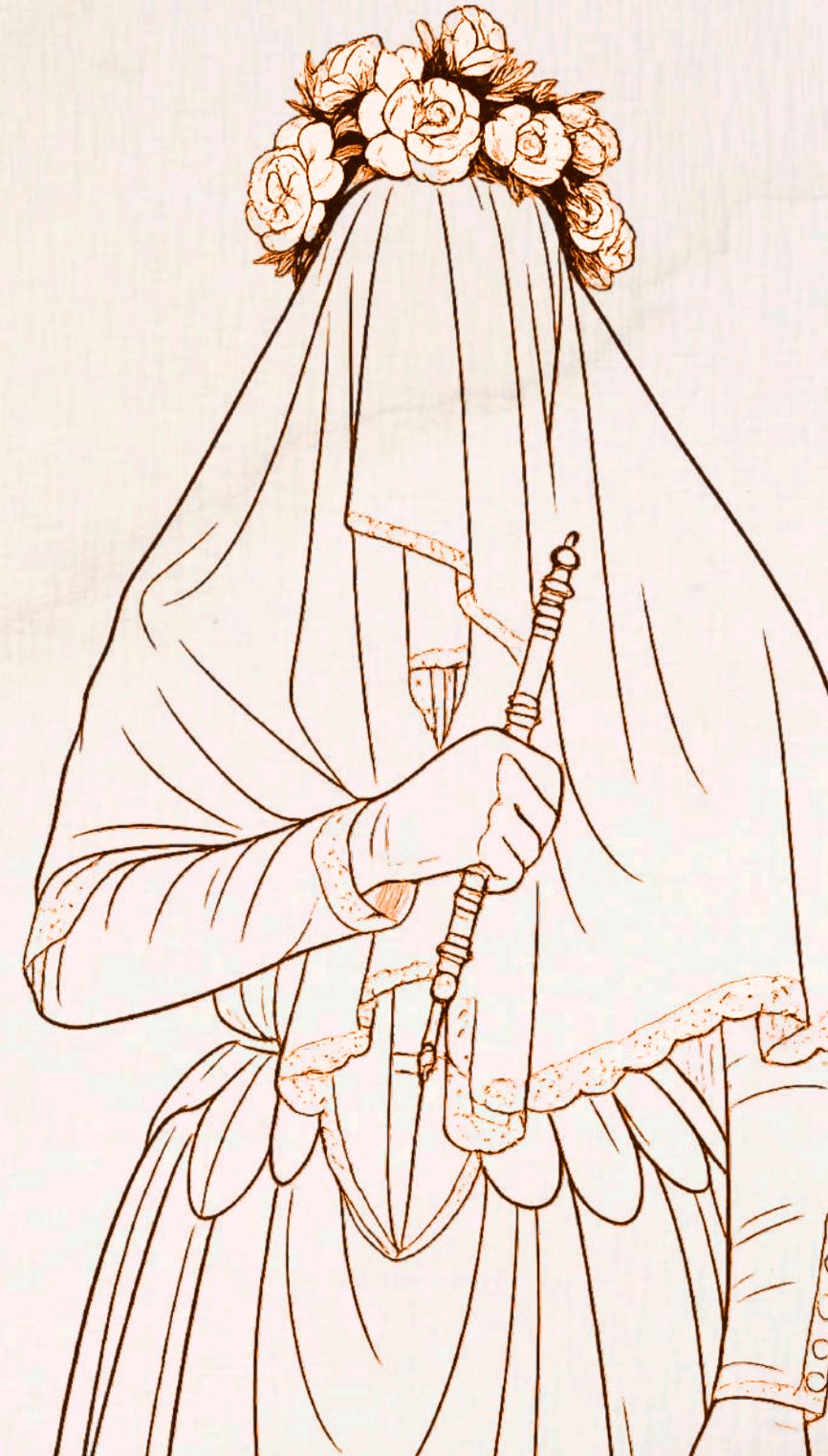
La “cremà” com a símbol de neteja

Montse Vila

Com l'aigua, l'aire i la terra, el foc és un dels quatre elements clàssics i representa una de les formes conegudes de la matèria. El més noble de tots, viva imatge del sol i adorat per tots els pobles que han habitat la Terra, des que la humanitat el va descobrir accidentalment, es va presentar un problema important: encendre'l i dominar-lo.

La capacitat de fer foc va ser un pas endavant ben important en l'evolució dels nostres avantpassats i va suposar la possibilitat de generar calor i llum. Calor per a mantindre calenta la llar i cuinar aliments, i llum per a espantar els possibles depredadors nocturns. Però, pel seu poder potencial, presenta una dualitat: pot crear, però també és capaç d'eliminar.

El foc creador és un concepte ancestral que simbolitza la transformació, la purificació, la passió i el renaixement. El foc representa una energia inesgotable que impulsa la innovació i la creació, la capacitat de passar de la vulgaritat a l'extraordinari i de destruir l'antic per a donar pas a

les novetats. El foc neteja elimina les impureses, les energies negatives i tot allò que es considera nociu. El foc purga l'ànima, el cos, els espais negatius i tot el que es desitja renovar.

Però, igual que crea, pot destruir si no s'usa com cal. La seua naturalesa abrasadora consumeix i aniquila per allà on passa.

Com una maledicció final, el foc s'ha relacionat amb la neteja i la purificació, representant l'eliminació total d'impureses i la transformació de tot allò que és considerat impur. Tant en un sentit espiritual com literal, quan una cosa és passada pel foc, és purificada completament. Esta simbologia és ben patent en pràctiques on es requereix una neteja de l'ànima i del cos.

Com a símbol de canvi, purificació o sacrifici, el foc està present en moltes tradicions del món que l'associen amb divinitats, sent un element màgic.

I les falles no hi són alienes. Es planta al mig del carrer tot allò que no agrada a la societat i, a la vista de tothom, es crema en uns pocs dies. Un discurs altament exemplaritzant que juga amb

dues baralles: mostrar el pecat i immolar-lo per a convertir-lo en decent, obtenint la pau i el perdó mitjançant el riure. És una manera de posar l'art i la sàtira al servei del col·lectiu faller per a alliberar-se de les faltes comeses.

Fixeu-vos-hi bé: els ninots critiquen l'actualitat, i esta crítica es refereix a les nostres actituds bàsiques, que resulten més o menys escaients. I les falles són simplement un mitjà accessible perquè utilitzen un llenguatge gràfic i fàcil d'entendre. Podríem dir que la falla és el pensament o el sentiment per a ser cremat. És una forma artística de control social transitori que reduirà en pocs dies a cendres el seu significat.

La culpabilitat o la innocència no depenen del vestit sinó dels ulls que la miren. Encara que, afortunadament, esta tendència està canviant, clòtxines, figures i melons, pardals, naps i xirivies apareixen tradicionalment en les falles. Si eres benintencionat, no et pararàs a pensar que simbolitzen el sexe femení o el masculí, però si ja has perdut la innocència, entendràs que per la seua grandària de segur que al·ludeixen a la sexualitat desmesurada. Però al faller, i a

qui es para a contemplar-ho, li fa gràcia. I com s'han de guardar les aparences, després del penediment pels pecats comesos, es condemnen al foc els vicis de la societat, castigant esta luxúria amb la castedat. La "cremà" és l'eina que s'empra per a netejar l'ànima i aconseguir el perdó.

Queda clar que la falla és un reflex de la part de la generalitat que voldríem abolir, i d'ella se'n parla en les falles: els hòmens tenen un paper principal i els rols femenins estan en funció d'esta prevalença masculina. L'home és l'Adam temptat per l'Eva, que li ofereix la poma que ha collit de l'Arbre del Bé i del Mal. Una metàfora que es repeteix any rere any en molts monuments fallers, simbolitzant també el sexe per diners com si foren elements intercanviables. Esta al·legoria la cremarem per a reconèixer que ho lamentem i simularem la virtut de la castedat, disfressant-la amb sospirs i sanglots com a vulgars planyívols.

Com a fi d'un cicle i principi del següent, amb la "cremà" dels monuments, el món faller expia les faltes comeses, donant pas a un futur més il·luminat. Cremar les falles és l'objectiu final d'unes festes marcades pel seu caràcter lúdic i que, alhora, són

mostra de tradició. Este esdeveniment, que es produeix cada 19 de març a les 12 de la nit, té un significat que ha romàs inalterable des dels seus orígens: renovació, renaixement, començament..., i el foc com a part essencial d'esta festa. Al seu voltant brollen les llàgrimes pel que s'acaba i esclata la rialla pel que comença.

No serà que les falleres i els fallers necessiten l'ardor transformador per a ser perdonats pels pecats comesos? Quan la victòria és l'única mesura de l'èxit (el més gran, el més alt, el més ple, el més sorollós, el més més) i guanyar es converteix en una obsessió, el resultat justificarà els mitjans emprats.

La química ens explica que el foc necessita tres elements indispensables per a iniciar-se: combustible, comburent i calor. Però, si falta qualsevol d'estos elements perquè es done el procés de combustió, evidentment, no sorgirà.

Doncs no és poesia, és química: quan ja no queda foc, tot és fum que s'enlaira, mesclant-se amb els nostres desitjos (confessables o no) per a l'any vinent. Perquè, després del foc, últim i misteriós element d'esta festa, arriba el 20 de març, dia de silenci a València i jornada d'ablució.

La picardía valenciana

Víctor Gascón

La llengua popular valenciana sempre ha sigut sempre un tresor de saviesa col·lectiva. En poques paraules, el poble ha sabut expressar allò que els llibres sovint no s'atrevien a dir. I si hi ha un terreny on aquesta saviesa ha florit amb més enginy és en el de la picardia.

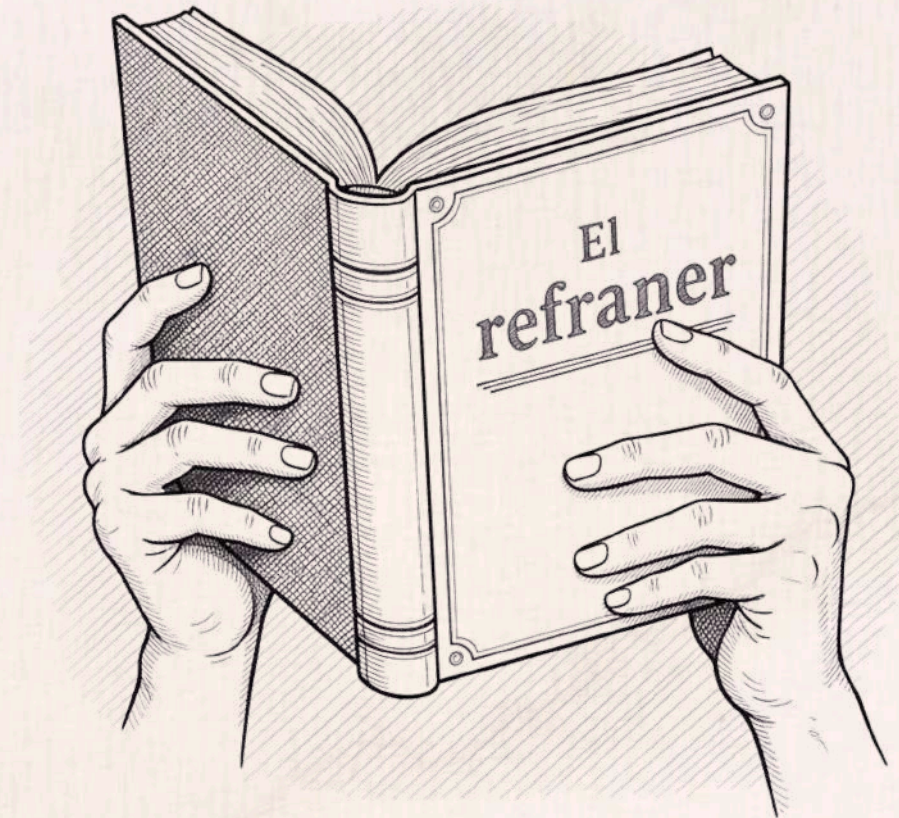
Els refranys picarons —aquells que juguen amb el doble sentit i la insinuació— són una finestra oberta al nostre caràcter: obert, rialler, un poc "pillo", però sempre respectuós. En aquestes dites nostres conviuen la moral i la temptació, la prudència i l'instint, la ironia i la tendresa.

Com a mostra, el poble ens adverteix: «Del cardar, ni molt parlar ni poc actuar», recordant-nos que les fanfarronades solen amagar més fum que foc. En canvi, d'aquells que parlen poc i actuen molt, ja se'n diu que «on besa no deixa pèl», i no calen més explicacions. L'humor popular, sense vulgaritat, sap despullar la hipocresia amb una rialla.

També l'amor i el desig hi troben reflexió. «Cada cassoleta busca la seua tapadoretta», diuen les àvies amb mitja rialla, perquè cadascú té la seua mitja taronja, encara que de vegades coste trobar-la. Altres refranys, com «On tingues el niu, no poses el piu», ens recorden que el cor i el cap no sempre volen el mateix, i que la prudència és una virtut tant al llit com a la vida.

La saviesa popular no defuig la naturalesa humana, sinó que l'observa amb humor. Així, quan la passió decau, el remei és senzill: «Pardal cansat, canvia'l de forat», una manera ben gràfica de recomanar renovació i fantasia. Però també hi ha un toc de moralitat, com en «Per a ser puta de cassoleta, més val tindre la figa quieta», advertint que no tot plaer és profitós.

El refranyer tracta el desig sense sermons però amb realisme. Ja ho diu: «Amor ardent, cec i calent», i quan «el pardal s'empina, s'acaba la doctrina». Tot un retrat de la naturalesa humana, que,

a mesura que passen els anys, aprén a riure's de si mateix: «Als quaranta, s'encanta», però l'humor continua ben viu.

El poble, mestre en metàfores, no s'estalvia tampoc la comparació agosarada: «Tira més un pèl de figa que set parelles de bous», exageració que només pretén recordar que la força de l'atracció mou més que qualsevol poder. I amb la mateixa gràcia, ensenya que «més es fa amb amor que amb l'espasa», una veritat universal dita amb el cor i amb un somriure.

En definitiva, els refranys picarons són un reflex de la nostra manera d'entendre la vida: amb alegria, ironia i la dosi justa de malícia. No ofenen, sinó que humanitzen; no moralitzen, sinó que conviden a riure's d'allò que tots compartim.

Perquè la picardia —com la festa, com la falla— és també una forma d'intel·ligència popular. Ja ho deia el vell mestre: entre rialles i refranys, el poble valencià ha sabut sempre dir grans veritats amb poques paraules i molta gràcia.

Castedat 2.0

Arantxa Gimeno Sánchez

Conten els savis del lloc que, a la festa més bonica del nostre entorn, sempre l'acompanyava un sentiment anomenat passió. I amb dues, Festa i Passió, tenien un vincle tan fort que ni les ombres ni els malsons havien estat mai capaços de trencar la seua unió.

Com en la majoria d'ocasions, les coses no sempre havien sigut com a hores d'ara. I és que hi ha una dita molt arrelada que ajuda a explicar el que a aquesta parella li passava. Aquesta deia alguna cosa com: "Als ulls de l'enveja, tota acció és considerada lletja". Però, com podia ser "lletja" una relació tan bonica com la que totes dues tenien?

No tot el que avui coneixem ha estat així des de sempre. Les vestimentes, els menjars, les formes d'actuar i fins i tot les maneres d'estimar han anat evolucionant al ritme que ho ha fet també la societat. Un ritme que, de vegades, tan ràpid ha volgut anar que algunes de les ments que

l'acompanyaven no han pogut seguir el seu compàs. I això és exactament el que a la nostra benvolguda Festa li ha passat: una festa aferrada a uns sentiments i a l'exaltació de l'amor i la benevolència, però encadenada a uns estàndards i unes normes ja una mica obsoletes per al món actual.

Avui, els carros no ocupen l'asfalt, el blanc i negre de moda ha passat, i els jocs tradicionals s'han deixat d'estilar. Si parlem del que ens envolta, els monuments ja no són cadires i fustes per a cremar, ni tampoc les teles i adreços tenen la mateixa qualitat. Però si tots aquests canvis els hem pogut acceptar sense piular, per què, a l'hora de parlar de les relacions, ens costa tant canviar la nostra manera de mirar?

A la nostra Festa li encanta evolucionar. De fet, viu en un constant canvi per a millorar. I si estima la Passió per damunt de tot, qui som la resta per a jutjar si eixa ha estat la seua decisió?

No fa tants anys, aquestes havien d'amagar-se per por del que diran, per si algú feia males cares en veure-les passar agafades de la mà o simplement per evitar un possible rebuig per alguna part de la societat. Però, a cas pensaven que estaven soles per fer front als seus temors? Per descomptat que no. Festa i Passió es rodejaven de molts amics i amigues que també estimaven de manera diferent. Des dels més romàntics, als qui sols buscaven estar acompanyats, algunes parelles obertes o els qui amb més d'una persona els agradava estar. I tots junts formaven grups amagats on poder sentir-se segurs i ben estimats.

Per sort, ara com ara, pareix que Festa, Passió i la resta de les seues amistats han aconseguit deixar de costat una part

d'aquestes ombres i malsons. Així i tot, no s'ha d'abaixar la guàrdia, perquè el recel i el desconeixement continuen ben presents en les ments d'alguna gent. Però almenys, pel que a nosaltres respecta, la transformació d'aquests darrers anys ha assolit que la nostra benvolguda Festa pugui eixir al carrer deixant de costat totes eixes pors que, en temps passats, tan presents havien estat al seu dia a dia.

I així, amb la llibertat per bandera, Festa va decidir continuar estimant Passió de la manera més casta que sabia, gaudint i vivint de forma plena i autèntica l'amor que, des que es van creuar aquell primer dia, dins seu, d'un mode tan especial, sentia.

LA PÓLVORA CONTINGUDA

ESTRELLA PERIS

IRA

Batalles de flors i pólvora
són la nostra identitat
ho hem heretat, no furtat.
L'explosió ens devora.

Lira. Si es preguntara què és la ira, es parlaria de respostes naturals davant situacions frustrants o amenaçadores; es vincularia a la còlera, la ràbia, la fúria, la indignació o el ressentiment. Hi hauria qui parlaria dels seus símptomes, eixe augment del ritme cardíac i la pressió arterial, juntament amb l'alliberament d'hormones com l'adrenalina i la noradrenalina. De segur, es podrien dir mil coses, si algú preguntara sobre la ira. Tothom tindria una opinió a dir, perquè, sense cap dubte, la ira és una emoció que hem experimentat totes i tots en algun moment de la nostra vida.

No obstant això, és una emoció amb molt mala reputació. No em malinterpretes, jo també preferisc sentir alegria, amor, emoció o nerviosisme abans que ira, però fins i tot entre les emocions que entrarien en la categoria de "no agradables", entre les quals trobaríem la por, l'angoixa o la pena, la ira continua sent la menys acceptada per la societat. Hi ha una gran varietat de refranys i frases

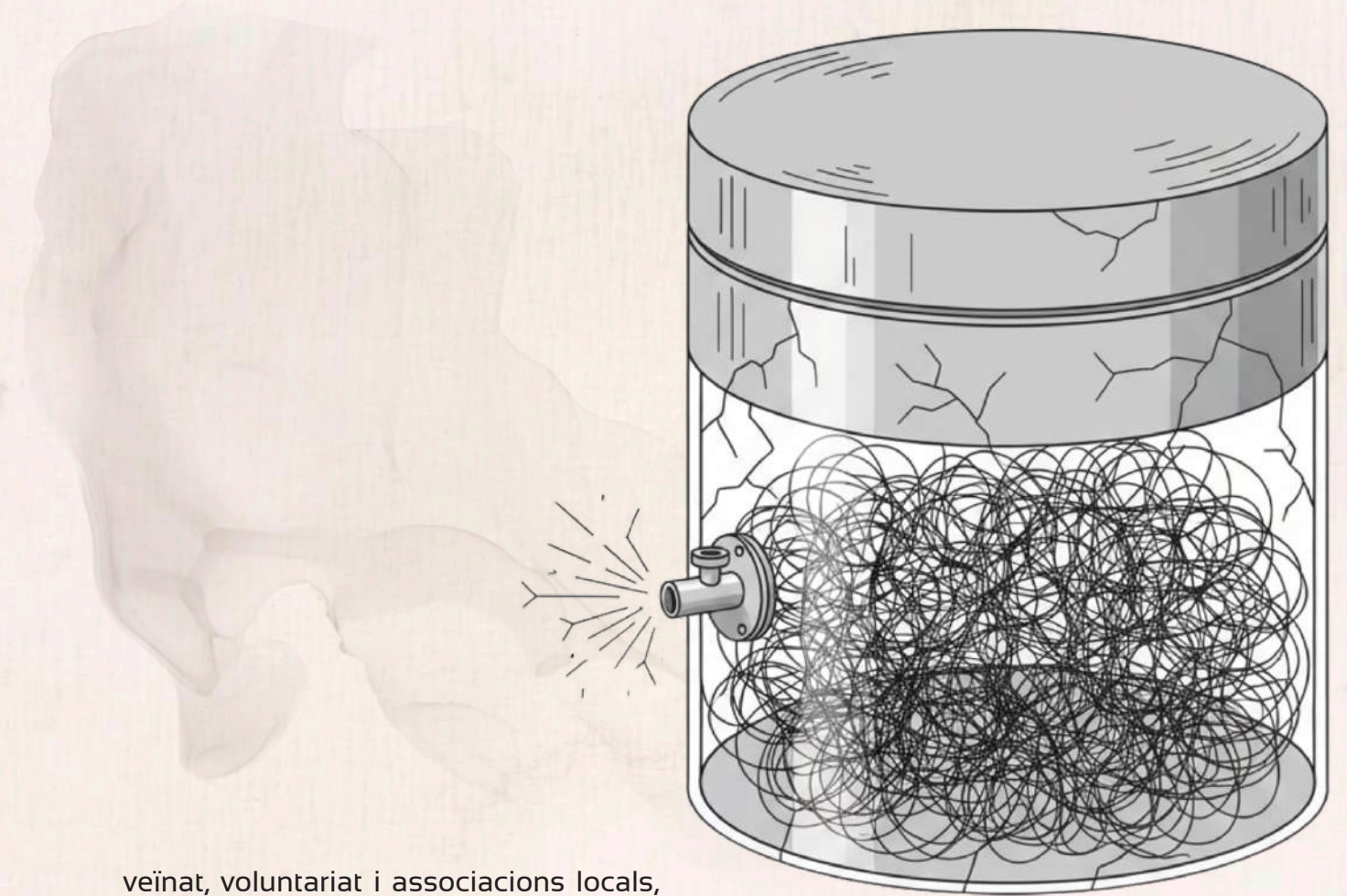

fetes que ens adverteixen que el millor que podem fer amb aquesta emoció és no sentir-la o reprimir-la. Quantes vegades se'ns ha dit des de xicotets que qui perd les formes perd la raó, o que la ira no és bona consellera, entre altres. I no us confongueu, no seré jo qui diga que la ira és la millor companyia; entenc perfectament d'on ve eixe rebuig social, i és que a ningú li agrada relacionar-se amb la ira, ni sentir-la, ni estar exposat a ella. És normal. En el seu estat pur, la ira és imprevisible i incontrolable, com la pólvora emmagatzemada a l'espera d'una espurna per a fer una "petardada", i quan es deixa lliure provoca conseqüències irreversibles, frases que no poden desdir-se, accions que no poden esborrar-se. La ira en estat pur és perillosa. Ho sabem. Però... és realment un sentiment que hem de reprimir? Es poden trobar coses bones en la ira?

Si tornem a la definició de la ira, es descriu com una resposta de defensa natural. És característica pròpia de l'ésser humà buscar la radicalitat: el tot o res, un blanc o negre; per això normalment es

parla de dos conceptes igual d'insans: la ira reprimida i la ira en el seu màxim apogeu. No obstant això, si ens movem entre els grisos de la ira, trobem una eina que moltes vegades ens serveix d'impuls per a promoure un canvi o dir prou davant situacions injustes, siga per a un mateix o a escala social.

Al llarg de la història, la ira col·lectiva ha servit com a eina propulsora de canvis socials, donant valor i coratge als més dèbils i fent que s'escolte la seua veu, provocant així un abans i un després. Trobem com a exemples la Revolució Francesa el 1789, la independència de les colònies i el moviment dels drets civils als Estats Units. Encara que tampoc fa falta anar-se'n tan lluny, el millor exemple va sorgir en les nostres terres, el 29 d'octubre del 2024 i fins a la data, quan milers de veïnes i veïns van començar a expressar la seua indignació davant la falta de previsió, l'escassetat de mitjans d'emergència i la sensació que les promeses polítiques no es traduïen en una protecció real. Va sorgir ací un moviment ciutadà espontani, format per

veïnat, voluntariat i associacions locals, que va canalitzar la ira cap a una forma d'organització solidària i reivindicativa que ara exigeix públicament responsabilitat política, rendició de comptes i recursos estructurals.

Vist d'aquest mode, la ira, en comptes de ser pólvora continguda, emmagatzemada a l'espera d'una gran explosió, pot també ser com la pólvora repartida pel monument faller, servint de potenciador per al foc i propulsant

un nou renàixer, iniciant un nou cicle. El perill, per tant, no és l'emoció, sinó la falta de capacitat per a treballar amb ella, perquè la ira, com la pólvora, són forces poderoses. La pregunta no és si hem de sentir ira, sinó què fem amb ella. Una emoció mai no hauria de ser un problema; el problema és no saber quan, com i per què encendre-la.

LA BATALLA MÉS BONICA DEL MÓN

EVA BONO

Passeig de l'Alameda, València, una vesprada de juliol. El sol crema, l'aire vibra carregat del perfum del clavell acabat de tallar. Es respira passió a l'ambient, una passió veritable, d'aquelles que encenen els ulls i fan tremolar la pell. Se sent parlar de festa: ens trobem al comiat de la Gran Fira de València. Però darrere de l'olor de ram de flors i l'esclat de color de les carrosses s'amaga la ira, bellament disfressada de festa. I no parle d'aquella ira cega que alça el puny i destrueix sense sentit. Parle d'una fúria competitiva, d'una mala veta convertida en espectacle. Reines per un dia, les falleres pugen a les seues carrosses, envoltades d'artesanía i flors. Com marca la tradició, elles van vestides amb l'esplendor de la indumentària valenciana. Desfilen, adorades pel públic que hi assisteix,

envoltades per la música de dolçaina i tabalet, que es fusiona amb forts aplaudiments que no pareixen parar. I de sobte, la pau estàtica es trenca: un crit, un xiulit d'inici que dona pas a la que es coneix com la més bonica de les batalles.

Milers de flors es converteixen en projectils. Clavellons, gerberes, margarides... tots ells transformats en munició per a una guerra que no busca destrucció, sinó llibertat. Estes flors no són una ofrena, tampoc busquen fer feliç a qui les rep: busquen sorprendre'l, colpejar-lo amb gràcia i una mica de mala intenció. El combat no ha fet més que començar: les raquetes que actuaven d'escut converteixen la seua funció i es converteixen en elegants armes d'atac. L'ambient s'ompli de pètals, donant pas a un caos causat inicialment per aquells que ini-

cien el llançament. Aquells que es troben a la tribuna amb caixons plens de flors ataronjades, com soldats en trinxera esperant el moment oportú per a disparar. I arriba el moment en què un clavelló impacta a la pinta de la fallera major de València. Un somriure naix en qui l'ha llançat, i l'elegància de la màxima regina de la festa es transforma en un reflex del vertader sentiment de venjança. Busca amb la mirada el culpable del colp, mentre amb les mans palpa la seua falda per trobar, sobre les seues manteletes, una flor perfecta per respondre. Ja no sols la llança, ara l'estampa intentant arribar al seu adversari per cobrir-lo de pètals.

El passeig es transforma en un camp de batalla on se senten rialles i música, i on el sòl és una catifa de pètals morts que encara desprenen olor de festa. La ira, ací, no és un simple pecat: és un pecat

estètic amb violència vestida de color. La ciutat abandona l'ordre i oblida la postura per aconseguir que tot siga possible per uns instants.

Quan cau l'última flor, el combat ha arribat a la seua fi. Hi ha qui encara busca per terra flors en condicions per a llançar, com si negar-se a parar fera que mai acabara la celebració —encara que, realment, ningú vol que s'acabe. Se sent un sospir conjunt, semblant al que s'escapa després de córrer un esprint. Però aquest no significa cansament —o sí, per als més inquiets—: significa alliberament, satisfacció per haver actuat seguint únicament l'instint, el plaer d'una venjança sense conseqüències.

Les protagonistes de l'espectacle baixen de les carrosses i observen amb atenció. Ja no llueixen com feia unes hores: falten flors, els colors s'apaguen, tot comença a

desfer-se. En abaixar la mirada, descobrixen algunes taques de sàlvia a les manteletes i veuen caure uns quants pètals del seu cap.

Hores després, la ira s'ha dissipat. El carrer descansa del rebombori mentre és netejat amb paciència. A poc a poc, es van descobrint els llambordins que s'amagaven baix l'escenari del crim, i tots aquells que hi han participat ja no hi són: sols queda el rastre que va desapareixent en silenci.

I ara arriba el moment de llançar la pregunta: què es guanya ací? Alguns pensaran en el privilegi de viure la bellesa finita de l'espectacle; altres pensaran en la diversió del moment. Però pocs es plantegen la idea que aquest encontre és sols una manera d'emascarar la ira, un escenari on la naturalesa humana dona via lliure a l'instint per gaudir del plaer de l'enfrontament —sense arribar a un conflicte real, sinó amb felicitat i rialles. Realment, no hi ha una resposta correcta a aquesta qüestió. L'únic clar és que, a València, fins i tot els pecats poden tindre olor de flor i so de dolçaina, especialment quan el pecat és la meravellosa Batalla de Flors, la batalla més bonica del món.

Batalla de Flors. Font: Visit Valencia

Elogi de la (IM)PACIÈNCIA

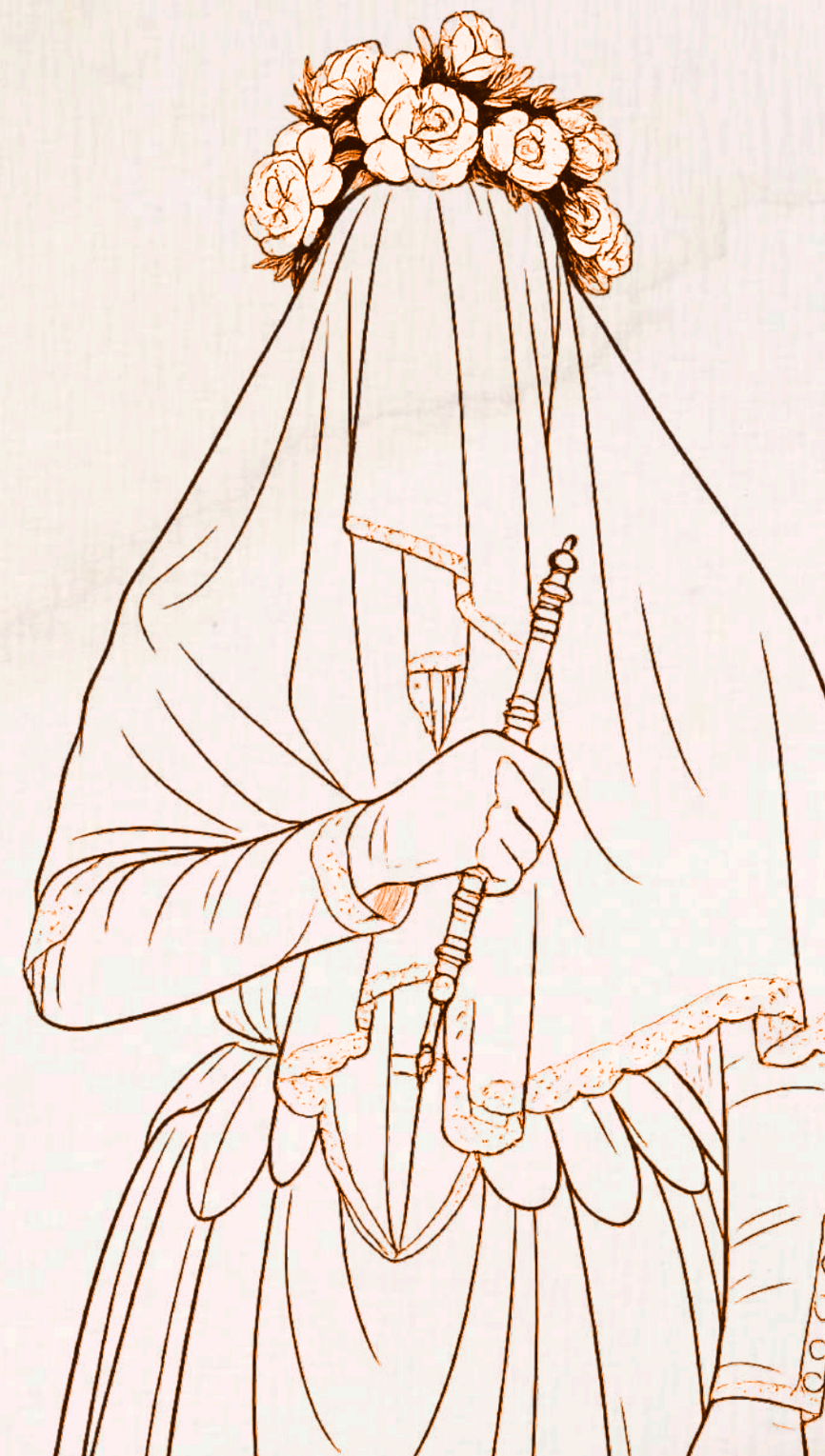
Carme Martínez

Paciència

Però, també al mateix temps,
hem demostrat resiliència
en peu alçats amb consciència
plantem cara als contratemps.

Ja sé que tots vosaltres, estimades lectores i lectors, sou persones pacients, capaces d'esperar el moment oportú en cada esdeveniment, per tal de traure-li suc a la vida sense precipitar-vos en els plaers momentanis i immediats. No sou com aquells (normalment homes, un diumenge) que, fent una paella, se situen en cercle al voltant del calder, expectants que l'aigua trenque el bull i puguin posar finalment l'arròs. Ni tampoc, com ells, saliveu en eixe moment d'espera en què la paella ja està feta però, segons la llei gastronòmica del poble valencià, cal esperar que repose per a poder-la menjar. Sí, és eixe instant que coneixem molt bé, quan algunes persones comencen a menejar la cullera rítmicament, davant l'expectativa de pegar cullerada. De segur que vosaltres no esteu en eixe grup de gent, dada la vostra gran paciència i mesura.

Per descomptat, també estic convençuda que, de menuts, éreu xiquets i xiquetes amb un gran autocontrol. D'aquells que el matí de Reis, amaneixen tard i, després de desdejunar amb calma,

obrin els seus regals, sense gens de pressa ni carrera. També d'aquells que, quan els regalen alguna llepolia o dolç, fan cas a la primera quan els diuen que se'l menjaran quan acaben de dinar.

El món faller és també conegut pel predomini de la seua paciència. Són persones tranquil·les, que esperen durant l'any amb calma i mesura que arribe la setmana fallera, sense pràcticament moure's de casa.

Ara bé, sempre hi ha un xicotet grup (molt minoritari) de nerviosets i nerviosetes que no són capaços d'aguantar. És per això que la falla es veu obligada, en un acte de gran solidaritat, a organitzar esdeveniments al llarg de l'any que compensen l'anhel faller d'eixe grup (com ja sabeu, molt minoritari).

Els mínims possibles: festa de benvinguda a l'estiu, festa de l'estiu, festa de final de l'estiu, Mig Any Faller, Oktoberfest, Demanà, Proclamació, Presentació, Playback, Nit de Cap d'Any anticipat, Cavalcada del Ninot,

Nit d'Ànimes, Matinal Motera, Prefalles 1, Prefalles 2, Prefalles 3, concurs de fideuada... i pocs més. Fins i tot han hagut d'inventar la famosa frase "Falles són tot l'any" per acompanyar-los i no danyar la seua autoestima. Afortunadament, vosaltres, lectores i lectors, no formeu part d'eixe grup d'incansables que sembla que mai en tenen prou.

Això és perquè, al remat, tot este tema de la paciència no és més que una mera formalitat social. Tots i totes portem dins un "mini-falleret" o "mini-fallereta" hiperactiu que voldria traure la traca abans que arribe el mes de març. Simplement, vosaltres —éssers de llum i temprança— heu après a camuflar-lo millor que ningú.

Així que enhorabona: continueu donant exemple al món amb la vostra serenitat infinita...

I, sobretot, no patiu, que si algun dia la paciència vos falla, sempre podreu dissimular-ho dient que sou víctimes d'un "atac faller precoç", que últimament és molt comú i comprensible.

Quan els vents bufen en contra, paciència

Marcial Cortés

Les persones sempre ens preguntem quina és la millor manera de comportar-nos i d'actuar. Ens cal fem el cap pensant qui volem ser, cap a on volem anar, si estem fent allò que cal i quin és el límit entre la nostra llibertat i la dels altres.

Davant totes aquestes preguntes i dubtes, solem distingir entre les virtuts i les maldats, entre allò que ens eleva i allò que ens enfonsa. A mi m'ha tocat parlar de la virtut de la paciència, que podríem definir com allò que et fa aguantar la flama quan bufa un vent que no és favorable.

I en això, els valencians som experts. Hem aguantat durant molt de temps la ineptitud d'alguna classe política, tant espanyola com valenciana. De fet, fa tot just un any, la metxa a la terra de la pólvora es va encendre per apagar aquella flama que tants anys havíem mantingut viva. Sí, parle d'aquell 29 d'octubre en què

l'aigua ho cobria tot, excepte la taula del Ventorro, on el president (navegant entre plats) semblava més a resguard que el seu propi poble. La meteorologia pot ser imprevisible, però hi ha qui sempre sap on hi ha sostre.

Tanmateix, aquest no és el tema que ens ocupa. El vent que vull remenar hui és un altre. Jo vinc a parlar del franquisme. Ja fa mig segle que el règim és pols d'història, i, aprofitant l'efemèride, em permetré remoure les cendres d'un temps que mai va aconseguir apagar-nos del tot.

La memòria ens recorda que Espanya, i també València, van ser castigades per un règim que volia uniformar-ho tot: la llengua, les festes, els pensaments. Ens van obligar a supeditar-nos a una llengua que no era la nostra; les tradicions es van haver d'adaptar als dictats de l'Església; i els ninots fallers —que sempre havien

sigut la veu crítica del carrer— van ser retallats, suavitzats o directament prohibits. El règim volia un país en blanc i negre, però, malgrat els seus esforços, els valencians vam aconseguir donar-li color als nostres ninots.

I fou gràcies a la paciència, a aquella paciència feta de coratge silenciós, que vam mantindre la llengua i les tradicions enceses. Les mares i els pares continuaren parlant valencià a casa, encara que fora en veu baixa. Els mestres i els escriptors continuaren ensenyant i escrivint en valencià, tot i el risc de ser perseguits o silenciats. No eren conscients que eren uns herois sense capa.

És per aquests herois anònims que hui podem comunicar-nos amb naturalitat en la nostra llengua i celebrar les Falles tal com les sentim. Perquè, per molt que bufara el vent, sempre vam saber fer-li ombra amb la flama. Ara podem dir amb orgull que som qui som, que tenim una llengua a defensar i unes tradicions que per a nosaltres són les millors del món. Eixe "silenci actiu", tan discret com necessari, és el que ha mantingut viva la nostra cultura.

Però, si hi ha un lloc on la paciència va brillar amb més intensitat, eixe lloc foren les Falles. Aquella festa nostra, feta de crítica, humor i pólvora, també va

patir la voluntat d'un règim que pretenia domesticar-la. Els ninots, que sempre havien tingut la llengua més llarga del que agradava al poder, van veure com se'ls retallaven paraules, gestos i idees.

I, tanmateix, l'enginy faller mai va desaparèixer. La censura podia llevar llapis, però no podia llevar imaginació. Els artistes aprengueren a dir sense dir, a criticar sense que ho semblara, a amagar veritats entre colors, somriures

i metàfores. Cada falla era una trinxera amable, una resistència disfressada de festa, una manera de recordar que, sota la pintura fresca, la identitat encara era intacta.

Perquè les Falles són això: un poble parlant-se a si mateix, fins i tot quan li demanen silenci. I gràcies a aquella paciència tenaç (la de continuar creant, la de no renunciar al sentit crític, la de continuar plantant encara que tot convidara a plegar), hui la festa continua més viva que mai.

Hui, mig segle després, aquella paciència ja no és només un record: és una herència. Una herència que ens diu que la identitat no es manté sola, que cal cuidar-la, alimentar-la i donar-li veu. La paciència que tingueren els nostres avis no era resignació; era una forma de lluita sense espasa: una lluita discreta, incansable i, sobretot, valenta.

Ara ens toca a nosaltres honrar-la. Continuar defensant la llengua que ells van protegir entre murmuris, mantindre les tradicions que van sobreviure al fred d'una dictadura i recordar que una festa només és viva si el poble també ho està.

Perquè la paciència no és esperar que els vents canvien; és mantindre la flama encesa encara que bufen en contra. I això els valencians ho sabem fer molt bé. Hui podem celebrar que som qui som gràcies a aquells que, quan no podien cridar, resistiren en silenci; i quan no podien plantar amb llibertat, amagaren la crítica entre pintura i cartó.

Per això, quan vegem una falla cremar, no contemplem només un monument: contemplem la prova viva que la nostra cultura ha sabut sobreviure, renàixer i reinventar-se any rere any. I és en eixa persistència, en eixa fidelitat al que som, on trobem la vertadera virtut de la paciència: una flama que mai, mai, no ha deixat de brillar.

A NINGÚ QUE LI PASSE!

ADSL
 («ASMORÇAR»,
 DINAR, SOPAR I
 «LO QUE SURJA»)

LAIA BURGUEI

Hola! El meu nom és Ardor
 molts sabeu ben bé qui soc
 i els qui no... vos falta poc
 llegiu i sentiu la cremor!

Amb el pecat de la gola
 solc estar emparentada
 i en les falles amistada,
 qui en tots els actes es cola.

Por em teniu molts, normal!
 Però jo sols pose la fam
 i vosaltres feu un bram
 i a menjar com un animal!

GOLA

La taula ens apassiona
 parar-la per a esmorzar,
 dinar i sopar... no és l'atzar,
 la fartera ens cohesiona.

És el cas que ara conte
el de Vicent el forçut
qui en falles va ser vençut
per fer que la gola l'oriente.

De bon matí ha baixat
amb la brusa ben planxada
boig per la xocolatada
de la «despertà» ha marxat.

Bunyols no ha deixat ni un
mullant-los amb dits i tot
ha acabat tot brutot.
Si n'haguera deixat algun...

Ben fart a sota la carpa
amb dues cadires s'ha gitat,
es notava enfitat.
Tan sols li falta un arpa!

Però després d'un bufit,
embriagat per l'olor
del sofregit i la bullor,
de la quota vol profit.

Les paelles vol tastar
i també la «dinaora».
La cassalla l'acalora
i no para de rotar!

Per no fer-ho tot begut
s'ha torbat amb els cacaus
i amb tramussos, diu «són suaus»
té l'estómac somogut.

Ràpidament el tiquet
ha dut per a foradar
i el primer el plat portar
per començar el banquet.

En acabar-se l'arròs,
ha secat conill i tot
i a punt del batistot
café tocat per al cos.

Com ha pogut s'ha alçat
per accedir al casal,
ai el nostre comensal!
Ara al truc s'ha llançat.

I per rebaixar l'enfit
es demana un digestiu
ginebra amb tònica diu
li farà molt de profit.

Un poc més i tots els grans
de café, pedres del joc,
se les menja el bajoc!
No fa fàstics ni als malgrans.

I dels cubates... a sopar!
Vicent encara enyora,
mireu si és poca penyora,
les torrades que es va papar.

Ara el telèfon el crema
per demanar la fartera
i unflar de nou la pitera.
Ja té l'estómac en flama.

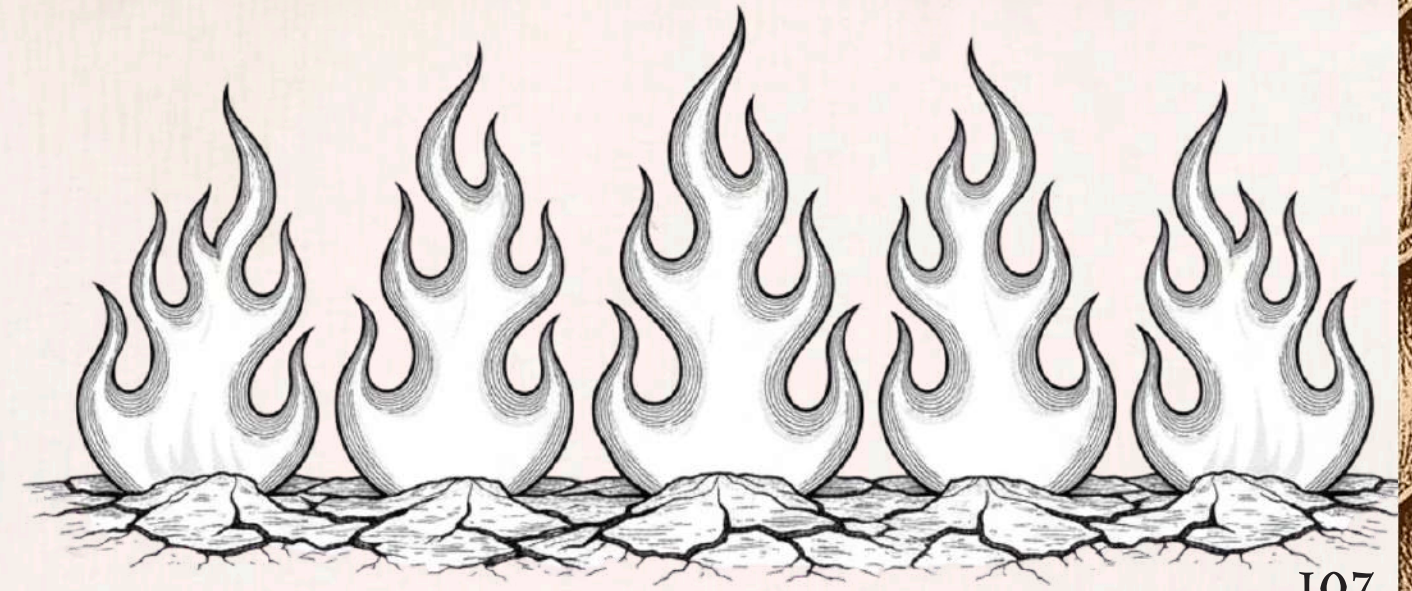
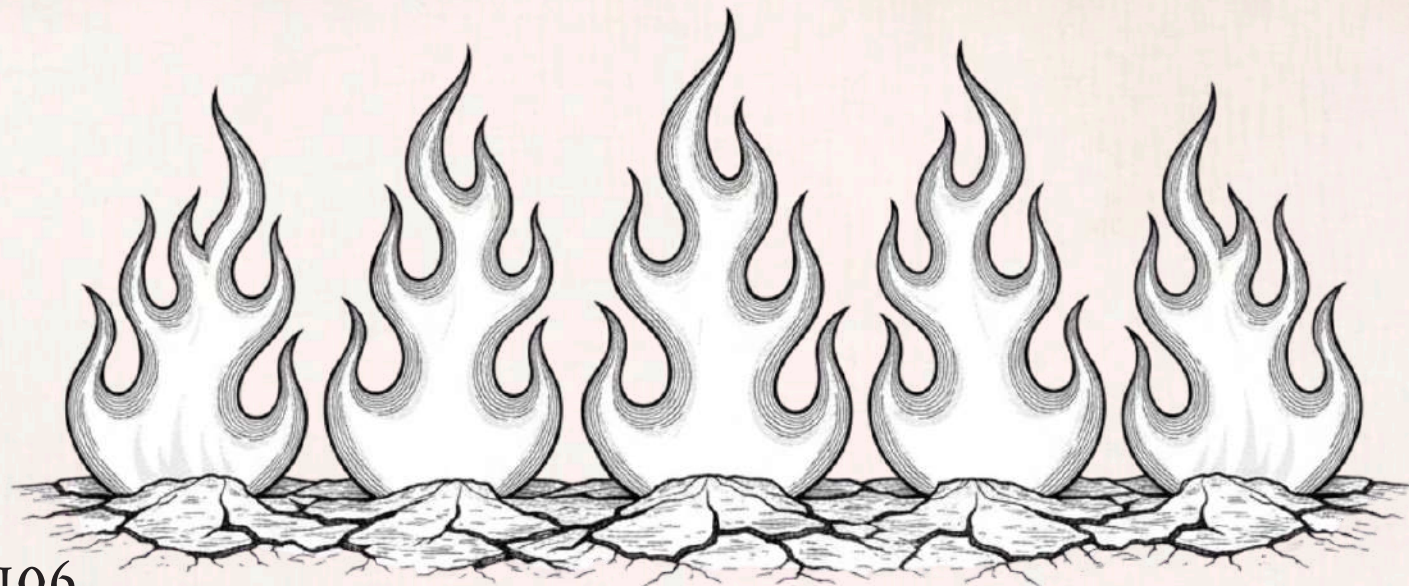
Comença a notar cremor
la màquina està en marxa
i corre com una fletxa!
El casal és un clamor.

S'escolta «Vicent cul calent,
mira que eres golafre
i amb el menjar un cafre,
ara no sembles tant valent!»

I així va acabar la nit
al «poly klyn» assegut
amb la digestió fotut
i per mi, Ardor, escarnit.

No hi ha res que vos ature
aneu amb compte a falles
amb les farteres i cassalles
"Ma" que sou de tot per l'aire!

*Aquest article ha participat en el Concurs
lletra d'Or de la FdF Junta Local Fallera.*

EL PROGRÉS ENS MENJA

AMPARO ALFONSO

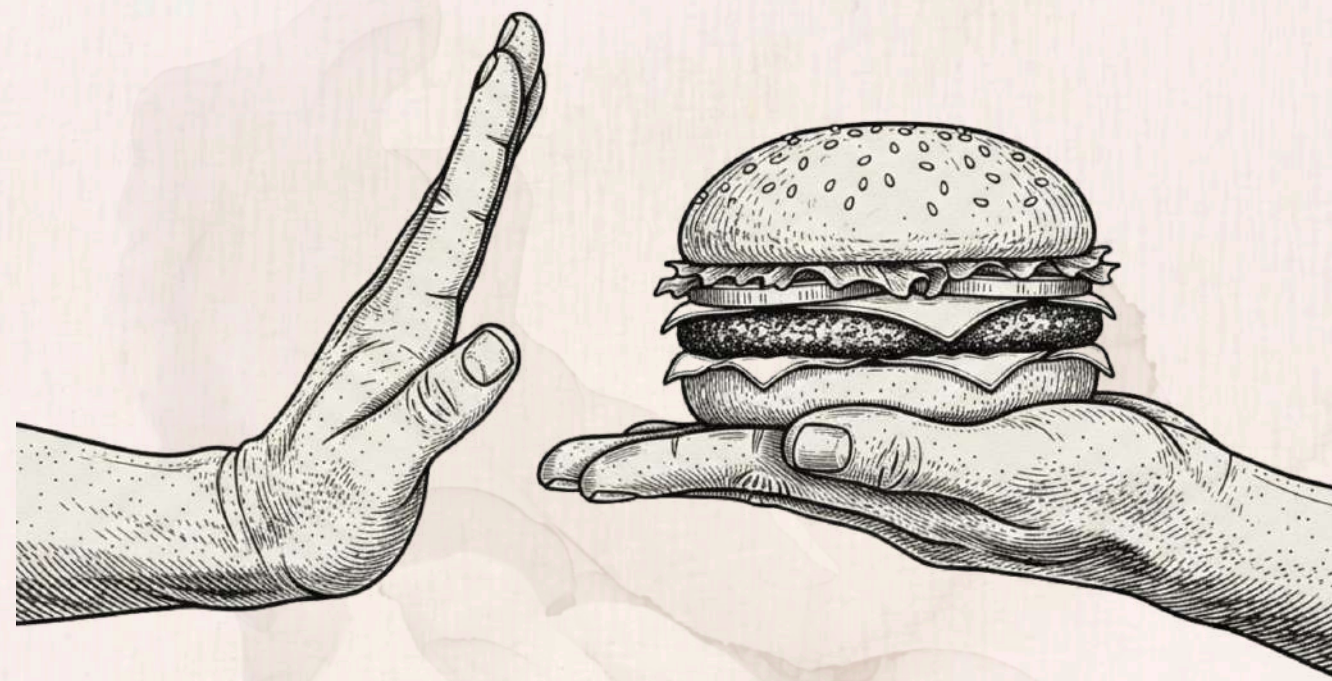
El canvi en l'estil de vida, la globalització i la publicitat, han repercutit en els hàbits alimentaris de les persones, produint un augment en el consum d'allò que es denomina *Fast Food* (menjar ràpid).

Hem passat de les relacions socials properes i familiars a una interrelació social més enllà del cercle íntim, on l'alimentació juga un paper important. No podem deixar de reconèixer que l'alimentació, a banda de ser una necessitat fisiològica, conté altres aspectes psicològics, socials i econòmics, creant tota una cultura alimentària.

Quan apareix el concepte de menjar ràpid? Alguns experts en nutrició daten el seu naixement l'any 1948, amb l'obertura del primer "restaurant" d'hamburgueses

"McDonald's"; altres defensen que ja es podien trobar els primers exemples en els llocs que es venia menjar al carrer en l'antiga Roma, com ara els pans plans amb tupins, o a Anglaterra els *fish and chips*.

Durant molts anys, en cada cultura el menjar ràpid ha adoptat formes úniques i sabors diferents influenciats pels ingredients locals, tradicions culinàries i factors econòmics. La globalització ha afavorit una reinterpretació de plats clàssics propis d'un país que es poden gaudir en un altre, així nosaltres podem tastar sense la necessitat de viatjar molts quilòmetres, dels tacs mexicans, del sushi japonès o de les pizzes italianes entre altres exemples. Això sí, les noves tendències transformen els

clàssics culinaris en versions adaptades per a satisfer els paladars contemporanis i vilatans.

Què és el que representa el menjar ràpid des del punt de vista nutricional? Este tipus de menjar està compost per un excés de greixos saturats i proteïnes, un elevat contingut en sal i una escassa proporció d'hidrats de carboni. Les calories que es consumeixen en una sola menjada poden equiparar-se a les necessàries en tot un dia. El seu valor nutricional és desequilibrat, ja que presenta una gran densitat calòrica, un alt contingut en grasses, fonamentalment saturades i una elevada càrrega glucèmica.

Quins són els efectes que provoquen en la salut? El consum constant d'este tipus de menjar en grans quantitats promou l'augment de les malalties cardiovasculars en la població mundial. A més, també afecta la salut psicològica, per l'addicció que crea el plaer que ens proporciona la hiperglucèmia que produeix.

Quina és la causa de l'augment en el consum del menjar ràpid? Una de les principals raons és l'alta inversió en publicitat que fan les multinacionals propietàries dels establiments on se serveixen estos productes, en contrast amb les despeses en campanyes publicitàries que promouen organismes públics. Un exemple el trobem en els

1.400 milions de dòlars que va gastar l'empresa "McDonald's", enfront dels 2 milions invertits per la Unió Europea, el Ministeri d'Agricultura i l'Associació 5 al dia en la campanya "5 al dia, és vital".

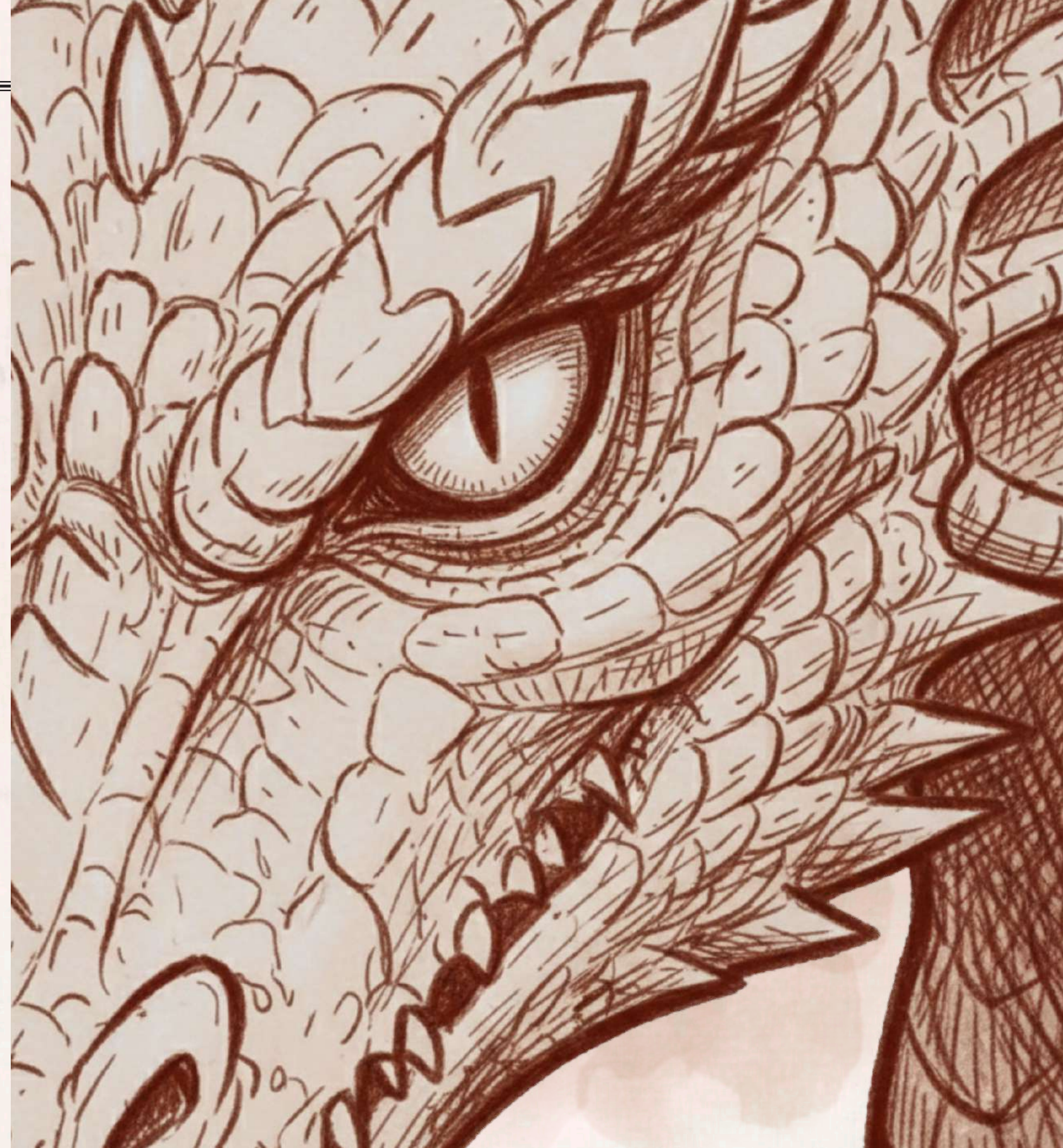
Una altra raó per a triar el menjar ràpid en lloc del menjar sa és la diferència en el cost econòmic. Costa menys un menú en una franquícia d'hamburgueses que en un restaurant de menjar casolà. L'estalvi que es produeix en personal de servei, la producció en cadena i el preu de la matèria primera, fan possible esta circumstància que atrau determinat públic, entre ells als adolescents que tenen un baix poder adquisitiu.

L'addicció al menjar ràpid compta també amb un factor fisiològic. Quan consumim este tipus d'alimentació alta en sodi i en greixos de mala qualitat,

sobretot greixos saturats, es facilita l'augment en la segregació de certs neurotransmissors que generen una sensació de benestar, de felicitat i plenitud que encara que és temporal i falsa, atrau a tornar a repetir-la.

Quines són les noves tendències? En contraposició al menjar ràpid, naix el corrent *Slow food* (1986 Carlo Petrini) el qual reivindica la gastronomia tradicional, el menjar local, de qualitat i de temporada, amb el mínim processat. Promou la cultura alimentària de cada regió, respectant les espècies en perill d'extinció i defensant la biodiversitat.

Està en les mans de cadascun triar quin tipus de menjar volem consumir, i en quina quantitat i freqüència i no oblidar allò que deia Aristòtil: *aurea mediocritas*, en el punt mitjà, està la virtut.

Abstinència

Unió per la nostra festa,
Patrimoni Immaterial,
tot un plaer sensorial
riquesa que al foc es presta.

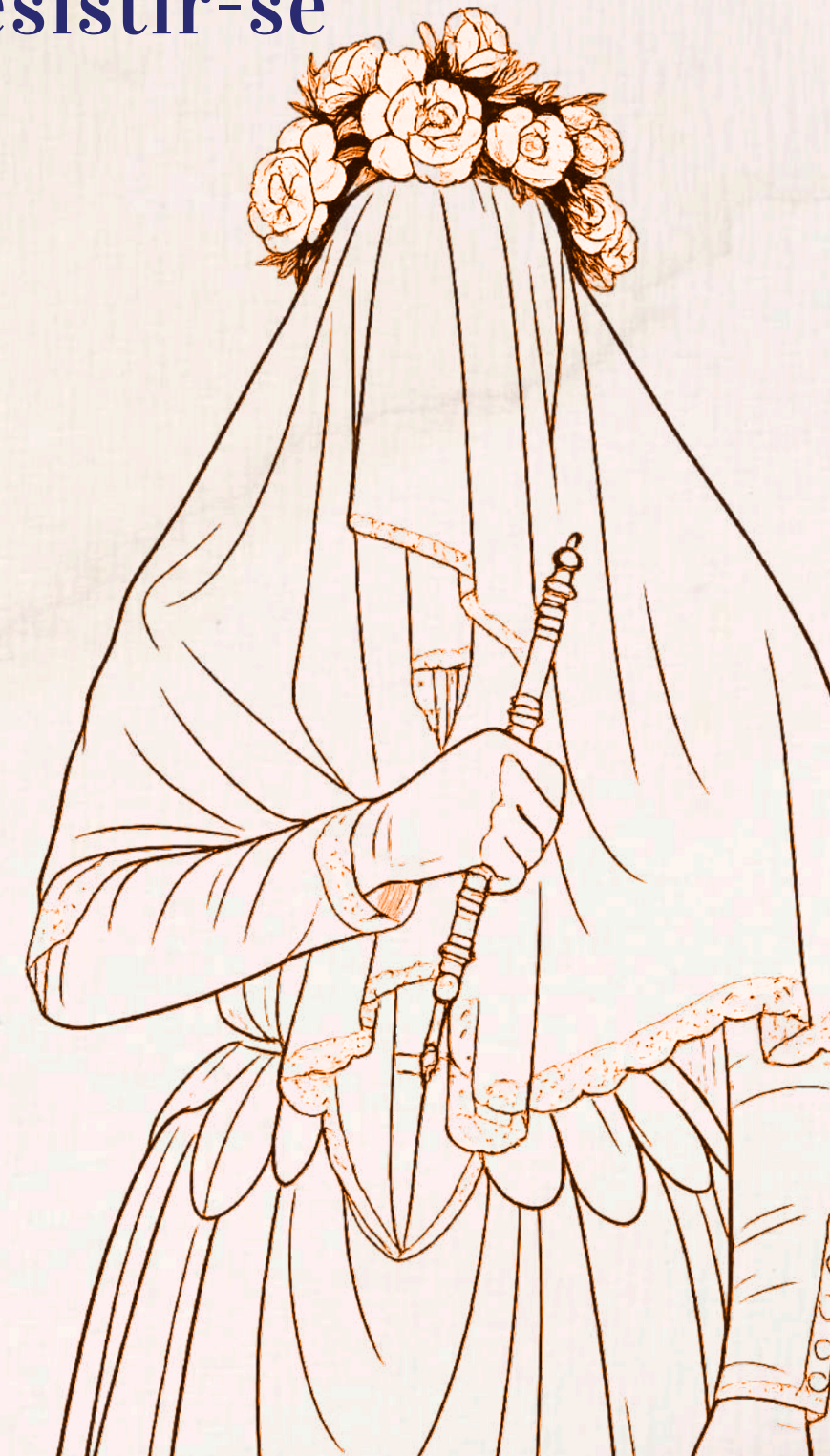
PECAT I FOC

Manual de resistència per a humans per a resistir-se als desitjos

Vicent Merenciano

En realitat, desitjar és molt bo. Imagineu-vos que visquérem sense desitjos, sense il·lusions, sense aspiracions i sense metes. Hauríem construït un planeta molt més inhumà. El fet de desitjar és el que ens fa ser com som.

Disculpa'm per haver-te introduït al meu maldecap sense ni tan sols haver-te'l presentat. Els desitjos són i seran sempre una característica humana. Des de "mami, vull ser president infantil de la falla", fins a passar pel costat d'una casa amb les portes entreobertes, escodrinjar-la per dins i "tant de bo refer-la al meu gust". El problema dels desitjos és que ens poden crear una dependència molt gran i tòxica que, si no aprenem a controlar, acabarà amb nosaltres. Probablement, la veïna propietària d'aquella casa m'envie a pastar fang, i potser aquest any no siga el president de la falla, però aquestes falles poden ser igual d'extraordinàries i es poden viure tan intensament com un president.

Tot i que desitjar és part de la nostra condició humana i forma part de la nostra senya d'identitat personal, el fet de crear-se il·lusions arran dels nostres desitjos devalua tot allò que ens arriba i que no sabem gaudir. Això té un nom i és frustració, també conegut com a "mal perdre" dins del món de la competició. Per això, cal aprendre a resistir-se una miqueta. No als desitjos, sinó a deixar que ens dominen.

És fàcil, senzill i per a tota la família: el consell que puc donar-te és gaudir de l'alternativa. La vida ens ompli d'oportunitats que nosaltres mateixos no

veiem. Quan aprenem a veure aquestes oportunitats, deixem de recollir premis i reconeixements per tal d'acumular moments: el xocolata després d'una nit de festa, aquella tela tan bonica que duia, el discurs d'Àngel al dinar de germanor que ens va encendre la xispeta al nostre llagimal, l'eterna cercavila el dia de l'Ofrena, aquella cassalla que, efectivament, sobrava... Això de voler tindre la millor falla, la festa més gran, el ninot més graciós i el discurs més viral... calma!

Desitgeu molt fort, però no vos oblideu d'abraçar tot allò que vos vinga de cara.

EL DIA DE TORNAR ALS SOMNIS

KIARA FERNÁNDEZ

PERESA

Falles, ens deixem la pell
«no digues mai l'última!»
i el dia 20 tots som víctima
el cos diu «prou d'atropell!».

Arriba el 20 de març, quan tot ja ha acabat i, a la vegada, comença. És un dia ple de sentiments contradictoris: tristesa pel que s'acaba i alegria perquè tot comença de nou. Però, sobretot, és un dia en què la peresa està present; quan obris els ulls i penses a alçar-te del llit o fer qualsevol cosa, el primer que penses és: *quina peresa haver de moure'm*.

Comences el dia sense ganes d'alçar-te i, a la vegada, pensant en tornar al 15 de març i començar de nou la nostra festa tan gran. I és en eixe moment, ficada al llit, quan el cap se t'ompli de records.

Penses en eixa trucada de telèfon tan especial, i el casal ple de bat a bat, la gent felicitant-te a tot arreu perquè estàs a punt de complir el teu somni. I les llàgrimes de felicitat inunden els teus ulls.

Quins records més bonics de la Demanada i la Proclamació, tot el món fent-te costat; i, quan arriba el moment de recordar la Presentació, tornaries enrere per a reviure eixe dia mil vegades més, totes les sorpreses que et van preparar. Quina nit més màgica.

I, després de soltar les primeres llàgrimes, recordes tots els moments d'abans de Falles: campionat de truc, Crida, Cavalcada, Matinal... Tots, moments únics i irrepetibles.

I així arribes al 15 de març: comença la millor setmana de l'any. Envoltada de la teua gent, la gent de la teua benlloguda falla. Com voldríem que eixos dies foren eterns, que cada segon no s'acabara mai...

Plantada dels monuments més bonics que podries veure, lliurament de premis —no importa el número; importa

la gent que està feliç de veure la festa que vivim—. I eixe moment d'entrar en la plaça i veure la nostra Geperudeta esperant-nos: sentiments a flor de pell per mostrar-li homenatge.

I arriba el dia que tota fallera major voldria evitar, el dia en què el somni arriba a la seua fi i un gran any acaba en cendres i llàgrimes per allò viscut: la "*cremà*" de la falla més bonica. El 20 de març és un dia trist i melancòlic per a qui acaba el seu regnat.

Per això, en estar ficada al llit, recorde amb llàgrimes als ulls cada moment viscut. Però, a la vegada, la peresa s'apodera de mi i no soc capaç de fer res en tot el dia; només tinc ganes de dormir i tornar al món dels somnis.

El 20 de març és un dia d'esgotament per a tota fallera i tot faller: dia de voler tornar a començar i, alhora, de tindre peresa fins i tot

EL SILENCI CÒMODE

MANOLO MARÍN

Vivim envoltats d'imatges que ens mostren un món en flames. Les pantalles ens aboquen, cada dia guerres que arrasen ciutats, catàstrofes naturals que devoren pobles sencers o malalties que apaguen vides massa joves. Tot això arriba a casa nostra amb una facilitat esborronadora: n'hi ha prou amb un clic, amb un gest mecànic del dit. Ens indignem un instant, comentem la notícia, potser fins i tot la compartim a les xarxes... i, tot seguit, canviem de canal.

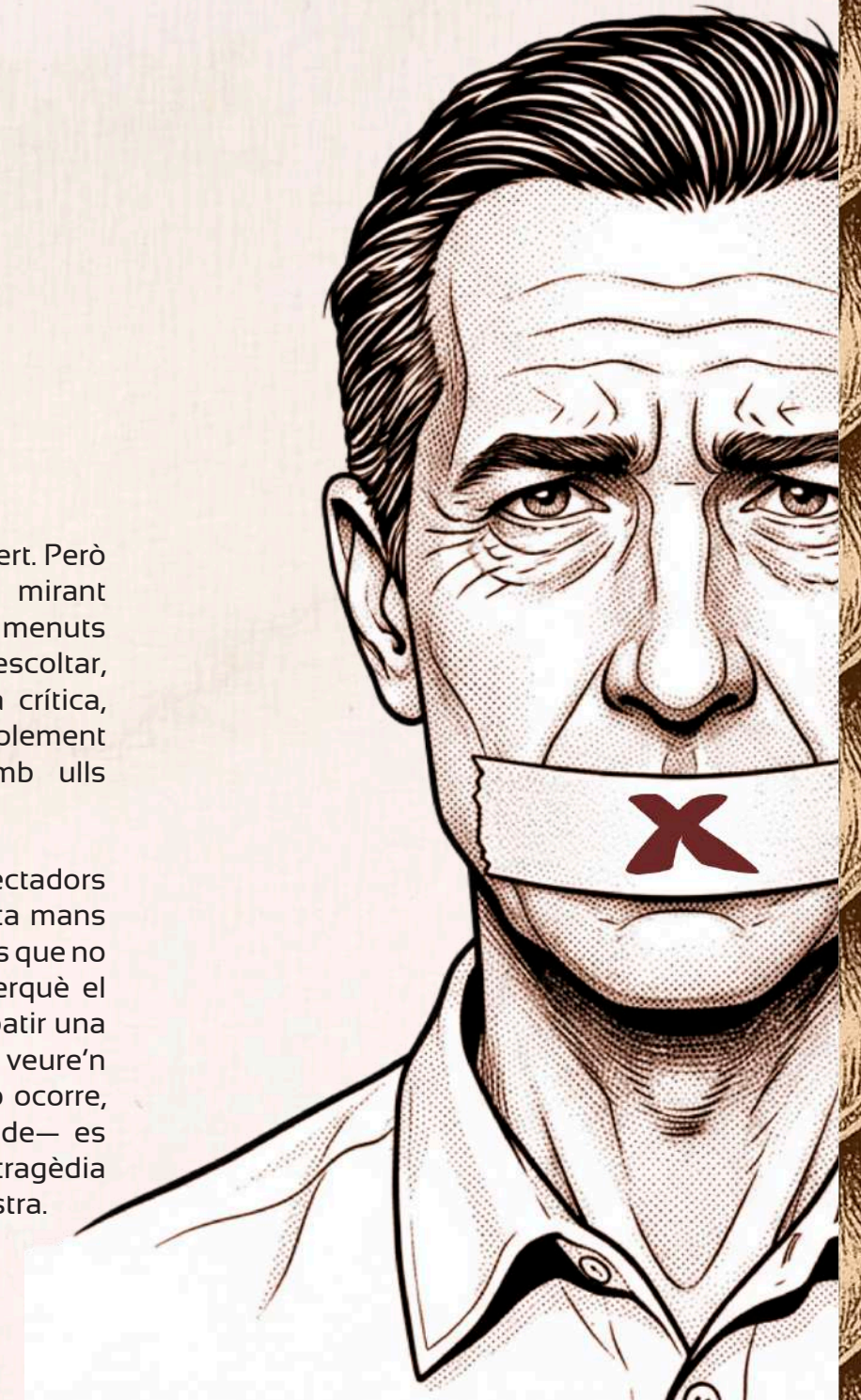
Ens hem acostumat a veure el dolor com si fóra una sèrie més, un espectacle que no ens pertany. El sofriment alié s'ha convertit en un rumor de fons, una mena de música trista que acompanya la nostra quotidianitat sense alterar-la. I així, amb cada notícia que passem de llarg, amb cada gest d'indiferència, anem construint un mur invisible entre el món i nosaltres.

Moltes persones s'omplin la boca parlant de pau, d'igualtat i de solidaritat. Clamen contra la injustícia amb paraules boniques, però, quan arriba l'hora d'actuar, quan cal eixir al carrer, donar suport, implicar-se de veritat, prefereixen quedar-se a casa, assegudes davant la televisió, observant com el món s'afona des del sofà. És la comoditat de qui parla molt però fa poc; la hipocresia suau de qui confon la queixa amb el compromís.

Potser aquesta passivitat és, en part, el reflex d'una societat saturada d'informació i esgotada d'emocions. Tant de dolor acumulat ens ha fet insensibles, com si el cor haguera posat un filtre per a no trencar-se. Però eixa indiferència té un preu altíssim: ens deshumanitza. Ens roba la capacitat de sentir, d'indignar-nos, d'actuar col·lectivament per un món més just.

No podem canviar-ho tot, és cert. Però tampoc no podem quedar-nos mirant com tot es trenca. Hi ha gestos menuts que són grans revolucions: escoltar, ajudar, informar-nos de manera crítica, educar en la solidaritat, o simplement mirar el dolor dels altres amb ulls humans, sense girar el cap.

El món no necessita més espectadors ni més discursos buits. Necessita mans que s'alcen, cors que s'obrin i veus que no tremolen davant la injustícia. Perquè el pitjor que ens pot passar no és patir una desgràcia, sinó acostumar-nos a veure'n mil sense sentir res. I, quan això ocorre, eixe silenci —eixe silenci còmode— es converteix en una tragèdia; una tragèdia que ja no és la del món: és la nostra.

L'ERA DE LA PROCRASTINACIÓ

NÚRIA MARTINEZ

Són les cinc de la vesprada, m'aixequo de la migdiada després d'un matí a la facultat i m'assec a la taula amb un cafè per enfrontar-me a una vesprada d'estudi. De sobte, una notificació brilla a la pantalla. – WhatsApp? Instagram? – Sónlessis. Immersadins del tractaments quimioteràpics, connecte els auriculars i pose música de fons. "Només un *TikTok* més", em dic, intentant autoconvèncer-me. La foscor comença a traspuntar per la finestra. El manual d'oncologia continua a la mateixa pàgina, quatre fàrmacs ressaltats amb groc fluorescent. La resta en blanc. La vesprada del dilluns: en blanc.

L'endemà al matí, m'aixequo cansada, no havia dormit bé. Arribo a l'hospital, hui comence les pràctiques. Em pose

el pijama i acompanyo a la doctora a passar planta.

A l'habitació 1089 visitem a Joan, un pacient de 57 anys amb càncer de pulmó. A Joan no li preocupa el dolor ni el tractament; només li preocupa una cosa: el temps. El que ha passat sense parlar amb la seua filla, el que ha deixat de fer el seu esport preferit, el que ha deixat d'estudiar. I li preocupa ara, que ja no en té. "Trobe a faltar el temps que he perdut pensant que en tindria més", diu, dirigint-se a mi.

La frase de Joan es queda dins de mi, i aleshores comprenc que jo també visc depenent del temps. Un temps que s'escapa a poc a poc. Sempre trobo una distracció, una excusa i, en moltes

ocasions, una pantalla que m'allunyen del que he de fer. En soc conscient, i em dic que demà serà diferent. Però tot torna a ser igual. La vesprada d'ahir n'és un bon exemple.

Si ho pense bé, la peresa no vol dir no fer res, sinó omplir la vida de coses que no importen. Vivim en l'era de la procrastinació i, amb això, perdem les xicotetes coses que omplien la vida de veritat. El "bon dia" de la veïna al matí, que no escolte perquè porte els auriculars posats; o l'anècdota de la meua amiga que no atenc, ocupada revisant les notificacions mentre prenem un cafè. Creiem que estem connectats, però vivim en desconexió, i així també perdem el temps.

Potser deixar de procrastinar no vol dir ser més productiva, sinó estar present en allò que faig. Deixar d'ajornar les obligacions, i també les coses que m'agraden i sempre deixo per a demà. Un demà que mai arriba.

Potser deixar de procrastinar no és més que deixar d'ajornar la vida.

Històries de la “Plantà”

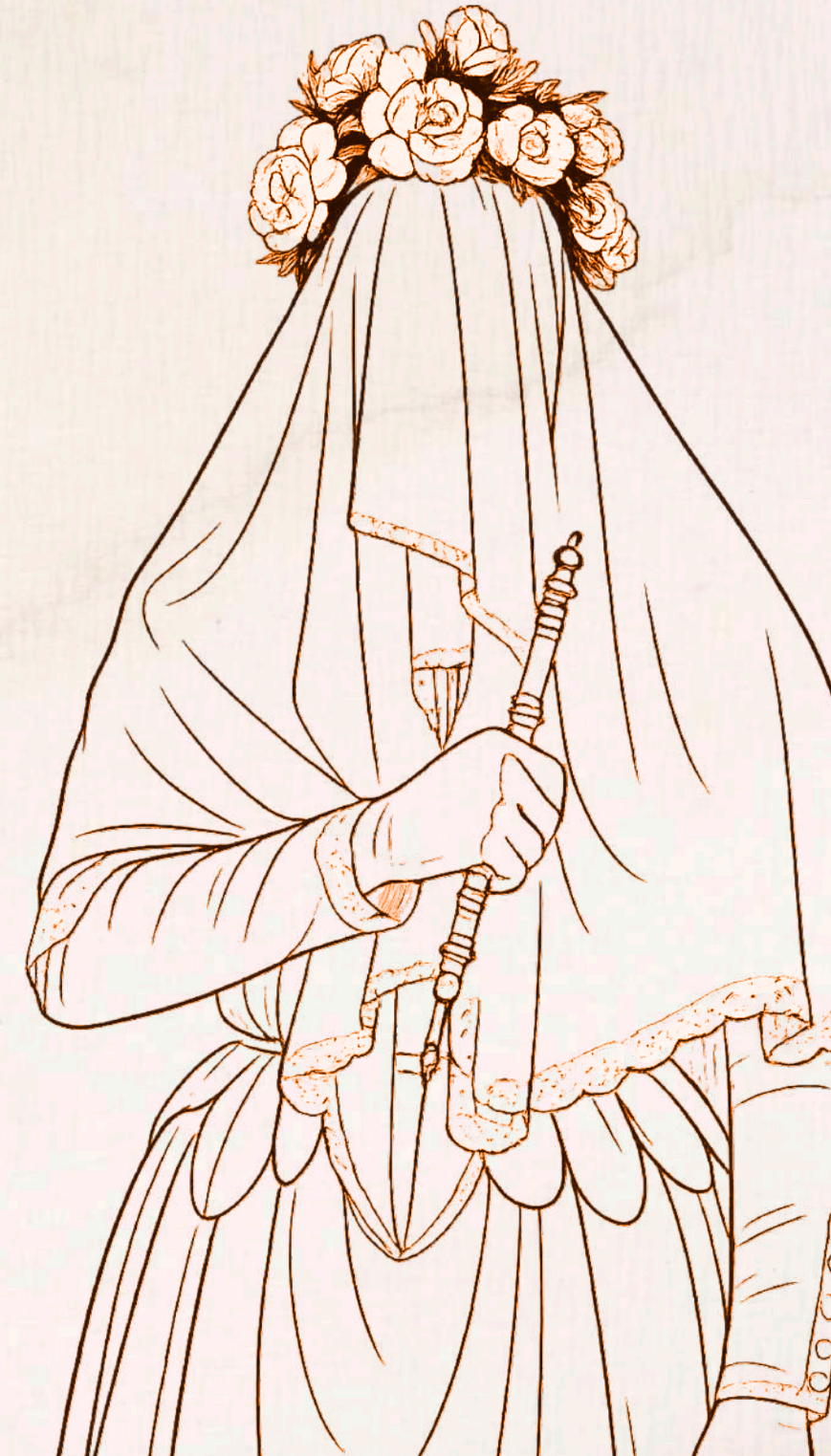
Toni Bono

Diligència

Ací ens pariren i ací estem.
Uf! Suant la cansalada
fins la festa estar muntada.
Paga la pena, disfrutem!

En l'avantsala bulliciosa de cada setmana fallera, quan l'aire sembla carregar-se d'un presagi festiu, la plantà emergix com un ritu d'artesanía, com la minuciosa enginyeria que és. No es tracta simplement d'alçar un monument, sinó de materialitzar, amb diligència i perícia, un somni compartit que ha germinat durant mesos als tallers. Artistes fallers, fusters, pintors, soldadors i personal de muntatge es convertixen, llavors, en protagonistes d'una coreografia mil·limètrica que dona forma als monuments fallers, autèntiques criatures de color, sàtira i desmesura.

L'evolució històrica d'este art efímer es desplega com un recorregut fascinant per la transformació tècnica i estètica del poble valencià. Els primers vestigis de la festa es remunten a les fogueres dels fusters, que cremaven el rebuig dels seus tallers en les vespres de Sant Josep. D'aquelles estructures rudimentàries, més simbòliques que artístiques, es va passar a incorporar figures de drap, cartó i fusta que caricaturitzaven escenes

quotidianes. Amb el pas del temps, l'esperit satíric i la inventiva popular van donar lloc a composicions més complexes, que exigien noves tècniques i un domini creixent de materials, els quals han sigut objecte de perfecció durant els darrers anys.

Als segles XIX i XX, la transformació va ser vertiginosa: el cartó pedra, modelat escultòricament, va permetre crear volums expressius i personatges d'una teatralitat impressionant. Més tard, la irrupció del poliestiré, les resines i els esquelets metàl·lics va inaugurar una nova era en la qual les altures es van desafiar sense pudor, i els monuments van passar de ser modestos a vertaders prodigis d'enginyeria i equilibri. Estes innovacions van impulsar també una refinada especialització: tallers dedicats

únicament al modelatge, a la pintura o a la fusteria estructural, que hui en dia constitueix un element fonamental de l'economia de la Comunitat Valenciana.

La infraestructura necessària —grues telescòpiques, camions, plataformes—, evolucionada des de la senzillesa de les mans obreres i les ferramentes del taller, es desplega de matinada, quan la ciutat se submergeix en un silenci expectant, trencat únicament pel colpejar compassat de martells, el so de les ferramentes elèctriques i el murmur de la festa fallera. Tot això compon una atmosfera quasi cerimonial, impregnada d'una essència d'ofici antic, de mans curtides que coneixen cada secret del material.

El procés de plantà, en qualsevol cas, segueix un ritual immutable: les peces

Font: Visit Valencia

numerades apareixen de dins dels camions com a fragments d'un gegantesc trencaclosques. S'encaixen, s'apuntalen, s'escaten, es repassen colors, es retoquen mirades i ombres. Tot això amb precisió i una gran rapidesa, perquè cada minut compta per a arribar al 17 de març amb el monument alçat, altiu i lluent. En finalitzar, la comissió observa la seua obra amb una mescla d'esgotament i orgull, conscient

que eixe colós que ara domina el carrer serà, en tot just uns dies, devorat per les flames purificadoras.

Així, la "plantà" es revela com una síntesi entre història, art i esforç compartit. És un acte que honra la memòria dels antics gremis, celebra la creativitat contemporània i reafirma el caràcter efímer —i, per això, preciós— de les falles.

La Falla i el iaio

Laura Bellver

Totes les famílies falleres s'assemblen, però cada família fallera té un membre de qui sentir-se orgullosa. En moltes d'elles hi trobem el iaio o la iaia, que foren qui iniciaren l'estima per les falles.

En el meu cas, fou mon pare. Ja no és aquell qui formava part de les reunions al "Bar Ferro" fa quaranta-cinc anys. Ja no és aquell qui, amb orgull, desfilava amb el faixí roig, ni el que tancava les revetlles, però era dels primers a acudir amb els primers raigs de sol.

Així i tot, amb el monyo blanc, les idees fermes i els moviments més acompassats, continua a peu de casal. Cada quinze de març l'observe sense que se n'adone. Veig com brillen els ulls: és el dia de la plantada del nostre monument.

Cada vegada que li he preguntat:
—Papà, què és el que més t'agrada de les falles?
La resposta sempre ha sigut la mateixa:

plantar el monument. Dubte que mai s'haja perdut cap plantada. L'he vist agenollat posant gespa, i també al més alt del monument, sostingut per la grua. Cada monument ha sigut motiu de preocupació, però també de somriures i anècdotes, com aquella vegada que va perdre una esportiva mentre rematava el monument des de la grua. Les falles canvien, però les falleres i els fallers, constantment, hi posen les mateixes mans diligents.

Ell, que tant ha viscut la falla, ho fa ara a través de la mirada dels seus nets. Així, els ha acompanyat en les seues primeres despertades, alçant-los del llit quan encara era de nit. —Amunt! Que el dia comença amb els coets!

Però, quan arriben al casal, mentre els nets fan la cua per a agafar els coets, el iaio desapareix. I, sabent que no pot estar-se quiet, van a buscar-lo. Se'l troben repartint plats i taulers.

—"Uelo", què fas?
—Posant les taules; han d'estar preparades quan tornem de la despertada.
—I per què ho fas tu?

Quan acaba la despertada, l'olor de xocolata i bunyols s'escampa per tot el barri. Els nets saliven, amb ganes de tastar el millor desdejuni del món. Però abans, el iaio els conta una bonica història, plena de receptes transmeses de generació en generació, de cuinar a foc lent. Perquè la nostra despertada comença a la cuina, de la mà de les bunyoleres i les xocolateres.

Arriba el moment dels jocs infantils, i el iaio comença a preguntar-se on estaran la mare i el pare d'estes criatures, encara que sospita que hi van caure massa cassalletes anit. Només cal veure com ha amanescut el casal... Sort que hi arriben a l'hora de l'Àngelus, quan és sagrat fer-se el barrejat. Pots trobar-lo al cantó de la barra, juntament amb la resta de iaies fallers i algun jove que altre.

En un tres i no res, organitzen una partida de truc; sempre hi ha qui té ganes de perdre contra ells. Això és perquè el truc és quasi un ritual sagrat per als iaies fallers. Només amb una mirada saben quina carta té cadascun. Des de fora, se senten crits i malediccions, algun colp de puny a la taula i, per damunt de tot, les fortes rialles dels iaies fallers. De nou, han trucat, retrucat i guanyat la partida.

Els joves volen la revenja, però els iaies no hi poden continuar... És l'hora de la mascletada, i des de la primera fila han de veure la retransmissió. Els nets li agafen la mà, fort, en sentir el terratrèmol que fa vibrar el casal. Amb por i, alhora, amb emoció. Miren els ulls brillants del iaio. En acabar, el xiquet pregunta:

—On està el papà?
—Mira'l allà, enmig d'una altra ronda.
Anem, anem pel teu dinar.

I ell, que mai ha conegut la peresa quan es tracta de la falla, demostra que tampoc la coneix quan es tracta dels seus nets.

Si alguna cosa no li agrada al iaio, és el lliurament dels premis. Sap que, per a tindre un primer o un sisé, calen molts factors que van més enllà del mateix monument. Els nets no entenen per què el iaio no s'enfada en rebre un mal premi, o no bota d'alegria en rebre el millor.
—Xiquets... El premi no està a les nostres mans. Sí que està a les nostres mans que la falla es mantinga, treballar, gaudir-la i fer-la créixer.

L'hora de l'ofrena de flors arriba, i els nets voldrien desfilir amb el iaio. Això mai serà possible: el iaio sempre va al costat de l'estendard. Li agrada viure l'ofrena amb solemnitat, en un silenci només trencat per la música que naix dels instruments. Amb els ulls reclama serietat en un acte tan important.

Ja és 19 de març, i a l'última despertada trobem les xocolateres i els iaies de la falla. La joventut s'ha quedat dormint; es veu que l'orquestra ha sigut ben bona.

El iaio no recorda a quina hora és la missa de Sant Josep, com cada any la canvien...
—“Uelo”, de debò no estàs al grup de la falla? Si ho envien tot per ací!
—A quin grup? Abans, tot estava escrit a la pissarra. No calien ni telèfons ni tants invents. I hi acudíem a hora a tot.

Amb paciència, la neta li mostra com funciona la comunitat del WhatsApp, encara que el iaio sap que continuarà fent el mateix de sempre, sense fer cas d'eixes modernitats de formularis per apuntar-se als esdeveniments.

I després de la missa, al tradicional dinar de Sant Josep, els nets gaudeixen, amb els ulls ben oberts, de les paraules del iaio. Paraules que encara no comprenen del tot, paraules que de vegades fan referència a qui ja no hi és. De vegades, el iaio parla de qui ja no està com si encara desfilara al seu costat en cada acte.

Els nets aprenen, des de la més tendra infància, que cal encendre la metxa per a continuar; i que, si cada dinou de març diem adeu a uns ninots, a unes emocions i a uns dies que mai oblidarem, cada vint de març ve carregat de noves expectatives i oportunitats de millora. Per això, cada matí del vint de març, al casal, trobem iaies i iaies recollint tot allò que cal enllestir per al pròxim any. Són

els guardians i les guardianes del futur. Saben que, de les cendres, brollarà una nova il·lusió.

Totes les famílies falleres s'assemblen; però cada família fallera té un membre del qual sentir-se orgullosa. Així, els nets que hui es miren els seus iaies i les seues iaies, alguns d'ells i d'elles a les fotografies del casal, continuaran escrivint la nostra història.

Aquest article ha participat en el Concurs lletra d'Or de la FdF Junta Local Fallera.

La punta de l'iceberg

La falla que no es veu

Rervera

Si veritablement els interessa
açò que tot seguit llegiran,
de segur que es preguntaran
quina és la meua destresa.

Soc ben observador i curiós,
sentimental, enamoradís i orgullós.
Tinc el cor encés d'un faller
i l'ànima treballadora del carrer.

Soc amic de la matinada i de la despertada,
no dic mai que no a una bona trucada.
Però la meua diversió no es dona per començada
fins que tota la feina està acabada.

Soc el primer a arribar
per a obrir i preparar el casal.
Soc l'últim a abandonar
per a tot el fem al contenidor dipositar.

Pressupostos, organització d'horaris,
cosir, pintar, pensar i distribuir els calendaris.
Escriure, comprar i preparar...
tot això i més fas, si la falla creus estimar.

La majoria només veu festa, música i llum,
però no les nits sense dormir
perquè tot estiga a punt.
Quina manera de patir!

Un iceberg sembla la falla,
amb una punta que, per sostindre's, batalla.
Submergida i amagada sota l'aigua treballa
la persona que no busca cap medalla.

Hi ha qui només aconsella
i creu que la seua opinió és una meravella.
La seua mà no se separa mai de la botella,
i si la cervesa no està ben freda, querella!

Sense fer soroll, hi ha qui fa que tot continue endavant
gràcies al treball discret però constant.
Són el pilar invisible de la nostra comissió
i tirar-los una maneta ha de ser la nostra vocació.

Quan el foc creme el monument amb passió,
para't i pensa en tot allò que s'ha fet amb tanta il·lusió.
Mans anònimes unides amb coratge i decisió
que fan possible la nostra estimada tradició.

És moment de fer-nos visibles i alçar les mans,
d'eixir de les ombres, companyes i companys.
Per davant ens queden combois i somnis grans:
foc, germanor i pólvora per molts anys.

ENVEJA

Ara... també el «jo vull més»
el solem gastar sovint.
Si tu dius 10 jo dic vint,
enveja sana? Això diuen...

L'ENVEJA ÉS EL PECAT QUE MILLOR DEFINEIX UN PAÍS

TERE FONS

Per tothom són coneguts els set pecats capitals,
diguem-ne virtuts, si amb el dimoni estàs parlant.

Multitud d'escriptors coneguts algun d'ells han mencionat,
i de l'enveja, multitud de referències podem trobar.
Com el corcó de l'ànima, Cervantes ja la descriu,
i és que, per regla general, d'ella res de bo s'extrau.

L'enveja és present en tots els àmbits,
i en l'àmbit familiar, tal volta, és el més dolent.
El cinema infantil més clàssic ja en feia ressò:
Blancaneu i la Ventafocs en són exemples ben clars.

En l'actualitat es mou en un gran escenari,
i és que, a les xarxes socials, banda ampla té.
Diuen que aquest pecat capital als ulls sol començar,
i a les plataformes d'internet tothom lluita per destacar.

El pollastre d'un veí sembla una oca,
el gat enveja la vida del gos.
"Allà on hi ha desgràcia, no hi ha enveja":
les dites populars ja mostren que no és cap novetat.

Agendes programades per a publicar contingut,
diners, bellesa i intel·ligència al capdavant:
tres pilars d'intercanvi a la nostra societat.
Fidel reflex de la vertadera realitat?

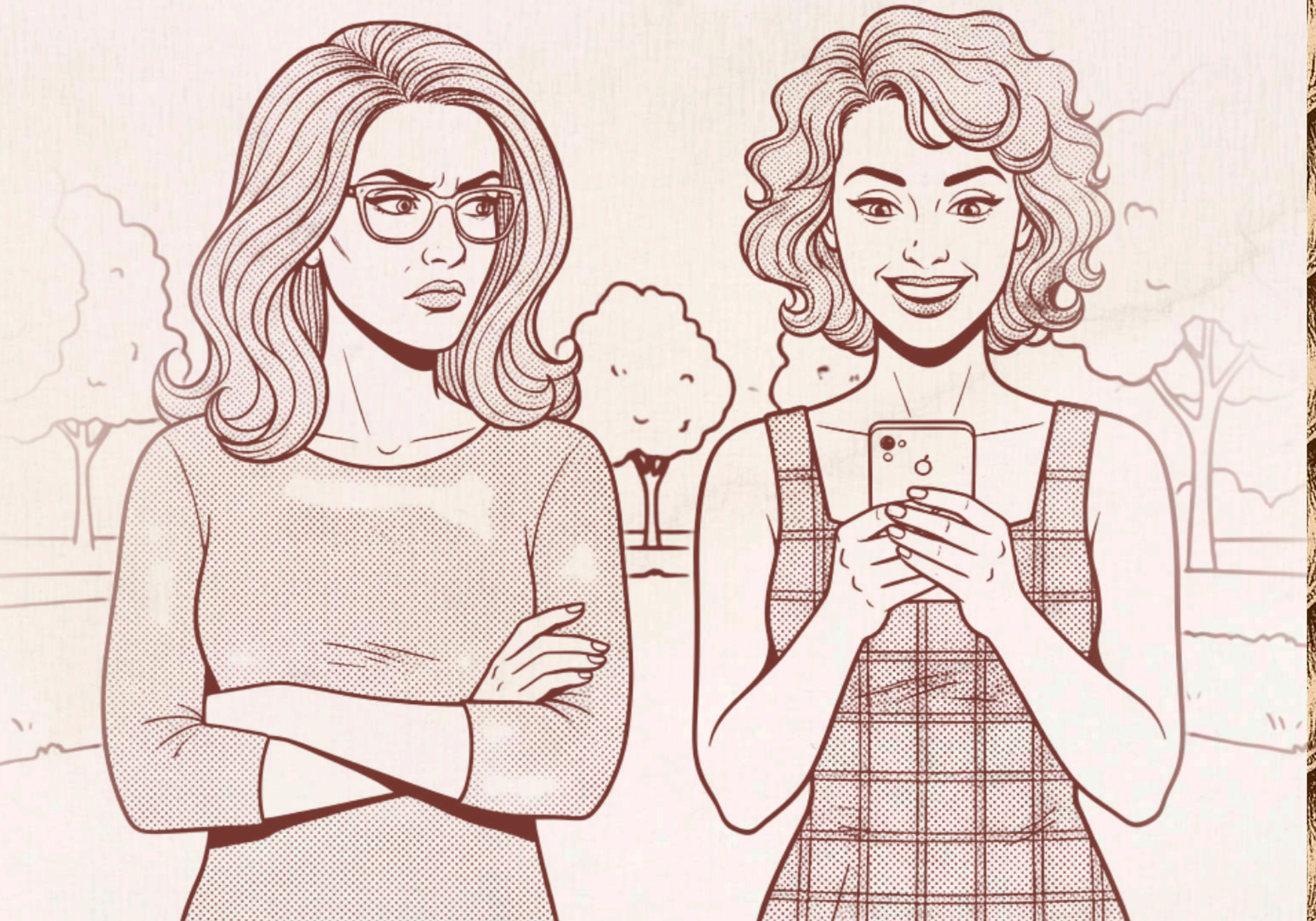
Cases amb un immens jardí i piscina,
maternitat perfecta i amb valors,
cossos esculpits i sense arrugues,
on no té cabuda cap imperfecció.

Patrons de vida de celebritats per tot arreu,
comparacions amb una feina i vida comunes.
L'enveja no tarda gens a trigar,
i saber gestionar-la és més que essencial.

Constructiva, si ens ajuda a saber el que volem;
destructiva, si la toxicitat ens fa pensar
que eixa persona no té el que es mereix.
Tot depén de la gestió del missatge que fem.

L'enveja, malauradament, ens defineix com a país.
Si algú aconsegueix destacar per algun motiu,
un exèrcit de persones de seguida apareixerà,
i mil i un defectes trobarà per poder-lo destronar.

La clau per a superar tota aquesta disparitat
és trobar l'antídot contra aquest sentit d'inferioritat.
Hem d'acceptar la diferència i veure-hi admiració,
i, si en tot trobem un estímul, haurem trobat solució.

Caritat

Pecats i virtuts reunim,
però hem de destacar
que som experts a ajudar,
som de bon cor, ens unim.

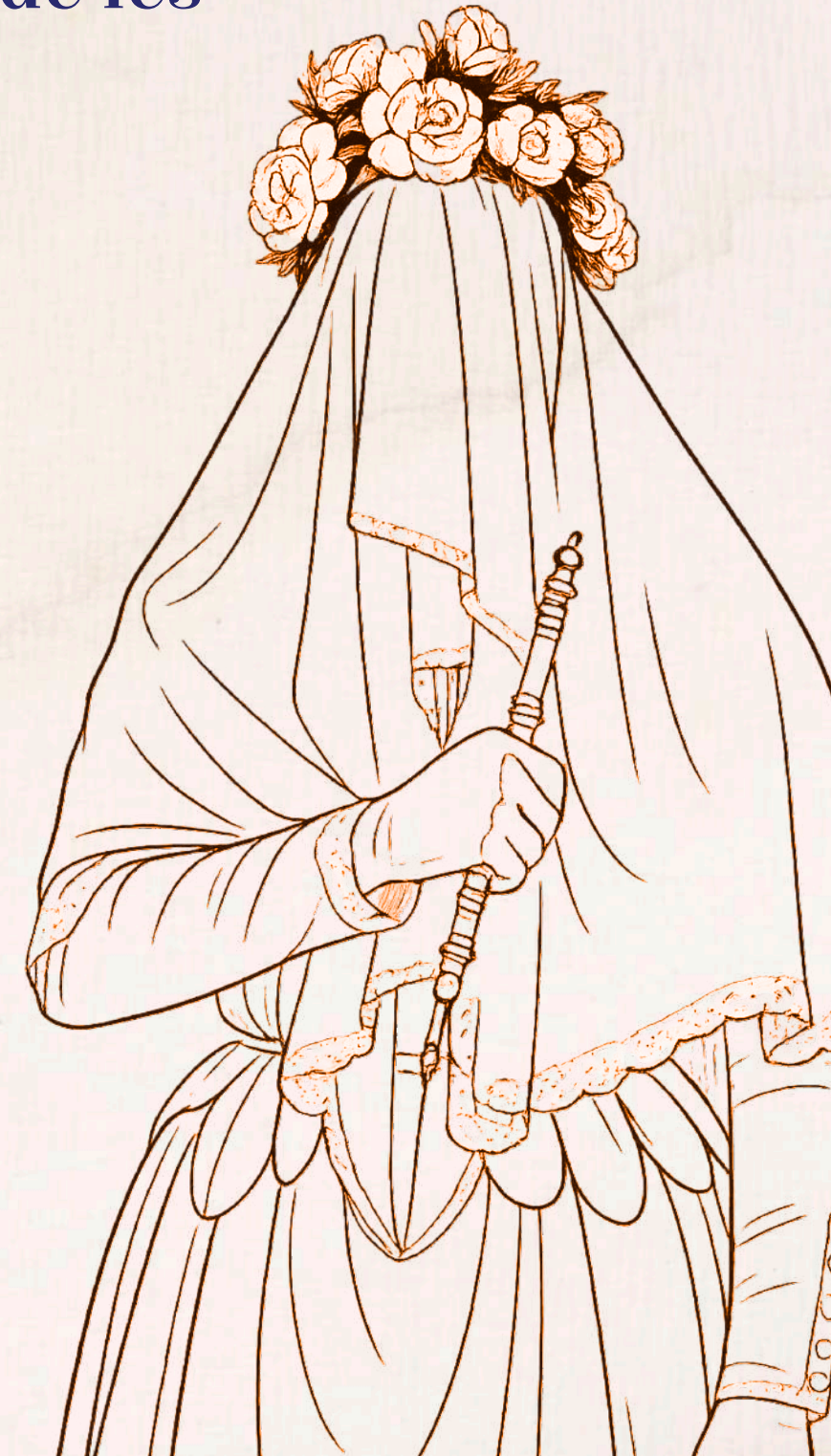
L'ofrena, l'ànima de les nostres Falles

Sara Palomares

Quan pense en les Falles, hi ha un moment que brilla amb llum pròpia: l'Ofrena a la Mare de Déu dels Desemparats. Com a fallera major, vaig poder sentir d'una manera molt especial allò que tantes vegades m'havien contat: que l'Ofrena és molt més que un acte dins del programa festiu; és el batec del nostre poble i el fil que ens uneix a segles de tradició valenciana.

El matí d'aquell dia d'Ofrena va despertar amb l'olor de pólvora i la música de les bandes. Em preparava amb emoció, ajustant cada plec de la falda i cada agulla del pentinat, conscient que eixe era un moment sagrat per a tots els fallers i totes les falleres. Recorde com els més majors de la comissió ens explicaven que aquesta tradició, encara que hui ens sembla indestruïble de les Falles, no sempre havia existit.

L'Ofrena, tal com la coneixem, va nàixer a mitjan segle XX. Al 1945 es va

organitzar per primera vegada de manera oficial a València, com una manera de retre homenatge a la nostra Geperudeta i de donar a les festes un component de devoció i sentiment popular. Però l'origen més profund d'aquest gest es remunta molt més enrere, a la història mateixa de la Mare de Déu dels Desemparats, patrona de València i símbol de la virtut de la caritat.

Segons la tradició, la devoció a la Mare de Déu dels Desemparats va nèixer al segle XV, quan un grup de valents valencians, moguts per la fe i la compassió, va fundar la confraria dels Ignoscents per a cuidar els malalts mentals i els condemnats que no tenien ningú que pregara per ells. Aquell esperit d'amor i d'ajuda als més necessitats, eixa caritat que no busca res a canvi, és el cor que batega darrere de la nostra Ofrena.

Així que cada ram que oferim a la "Mareta" no és només un símbol de bellesa o devoció, sinó també un acte de caritat: una flor que parla de solidaritat, de generositat i d'amor compartit entre tots els valencians i valencianes. Perquè, al cap i a la fi, la festa fallera també és això: la unió del poble per a fer el bé, per a fer somriure, per a fer sentir-se part d'una mateixa família.

Caminant amb el ram entre les mans, al costat de la meua comissió, vaig sentir el pes de tota aquesta història. Cada pas pels carrers plens de gent era com un record viu de totes les generacions de fallers que ens han precedit. Veia xiquetes amb els ulls brillants, mares que recordaven el seu primer any, i iaies que murmuraven pregàries en silenci.

En arribar davant la imatge de la Mare de Déu, el temps semblava aturar-se. El so dels dolçainers i tabaleters es barrejava amb el murmur de la gent. Allà, davant d'ella, vaig entregar el ram amb les meues pròpies mans. Dins d'aquelles flors hi havia els somnis de la nostra comissió, els records de les persones que ja no estaven amb nosaltres i els desitjos de felicitat per al nostre poble.

L'Ofrena és emoció pura, però també és història viva. Ens recorda que les Falles

no són només foc i festa: són també devoció, comunitat i cultura compartida. I que darrere de tot hi ha una virtut que ens guia des de fa segles: la caritat, que ens ensenya a estimar i a donar sense esperar res a canvi. Des de 1945 fins hui, aquest acte ha crescut sense perdre la seua essència: reunir-nos, units per la fe i l'orgull de ser valencianes i valencians, per a oferir-li a la Mare de Déu el més bonic que tenim.

Heroïnes i herois sense capa

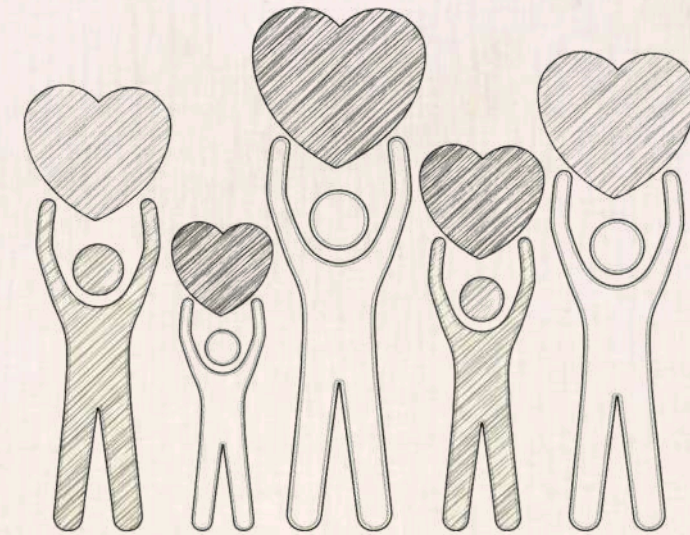
Núria Grau

La caritat és una virtut humana que es fonamenta en l'amor desinteressat, és a dir, en la necessitat de compartir allò que tens (temps, diners, afecte...) sense esperar res a canvi. En contraposició, trobem l'avarícia, fonamentada principalment en el desig excessiu d'acumular riquesa o de tenir més del que es necessita.

L'avarícia està vinculada al desenvolupament d'una societat on se li atorga molt de valor a l'aparença i a la riquesa immediata. Enyorar un determinat estatus social fa que algunes persones, mogudes per la seua vanitat, acumulen recursos i poder, sense considerar les necessitats dels altres. En canvi, la caritat està relacionada amb un plantejament més ètic, que té per objecte la millora de l'altra persona, però també d'aquella que l'exerceix. La caritat és un dels actes més nobles de l'ésser humà. L'acció concreta d'ajudar buscant el bé de l'altre podem dir que ha contribuït a sostenir la convivència

humana. De manera transversal, llueix la figura d'aquella persona anònima que ofereix ajuda sense buscar cap mena de reconeixement, recordant que la veritable caritat naix en la discreció. No es tracta de donar les sobres sinó d'oferir recursos, amor, temps, empatia o qualsevol altra cosa que puga, fins i tot, canviar la vida d'algú.

Podem trobar exemples individuals i col·lectius tant en l'avarícia com en la caritat. Així, d'una banda, trobem la persona avariciosa que només es mira el propi melic i no pensa en el benestar dels altres més, aquella que acumula recursos i diners, sense cap estimul ni objectiu, o que s'enriqueix a costa dels altres. Aquesta mateixa avarícia s'estructura socialment en molt males praxis, com ara els maquillatges financers per a obtenir majors beneficis (immediats i astronòmics), com va passar en les crisis econòmiques que, fa uns anys, afectaren moltes famílies arreu del món.

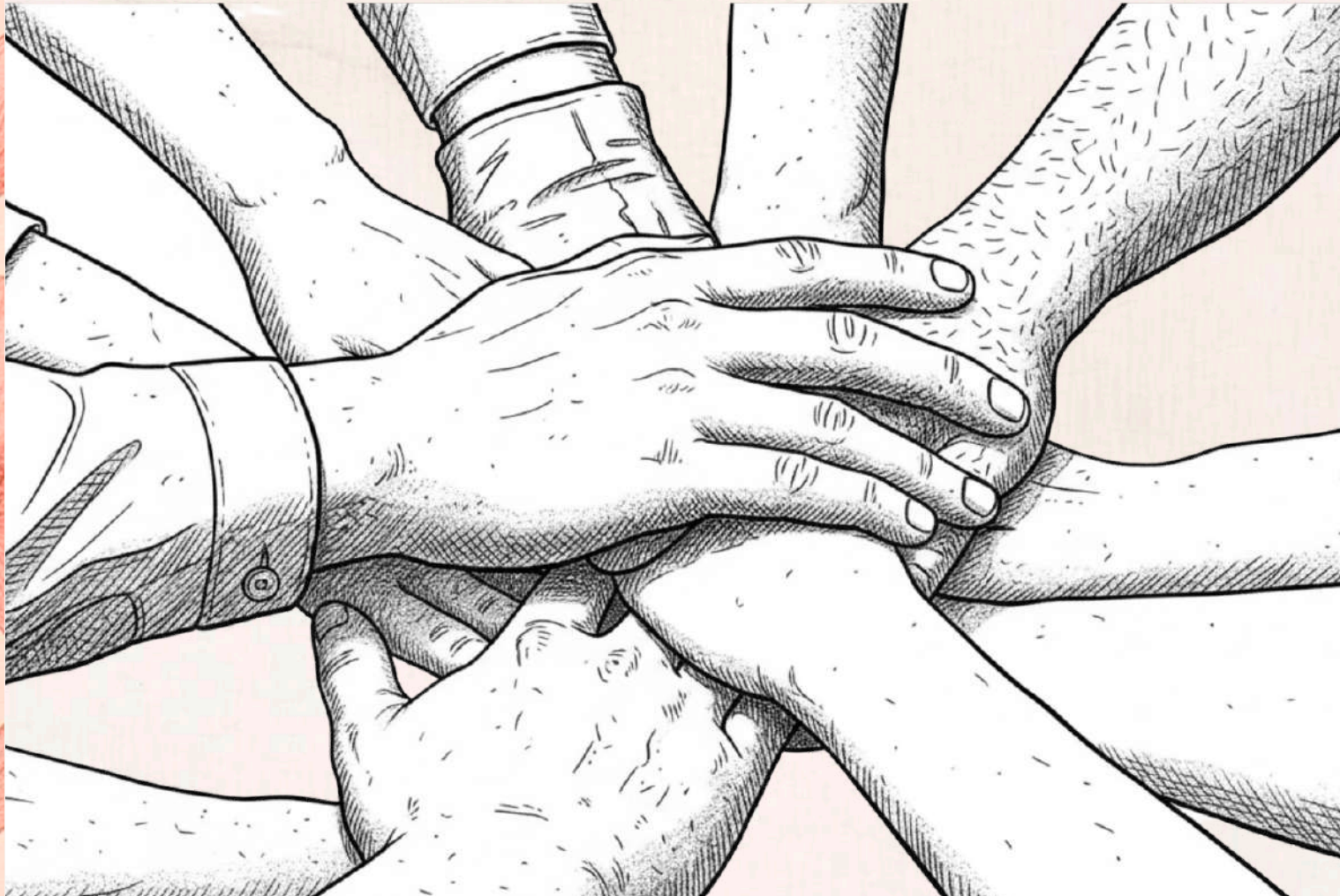
Si parlem de caritat, sovint trobem exemples del que podem anomenar persones bones, aquelles que fan el bé sense esperar aplaudiments ni cap tipus de reconeixement. Aquells que ajuden en silenci: la veïna que comparteix el menjar amb qui no té; la persona voluntària que dedica el seu temps a la neteja de cases o carrers afectats per una catàstrofe com la recent Dana; qui apaga incendis forestals o dona de menjar als animals; el jovent que defensa a qui no pot fer-ho per si mateix. Col·lectivament, la societat civil s'organitza amb iniciatives estructurades de suport i ajuda a grups en situació de vulnerabilitat. Les ONG són un bon exemple: dirigides a persones amb diferents tipus de discapacitat, a persones sense sostre, a víctimes de violència, a xiquets i xiquetes en situació de risc, etc. Arreu del món, podem trobar persones que practiquen eixa caritat sense esperar aplaudiments ni reconeixement. Són persones que ens

ensenyen que no és necessari portar una capa de "superheroïna" per a fer del món un lloc millor. Només cal un gest adient o una paraula amable. La caritat no sols transforma la vida de qui la rep sinó també la de qui l'ofereix. En temps de preses i egoismes, el comportament de molts ciutadans i ciutadanes ens recorda que la bondat continua viva.

Ens podem sentir afortunades i afortunats pel fet que, al nostre entorn, no necessitem dependre de la caritat. A priori, l'atenció de les necessitats és un dret universal que tenim totes les persones. Sense importar el poble on hages nascut o la situació econòmica de la teua família, tots tenim dret a l'atenció sanitària, a l'ensenyament públic o a la protecció social. La intervenció social, a més, haurà d'actuar sobre les necessitats, posant els mitjans adients per a intervenir en allò que les genera.

Però, per damunt de les polítiques públiques, no és estrany trobar: una donació que manté, en silenciós anonimat, un programa d'investigació; una mà amiga que acull en sa casa un immigrant; un grup de dones i homes que fan menjar per a persones sense sostre... Elles i ells són la prova que malgrat l'obscuritat, una única espurna de generositat pot encendre el llum de l'esperança, les actituds i, per damunt de tot, la visió dels altres.

Malgrat tot, només cal veure les xarxes socials per comprovar com, sovint, ens trobem immersos en una societat on emergeix l'enveja, disfressada de la temerosa competència social, de la por de perdre privilegis o del ressentiment davant la distribució i administració dels recursos. Però, per sort, en aquest context prenen força la solidaritat estructural, les entitats del tercer sector i les heroïnes i herois sense capa.

Pecats i virtuts valencianes

Laia Burguet

SUPÈRBIA

Valencians i valencianes,
que ens estimem fermament
exaltem-nos eternament!
Seduïm terres llunyanes.

AVARÍCIA

Unes abraçades, això sí,
que a voltes són d'enveja
l'ímpetu ens bafaneja...
som «d'arrancà de rossí».

LUXÚRIA

Ara bé... abans Déu
era l'estima i l'amor
i sembla que ara és l'or.
«I jo més», Mare de Déu!

IRA

Batalles de flors i pólvora
són la nostra identitat
ho hem heretat, no furtat.
L'explosió ens devora.

HUMILITAT

És cert que ens enarborem
però el nostre caràcter
«pensat i fet» i fester
esclata i a tots abracem.

GENEROSITAT

I després... «parà de burro»
Pensem i a tots convidem!
I és que al món cridem:
«Veniu a falles, no n'hi ha erro!»

CASTEDAT

I ja es diu que menys és més
nosaltres ho tenim clar.
Ninots mig nuets per a cremar
tradició casta... només.

PACIÈNCIA

Però, també al mateix temps,
hem demostrat resiliència
en peu alçats amb consciència
plantem cara als contratemps.

GOLA

La taula ens apassiona
parar-la per a esmorzar,
dinar i sopar... no és l'atzar,
la fartera ens cohesiona.

ABSTINÈNCIA

Unió per la nostra festa,
Patrimoni Immaterial,
tot un plaer sensorial
riquesa que al foc es presta.

PERESA

Falles, ens deixem la pell
«no digues mai l'última!»
i el dia 20 tots som víctima
el cos diu «prou d'atropell!».

DILIGÈNCIA

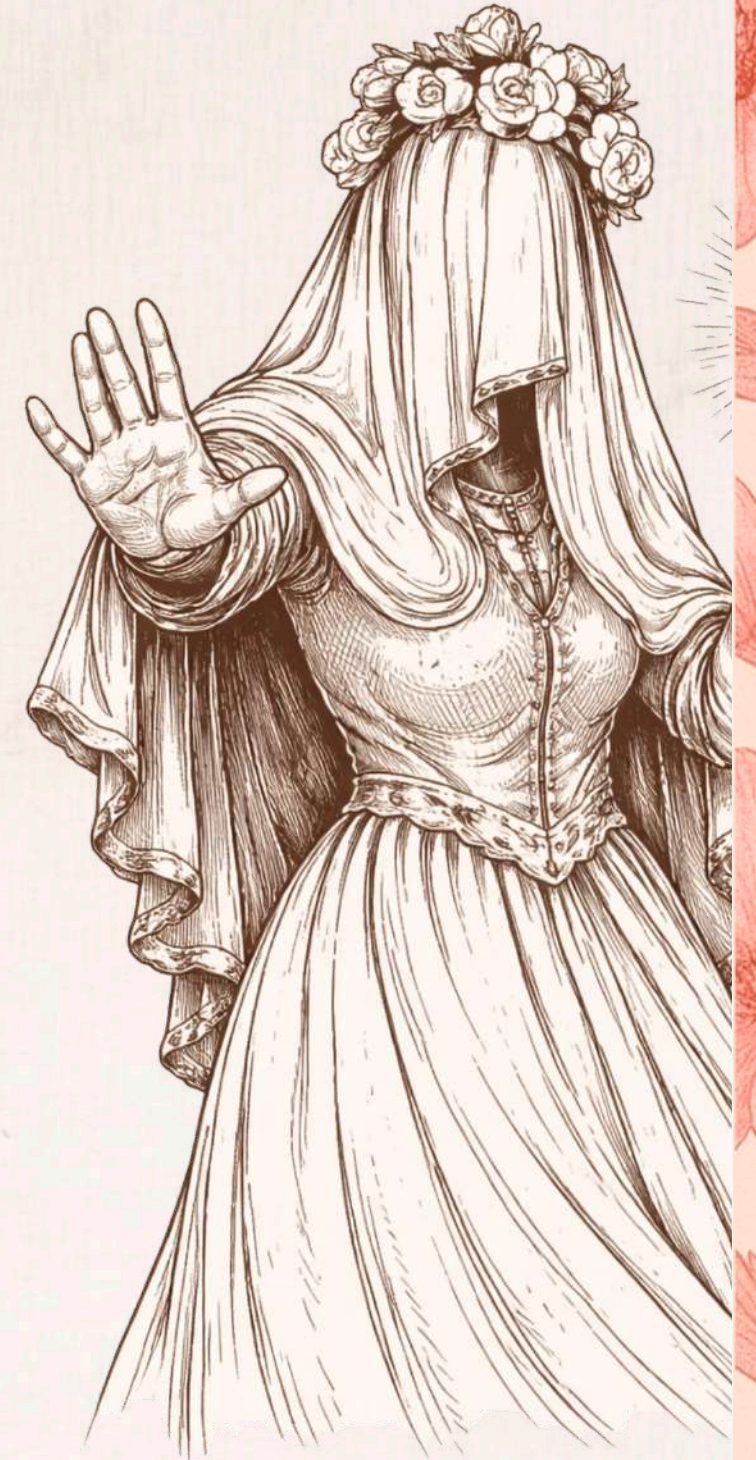
Ací ens pariren i ací estem.
Uf! Suant la cansalada
fins la festa estar muntada.
Paga la pena, disfrutem!

ENVEJA

Ara... també el «jo vull més»
el solem gastar sovint.
Si tu dius deu jo dic vint,
enveja sana? Això diuen...

CARITAT

Pecats i virtuts reunim,
però hem de destacar
que som experts a ajudar,
som de bon cor, ens unim.

85 anys. *El turista fallero*

La maleta que s'obri cada mes de març

Laura Bellver

Turista és aquella persona que camina amb els ulls ben oberts i enregistra tot allò que ocorre al seu voltant. Turista és aquella xica que marxa amb records al cor i amb la promesa ferma de tornar. Turista és també aquell iaio que col·lecciona instants.

Corria l'any 1942, i encara es notaven a l'ambient les darreres batzegades de la postguerra a València. La ciutat encara tancava ferides, amb un ull mirant el passat però amb l'altre amb ganes de futur. Març començà aquell any amb un ambiciós projecte de la mà de D. Vicente Bayarri Lluch, emprenedor valencià. Naixia *El Turista Fallero*, icona actual de la cultura valenciana i del col·lectiu faller.

A la venda per només una pesseta, mostrava en la seua primera portada com les Falles no es poden explicar només

amb paraules: t'atropellen. Així, un home ben vestit, elegant, amb vestit i càmera en mà, es veu atrapat per la pólvora; la viu, la pateix i quasi li esclata al damunt. Aquella primera portada fou tota una declaració d'intencions. *El Turista Fallero* no venia només a contar històries. Sorgia per narrar, des del foc, com són les Falles, amb tota la seua ironia, soroll i olor de pólvora.

Des d'aleshores, *El Turista Fallero* no ha faltat a la cita dels darrers sospirs de l'hivern, quan la primavera encara no s'atreveix a fer acte de presència, però la llum s'allarga de manera obstinada. Així, cada mes de març, obri la seua maleta per deixar volar la música de les xarangues, els somriures, l'emoció de veure els primers ninots al carrer, les falleres ben pentinades i les veus dels fallers al casal.

Març és a *El Turista Fallero* com la sàtira i la crítica social són a les Falles. No ens imaginem la vida sense aquests components. Guardar records, contar històries, estimar les Falles... així fins a arribar aquest any a complir 85 anys. Tota una demostració de resistència cultural. A les seues pàgines podem trobar falles que ja no existiran mai més, noms d'artistes per al record, expressions artístiques i moltes emocions. Hi conviuen generacions falleres senceres!

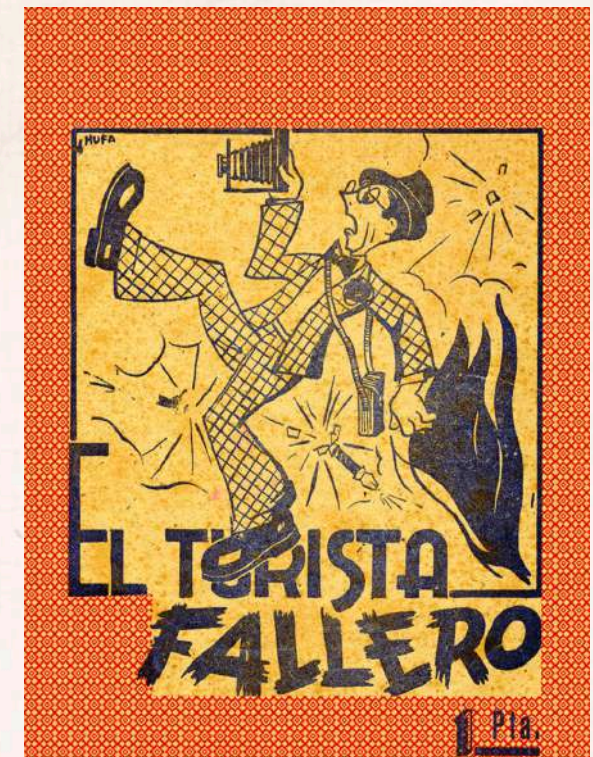
Podem trobar-hi a dins com ha canviat la nostra festa, des dels barris i carrers fins als ninots. Així, les portades evolucionen el seu estil d'acord amb la moda de cada època, sent una fotografia fidel de la societat. Creadors de renom han posat les seues pinzellades en portades que han obert les nostres Falles al món. Faller, fallera, et convida a buscar la portada d'un any especial per a tu a la seua pàgina web. Si deixes volar la teua imaginació, et sorprendrà.

És moment de preparar-nos: bruses, coets, somriures i ganes. Març està al caure i a la maleta d'*El Turista Fallero* li queda no res per obrir-se de nou.

Des d'aquestes pàgines volem donar-vos les gràcies a totes les persones que en formeu part, abans, en l'actualitat i sempre. Gràcies a qui escriuiu, fotografieu

i recordeu els barris amb els ulls ben oberts; a qui editeu any darrere d'any; a qui compreu, guardeu i col·leccioneu. Gràcies per ser la memòria de la nostra festa.

Les Falles han de cremar-se i quedar reduïdes a cendra per poder veure la llum de nou. Són l'expressió de l'art valencià més efímer. A les pàgines d'*El Turista Fallero* no es cremen: romanen guardades per sempre.

Primera portada *El Turista Fallero*, 1942. Peris Aragó. Font: *El Turista Fallero*.

Auca de Jaume I, el Conqueridor (1208-1276)
El Rei de la nostra història a qui ací fem memòria

Laia Burguet

Ací comença la història de Jaume I el Conqueridor. Figura clau en la memòria del nostre poble amb honor.

Maria de Montpeller va ordir una treta. Era de Pere II la muller i amb ell té una cita secreta.

Pensant que tenia una amant acudeix a la trobada. L'encontre acaba afermant la successió anhelada.

L'any 1208, un 2 de febrer, el futur rei al món arribà. Maria va tindre un parer i el nom el destí el marcà.

Com els apòstols, 12 espelmes s'encendrien fins consumir-se. Aquella que durara més seria el nom a decidir-se.

L'última en acabar a fondre's va ser la de Jaume per nom. I així va començar a estendre's una figura històrica de renom.

Orfe de pare als cinc anys és l'hereu de la Corona. Molts volen els seus guanys i els conflictes acarona.

Tot i ser un adolescent, amb Leonor de Castella li munten el casament la seua tendra costella.

Finalment el matrimoni poc va durar i es va separar. Sols un descendent com a testimoni va ser crucial per finiquitar.

Disposat a creuar tota frontera i fer gala de conqueridor Mallorca, Eivissa i Formentera varen ser preses pel lluitador.

Menorca més va costar i una relació de vassallatge amb autonomia es va acordar, pacte de Capdepera signarien amb coratge.

Èxits també importants suposaren Ares i Morella. Victòries flagrants que a partir d'ara farà amb donzella.

Coratjós, amb paciència finalment es casa un dia amb na Violant d'Hongria. Ara, toca conquerir València.

Des del Puig emprén l'atac i un 9 d'octubre de 1238 València cau al sac. La valentia donava el seu fruit.

També cauen Xàtiva i Alzira l'heroi gaudeix a la lluita com aquell que va a la fira. La seua fama l'acredita.

La campanya militar pareix una partida de parxis i cessarà en caure Biar, l'últim feu del nou país.

Jaume I ho va tindre clar amb els Furs de València lleis al nou regne va atorgar. Era part de la nostra herència.

I perquè tot quedara enregistrat un tresor ens ha deixat. Al «Llibre dels Fets» ha contat reflexions i cada territori annexat.

Mil dos-cents setanta-sis Jaume I va morir anant directe al paradís. 750 anys, aquesta auca volem oferir.

Jaume I el Conqueridor 2 de febrer de 1208, Montpeller 27 de juliol de 1276, València. El Rei de la nostra història.

45 trajectes

Laura Bellver

Àngel Bellver

2026, un any en què una de les cançons falleres més escoltades celebra 95 anys. Així, corria març de 1931 quan, al Teatre Apolo de València, s'estrenava la cançó *El Fallero*, amb la lletra que ha arribat fins als nostres dies. El Mestre Serrano la va compondre anys abans, el 1929, i el poeta Maximiliano Thous posà després la lletra més cantada als moments fallers.

Mentre *El Fallero* ressona als carrers des de fa quasi un segle, la nostra falla encén el cor del nostre barri des de fa 45 anys.

Enguany celebrem 45 trajectes. 45 anys des que despertàrem els nostres cors al caliu del barri de Lepant. Enguany, els dos aniversaris s'abracen: la melodia que ens acompanya des de 1931 i la falla que ha crescut a cada pas, a cada generació, a cada nota compartida al carrer.

Les paraules de Maximiliano Thous encara ens emocionen quan les cantem, igual que vibren les paraules de qui coneix la falla des del primer instant, des d'aquell llunyà 1981. Així, en un any d'aniversari, també és moment de mirar cap als orígens, cap a les persones que, sense saber-ho, posaren les primeres «estoretetes velletes» per a la nostra falla. És moment de començar un viatge que ens portarà a conèixer moltes anècdotes i vivències.

Us convidem a llegir aquesta conversa de dos, pensada des de l'estima per la nostra festa i escrita des de l'amor per la nostra falla. Deixem que siguin les paraules d'Àngel les que marquen el compàs del nostre record.

LAURA: Comença el viatge! Quan mires el nostre logo —la locomotora amb ulls expressius, el 81 al seu costat i la via que fa camí—, què et fa recordar d'aquell primer moment en què vosaltres vau decidir fundar la Falla La Via? Com va nàixer exactament aquella idea?

ÀNGEL: Del veïnat del barri de Lepant, que comprenia les zones del Passeig Colom, Germanies i el « Matadero». Hi havia dues falles al poble: una a la part de la mar i l'altra a la part del Cambro. Va nàixer la idea de fer-ne una a la part de l'ombria. Així començà la nostra falla, en una reunió a «casa Ábalos». Després, com que no teníem local, féiem les reunions i els sopars al bar Ferro. El nom de Falla La Via va nàixer arran d'una votació; unes persones volien Falla El Trenet, altres optaven per Falla La Via.

Finalment, es decidí posar el nom que ha arribat fins als nostres dies i que el nostre logo fora un tren.

LAURA: Els primers anys, la comissió ja era com eixa màquina de tren del logo: forta però simpàtica, plena d'il·lusió però amb molts reptes davant. Quins van ser els obstacles més grans d'aquella etapa i com els vas superar?

ÀNGEL: Amb moltes ganes de treballar! Érem pocs membres a la falla i diners no en teníem cap! Començarem venent loteria, fent les famoses «arplegades» per tot el barri; organitzàrem desfilades de moda en les quals també ajudàvem el comerç local. Sempre hem sigut una família fallera oberta a totes les persones, i al nostre casal tothom ha trobat les portes obertes de bat a bat.

LAURA: Fores president en una època clau per al creixement de la falla. Si compares aquell «primer trajecte» amb l'actual, què és el que més t'ha marcat personalment en aquests 45 anys de recorregut?

ÀNGEL: En la meua època de president érem una família fallera que caminava braç a braç en la mateixa direcció. Eren temps diferents. Per exemple, anàvem a recollir els ninots el mateix dia de la «plantà» i ja no descansàvem fins que els cremàvem. Féiem torns de «xiringuito», neteja i, a les huit del matí, ja estàvem

a punt per a la despertada. A banda del nostre barri, també visitàvem els barris alts del poble i sempre ens deien el mateix: sou l'única falla que passeu per ací. Aplegàvem al casal a les 9.30 h. Ara se n'ix més tard i s'arriba abans!

Després de tants anys, em ve al cap l'any 1989. Teníem un casal molt xicotet i havíem de fer torns per poder-hi sopar. Així que se'ns va ocórrer muntar un hivernacle, amb tanta mala sort que va ploure i el va desfer. Aquell any, la pluja no va respectar cap ninot; només poguérem salvar la falleta infantil perquè la guardàrem a casa del nostre

faller Antonio Ábalos. La Junta Local organitzà, després de març, un altre cap de setmana faller. Les falleres i els fallers s'organitzaren per muntar un nou monument i cremàrem també la falla infantil.

LAURA: Cada falla té la seua identitat, però la nostra es reconeix de seguida pel tren i per la història que arrossega darrere. Què creus que diferencia la Falla La Via d'altres falles del poble o de la comarca, tant en ambient com en valors i manera de fer festa?

ÀNGEL: Que som una falla oberta a tothom, tant a persones falleres com no falleres. Recorde que quan muntàvem el pavelló gran per Sant Josep féiem entrepans i hamburgueses per a sopar. Acudia gent de tot el poble a sopar al nostre barri. Valore molt la manera de fer festa i l'ambient que hi ha entre fallers i falleres i també amb els qui no ho són: aquests són els valors de la nostra falla.

LAURA: Veure la locomotora del logo avançant per la via és com mirar la història de la nostra comissió: 45 anys sense parar. De tot aquest camí, què és el que més orgull et fa sentir, i quin desig o missatge deixaries per a les generacions que vindran?

ÀNGEL: Com he dit abans, l'any 1989, quan la pluja ho destrossà tot, començàrem a buscar un lloc on poder prendre el xocolate, dinar, sopar i fer el ball a la nit. Molts ens digueren que no, però gràcies a les persones que llavors estaven als balls populars poguérem gastar el seu local i convertir-lo, per uns dies, en el nostre casal. Recorde les files de falleres i fallers portant els refrescs i tota la resta de la beguda, amb l'aigua que queia!

El que més orgull em fa sentir és veure com els fallers i les falleres de La Via han estat sempre a l'altura i llueixen amb orgull el tren per allà on van.

A la jovenalla que ve els diria que treballen com ho férem nosaltres quan començà el viatge de La Via. La falla no és del president ni de la comissió de torn: és de tots els fallers i les falleres, majors i infantils. I que mai obliden l'orgull de formar part d'aquesta gran família fallera que és la Falla La Via.

95 anys d'un himne, 45 anys de Falla La Via i el mateix sentiment que ens mou a continuar el trajecte. Fins ací arriba la nostra mirada enrere, cap als nostres orígens; endinsem ara els nostres ulls cap a l'horitzó i pensem que, cada març, xiquetes i xiquets meus, serem els amos i les ames del carrer, continuarem amb el cor encès en flama, al compàs del nostre tren.

Som i serem La Via, sempre.

AUTORIA DELS TEXTOS I DIBUIXOS INFANTILS

TEXTOS

Nela Cardona
Lola Gascón
Iris Fuertes
Vega Sala
Àngels Blasco
Elsa Serrano
Guillem Sala
Júlia Fons
Onna Sala

DIBUIXOS

Toni Franco
Mercé Blasco
Lola Gascón
Alejandra Cremades
Carla Sales
Joan Clar
Einar Martínez
Leia Toro
Gael Franco
Dídac Ferrando
Gala Puig
Marc Escrihuela
María Grau
Leo Martínez
Andrea Sala

Hector Grau
Marc Egea
Marco Cremades
Sofia Clar
Abbie Esteve
Leo Almiñana
Andrea Gimeno
Neus Sala
Ferran Gascón
Marta Álvarez
Hugo Almiñana
Carles Palomares
Ximo Grau
Xavi Bo
Kenzo Urey

RACÓ INFANTIL

Un viatge per les paraules d'Enric Valor

Rondalles

Un viatge per les paraules d'Enric Valor

Aquest any, al llibret infantil, vos convidem a fer un viatge molt especial. El guia serà, ni més ni menys que, Enric Valor, un home que va saber escoltar la veu del poble i transformar-la en paraules màgiques: les rondalles.

Començarem coneixent qui va ser aquest gran escriptor, a través dels ulls dels més menuts. Ell mateix, amb veu juganera, ens contarà la seua vida. I, quan arribe el moment de parlar de les seues rondalles, farem un xicotet passeig per algunes de les més estimades, acompanyades de dibuixos plens de color i imaginació, fets pels fallerets i falleretes de la nostra comissió infantil.

Però això no és tot!

Enric Valor, encisat pel món de les falles, s'acosta enguany a la nostra comissió i, després de descobrir com serà la nostra falla, convida tots els xiquets i xiquetes a inventar noves rondalles a partir dels seus ninots. I així, com qui no vol la cosa, la fantasia torna a florir entre flames, rialles i paraules.

I, per acabar aquest viatge màgic, vos hem preparat uns passatemps ben divertits! Activitats per jugar, imaginar i continuar aprenent sobre les rondalles d'Enric Valor mentre vos ho passeu d'allò més bé.

Endinseu-vos, que comença la rondalla!

Soc Enric Valor

Hola, amics i amigues! Soc Enric Valor, i vaig nàixer fa molts anys, un dia de l'any 1911, en un poble que es diu Castalla, a les comarques d'Alacant. Potser vos sona... hi fa fred a l'hivern i olor de llenya quan arriba la tardor!

De menut, ja m'agradava molt escoltar les històries que contaven les persones majors: rondalles plenes de gegants, de bruixes, de princeses valentes i de personatges màgics que vivien entre els boscos i les muntanyes del nostre país. Eixes històries em feien somiar!

Quan vaig créixer, vaig començar a escriure per a contar eixes rondalles que escoltava de xiquet. Però no sols les escrivia per a guardar-les, sinó per a fer que la nostra llengua, el valencià, sonara ben bonic i ric, tal com parlava la gent dels pobles i de les ciutats. Volia que les paraules no s'oblidaren mai!

També vaig fer altres coses: vaig escriure novel·les per a persones grans, vaig ensenyar com s'escriu bé en valencià i fins i tot, vaig ajudar a crear un diccionari!

Però sabeu què és el que més m'agradava? Contar històries! Per això vaig recollir rondalles valencianes, com *l queixalets*, també!, *El llenyater de Fortaleny* o *El dimoni fumador*. Segur que algun dia vos les han contades!

Vaig viure molts anys, fins als noranta, és a dir, quasi tota una vida, i sempre vaig defensar la nostra llengua amb alegria i orgull, perquè parlar valencià és una cosa preciosa.

Si alguna vegada llegiu una rondalla meua, recordeu que dins de cada paraula hi ha un trosset del cor de la nostra terra... i també del meu!

I ara, si voleu conèixer un poc millor el món màgic de les rondalles, vos convida a llegir el resum d'algunes de les meues preferides. Prepareu-vos per a aventures plenes de màgia, humor i saviesa popular... Vos esperen a la pròxima pàgina!

I recordeu: **llegir obri una porta a mons meravellosos!**

I queixalets també!

Això va anar i era un cas que va passar en la vila de Penàguila, un cas gros i esgarrafador que mai no s'ha oblidat per aquella contornada.

Respireu, que ve la història: una volta, quan era joveneta, una nit gelada i amb neu, Toneta no va fer cas a sa mare i va anar-hi a rentar una flassada i un llençol al llavador. Aquest estava als afores del poble, rodejat per un bosc d'enormes i frondosos oms. Tot era fosc com la gola de llop. Toneta, mentre caminava entre la foscor, va sentir gemegar un infant.

—Això és un xiquet que plora per aquí —es va dir tota estranyada.

A la tènue claredat d'un fanal d'oli que portava a les mans, va entreveure a la soca d'un dels oms una coseta blanca, com un paquet. Llavors, va deixar la bugada a terra i, agafant el fardell, s'adonà de seguida que era una criatura. I com que el menut plorava sense parar, li va veure blanquejar alguna cosa dins la boqueta.

—Oh, si ja té dentetes! —exclamà admirada.

—I queixalets també! —retrucà el xiquet amb veuarrada d'home ronca. I, obrint una gran bocassa, li mostrà dos queixals llargs i grandots.

Toneta, esborronada i mig morta de por i de fàstic, el deixà caure en terra. De sobte, en escoltar una gran tamborinada, el xiquet havia desaparegut. Però Toneta, que a més de desobedient era també valenta i decidida, va continuar costera avall fins al safareig. Ella es va posar a llavar de pressa, de pressa, dominant-se la por perquè no volia ser poruga.

De sobte, va veure al seu costat una dona alta, molt alta i flaca, que es va posar a llavar furiosament. Duia un mocador negre al cap que li tapava la cara i llavava en silenci, vinga, vinga, sense girar-se. Toneta, que de vegades la guaitava de reüll, tremolava tota. Quan ja no es va poder resistir, li va dir:

—Escolte, bona dona...

La vellarda no va respondre, ni va alçar el cap.

—Quin fred que fa aquesta nit, veritat? —va seguir Toneta per encetar la conversa.

Res, la dona continuava llavant sense contestar.

—Escolte, escolte —cridava ja anguniosa— sap què m'ha passat venint? He trobat un xiquet, un xiquet lleigíssim. No tenia encara un any i parlava... i m'ha mostrat uns "queixalots"!...

La dona alta, per fi, es va girar, i en la seua cara, tota d'ossos, la fadrina va veure uns ulls horribles i rojos com a brases. Aleshores ho parlà amb una veu que glaçava la sang:

—Eren com aquests? —preguntà.

I es quedà mirant-la mentre li mostrava dos "queixalots" llargs, horrorosos, com els del xiquet!

Aleshores, com si tota la neu de la serra se li entràs en el pit, Toneta va sentir una gelor terrible; el vell fanal començà a enfosquir-se-li, i una negra tela ho va tapar tot.

Quan retornà, era a casa seua, gitada al seu llit i voltada de tota la família. Encara tenia febre. Unes dones matineres l'havien trobada feta un gel, enmig de la neu, a la vora del safareig de la font.

El llenyater de Fortaleny

Això diuen que va ser i era... En un poblet anomenat Fortalènim (avui conegut com a Fortaleny) vivia un llenyater que s'anomenava Paulus i la seua dona, Floràlia. No tenien fills i, tot i que eren lliures, escassejaven bastant de menjar i passaven més fam que un lladre.

El llenyater no tenia més ofici que anar-se'n a la muntanya a fer llenya per a vendre-la. I va esdevenir-se que Floràlia contragué la mania de l'estalvi i no comprava mai col, menjar preferit de Paulus. Així que un dia que ella no hi era, escorcollà un calaix i li furtà una moneda que es va gastar en un cabàs de cols que amagà al corral. L'endemà a la matinada es va alçar com de costum per anar a fer llenya i agafà dues cols per fer-se-les bullides.

Així, mentre bullia la col, ell anava fent feixos quan, de sobte, aparegueren dos homes per la senda de Corbera.

—Bon home! —va dir un d'ells—. Necessitem que ens digueu per on podríem trobar esclata-sangs.

Paulus, cautelós, va contestar:

—Mireu —alçà el braç— allà dalt podreu trobar-ne.

Els dos homes marxaren i Paulus, content per haver-los despistat, continuà la seua faena. A mitjan matí, s'encaminà desmaià i ple d'il·lusió al lloc on bullia la col. Però quan va obrir la caldereta... quin esglai! Li havien furtat la col! Així que trist i famolenc va tornar a casa.

L'endemà tornà a agafar dues cols més i va fer el mateix que el dia anterior. Novament, a mitjan matí s'acostaren els dos homes, que li preguntaren si no coneixia un altre lloc per poder trobar esclata-sangs, ja que el dia anterior no n'havien fet cap. Paulus els tornà a enviar ben lluny, però de res li va servir... La història es va tornar a repetir: un dia més s'havia quedat sense cols.

El tercer dia, es posà una altra volta a la seua tosca faena, però quedant-se aquesta vegada prop de la caldereta. Com els dies anteriors, els dos homes tornaren a fer la visita, aquesta vegada per donar-li les gràcies, ja que havien aconseguit fer bolets. Quan els forasters tiraren senda amunt, Paulus s'amagà darrere d'un penyal i, de sobte... oh!!! Els dos homes tenien la caldereta amb les cols a les mans.

—Ara me les pagareu! —digué, i corregué cap a ells.

Quan els va tindre davant, tots dos es varen presentar: eren Jesucrist i sant Pere. ¿Com no els havia reconegut abans?, va pensar caient a terra aporegat i tremolós. Llavors, Jesucrist es va penedir i va deixar que Paulus demanara sis dons. Després de pensar un instant, el llenyater va demanar:

- ☞ un sac amb un cordell on es ficaren totes les coses que ell volguera i que no pogueren eixir sense el seu permís;
- ☞ un martell que ningú li'l pogués furta;
- ☞ una figuera de tot l'any per al seu corral on, si hi pujara algú, no pogués baixar fins que ell ho manés;
- ☞ un joc de daus per a guanyar sempre;
- ☞ una cadira per a seure i d'on ningú el fes alçar;
- ☞ i finalment, viure set-cents anys.*

—Tot concedit —atorgà Jesucrist—, però alerta de fer-ne un mal ús!

El beneïren i desaparegueren.

Paulus començà en aquell moment a fer de les seues, sense envellir i soterrant les seues dones. Jugava i guanyava a tot el poble amb els daus, furtava pa que guardava al sac... i així passaren set-cents anys. Un matí, Paulus estava molt refredat i per la porta de l'habitació va aparéixer una dona horrible i flaquíssima: era la Mort. Però Paulus va ser ràpid de reacció i la va convidar a pujar a la figuera a menjar figues mentre ell es preparava per a morir. Quan la Mort es va enfil·lar

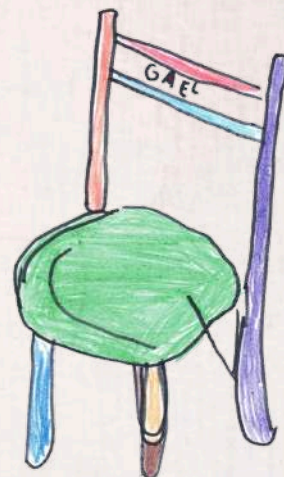
dalt de la frondosa figuera, va sentir un garrotament molt lleig i, per més que va cridar, ja no va poder baixar.

Passà així un temps i la gent no es moria mai i això, és clar, creà un malafí de problemes. El llenyater va veure raonable deixar baixar la Mort, però sempre que no se l'emportés a ell i li atorgués set-cents anys més de vida, i així va ser.

Transcorregut eixe temps, Paulus sentia que ja era el seu moment i no va posar-hi cap impediment el dia en què la dona flaquíssima i horrible tornà per ell.

—Tinc ordres de dur-te a l'infern. Ara bé, a canvi, pots emportar-te allò que vulgues per al viatge.

El llenyater es va alçar i va agafar el sac, la cadira i el martell de les virtuts. Tot seguit, en un tres i no res, va notar que volava pels aires i, de sobte, es trobà davant d'una cova immensa amb una porta tota flamejant. Quatre dimonis eixiren per a ell tot punxant-lo amb ferros roents. Paulus ràpidament va amartellar-los a tots i aconseguí posar el dimoni major dins del sac, per continuar martellejant-lo.

—Tireu-lo, tireu-lo de l'infern i que se'n vaja on vulga! —se sentia des de dins del sac.

De sobte, el llenyater, sense saber ni com, es va trobar davant una porta resplendent, on s'obrí una finestreta i va guaitar el rostre de sant Pere.

—Per fi has arribat! Massa picardies has fet. Em sap greu, però has de passar un grapat d'anys al Purgatori.

Llavors, el llenyater va veure passar la seua primera dona, Floràlia, per darrere. Va demanar, per favor, a sant Pere que el deixara parlar amb ella. Petició a la qual va accedir i, quan va anar a avisar-la, ràpidament Paulus va treure la seua cadira eterna i va seure.

—Ja no em podràs fer alçar, sant Pere —li cridà el llenyater—. Ací em tindràs assegut pels segles dels segles.

I així va ser com Paulus, el llenyater de Fortaleny, entrà al cel.

El jugador de Petrer

Fa molts i molts anys, al poble de Petrer, vivia un senyor anomenat don Pere Mestre. Era molt ric i li agradava molt jugar a les cartes amb els seus amics. Però, com sol passar als que juguen massa, va acabar perdent-ho tot: primer els diners, després les terres... i només li quedà la casa gran on vivia tot sol.

Una nit, trist i sense res per a sopar, va cridar:
—Donaria la meua ànima al dimoni si poguera tornar a ser ric!

I... pataplam! Aparegué el dimoni Capralenc el Fi, vestit com un cavaller. Li oferí una bossa plena de monedes d'or i li digué:
—Podràs jugar i guanyar durant deu anys. Però després, la teua ànima serà meua.

Don Pere acceptà, però posà una condició:
—Només podràs vindre a buscar-me quan no hi haja garrofes als garrofers.

El dimoni va acceptar, pensant que això seria fàcil.

Don Pere tornà a jugar, guanyà molts diners, recuperà les seues terres i es casà amb una jove de Novelda. Tingueren quatre fills i foren molt feliços... fins que passaren els deu anys.

El dimoni tornà molt segur d'ell mateix, però don Pere el portà davall d'un garrofer i li mostrà que encara hi havia garrofes verdes penjades de les branques.

—Encara no pots endur-te'm! —li digué— Els garrofers mai no estan buits del tot!

El dimoni, enfadat i enganyat, cridà ben fort i... es va enfonsar en la terra amb una gran flamarada!

I així, don Pere es va salvar, perquè va ser més llest que el dimoni, i va aprendre que, amb una mica d'astúcia i coneixement, fins i tot els tractes més perillosos es poden guanyar.

Les ànimes

Fa molt de temps, al poble de Biar, vivien una jove anomenada Marieta i la seua àvia, Casilda. La xica havia quedat òrfena de menuda i s'havia criat amb la iaia, que la volia més que res al món. Era tan bonica i dolça, que la seua fama s'havia escampat per tots els pobles del voltant.

Un dia de novembre, mentre Marieta omplia els càntrics a la font amb unes amigues, va passar per allí Albert de Muntalt, un cavaller jove i elegant, de Banyeres. En creuar-se les mirades, va nàixer entre ells una simpatia immediata. Albert s'acostà a la font per beure i, en veure la gràcia i la bellesa de la jove, va quedar-ne encisat. A partir d'aquell dia, el cavaller va visitar sovint Biar només per veure-la.

Amb el temps, Albert va demanar la mà de Marieta. Casilda, encantada amb aquell jove tan fi i educat, acceptà, però hi sorgí un gran entrebanc. Segons el costum del país, la núvia havia de regalar al promés una camisa i unes randes fetes per ella mateixa: havia de filar, teixir, cosir i brodar-ho tot amb les seues mans. Però Marieta, criada amb tanta cura per la seua iaia, no sabia fer cap d'aquelles coses.

Desesperada, Casilda plorà aquella nit davant del quadre de les Ànimes del Purgatori, a les quals tenia gran devoció, i els contà el seu mal. De sobte, una veu misteriosa va eixir de l'obra i li digué que deixara les madeixes de lli damunt la tauleta i que no patira: dos dies de contar-ho a ningú.

Casilda així ho va fer i, quan arribà el moment, trobà sobre la tauleta una camisa preciosa i unes randes d'una finor extraordinària. Aquell mateix dia, vingué el missatger d'Albert per recollir-les, i el casament es va celebrar enmig d'una gran alegria.

El dia de la boda, mentre la família i els convidats menjaven i brindaven, es van sentir tres colpets a la porta. Eren tres velletes vestides de negre, molt estranyes i arrugades. Tothom pensà que devien ser unes convidades de l'altra banda, però només Casilda va comprendre que aquelles dones eren les Ànimes que havien ajudat Marieta.

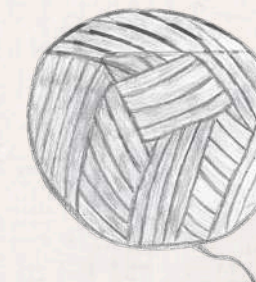
Durant el convit, cada velleta contà la seua història: una tenia un braç més llarg que l'altre de tant de filar; una altra tenia els ulls vermells i enfonsats de tant de cosir; i la tercera era geperuda de tant de brodar. En sentir això, Albert, que estimava profundament Marieta, li digué en veu baixa:

—Amor meu, alerta que no et veja mai filar, cosir ni brodar!

I ella, agraïda i somrient, li respongué:

—No ho faré mai, estimat meu.

I des d'aleshores, diuen a Biar, que cada volta que algú resa per les ànimes, les Ànimes del Purgatori tornen a somriure, recordant aquella jove agraïda que mai no les va oblidar.

Abella

En la vila de Banyeres, vivia Jaumet de la Barcella, un venedor de teixits molt treballador, amb la seua dona Roseta i les tres filles: Girgolaina, Murgulina (filles de Roseta) i Abella, filla comuna i molt bonica. Era una jove molt dolça, de cabells daurats i pell fina com la flor d'un ametler. Les germanastres li tenien molta gelosia.

Un dia, Jaumet decidí anar a València a comprar robes noves. Abans de marxar, preguntà a les filles què volien: Girgolaina volia una capa de pells, Murgulina un vestit d'or, i Abella, només una rosa roja. A València comprà tot el que li demanaren, però de tornada s'adonà que havia oblidat la rosa. En un jardí misteriós prop del "Palau de Ningú em

veu", trobà la flor, però en agafar-la, el senyor del palau, mig home mig bèstia, l'obligà a prometre que li enviaria Abella.

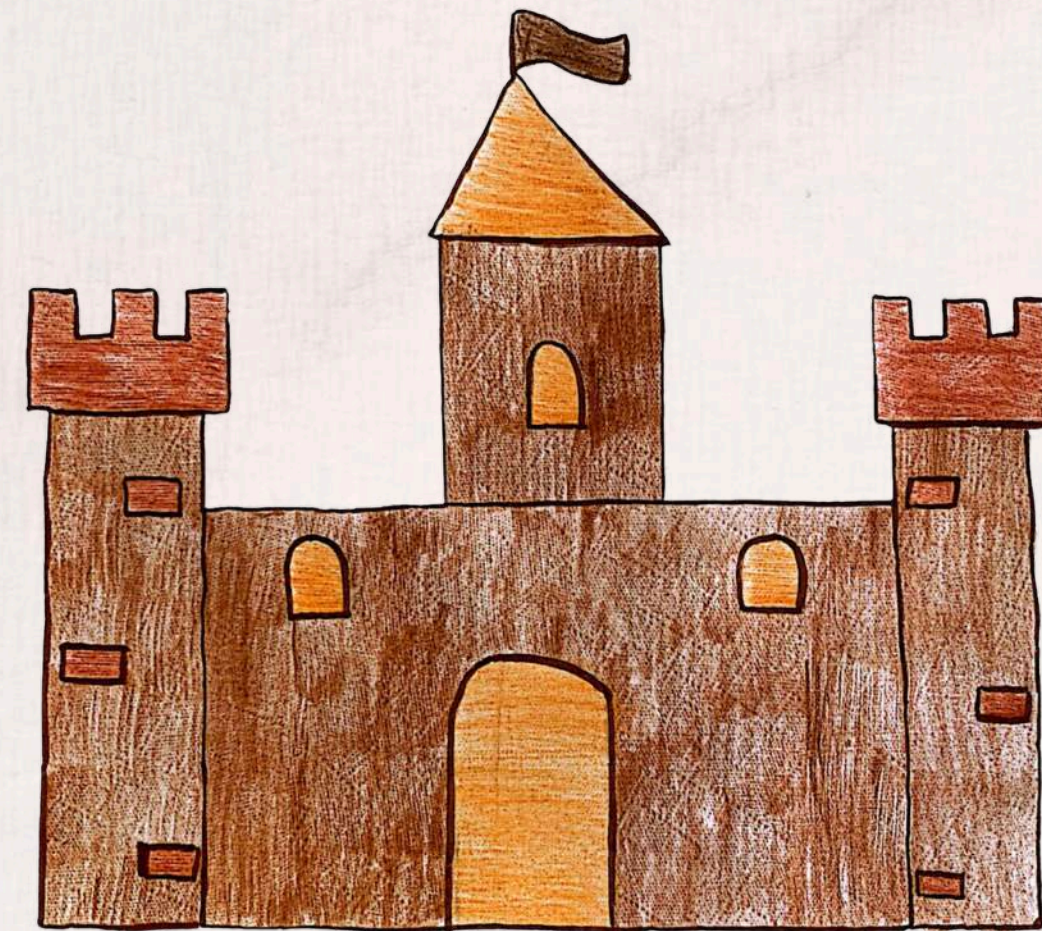
Abella acceptà amb valentia i descobrí que la bèstia era amable i solitària. Amb el temps,

nasqué una amistat tendra. Cada nit ell li demanava casar-se, però ella deia que no estava preparada.

Quan la bèstia caigué malalta de tristesa, Abella li confessà que l'estimava. L'amor sincer trencà l'encanteri, i la bèstia es convertí en un jove príncep. Es casaren i visqueren feliços.

Jaumet tornà al seu comerç orgullós, i Abella, amb el seu cor dolç, es convertí en la reina estimada d'un palau encantat.

El dimoni fumador

Per una travessa, caminava un veí de Penàguila anomenat tio Porra, de bon cor però amb dos vicis: la cacera i el vi.

Passejant per allí va veure una cosa estranya i tirà mà a l'escopeta pensant que era un animal per a caçar. Però era un home estrany, prim i llarg, de nas afilat i ulls plens de relamps.

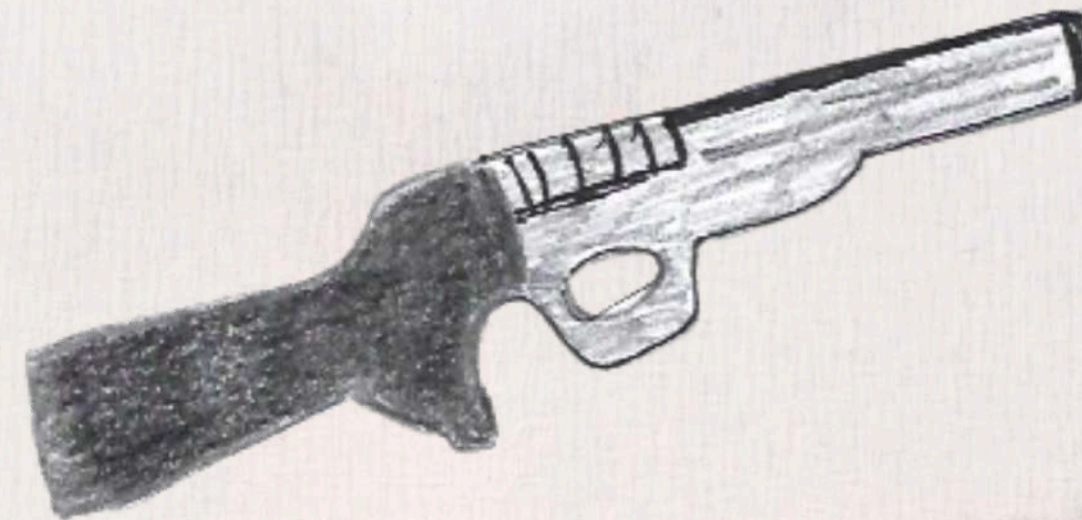
En apropar-se, el tio Porra es va esglaiar. "És un dimoni"- va pensar en vore dos banyes que li eixien del cap.

—"Seul!" —li va dir el dimoni— "i xarrem una estona que sempre estic sol. No em tens por?"- li va preguntar al tio Porra. I ell, tranquil·lament li va contestar que no.

Agraït per poder tenir conversa, el dimoni li va preguntar què era allò que portava al braç, ja que no ho havia vist mai. Havia perdut una animeta en el seu últim viatge a la terra, i el seu cap l'havia castigat a una cel·la a pa i aigua durant 500 anys. I ara, que li oferia la llibertat, no l'havia de tornar a pifiar.

El tio Porra, estranyat i en saber que desconeixia el que l'arma podia fer, li va dir que allò era un cigarret. I que, en xuplar fort, absorbiria un fum, que el faria viatjar al cel rodejat de pardalets.

Disposat a comprovar-ho, el dimoni es posà l'arma a la boca, i xuplà tan fort com va poder. I mentre el tio Porra l'animava a fer un últim esforç, va soltar el tir.

En desfer-se la fumaguera que el tir havia provocat, el tio Porra va comprovar que estava sol, i el dimoni havia desaparegut. Però cent pardals començaren a xiular i a perseguir-lo mentre el dimoni sense cap ballava i anava cap a ell, fent que el tio Porra enganxara a córrer camí del poble tan de pressa com el cos li ho permetia.

Enmig del camí una ermita es va trobar. Ràpidament s'hi va agenollar, demanant a Déu que aquell malson acabara, pensant que havia fet bé en destruir el dimoni de la travessera. Soltadament, un nou soroll es va escoltar, emmudint els pardals i desapareixent el dimoni.

Va arribar a casa tremolant i suat, i al retor del poble varen cridar, a qui li va prometre que mai es tornaria a emborratxar.

I així, el tio Porra d'un esglai no va morir, es posà bo i sa, i la beguda mai va tornar a tastar.

L'albarder de Cocentaina

Fa més de cent anys, a Cocentaina, vivia un home anomenat Ciril "l'albarder" perquè confeccionava albardes, sàries i altres complements per als cavalls. Encara que era treballador, honrat, alt i simpàtic, no trobava una dona que el convencés per a casar-se: el seu gust era per les forasteres perquè era un d'aquells que creu que el sant de més lluny fa més miracles.

Un dia, al ball en honor de Sant Hipòlit a Cocentaina, va veure una jove forastera, alta i prima, anomenada Vicenteta, i la va convidar a ballar; se'n va enamorar i es van casar.

Però poc després del matrimoni, Vicenteta va canviar radicalment i cada vegada feia coses més rares: sortia ben avançada la nit, feia tard, semblava afeblida o transformada; la seua veu i el seu cos canviaven. Ciril va començar a percebre a casa una olor de sofre i una nit va veure la seua dona nua untant-se un ungüent, dient blasfèmies: "Ni crec en Déu ni en la Mare de Déu", i en veure com s'elevava en l'aire, va comprendre que ella era bruixa.

Ciril va decidir fer-se passar

per bruixot i anar amb ella per a descobrir què tramava fins a un gran aquelarre de bruixes i bruixots en un casal solitari. Van cuinar una paella per a sopar mentre bevien vi i la rondaven. Allí Vicenteta era la que més reia i gaudia, però Ciril només sentia horror, i per això va dir "per l'amor de Déu" i, just en aquell moment, va haver-hi una flama i les bruixes van desaparèixer.

Ciril es va quedar sol i atrapat al casal. Finalment, el van rescatar, el van vestir i el van consolar uns llauradors. Ell va confessar el succés al capellà, qui va confirmar que Vicenteta mai assistia a missa i que estava compromesa amb el dimoni.

El capellà i la comunitat van anar a sa casa a realitzar exorcismes, llançar aigua beneïda i van revocar el matrimoni pel fet que Vicenteta era bruixa.

L'any següent, Ciril es va tornar a casar amb una veïna jove del seu poble que vivia just al seu carrer, cedint al refrany que diu: Fer foc i per miller, no te n'isques del carrer, i van viure feliços, tingueren molts fills i encara hi viurien si no hagueren mort.

L'envejós d'Alcalà

Diuen que fa més de cinc-cents anys vivia a Alcalà de la Jovada un moro de nom Al-Favet, amb les seues dues dones, Salima i Ravinaia. Era geperut i lleig, però de tan bo que era, elles se'l miraven com el més bonic del món.

Vivia tranquil, tot i que moros i cristians se'n burlaven d'ell i de la seua gepa. No era l'únic, però, de geperut per la zona. Abd al-Madeuix era un altre moro que, a més de tindre gepa, patia d'enveja. Ell només tenia una dona, i creia que la seua gepa era més lletja i que les seues fruites i verdures eren pitjors que les conreades per Al-Favet.

Per això, una nit Abd al-Madeuix va visitar un endeví cristià, al qual li va demanar un malefici per a Al-Favet. El cristià va convocar les sis bruixes de l'Islam, les quals es predisposaren a fer les malifetes, quan el mateix Al-là es personificà per a impedir-ho, ja que Al-Favet era un musulmà de cor que no havia fet mai cap mal.

Per contra, els ordenà que donaren una lliçó a Abd al-Madeuix.

La nit següent, Al-Favet va tindre una trobada amb les bruixes, que el perseguiren i li feren alguns esgarrips. Aconseguí deixar-les enrere, per adonar-se'n que era un pam més alt i que la seua gepa havia desaparegut.

Abd al-Madeuix embogí en conèixer, al matí, que no sols les bruixes no li havien fet mal, sinó que l'havien millorat. Corregué a casa d'Al-Favet per saber fil per randa tot el que havia ocorregut. En contar-li-ho tot, Al-Favet li va aconsellar que fera el mateix, per veure si també les bruixes li llevaven la gepa.

Però quina fou la seua sorpresa quan les bruixes s'emportaren Abd al-Madeuix a la seua cova i el tancaren en salmorra dins d'una gerra enorme.

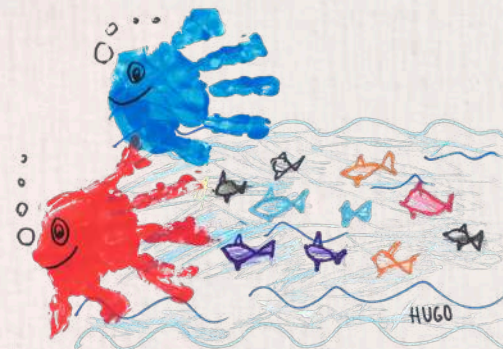
Quan, per fi, l'alliberaren, cansat i ple de ferides, Abd al-Madeuix va córrer a casa per trobar-se amb la seua única dona. Aquesta li va dir: —Què t'ha passat? Abans tenies gepa i ara estàs tot descompensat! Amb un braç més llarg que l'altre i la cama torta com un tronc!

I així va comprendre Abd al-Madeuix que la seua enveja l'havia castigat de per vida.

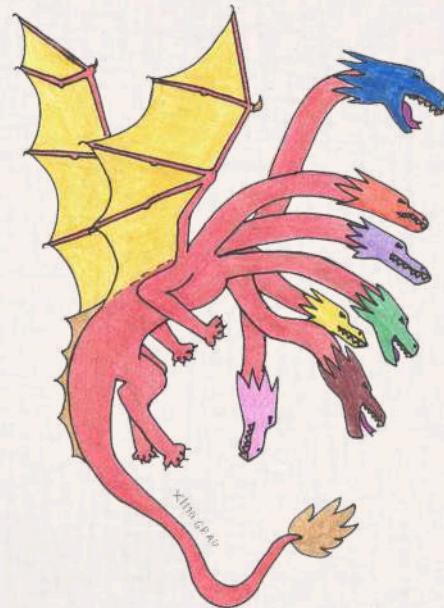

La Mare dels Peixos

Fa molts i molts anys, prop de Dénia, vivien Jaume i Jordina, un matrimoni senzill que tenia tot el que podia desitjar... excepte fills. Un hivern, Jaume va somiar amb una dama misteriosa que, amb una vareta màgica, feia que els peixos de la mar es transformaren en xiquets rossos com l'or. En despertar-se, decidit a seguir aquell pressentiment, va eixir a pescar, i en lloc de peixos va capturar un ésser prodigiós: la Mare dels Peixos, meitat dona i meitat criatura marina.

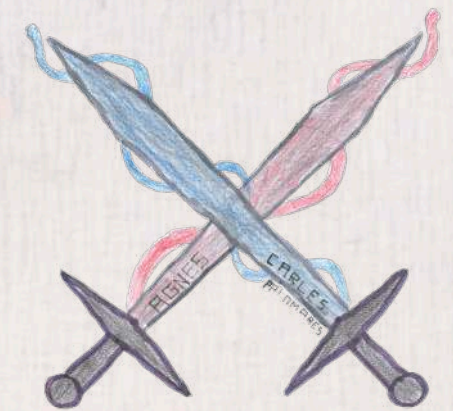
Ella li parlà amb veu suau i li manà tallar els caps i les cues dels peixos, repartir-los entre la seua dona, la gossa Kira i l'egua Zoe, i plantar les cues a l'hort. Tot i la por, Jaume complí l'ordre i, al cap de poc, els miracles començaren: Jordina donà a llum dos bessons, la gossa parí dos cadells i l'egua dos poltres negres. A l'hort brollaren dues espases brillants.

Els anys passaren i els germans, Jaumet i Joan Baptiste, es feren grans. Jaumet era atrevit, aventurer i mariner com son pare; Joan, tranquil i amant de la terra. Un dia, mogut per l'esperit d'aventura, Jaumet decidí eixir al món. Abans de marxar, tragué una de les espases i digué al seu germà que vigilara l'altra. Així, si algun dia es rovellava, seria senyal que estava en perill.

El seu viatge el dugué a terres llunyanes, fins al ducat de Frederic de les Dues Aigües, on un drac de set caps atemoria la gent i exigia

víctimes humanes. Quan li tocà ser sacrificada a la filla del duc, Jaumet, armat amb la seua espasa màgica, planta cara a la fera i la derrota d'un sol cop, tallant-li els set caps. Guarda les llengües com a prova, però un forner astut, Tonet el Blanet, li robà els caps i es presenta davant el duc com a vencedor.

La traïció semblava triomfar. El forner es va aclamar com un heroi i va rebre la promesa de casar-se amb la filla del duc. Però Jaumet arriba a temps, mostra les set llengües i revelà la veritat. El duc, agraït i just, va recompensar el veritable heroi amb la mà de la seua filla Elionor.

Quan tot semblava que havia acabat, la curiositat de Jaumet el portà a explorar una misteriosa casa a Onil, on va caure baix l'encanteri d'una bruixa d'aigua i es va convertir en estàtua. A quilòmetres de distància, a Dénia, l'espasa que cuidava Joan Baptiste va començar a rovellar-se. El germà va comprendre el senyal, així que va agafar la seua espasa i va partir a buscar el seu germà, juntament amb el seu gos.

Després d'un llarg viatge, va arribar a la casa de la bruixa i la va vèncer amb un sol colp. Al saló encantat va trobar un fum d'estàtues. Tocant-les totes, una a una, les va alliberar del malefici. Entre elles, el seu germà Jaumet, que tornà a la vida i l'abraçà emocionat.

Els dos germans tornaren triomfants al castell i, després, a casa amb els pares. El poble celebrà el retorn i la pau regnà per fi a la família beneïda per la Mare dels Peixos, la dona misteriosa que, des de la mar, havia canviat per sempre el seu destí.

Mig pollastre

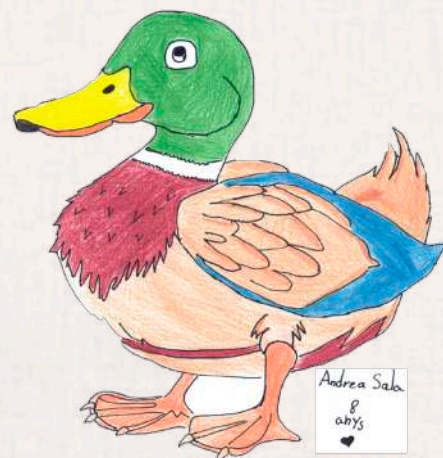
Fa molt de temps, en un maset apartat, vivia un vell matrimoni que no tenia fills i es dedicava a criar gallines, ànecs i tota mena d'aviram. Un dia, la dona, mentre els donava menjar, va veure un animallet molt estrany: era mig pollastre, ni gall ni poll, i no l'havia vist mai. Aquella criatura menjava apartada, feia les coses al seu aire i tenia un posat molt decidit.

Un matí, gratant entre el femer, el mig pollastre va trobar un dineret. Tot orgullós, es va posar a cantar:

«Jo soc un mig pollastret
que, gratant un femeret
m'he trobat un dineret!»

I, sense pensar-s'ho dues vegades, va decidir anar al palau del rei per casar-se amb la princesa, convençut que, amb aquella moneda, ja era més ric que el mateix monarca. Pel camí es va trobar amb tres personatges: primer, un riu; després, una massa; i, finalment, una rabosa. Tots li

volien barrar el pas, però ell, molt viu, els va dir a cadascun: «Entra pel meu bec!». I així se'ls va empassar, guardant dins seu el poder de l'aigua, la força i la picardia.

Quan arribà al palau, es va posar a cantar davant la porta:

«Em casaré amb la filla del rei,
puix soc més ric que no ell,
que, gratant un femeret
m'he trobat un dineret.»

El rei, enfadat de veure aquell animal tan insolent, va manar tancar-lo amb els pollastres grossos perquè el mataren. Però el mig pollastre va deixar eixir la rabosa, i en un tres i no res el corral quedà ple de plomes. Després el rei, encara més furiós, ordenà llançar-lo dins d'una gerra plena de morca, però el mig pollastre cridà la massa, que trencà la gerra a colps i el deixà lliure. I, com que encara no havia après la lliçó, el rei va manar cremar-lo viu a la plaça.

Quan les flames pujaven, el mig pollastre, sense perdre la calma, va dir: «Riu, fes ara la teua!».

I del seu bec va eixir tanta aigua que apagà el foc, arrasà la plaça i deixà el rei, la reina i la princesa damunt del cadafal, com si foren dins d'una barca enmig d'un diluvi. El rei, vençut, va exclamar:
—Mig pollastre, m'has guanyat. Casa't amb la meua filla, si vols.

L'endemà es van casar amb gran festa. El mig pollastre anava ben dret, agafant la princesa per l'ala en lloc del braç. Però a la nit, quan ja eren sols, ella li acaricià el cap i va notar que, entre les plomes, hi havia una agulla. La va estirar amb suavitat, i en aquell instant es va sentir un tro i una flamerada blava omplí l'habitació. Davant d'ella aparegué un príncep guapíssim, que li digué emocionat:

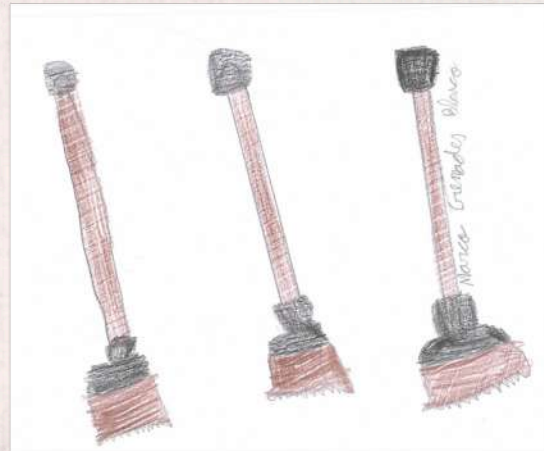
—M'has alliberat, princesa. Jo era el fill del rei de les Aitanes i estava encantat en forma de mig pollastre. Ara, si encara em vols, seré per sempre el teu espòs.

La princesa el va abraçar feliç, i tots dos visqueren contents i feliços per molts anys. I així s'acaba la història del mig pollastre més valent i astut del món.

Tres taronges

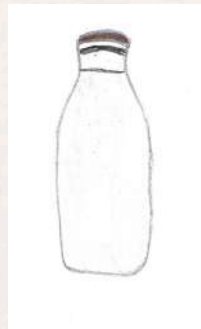
Fa molt de temps, hi havia un rei vidu que tenia un únic fill, el príncep Dalmau, un jove trist i malaltís que passava els dies al llit sense cap alegria. El seu pare, desesperat per veure'l feliç, va fer construir al jardí una bassa plena d'oli, i va permetre que els pobres del regne hi anaren a omplir els seus setrills, esperant que això divertira el fill. Dalmau, des de la finestra, observava la gent i començà a distreure's tant, que va començar a sentir-se millor.

Un dia, quan l'oli ja s'havia acabat, va arribar una velleta que, en lloc de poar, va començar a recollir les últimes gotes fregant el fons amb un drapet. El príncep, mogut per la curiositat i la malícia, li tirà una nou i li trencà el setrill. La dona, enfadada, el maleí dient-li:

—No coneixeràs mai l'amor de les Tres Taronges!

Dalmau, penedit, li demanà perdó i la convidà al palau. La vella, més calmada, li confessà que, per guarir-se, havia de trobar l'Amor de les Tres Taronges, i li explicà com arribar-hi.

Per al viatge, li va donar una capseta amb pólvores, un cabdell de fil, i li ordenà portar una ampolla de llet, un anyell i tres graneres. Amb aquests estranys objectes, Dalmau marxà decidit. Seguint les instruccions, arribà a un palau màgic envoltat de palmeres, on havia d'assolir tres proves: donar l'anyell a un lleó, la llet a una serp i les graneres a una bruixa per a evitar ser convertit en pedra.

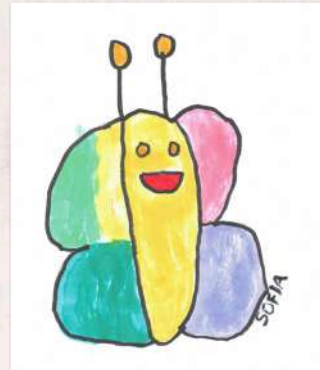

Superades les proves, trobà el Taronger de l'Amor, guardat per un gegant negre, i aconseguí collir tres taronges màgiques.

En el camí de tornada, assetjat per la set i la curiositat, el príncep obrí la primera taronja: d'ella en va eixir una jove preciosa que li demanava aigua, pintura i pólvores. En no tindre res, desaparegué dient que tornava al seu taronger. El mateix li va passar amb la segona. Però, a la tercera, ja preparat, Dalmau pogué atendre la jove, que es presentà com la princesa Silvana, filla del rei de les Aigües Aturades, víctima d'un encanteri.

Entre ells nasqué l'amor, i ell li va prometre que es casarien.

Mentre Dalmau preparava el casament, una bruixa trobà Silvana i li clavà una agulla d'or al cap, convertint-la en papallona. Però no acabà ací la malifeta de la bruixa! Va aconseguir transformar-se en Silvana! Quan el príncep tornà, va creure que era la seua promesa i es casà amb la bruixa transformada.

Durant les noces, una papallona blanca revolava entorn dels esposos, i la falsa princesa s'irrità fins al punt d'intentar matar-la. Dalmau, encuriolit, l'agafà i va descobrir una petita agulla al seu cap. En llevar-li-la, esclatà una llum i la papallona es transformà de nou en Silvana, mentre la bruixa tornà a ser la vella malvada i intentà fugir. Els soldats la perseguiren, i, com no trobà cap granera per a escapar volant, es llançà al buit i va morir.

Dalmau i Silvana es casaren de veritat i varen viure feliços per sempre. El príncep, alliberat de la malenconia, trobà la salut i l'amor que li havien faltat.

I fins ací, aquesta rondalla t'he contat.

l xiquet que va nàixer de peu

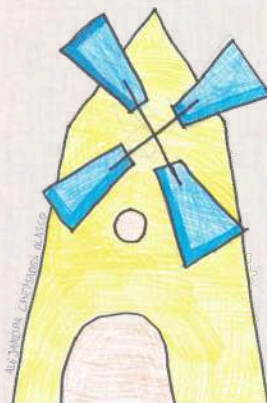
Fa moltíssims anys, en una masia molt pobra prop de la Foia de Castalla, vivia un matrimoni sense fills. Un dia d'hivern van acollir una gitana gelada i ella, agraïda, els profetitzà el naixement d'un fill el dia de la Verge d'Agost. Segons la gitana, aquest fill els naixeria... de peus! I, a més a més, es casaria amb la fillastra del rei.

Tal com la profecia havia avançat, el dia assenyalat, la masovera va donar a llum un xiquet que va nàixer de peus. La notícia va córrer pel poble i arribà a oïdes del rei, que, indignat que algú tan humil estiguera destinat a casar-se amb la seua filla, manà als seus guerrers que el mataren.

No obstant això, admirats per la bellesa del xiquet, els enviats del rei es van apiadar d'ell i el llançaren dins d'una caixa al riu per a enviar-lo lluny, però la caixa s'encallà en un molí de farina anomenat el Molí Nou, on un moliner i la seua dona el rescataren, el criaren i l'anomenaren Bernardet.

Les estacions van transcórrer amb rapidesa i un dia, a la posta de sol, es presentà al Molí Nou un senyor a cavall que s'havia perdut mentre participava en una cacera. La família li oferí refugi i el senyor, meravellat per la bellesa del xic i la poca semblança amb els moliners, preguntà i li contaren la història de l'arribada de Bernardet a la família. El senyor, que resultà ser el monarca d'incògnit, va deduir que Bernardet era aquell xiquet que feia vint anys ell va manar matar i per assegurar que el destí de Bernardet no es complira, li va fer una promesa: si era

capaç de demostrar la seua valia aconseguint els tres cabells d'or del dimoni, es casaria amb la seua fillastra.

Durant el seu viatge, Bernardet es troba amb tres pobles que patien desgràcies: El primer té una font que ha deixat de rajar oli, el segon té una pomera que ja no dona fruit i en el tercer poble, un barquer no pot deixar de remar d'una riba a una altra. Bernardet promet preguntar-li al dimoni com trencar aquestes malediccions.

Bernadet arribà a l'infern, on l'esposa del dimoni es va apiadar d'ell i quan el dimoni arribà a casa, la mestressa aprofità mentre ell dormia per a arrencar-li un a un els tres cabells daurats, preguntant-li en cada ocasió pels problemes dels pobles.

Bernadet tornà i solucionà els problemes dels pobles gràcies a les respostes del dimoni: La font del primer poble tornaria a rajar si mataren la serp que estava dins, la pomera donaria fruit si desenterraren el tresor que amagava a les seues arrels i el barquer quedaria lliure en donar-li el rem al pròxim que volguera travessar el riu. Els pobles, agraïts regalaren riqueses a Bernardet, que va tornar al castell i es casà amb la fillastra del rei, complint la profecia de la gitana.

El rei, recelós de les riqueses, va decidir imitar el viatge del xicot i es trobà amb el barquer, que aprofitant l'ocasió, li donà el rem per ajudar-lo a pujar a la barca, condemnant-lo així a ser el nou barquer de l'infern.

Ens endinsem en el món de les
Rondalles
de la nostra Falla Infantil 2

El sereno de Tavernes

Això era i no era un fet que va passar en el poble de Tavernes. Un cas d'eixos que et gela la sang, tant, que mai s'ha pogut oblidar en la població.

Abans d'explicar-lo, cal dir que aquest poble està ubicat enmig d'una vall, i on acaba el poble, un mantell de tarongers obri pas a la mar.

Doncs mireu, ara ve la història: fa molts anys, ja no recorde ni quants... Tavernes gaudia de la llum del sol fins que aquest s'amagava. Llavors, eixia un home anomenat el sereno i amb una torxa amb foc, passejava amunt i avall, dreta i esquerra, per tots els carrers del poble per vigilar que tots els veïns i les veïnes estiguessen a casa. També quan algú arribava tard i ja era fosc, l'acompanyava fins a la porta il·luminant-lo amb la torxa. El sereno, de nom Vicent tot i que la meitat del poble pensava que es deia Sereno, també era el guarda i custodi de les claus de totes les cases.

Una nit, mentre tots dormien i el sereno passejava, va escoltar un seguit de gemecs. Amb la torxa va escodrinyar amb lentitud cada cantonada de les cases i, finalment, darrere de la font de les Vespes al carrer major, va veure un gatet negre.

- Animalet- va dir- vine que passaràs molt de fred que a aquest poble les matinades són de rosades generoses.

Així, quan va guaitar el primer raig de sol transformant les negres llambordes en carrers de plata, Vicent (recordeu que és el nom del sereno), se'n va anar a dormir no sense abans posar una cassoleta de llet al seu nou convidat. Els dos passaren el dia junts i a Vicent li va fer molt de goig tindre per fi companyia, ja que vivia sol des que la seua dona havia faltat feia deu anys sense haver pogut tindre descendència. En pondre's el sol, eixiren de nou tots dos per fer les rondes pels carrers de Tavernes. Durant unes setmanes tot va anar molt bé. Els dos, Sereno i gat (al qual li va posar Net per allò de fer la broma al ser de color negre), s'entenien a les mil meravelles. Net

sempre encapçalava els passejos nocturns i Vicent li feia bromes amagant-se darrere de la figuera dels Sequers; apagava la torxa a la font de la Bola del carrer Gabriel Hernández... Però, tot va canviar quan de sobte un dia quan el sol ja portava tres hores escalfant la població de la vall i es va escoltar:

- Ajuda!!! Socors!!! M'han furtat tot el menjar!!!

Era Dolors, una veïna del carrer Major que plorava sense consol. Els veïns no s'ho explicaven, el sereno era un home bo i era impossible que de nit hagués entrat per agafar tot el menjar de la pobra Dolors. El poble estava consternat, i amb eixa tremolor al cos en caure el sol i brillar la lluna se n'anaren a dormir. La nit va transcórrer com les anteriors, amb aparent normalitat. Però, novament al matí següent, en eixir el sol una nova veu es va escoltar:

- Ajuda!!! Socors!!! M'han furtat tot el menjar!

La gent de la vall, esgarriada, va començar a parlar que si el sereno, que si eixe gat era estrany, que ja veus tu quina manera d'aprofitar-se de la gent per tindre les seues claus... imagineu-vos tot allò que podien dir de Vicent i així i més va ser.

Eixa nit el pobre Vicent i Net feren la ronda més atents que mai, sense jugar, sense fer ni un descans per observar les boniques estrelles. Però no varen veure res més estrany que altres nits. I en clarejar el dia anaren cap a casa a descansar. Poc després, roda i volta una altra veïna amb els mateixos escarafalls aquesta vegada a la Plaça Major. Llavors, tots els veïns i veïnes en grup anaren a casa del sereno per reclamar-li el que deien que havia furtat i fer-lo fora del poble.

- Sereno tant valent que eres per furtar de nit, sigues valent de dia i dona la cara!- li deien.

Vicent i Net, que a penes havien descansat, només havien tret el nas per la porta i... booom! D'una puntellada un veí la va obrir. La torxa, afortunadament apagada, que Vicent penjava a l'entradeta va caure en terra deixant un rastre de carbonet per terra. Els veïns que pareixien bous desbocats, entraren i enfurits rebuscaren per tota la casa. No contents amb la seua actuació, tiraren als dos amics del poble els quals se'n anaren muntanya de les Tres Creus amunt.

Eixa nit va ser la més fosca de Tavernes, i mai millor dit...

Però la història no acaba així, de fet no deuria i per això ara vos desvetlaré què va passar finalment.

Transcorreguts uns dies on les nits eren obscures i ni tan sols la lluna vigilava el poble, la Dolors, va escoltar uns sorolls estranys a l'andana. En guaitar des de l'escala que hi pujava va veure una rata més gran que la roda d'un carro! De cul va caure rodolant escales avall i en tocar terra el primer que va dir va ser:

- Ai quin bac!- i el segon- Pobre sereno!

Així va ser com el poble de Tavernes va aprendre que les aparences enganyen, menys la grossor de la rata procedent del riu Vaca. Vicent i Net tornaren al poble, però ja no es dedicaren a fer les rondes nocturnes. Cada matí pujaven a la muntanya i admiraven des del mirador les vistes de la Vall.

De nit, eren els veïns i veïnes qui a torns feien la volta al poble per comprovar que tot estava al seu lloc i que cap animal famolenc rondava pel rebost de les cases.

I això és tan veritat com que la rondalla s'ha acabat!

Nela Cardona Burguet

La Fallereta que salvà les Falles

Hi havia una vegada, a la ciutat de València, una xiqueta anomenada Roseta que somiava ser fallereta. Son pare era el pirotècnic més famós de la ciutat, el senyor Pep.

Faltaven mesos per a Falles i el senyor Pep estava molt ocupat preparant la pólvora i no parava atenció a la filla. Un dia, Roseta va preguntar als pares si podia ser fallera de la falla Flames de Festa. Com és clar, la van apuntar. El següent pas era buscar un vestit i un adreç. Els elegits van ser un vestit vermell i un adreç de perles que, a més, era de color daurat.

La setmana d'abans de Falles, a València, va desaparèixer tota la pólvora. El senyor Pep estava sufocat i ja no sabia què fer. No podien estar a les portes de la setmana fallera i no tindre coets, traques i mascletades. La nit que hi va desaparèixer, Roseta va sentir els pares parlant i també va poder escoltar que la policia creia que se l'havien emportada a la cova Fogar. Ella, com a bona valenciana, va decidir anar a la recerca del tresor més preuat dels valencians, i cap a la cova es va aventurar.

Va esperar per a eixir de casa que els pares feren la migdiada. Només eixir per la porta de casa, va poder observar un llapis, però no era un llapis normal, ja que pesava prou i emetia llums. En agafar-lo, va crear un portal i va desaparèixer de casa. De sobte, es va trobar enmig del poble de Fontclara. Aquell instrument no era un llapis qualsevol! Era un aparell per a obrir portals i transportar coses.

Estant a Fontclara, va buscar la cova i no la va trobar; aleshores va tornar a agafar el "llapis" i... ara es trobava a la ciutat de Pines. Ella ja estava ben preocupada de no poder recuperar la pólvora de son pare i, molt desesperada, va anar a buscar un mapa al quiosc més proper. En arribar-hi, va llegir en una revista que la cova que buscava estava situada a la Vall. Cap allí es va dirigir.

Per fi va trobar la cova. Sols havia d'entrar i agafar tota la pólvora per tornar-la al pare. Però tot no podia ser tan fàcil! Només guaitar, va entropessar amb un gran drac

que no li permetia el pas. Aleshores s'assabentà que el drac tenia temor als trons i a les tempestes, tot i ser tan gran i ferotge. Per això havia amagat tots els coets i les traques; així, ningú els podria fer explotar.

Per a poder recuperar-los, Roseta havia d'intentar convèncer el drac. Li va demanar de totes les maneres possibles que li la tornara, però ell no va voler. Així que ella va decidir enfrontar-se a ell. L'enfrontament era clar: havien de jugar un joc de cartes molt famós a València i qui guanyara es quedaria la pólvora.

El drac anava guanyant-li a Roseta, però ella ho tenia tot planificat. Dissimularia, esperant que el drac pensara que ja tenia la victòria i, quan menys s'ho esperara, ella trauria l'as d'espases. I així ho va fer; aleshores el drac li va entregar tot el que li havia promés i Roseta, satisfeta, va agafar el llapis creador de portals i va tornar cap a casa.

En arribar a la ciutat, el pare no s'ho podia creure. La seua filla havia aconseguit salvar les Falles. Ara ja podien començar de veritat i, tot i les dificultats, tots els fallers i les falleres van poder gaudir dels coets d'aquelles Falles, i el drac mai més no va tornar a fer això.

Lola Gascón Bellver

La reina dels Fanalets

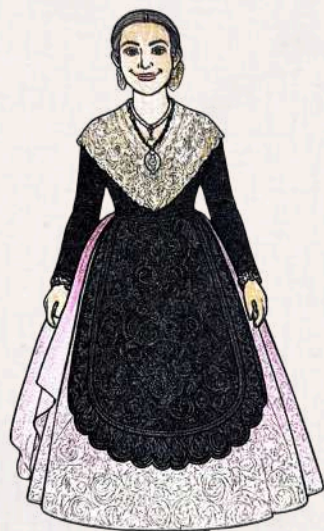

Na Violant d'Hongria fou la reina de Castelló. Abans de casar-se amb Jaume I, *el Conqueridor*, era la princesa d'Hongria, filla del rei hongarés. Era una dona molt intel·ligent i tenia un caràcter empenedor. Per aquest motiu, era la millor consellera en temes d'estat del seu marit.

Na Violant va tindre nou fills i va morir d'una forta febrada. Actualment, la Reina de Castelló és un títol que cada any s'atorga a la màxima representant de les festes de la Magdalena.

Com diu la llegenda, els habitants de Castelló vivien dalt d'un turó i baixaren a la Plana a conquerir-la i establir-s'hi de nit, a la llum d'uns fanalets. És per aquest motiu que la ciutat s'anomena Castelló de la Plana.

Reproduint aquesta llegenda, cada any, per les festes de la Magdalena, desfilen les gaiates il·luminades simulant els fanalets, des de dalt del turó on està el santuari de la Magdalena fins a la ciutat. A dalt de la gaiata principal d'aquest esdeveniment va engalanada la Reina de Castelló amb les seues dames. En arribar a la ciutat, encenen una traca aèria que recorre el barri antic com si es tractara de la conquesta.

Onna Sala Gascón

La xiqueta que tenia una il·lusió

Una vegada hi havia una xiqueta, nascuda a Alacant, que des de ben menuda tenia una il·lusió guardada dins del seu coret. Una il·lusió que ella sabia que un dia es faria realitat.

A poc a poc, eixa xiqueta va anar creixent i, amb ella, també creixia l'amor per la festa de la seua ciutat, les Fogueres d'Alacant. Anava aprenent i descobrint tot el que feia que aquella festa fora tan especial: les mascletades que omplien de soroll la plaça dels Estels, l'acolorida indumentària, els impressionants monuments, la música, el foc en forma de palmera que il·luminava cada nit tot Alacant, cada nit de Sant Joan...

Com que estimava tant esta festa i tradició, un dia es va proposar fer realitat el que havia sigut el seu somni més anhelat: ser Bellesa del Foc infantil de les Fogueres d'Alacant!

I així va ser com va decidir presentar-se a les eleccions de candidates i, quan el jurat la va conèixer, PUM, la varen elegir com a Bellesa del Foc infantil! Ella no s'ho podia creure, ni aleshores ni mai!

Durant eixe any li varen passar coses súper increïbles. Va elegir vestits, adreços, manteletes, pintes, sabates... I, el que és més important, per tal de complementar el seu estimat vestit de "nòvia" alacantina: la seua mantellina i el seu floc de tarongina. Mantellina amb set canons, cadascun representant els set canons del Castell de Santa Bàrbara, que corona la muntanyeta del Benacantil, engalanada amb la flor de la tarongina com a símbol de puresa, fertilitat, tradició i identitat alacantina. Va viure moments tan "guais" i tan especials, envoltada de gent que la va fer somniar, riure i ballar, que li va passar el seu regnat volant!

La xiqueta es va adonar que és molt important gaudir al màxim amb la companyia perfecta, com per a ella varen ser la Fallera Major Infantil de València i la Regina de les Festes de Castelló. Juntament amb la Bellesa del Foc Major i les Dames del Foc, passaren un any magnífic, ple d'emocions i amb les qui més aventures podrà recordar.

Així, la xiqueta de la nostra història va entendre que és molt bonic viure noves experiències i no deixar mai de somiar, perquè el futur sempre ens guarda més il·lusions. I que tots els somnis, si els esperem amb constància i il·lusió, algun dia poden fer-se realitat.

Conte contat, conte acabat, i qui no s'alce, té el cul foradat.

El cavernícola del foc

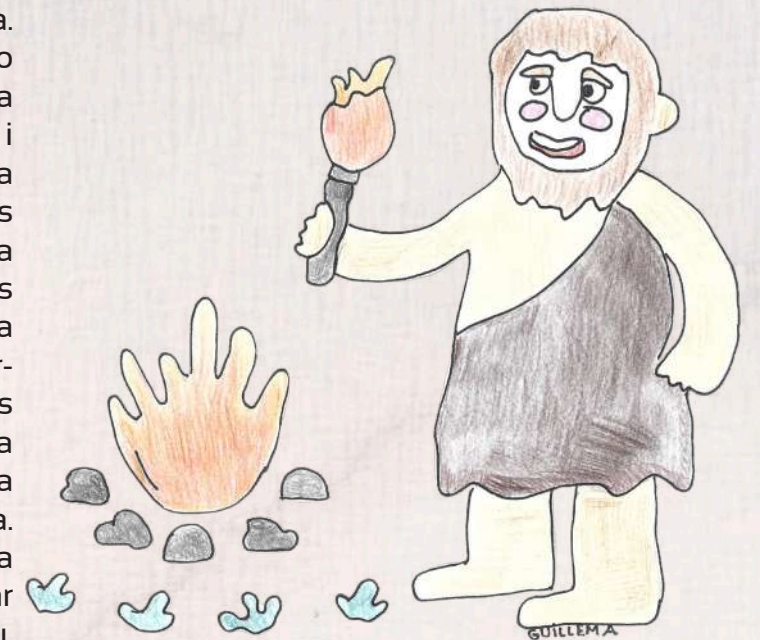

Fa qui sap quants anys, en la Cova del Bolomor vivia un cavernícola anomenat Arévok. Ell quasi sempre estava sol a la cova perquè la seua família se n'anava a caçar i a ell li deien que no era vàlid per a res. En canvi, la seua família era molt violenta: la seua germana era molt bona llançant objectes punxants cap a les preses; el seu germà llevava les parts que no eren bones per a menjar amb diverses pedres, i els seus pares les transportaven fins a la cova per a llevar-los la pell, mentre que Arévok es quedava a la cova dissenyant vestimentes amb la pell dels animals. Ja estava cansat: no li deixaven eixir i ja no se sentia part de la família.

De vegades, feia dibuixos a les parets on es representava amb els seus fora de la cova, capturant preses, sent líder d'una tribu... Així que, després de pensar-ho molt, va decidir fugir i no tornar fins a trobar alguna cosa que el fera important i útil per a la seua família. Era ell contra l'exterior: no sabia com acabaria, si sobreviuria a les nits, si tindria menjar o si podria defensar-se dels depredadors. Arévok tenia por, però també moltes ganes i esperança; estava disposat a patir a canvi del respecte, no sols de la seua família, sinó també del seu, de saber-se útil.

La primera nit va ser molt complicada. Arévok va haver de dormir baix d'un arbre, gelat, amb molta fam, però l'esperança seguia dins seu. L'endemà, quan es va despertar, es trobava dèbil; necessitava menjar alguna cosa. Va agafar una pedra i li va donar forma punxant. Al poc, va sentir un animal: era una cabra. Va llançar la pedra i li va pegar just al coll; la va ferir de mort. Per una part li sabia mal i, per l'altra, estava content d'haver aconseguit alguna cosa per a menjar. Va portar la cabra a un lloc resguardat i va començar a treballar ben intensament per a traure profit de totes les seues parts. Quan va agafar forces, va aprofitar el dia per a observar i investigar la natura: animals, plantes, zones... Tot li semblava nou. Mai havia estat tant de temps a l'exterior i li va encantar; estava meravellat.

La segona nit va ser menys dura. Tenia alguna cosa per a tapar-se i no passar fred; s'havia construït, a més, una cabanyeta improvisada amb branques i fulles. Quan la foscor era intensa, es va despertar pel soroll d'una au i ja no es va poder dormir de nou. Arévok s'havia preparat un bon grapat de pedres per poder defensar-se si feia falta i va començar a llançar-les per entretenir-se. En un moment, una de les pedres va xocar contra una altra que havia llançat anteriorment i es va produir una xicoteta explosió de llum: una espurna. Arévok no ho podia creure. Llum a la nit? Es repetia: llum a la nit? Va intentar reproduir el que havia passat i, de nou, va aparèixer foc. Va notar molta calor; era una sensació molt estranya.

Després va acostar el foc a un matoll, que es va encendre, aportant més llum i calor a la nit. Arévok estava al·lucinant perquè no havia vist mai res semblant.

Quan es va fer de dia, la flama continuava ardent. Arévok va entendre que havia aconseguit el seu objectiu: el que volia. Portaria a la seua cova, a la seua família, el foc. No passaria cap altra nit lluny dels seus. En tornar, va ser molt ben rebut. Va ensenyar als seus pares i germans el que havia aconseguit i, entre tots, van descobrir que el foc era útil per a moltes coses: per a escalfar-se, cuinar els aliments... A més, tots van entendre que no s'ha d'excloure ningú, perquè tots podem aportar alguna cosa sempre.

I així va nàixer una llegenda que el temps no ha pogut esborrar.

Elsa Serrano Chofre

Un drac faller

Un dia, fa molt de temps, en un lloc de la Xina, va nèixer un xicotet drac al qual els seus cuidadors li van posar de nom Alablava, pel fet que en les seues xicotetes ales es podien veure colors blaus de diverses tonalitats. Eixe drac tan bonic i tan entremaliat era jo.

Durant anys vaig haver d'assistir a classe amb diferents mestres que s'encarregaven d'ensenyar-me i educar-me en les diferents especialitats que havia de dominar un bon drac, i més un drac tan poderós com jo.

En els primers cent anys van estar ensenyant-me a parlar, a escriure, matemàtiques, física, geografia i moltes altres matèries, com a qualsevol altre xiquet xinès, encara que jo era un drac.

Amb cent anys vaig acabar el meu període de col·legi i vaig començar a ajudar i a ser cuidat per un famós mestre del foc, el Gran Mestre Wong. Dominava el poder del foc i tot el relacionat amb ell. És per això que, entre les seues múltiples tasques, s'encarregava de fabricar els coets i els focs artificials, pel seu domini de la pólvora.

Em va ensenyar, entre altres coses, a poder llançar foc per la boca i a dominar la pólvora.

L'any passat estava preparant una comanda de coets que li havia encarregat una falla d'un xicotet poble de València anomenat Tavernes de la Valldigna. S'acostaven les Falles de 2025 i els coets formaven part de la vida d'estes festes.

De sobte, es va obrir la porta del magatzem i vaig entrar amb poques ganes d'ajudar a carregar, però amb moltes ganes de jugar.

—Alablava, pots estar quiet? He de carregar el camió per a portar-lo al vaixell —li va dir Wong.

—On vas? —va contestar Alablava.

—He de portar estos coets a una falla a València —li va dir Wong.

—Falla? Què és una falla? —va preguntar amb curiositat el drac.

—Quan torne del viatge t'ho explicaré. He d'anar-me'n uns dies per a portar-los els petards. Estaràs a soles, així que porta't bé —va replicar el mestre.

«Uns dies a soles, pensa ja, uns dies per a estar tota l'estona jugant», vaig pensar.

Com sempre, em vaig posar a jugar a pilota quan, de sobte, la pilota es va colar en el remolc del camió. Vaig entrar d'un salt al remolc i em vaig posar a tafanejar les caixes, i no em vaig adonar que havien tancat les portes del camió i que este es va posar en marxa. Amb la velocitat que va agafar el camió i amb por que se n'assabentara el meu mestre, em vaig quedar quiet. He de confessar que també va eixir el meu esperit aventurer.

Després de diversos dies de viatge, en què fins i tot van pujar el xicotet camió a un gran avió de càrrega i després a un vaixell, el transport va arribar al seu destí.

A mi el viatge em va semblar que va durar una eternitat, perquè havien passat quinze dies des que eixírem de la Xina. Encara sort que els dracs poden aguantar molts dies sense menjar ni beure.

En parar el camió, com que no volia ser descobert, em vaig amagar i, quan vaig veure que no hi havia ningú fora, vaig eixir del camió i vaig córrer fins a un xicotet parc on, curiosament, hi havia una xicoteta locomotora i un autobús. Vaig aprofitar que l'autobús semblava més segur i em vaig amagar dins.

—Espere que el meu mestre torne al camió i, sense que se n'adone, pujaré de nou i tornaré a casa —vaig pensar.

Però estava tan cansat que em vaig quedar adormit i, quan em vaig despertar, el camió ja no estava en el lloc on l'havia deixat el mestre Wong.

Em van despertar els xiscles i els riures que se sentien al parc i, en obrir els ulls, vaig veure uns xiquets que s'acostaven a l'autobús mentre parlaven entre ells, com discutint, i assenyalaven el gronxador on em trobava.

En acostar-se més, vaig poder sentir el que deien.

—T'ho vaig dir, Sergi! Sí que era un drac —va dir la xica.

—Val, Vega, tenies raó —va dir el xic.

—Però què fa ací? —va preguntar estranyat el xiquet.

—Ens acostarem a ell i li preguntarem —va respondre la xiqueta.

Amb por i curiositat, els dos xiquets es van acostar a mi i em van preguntar:

—Què fas per ací? D'on vens? Com et dius? Nosaltres som Sergi i Vega.

—Uf! Moltes preguntes seguides! —els vaig contestar.

Vaig agafar un poc d'aire i de confiança i els vaig dir:

—Hola, soc Alablava. Vinc d'un xicotet poble de la Xina i acompanyava el meu mestre Wong. Però ell no ho sabia i m'he quedat adormit. En despertar-me, ja no estava. On estic?

—Estàs en un xicotet poble de València que es diu Tavernes de la Valldigna, i Wong venia a la nostra falla per a portar-nos els coets que li havíem encarregat per a Falles —contestà Vega.

Em vaig tranquil·litzar un poc en veure que aquells xiquets eren molt amables, encara que continuava espantat perquè no sabia què fer per a tornar a casa meua.

—Et veiem trist. Què passa? —va comentar Sergi.

—No sé com tornaré a casa meua —vaig contestar.

—No et preocupes, parlarem amb el president Javi i a veure què podem fer.

Entràrem en una casa on es podia veure molta gent asseguda, tallant i pegant diferents teles i coses de colors.

—Què fa tota esta gent? —vaig preguntar estranyat.

—Són els fallers i les falleres que estan preparant les disfresses per a la Cavalcada del Ninot, que és este cap de setmana. Mira, ací està el nostre president i la nostra fallera major, Ainhoa; li preguntarem —va dir Sergi.

—Hola, Javi, este és Alablava, que és el drac de Wong. S'ha perdut i no sap com tornar a casa seua.

—No et preocupes, parlaré per telèfon amb Wong per a veure què podem fer.

—Hola, soc Ainhoa. Com estàs?

—Molt bé, gràcies.

—Bé, ja he parlat amb Wong. Em diu que no pot tornar fins d'ací a tres setmanes per qüestions de treball, pel que hauràs de quedar-te amb nosaltres.

Després del primer moment d'histèria i preocupació total, em vaig relaxar i vaig pensar que quedar-me amb ells unes setmanes no estava tan malament.

Em van preguntar de tot sobre mi i jo els vaig explicar la meua història.

—No sabeu res sobre els dracs xinesos? Fa ja molts anys, uns cent vint, vaig nàixer jo. Soc descendent dels grans dracs xinesos que governaven el món fa més de mil anys. Vam fer un tracte amb els humans i passàrem a ser els seus amics, i els defensàvem davant qualsevol amenaça externa. Som llegendaris al nostre país i un símbol de saviesa.

—Jo soc dels últims de la meua espècie, però encara soc jove i un poc entremaliat perquè m'han posat

a cura del meu mestre Wong. M'està ensenyant els secrets de la pólvora i del foc. Després, el seu germà Yu m'ensenyarà els secrets de l'aigua i de la pluja. Solament em quedarà dominar els secrets del vent i ja estaré totalment format.

Em van oferir quedar-me en el casal aquelles setmanes i no va haver-hi espai per a l'avorriment. Van ser unes setmanes espectaculars.

En la Cavalcada del Ninot volia eixir vestit de princesa de palau, però al final em va tocar eixir de drac: tot un espectacle. Ballàrem, cantàrem i jugàrem tots junts; passàrem per l'Ajuntament i vam estar de festa amb música en directe fins a altes hores de la nit.

Durant els dies entre setmana vam estar en el casal preparant les coses per a les tan sonades Falles, que estaven a caure.

Tot era alegria, festa, treball i companyia. S'arreglegaven taules, es muntaven les barres, es feien menjades i s'organitzaven jocs.

Però el que més em sorprenia era l'amor i la passió amb què es feien les coses i, sobretot, la passió per la pólvora que hi havia des dels xiquets més xicotets fins als fallers majors. Sempre sonava algun petard i em vaig convertir en un expert a encendre les metxes, gràcies al meu poder de tirar foc per la boca.

Van arribar els dies de Falles, es van plantar els dos monuments i la festa va pujar d'intensitat i de decibels, encara que també hi havia moments d'emoció i silenci, com era l'ofrena.

Tot el que comença té un final, i eixe moment era la Cremà. Es mesclaven en l'aire sentiments d'alegria per arribar al moment àlgid de la festa, pena perquè acabava un cicle, cansament pels dies intensos que s'havien viscut, germanor amb les altres falles i, sobretot, ganes de començar el nou any faller. Ploràrem, riguérem, ballàrem i, per descomptat, hi va haver un castell de focs artificials i traca.

L'endemà de Sant Josep, van tocar a la porta del casal i, en obrir, vam veure que era el meu mestre Wong, que havia arribat per a portar-me a ma casa, encara que el casal ja era part de casa meua i jo ja soc el primer drac faller.

Em vaig acomiadar de tots i els vaig prometre que tornaria l'any següent.

Estic ansiós, tinc ganes que arribe el mes de març i acompanyar el meu mestre a la meua falla, saludar tots els amics que vaig fer i acompanyar Àngels, Bea, Guillem i Javi en l'aventura de les Falles.

Fins a març, fallers i falleres.

Vega Sala Barasoain

Eliseu i el robot

Una vegada hi havia un xiquet que es deia Eliseu. Ell era molt desordenat i no sabia organitzar-se, però a Eliseu li encantava la robòtica i va decidir fer un robot que li fera tota la feina i li ho organitzara tot.

Després de tres dies configurant el robot, Eliseu ja el tenia preparat. Eixa mateixa vesprada, després d'arribar del col·legi, Eliseu va dir al robot que li fera tota la feina de matemàtiques, anglès i valencià. Al cap d'una hora va anar a revisar-ho, i el robot ho havia fet tot, així que Eliseu va anar a ensenyar-li-ho a sa mare i aquesta s'ho va creure i va deixar anar Eliseu al parc amb els seus amics.

Després de dos mesos, Eliseu havia configurat més vegades el robot perquè poguera parlar.

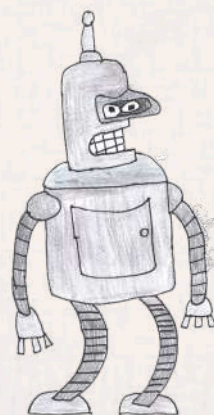
- Eliseu, quan deixaràs de manar-me feina i podré eixir al carrer?
- No podràs mai, perquè tu sols pots fer-me la feina, ni eixir al carrer ni paranoies!
- Però, Eliseu, t'has preguntat alguna vegada quin sentit té que jo faça la feina? Serà pitjor per a tu quan hages de fer-ho tu a soles i no sàpigues.
- Tens raó... Però tinc una idea! Per què, en comptes de fer-me tu la feina, la faig jo tota i tu estàs ací per si jo no entenc res i t'ho pregunte a tu?

—D'acord, però, Eliseu, has de prometre'm que en dues setmanes em desprogramaràs i intentaràs fer-ho tot tu a soles, i si no entens alguna cosa, li ho preguntes a ta mare. M'ho promets?

—D'acord! Però provem aquestes dues setmanes i després et desactive.

Finalment, al cap de dues setmanes, a Eliseu li anava tot molt bé fent-ho com hauria d'haver-ho fet des del principi, però gràcies al robot es va adonar que ell a soles podia fer moltes coses impressionants. Així que, com li va prometre al robot, el va desactivar.

I conte contat, ja s'ha acabat, i per la xemeneia al terrat.

Júlia Fons Martínez

La primera artista del pinzell

Diu la rondalla que fa molts anys, en un poble petit envoltat de muntanyes, hi vivia una xiqueta anomenada Mariona. Entre aquelles muntanyes hi havia una cova anomenada la Cova del Bolomor, en la qual cremava, des de feia milers d'anys, un foc mil·lenari que mai s'apagava. Aquell foc no sols donava escalfor, sinó que guardava la memòria del passat i inspirava la creativitat dels humans.

Mariona, una jove artista del pinzell, li agradava pintar figures fetes de colors vius i formes sorprenents, però sobretot li agradava pintar amb foc i llum. Un dia, mentre passejava prop de la cova, va trobar un pinzell màgic que brillava com una brasa.

Quan Mariona va pintar dins la cova, els seus dibuixos cobraven vida amb la llum del foc mil·lenari. Va pintar figures grans i expressives, com si foren escultures de colors, que explicaven històries del poble.

Amb el temps, l'art de Mariona va eixir de la cova i va arribar al poble. Les seues creacions, fetes de fusta, cartó i pintura, celebraven el foc, la memòria i la vida. La gent es reunia per admirar-les i, una vegada acabada la festa, les cremaven amb alegria, com un homenatge al foc antic.

Així va nàixer la tradició de les Falles, on l'art, el foc i la comunitat s'uneixen. I diuen que cada vegada que una falla s'encén, el foc mil·lenari de la cova del Bolomor somriu, recordant la primera artista del pinzell.

Iris Fuertes Enguix

El xinet de la pólvora

Diu la gent del poble, des de fa moltes generacions, que entre les teulades rogenques, els campanars antics i els tarongers que envolten l'horta, vivia un ésser diminut i misteriós conegut com el xinet de la Pólvora. No apareixia mai als llibres ni als mapes, però tots sabien que hi era. Alguns juraven haver vist una ombra menuda córrer pels terrats; altres deien haver sentit rialletes suaus quan esclatava algun coet fora de temps.

El xinet era tan menudet que podia dormir dins d'una petxina marina o amagar-se dins d'una flor de gerani. Duia sempre una jaqueta vella, feta de retalls de tela de festa, i una gorra un poc més gran que el seu cap. Però allò que el feia realment especial era la bosseta de pólvora màgica que penjava del seu cinturó. No era una pólvora qualsevol: no feia mal, no cremava ni espantava. Servia només per a encendre l'alegria, despertar els somriures i recordar a la gent que les festes són per a compartir.

Cada any, quan arribaven les festes majors, el xinet observava el poble des de dalt del campanar. Veia com els veïns penjaven banderoles, com els músics afinaven els instruments i com els xiquets comptaven els dies amb il·lusió. Però aquell any tot era diferent. Una pluja tossuda havia caigut durant dies, sense parar, i havia deixat els carrers mullats, els coets xops i els ànims per terra. La plaça estava buida, silenciosa, i el cel gris semblava haver-se oblidat de l'estiu.

Els xiquets miraven els núvols amb cara de decepció, i els majors sospiraven pensant que aquelles festes serien recordades com les més tristes de totes. La música no sonava i la pólvora no esclatava. El poble estava apagat.

El xinet, en veure tot això, va sentir una punxada al cor. Ell sabia que les festes no són només focs i música, sinó esperança i alegria compartida. Així que va decidir actuar. Aquella nit, quan tots dormien, va pujar amb molt de compte fins al campanar. El vent li bufava la gorra i les campanes semblaven gegants adormits.

Va obrir la seua bosseta de pólvora màgica i en va traure un grapat menut, brillant com pols d'estrela. Amb molta cura, la va deixar caure sobre el poble, escampant-la pels carrers, la plaça i els balcons. Després es va amagar, esperant.

Quan el rellotge del campanar va tocar les dotze, va passar el miracle. La pólvora màgica es va encendre tota sola, sense soroll fort, i el cel es va omplir de llumetes inesperades, de colors suaus i espetecs menudets que semblaven rialles d'estiu. No eren focs artificials normals, sinó llums que ballaven i dibuixaven somriures al cel.

La gent va eixir corrent de casa, sorpresa i emocionada. Els xiquets aplaudien, els músics van començar a tocar sense saber per què, i la plaça es va omplir de vida de nou. Ningú sabia qui havia fet aquell miracle, però tots sentien que la festa havia tornat.

Mentrestant, el xinet de la Pólvora mirava tot això des de darrere d'un gerani, amb els ulls brillants i el cor content. No volia que ningú el veguera; la seua missió no era ser famós, sinó cuidar l'esperit de la festa.

Diuen que encara hui, quan enmig d'un castell de focs esclata una llumeneta que ningú esperava, o quan una festa renaix malgrat tot, és perquè el xinet de la Pólvora encara ronda pel poble. I la gent somriu i diu en veu baixa:

Este és el xinet de la Pólvora, que encara no vol que la festa s'apague.

Guillem Sala Alfonso

Sopa de lletres

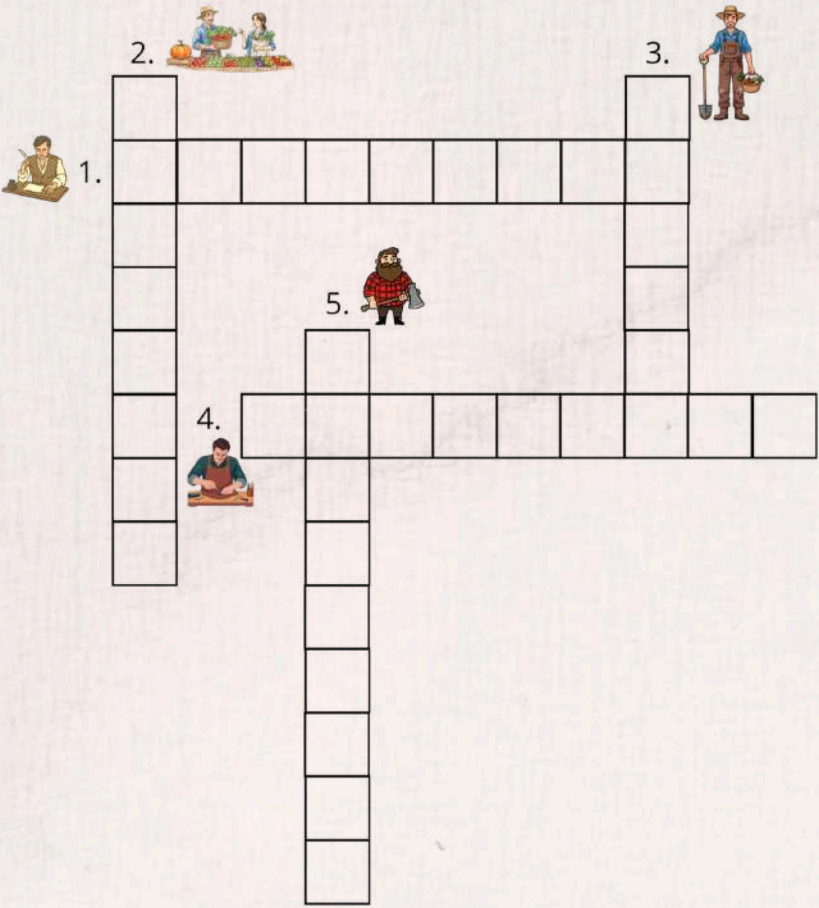
Troba el nom de 8 pobles que apareixen en les rondalles.

P	N	C	O	C	E	N	T	A	I	N	A
J	E	B	G	B	D	E	I	H	Y	T	A
I	Q	N	Q	D	E	N	I	A	E	S	C
F	A	B	A	T	G	R	A	I	P	S	B
E	G	I	U	G	M	E	R	B	E	C	A
W	B	A	U	T	U	D	W	E	V	K	N
A	I	R	H	H	D	I	S	O	G	R	Y
L	X	E	A	R	T	F	L	B	Y	O	E
P	E	T	R	E	R	B	M	A	L	H	R
T	V	O	T	A	Y	I	N	S	E	L	E
E	G	C	C	A	S	T	A	L	L	A	S
F	O	R	T	A	L	E	N	Y	S	A	W

Mots encreuats

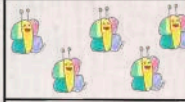
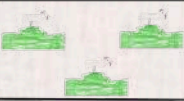
Completa l'encreuat amb les professions que apareixen a les rondalles, seguint les pistes.

- 1. Persona que escriu llibres o històries, contes o rondalles.
- 2. Persona que compra i ven productes.
- 3. Persona que es dedica a la cria d'animals de granja.
- 4. Persona que fa seients per a animals perquè porten càrrega.
- 5. Persona que es dedica a tallar, recollir i vendre llenya.

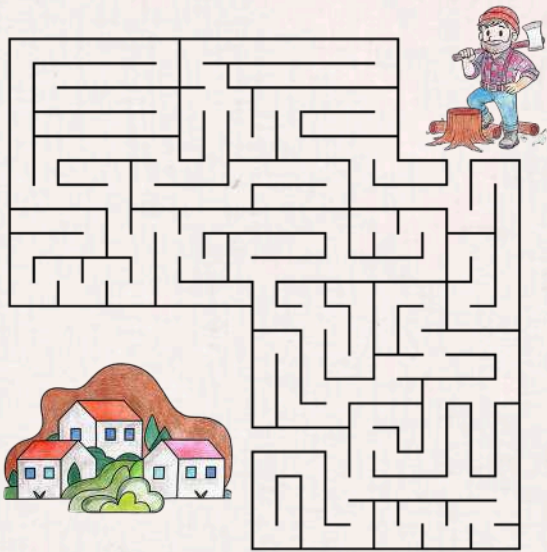
Juguem a comptar

Observa, compta i encercla el número correcte!

	
4 8 10	7 5 3
	
5 3 9	0 1 2
	
2 7 5	9 5 8

Laberínt

Paulus s'ha perdut a la muntanya. L'ajudes a trobar el camí fins al poble?

Desxifra el missatge

Desxifra el missatge secret seguint les pistes i escriu què diu.

Aa	Bb	Cc	Dd	Ee
Ff	Gg	Hh	Ii	Jj
Kk	Ll	Mm	Nn	Oo
Pp	Qq	Rr	Ss	Tt
Uu	Vv	Ww	Xx	Yy
Zz				

		
_____	_____	_____
		
_____	_____	_____
		
_____	_____	_____
		
_____	_____	_____

Desordre de lletres

Les lletres estan desordenades... t'atreveixes a posar-les en ordre i revelar les paraules?

C r
d a a
i

R s
o a

B r
a x u

P a
a l u

l p a
a l e

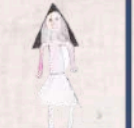
e i
o p x

Quin dibuix toca ara?

Mira els dibuixos, observa l'ordre i continua la sèrie seguint el mateix patró.

216

217

Dibuixos iguals

Observa els dibuixos, encercla els que són iguals i escriu quants n'hi ha.

Qui és qui?

Uneix cada dibuix amb el nom del personatge corresponent.

WILLIAM

PAULUS

ABELLA

MARIETA

TONETA

Passaparaula

Resol el passaparaula escrivint la paraula correcta per a cada definició.

A: _____	B: _____	C: _____
D: _____	E: _____	F: _____
G: _____	H: _____	I: _____
J: _____	K: _____	L: _____
M: _____	N: _____	O: _____
P: _____	Q: _____	R: _____
S: _____	T: _____	U: _____
V: _____	W: _____	X: _____
Y: _____	Z: _____	

- A- Amb la A: Jove valenta que demana una rosa com a regal i viu en un palau.
encantat.
- B - Amb la B: Criatura encantada, mig home mig animal, que viu al Palau de Ningú
em veu.
- C – Amb la C: Poble on va nàixer Enric Valor.
- D – Amb la D: Ciutat marinera d'on parteix el protagonista de la rondalla màgica de
la mar.
- E – Amb la E: Arma màgica que apareix a l'hort en "La Mare dels Peixos".
- F – Amb la F: Acció que una animeta del purgatori havia fet tant que tenia el braç
llarg.
- G – Amb la G: Arbre que mai queda buit del tot i salva un jugador en un pacte
diabòlic.
- H – Amb la H: Lloc on Jaume planta les cues dels peixos i brollen les espases
màgiques.
- I – Amb la I: Comença el títol d'una rondalla on apareix xiquet monstuós amb dos
queixals llargs.
- J – Amb la J: Fill tranquil i fidel que salva el seu germà d'un encanteri.
- K – Amb la K: Nom de la gossa de Jaume en "La mare dels peixos".
- L – Amb la L: Ofici humil del protagonista que col·leccionava cols.
- M – Amb la M: Dona màgica marina que transforma el destí d'una família.
- N – Amb la N: Fruit que el príncep llença per maldat a una velleta.
- O – Amb la O: Arbre frondós que envoltava el llavador on va passar una nit de por.
- P – Amb la P: Lloc màgic on viu la bèstia i comencen les aventures d'Abella.
- Q – Amb la Q: Part de la boca que el xiquet monstuós mostrava amb orgull.
- R – Amb la R: Peces brodades que la jove de Biar havia de fer per al seu promés.
- S – Amb la S: Princesa encantada que ix de la tercera taronja.
- T – Amb la T: Fruits màgics que contenen princeses i provoquen aventures.
- U – Amb la U: Substància amb la qual Vicenteta es cobria abans de volar.
- V – Amb la V: Llengua que Enric Valor va defensar amb paraules i rondalles.
- W: Amb la W: Cavaller jove i elegant que es va quedar encisat de Marieta.
- X – Conté la X: Paraula associada a l'ofici o essència d'una dona màgica malvada.
- Y: Conté la Y: Poble on vivia Jaumet de la Barcella, un venedor de teixit, que tenia
tres filles.
- Z: Amb la Z: Nom de l'egua de Jaume en "La mare dels peixos".

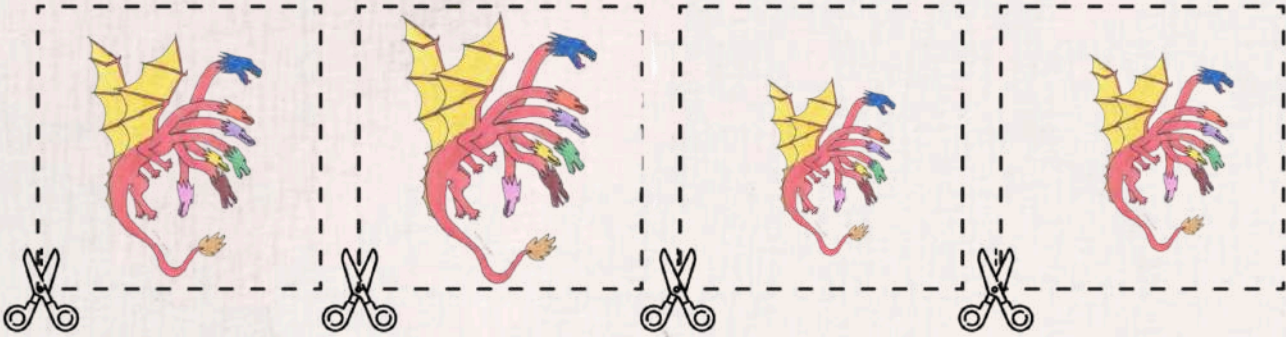
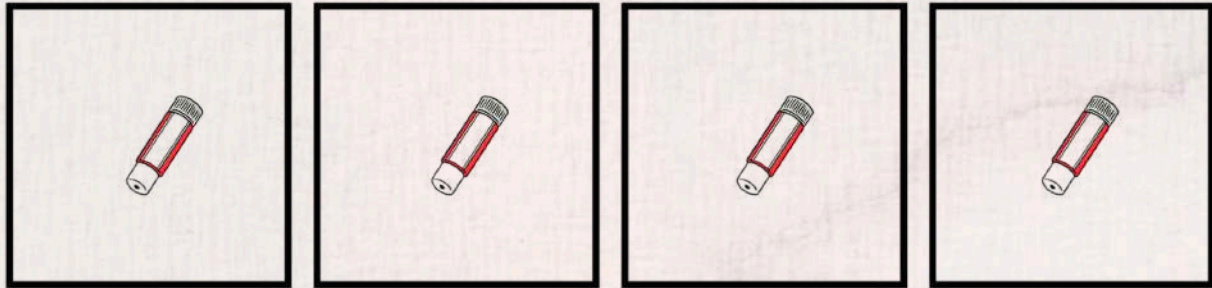
Pintem Enric Valor

Pinta Enric Valor, imaginant que està pensant una rondalla per a tu. Usa els colors que més t'agraden i fes-lo somriure!

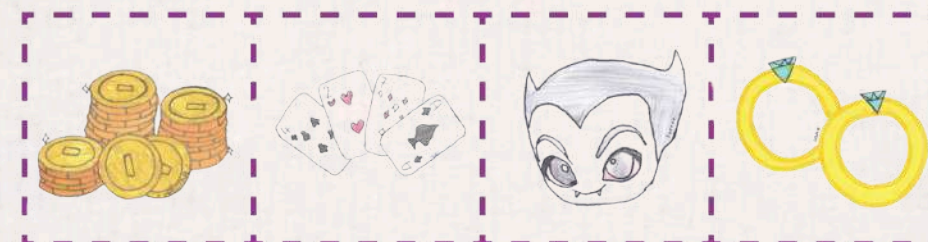
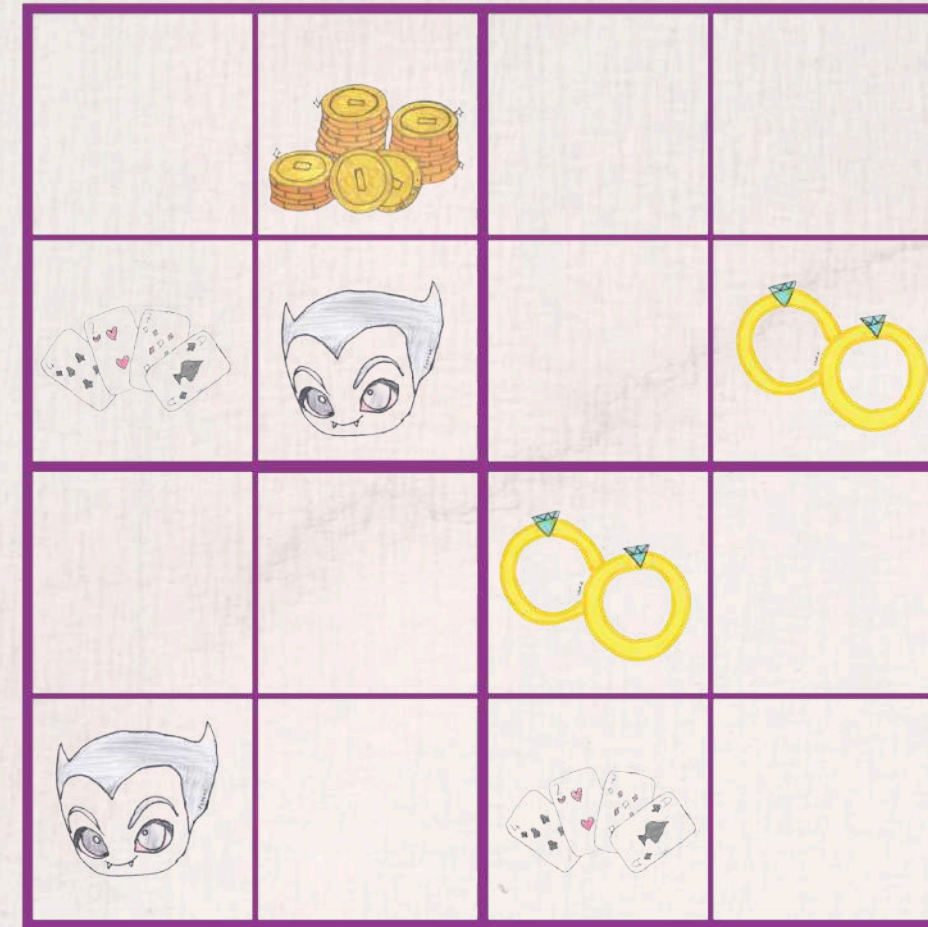
Fem-los créixer

Mira bé els dibuixos i ajuda'ls a créixer: ordena'ls de xicotet a gran.

Sudoku

Posa els dibuixos de les rondalles als espais buits del tauler. No en pots repetir cap.

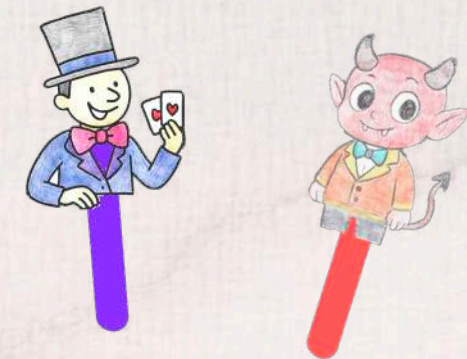

Titelles de les rondalles

Retalla la titella, pinta-la, enganxa-la al pal i decora-la com més t'agrade.

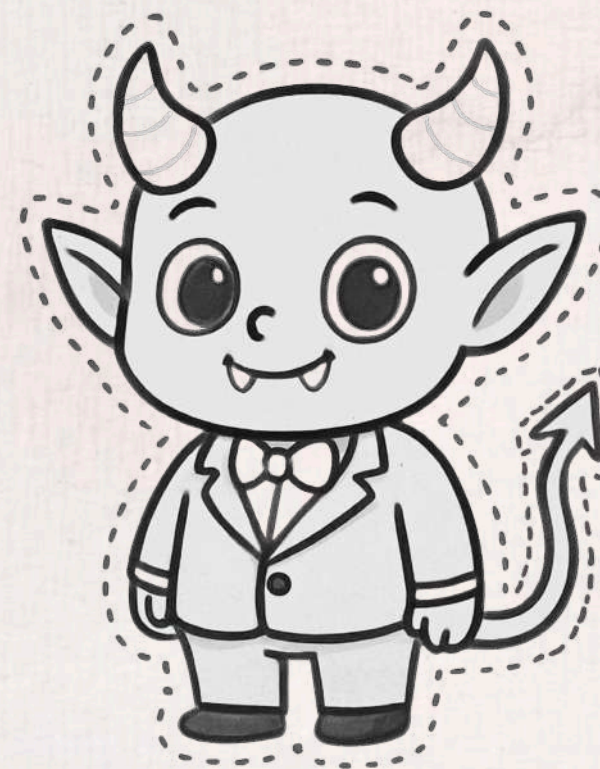
NECESSITES

- Dibuix que trobaràs a la següent pàgina.
- 1 pal de gelat que hi ha dins del sobre.
- Tisores.
- Cola o cinta adhesiva.
- Pintures, gomets, llana, tela, ulls mòbils...

PASSOS A SEGUIR

1. **Retalla la silueta:** Retalla amb cura el dibuix seguint la línia del personatge.
2. **Pinta i decora:** Pinta el dibuix i si vols, pots afegir detalls: ulls, cabells, roba...
3. **Enganxa el pal de gelat:** Pega el pal per darrere del dibuix, col·locant-lo al centre i cap avall.
4. **Deixa assecar:** Espera uns minuts perquè quedi ben enganxat.
5. **Juga amb la titella:** Mou-la amb el pal i fes-la parlar o participar en una rondalla.

Escala de rondalles

OBJECTIU DEL JOC:

Arribar primer a l'última casella del tauler.

MATERIALS:

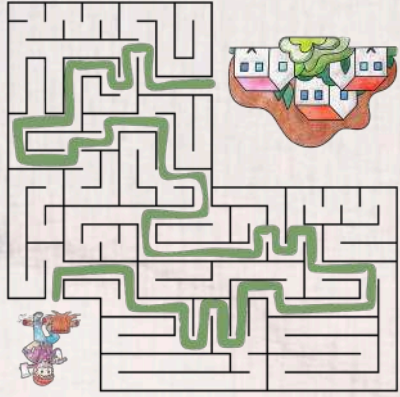
- Un tauler de joc.
- Un dau.
- 10 targetes amb preguntes.
- 4 fitxes. Una fitxa per a cada jugador/a.

COM ES JUGA:

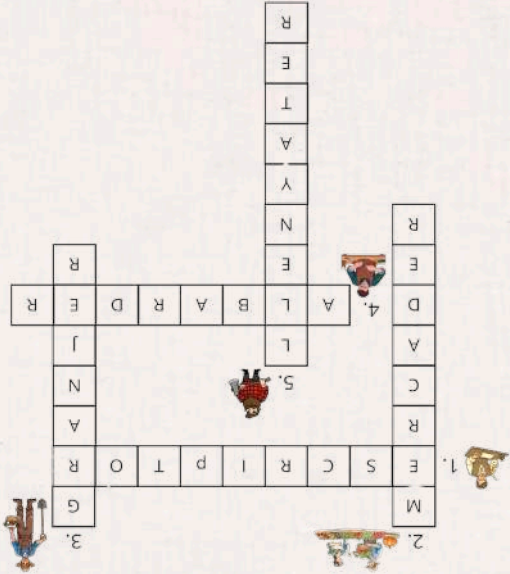
- Retalla les targetes i les fitxes que hi trobareu a la pàgina següent.
- Cada jugador/a posa la seua fitxa a la casella d'inici.
- Per torns, tireu el dau i avanceu tantes caselles com indique.
- Escales: si caus al peu d'una escala, puja fins a la casella de dalt.
- Serps: si caus al cap d'una serp, baixa lliscant fins a la cua.
- Guanya el jugador/a que arriba exactament a l'última casella. Si et passes, no avances.
- Si caus en una casella especial (Enric Valor), agafa una targeta i contesta a la pregunta sobre les rondalles dels personatges de la falla infantil.
- Si traus un 6, pots tornar a tirar.

Solucions

Laberint

Mots encruats

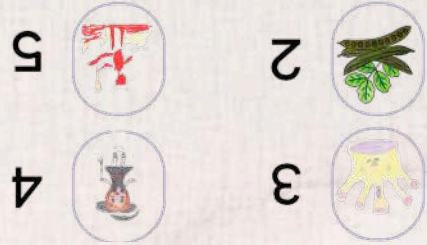
8 5 9	2 7 5
0 1 2	5 3 9
7 5 3	4 8 10

Juguem a comptar

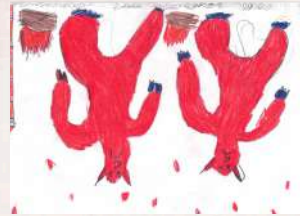

Sopa de lletres

Qui és qui

Dibuixos iguals

Quin dibuix toca ara

Desordre de lletres

QUI VOL SER GRAN HA
DE SER PRIMER XICOTET

Missatge secret

Passaparaula

A: ABELLA
B: BÈSTIA
C: CASTALLA
D: DÈNIA
E: ESPASA
F: FILAR
G: GARROFER
H: HORT
I: "I QUEIXALETS, TAMBÈ!"
J: JOAN BAPTISTE
K: KIRA
L: LLENYATER
M: MARE DELS PEIXOS
N: NOU
O: OM
P: PALAU
Q: QUEIXALS
R: RANDES
S: SILVANA
T: TARONGES
U: UNGÜENT
V: VALENCIA
W: WILLIAM
X (conté la X): BRUIXA
Y (conté la Y): BANYERES
Z: ZOE

RACÓ FALLER 2026

Fallera Major
Tavernes de la Valldigna 2026

Isabel Gimeno Sancho

Salutació del President

Javier Sala Fajardo

Arriba març i, amb ell, un formigueig d'il·lusió recorre el nostre barri. Els carrers s'omplin de vida, els colors esclaten en cada racó i l'ambient es transforma en una mescla d'alegria, germanor i orgull per la nostra festa. Són dies que ens recorden qui som i què ens uneix: les Falles.

Per a mi, com a president de la Falla La Via és, un any més, un autèntic honor dirigir-me a tots vosaltres: falleres i fallers, amigues i amics de la nostra comissió, veïnes i veïns, i a tota la gent que, encara que siga des de lluny, comparteix amb nosaltres l'estima per aquesta festa tan nostra.

Enguany, com sempre, comptem amb un equip humà extraordinari: gent treballadora i compromesa que fa possible que cada detall lluisca i que cada acte siga memorable. Per això, em sent molt orgullós de la nostra comissió.

Tenim el privilegi de tindre com a màximes representants a Bea i Àngels,

i com a president infantil, a Guillem. Ells seran el cor i el somriure de les nostres Falles, i estic segur que ens faran viure moments de gran alegria que recordarem per sempre.

Aquest llibret que teniu entre les mans és molt més que paper i tinta: és una mostra viva de la nostra creativitat, la nostra llengua i l'estima per la nostra cultura. Hem posat tot el cor en les seues pàgines, i esperem que el gaudiu tant com nosaltres hem fet quan l'hem elaborat.

Per tot això, us convida a entrar al nostre casal, a compartir rialles, música, festa i amistat. Les Falles són per viure-les junts, i La Via té les portes obertes, de bat a bat, per a rebre-vos.

Gaudim de la millor festa del món: les Falles.

Una abraçada ben forta del vostre president, Javi.

Beatriz Grau Bixquert

Fallera Major 2026

Des de menuda, amb un somriure pur,
somiaves un dia amb un vestit de llum.
Passarel·les de falles, pólvora i color,
un desig al cor, ple de passió i d'amor.

Que aquestes falles siguen el mirall
de la joia que ompli el teu cor,
i que la teua elegància i valor
siguen, per a tots, un gran regal.

Ets el somni fet realitat,
el desig de la nostra comissió,
que amb tu, amiga, ha guanyat
el premi més gran: la teua il·lusió.

A cada acte, la teua elegància;
en cada ofrena, la teua gràcia.
Que aquest regnat de somnis teixit
siga un record, per sempre, ben escrit.

No sols portaràs el vestit amb la seua lluentor,
portaràs la història de la nostra tradició.
En la teua mirada veiem el passat,
i en el teu somriure, el futur més desitjat.

Ets el nostre tresor, la nostra reina:
la Fallera Major de la Falla La Via, la nostra gran passió.

Carmen Gil.

Per a Javier Sala Fajardo, President 2026

Javi, un any més acceptes el repte d'encapçalar la comissió de la Falla La Via.

Quan començares fa un any, no sabies exactament amb tot el que t'anaves a trobar, però has demostrat que tens la capacitat de fer-ho.

No ha sigut un any fàcil: les pluges, en especial la DANA, i diversos esdeveniments han fet necessari canviar molts dels actes que estaven preparats, ja fora adaptant-los a noves dates o a noves circumstàncies. Però has tingut un gran equip al teu costat i, amb ell, heu aconseguit que totes les falleres i els fallers pogueren gaudir de les seues festes, i sobretot, que Ainhoa, Vega i Sergi visqueren plenament el seu any.

Enguany comença una nova aventura, amb nous companys de viatge i amb altres que han estat al nostre costat des dels inicis a la falla. Estic segura que amb Bea tindreu grans moments de rialles i emocions, ja ho vau demostrar amb el ball que us marcàreu en la "demanà". I amb Àngels i la seua família, que ja és també la nostra família, no faltarà la passió fallera en cadascun dels actes.

A més,enguany és molt especial perquè podràs compartir-lo amb el nostre fill. Mai no hauríem imaginat que els dos coincidiríeu representant la nostra falla, però ací esteu. I jo no puc estar més orgullosa de veure-vos gaudir, junts, de la màgia d'aquesta festa, de la qual, crec, en soc un poc culpable.

Disfruta d'aquest any amb la intensitat amb què tu saps fer-ho, i no dubtes que, com sempre, estarem al teu costat per a acompanyar-te.

La teua família.

Per a Beatriz Grau Bixquert, Fallera Major 2026

Any rere any, la nostra falla ha viscut moments plens de màgia, música i pólvora, però enguany serà especial, perquè tu seràs el cor i l'ànima de la festa.

Ser fallera major és molt més que lluir una banda: és sentir com cada racó del nostre casal vibra amb el teu somriure, i com cada pas de cercavila ressona amb el teu nom.

Els carrers de la ciutat s'ompliran de llum i color, i, entre coets i flors, tu seràs la protagonista d'esta història que escriurem juntes. Les mascletades et faran tremolar d'emoció, i cada acte es convertirà en un record inesborrable que guardarem per sempre al nostre cor.

Si alguna persona es mereix ser fallera major de la Falla La Via, eixa eres tu, Bea. No sols per la teua passió per les falles, sinó pel gran sentiment que, amb el temps, ha crescut dins de tu i que t'ha portat fins ací: convertir-te en la màxima representant de la nostra festa.

Prepara't per a un any de rialles, emocions i records que quedaran gravats per sempre al teu cor. Quan l'últim coet s'apague i la música calle, quedarà la certesa d'haver viscut el teu somni faller com la verdadera reina de la nostra falla.

Les teues amigues.

Junta Directiva 2025-2026

President: Javier Sala

Vicepresidència 1^a: Jesús Alberola

Vicepresidència 2^a: Batiste Grau

Vicepresidència 3^a: Sergio Jareño

Vicepresidència 4^a: Erik Fernández

Vicepresidència 5^a: Alan Peiró

Vicepresidència 6^a: Carlos Puig

Secretaria: Montse Vila

Vicesecretaria: Jéssica Talens

Tresoreria: Batiste Grau

Comptador: Luís Montoya

Delegació d'Economia: Marisa Alberola

Delegació de Loteria: Batiste Grau

Delegació de Cens i Recompenses: Dolores Escrihuela

Delegació d'Infantils i Cadets: Gemma Blasco i María Garcia

Delegació de Quotes: Antonio Franco

Delegació de Llibret, Valencià i Igualtat: Tere Cremades i Laura Bellver

Delegació de Xarxes Socials: Jéssica Talens i Beatriz Palomares

Delegació En Marxa: Sara Palomares i Alba Fayos

Delegació d'Esdeveniments Musicals: Manolo Marín i Anna Kavanagh

Delegació de Matinal: Ximo Verdú

Delegació de Muntatge i Manteniment: Jesús Alberola

Delegació d'Oktober Viafest: Amparo Alfonso

Delegació de Gastronomia: Toni Juan i Joe Giner

Delegació de Casal: Lupe Aguayo i Mila Cebolla

Delegació de Protocol: Estefanía Carbó i Carmina Gascon

Delegació de Cercaviles: Carlos Puig

Delegació de Xaranga: Toni Bono i Victor Gascón

Delegació de Relacions Públiques: Antonio Sanchis i Ximo Pons

Delegació de Presentació: Paco Grau i Ximo Grau

Delegació de Playbacks Majors: Neus Aguilar i Carla González

Delegació de Playbacks Infantils: Alba Giner i Melani Cremades

Delegació de Pirotecnia: Fernando Vila

Delegació de Carrossa: Èlia Vieco
Delegació de Cavalcada: Noel Serra i Kiara Fernández
Delegació d'Esports: Alfredo Cremades i Anabel Palomares
Delegació de Carpa i Monument: Javier Fons
Delegació de JLF: Mabel Santabàrbara i Beatriz Palomares
Delegació Pla d'Emergències: Antonio Grau
Delegació Jove: Carme Martínez
Delegació de Teatre: Jaime Gilabert

Delegats i Delegades

Aurora Àbalos, Claudia Andrada, Júlia Andrada, Àngel Bellver, Àngela Bellver, Eva Bono, Laia Burguet, Carlos Caba, Salva Cardona, Laura Enguix, Juanba Escrihuela, Juanjo Espí, Maria Espí, Vicent Esteve, Raquel Ferrando, Toni Ferrando, Tere Fons, Margarita Gascon, Jordi Giner, Chelina Grau, Fanny Grau, Núria Grau, Tania Grau, Vicent Llinares, Pepa Magraner, Maria Palomares, Emma Peris, Marta Peris, Eugenio Pérez, Julio Puig, Sonia Ramírez, Juan Miguel Sala, Kiko Torres, Valentín Vercher, Vicent Vercher.

Comissió Major
2025-2026

• Álvaro Àbalos Enguix	• Claudia Andrada Alberola	• Martina Bo Palomares
• Antonio Àbalos Enguix	• Júlia Andrada Alberola	• Antonio Bono Bosch
• Aurora Àbalos Enguix	• Miquel Andrada Alberola	• Josep Bono Grau
• Lupe Aguayo Hoyos	• Maria Vicenta Andrada Galiana	• Victor Bono Grau
• Neus Aguilar Gascón	• Miguel Andrada Galiana	• Antonio Bono Sifres
• Virgilio Agustí Vidal	• Miguel Andrada Vercher	• Eva Bono Sifres
• Jordi Alberola Artola	• Carla Aparisi Rodríguez	• Juan Bononad Cano
• Mireia Alberola Artola	• Encar Araujo Martínez	• Elena Bononad Cuéllar
• Francisco Alberola Clar	• Alba Artés Grau	• Paula Bononad Cuéllar
• Isabel Alberola Cuñat	• Justo Jose Artés Mizzi	• Margarita Bononad Fuster
• Rosabel Alberola Escrihuela	• Maria Jose Artola Roses	• Vera Bononad Garcia
• Jesús Alberola González	• Eva Barasoain Vila	• David Bononad Roca
• Silvia Alberola Grau	• Celia Basset Vercher	• Naroa Bononad Torres
• Mario Alberola Marrades	• Àngela Bellver Bosch	• Jesús Bordes Vidal
• Aleix Alberola Talens	• Laura Bellver Bosch	• Jesús Borràs Grau
• Jordi Alberola Vidal	• Àngel Bellver Estruch	• Sofia Bravo Arana
• Marisa Alberola Vidal	• Paula Benito Vercher	• Andrea Brines Fons
• Amparo Alfonso Garcia	• Desiree Berenguer Gómez	• Adriana Brines Garcia
• Yaiza Alfonso Vidal	• Francisco Bixquert Climent	• Carmen Brines Grau
• Alma Almiñana Palomares	• Alejandro Blasco Borràs	• Marta Brines Peris
• Marco Almiñana Pachés	• Gemma Blasco Borràs	• Paula Brines Vercher
• Carmina Almiñana Roman	• Gemma Blasco Herrera	• Laia Burguet Palomo
• Julio Almiñana Sanchis	• Ainhoa Blasco Montero	• Aitana Cabanilles Palmer
• Antonio Almiñana Solanes	• Mati Blasco Parets	• Paco Cabrera Sales
• Natalia Alonso Ruiz	• Juan Francisco Bo Campos	• Elies Caldes Vilar

• Gala Camarena Escrihuella	• Carles Climent Gonzalez	• Paula Enguix Tormo	• Carlos Ferrando Brines	• Fabiola Gascon Palomares	• Maria Grau Artigues
• Mónica Camarena Escrihuella	• Juane Climent Ibor	• Carlos Javier Enguix Vázquez	• Roger Ferrando Grau	• Margarita Gascon Palomares	• Beatriz Grau Bixquert
• Pau Camarena Palomares	• Gala Climent Márquez	• Juan Bautista Escrihuella Bataller	• Salvador Ferrando Grau	• Victor Gascón Sánchez	• Antonio Grau Borràs
• Rafael Canet Arlandis	• Carla Collado Jennyngs	• Amparo Escrihuella Bosch	• Salvador Ferrando Pallàs	• Mari Carmen Gil Ferrer	• Francisco Javier Grau Brines
• Anna Cantus Vercher	• Ainhoa Company Garcia	• Rosa Escrihuella Chover	• Aurora Ferrando Ramis	• Jaume Gilabert Cañigral	• Àngela Grau Castelló
• Estefania Carbó Climent	• Idoia Company Garcia	• Óscar Escrihuella Delfa	• Ana Ferrando Sanchis	• Juanjo Gimeno Escribano	• Victoria Grau Company
• Salvador Cardona Candela	• Raquel Company Grau	• Valeria Escrihuella Gil	• Josep Antoni Ferrando Sanchis	• Lupe Gimeno Marti	• Alma Grau Escrihuella
• Laura Cardona Delfa	• Dulce Company Vidal	• Javier Escrihuella Llinares	• Ana Ferrando Serra	• Andrea Gimeno Peris	• Laura Grau Escrivà
• Vanesa Cardona Delfa	• Vicen Corella Chover	• Rosabel Escrihuella Palomares	• Leticia Ferrer Sanfèlix	• Arantxa Gimeno Sánchez	• Héctor Grau Fuster
• Maria Cardona Morant	• Marta Corella Escrihuella	• Amparo Escrihuella Tobaruela	• Héctor Fons Company	• Esther Gimeno Serra	• Maria Grau Fuster
• Cristina Carnero Ramos	• Carmen Corella Martínez	• Dolores Escrihuella Tobaruela	• Leire Fons Jiménez	• Adriana Gimeno Vidal	• Joaquín Ángel Grau Grau
• Cristina Casanova Noguera	• Jose Maria Coronas Magraner	• Carlos Espí Escrihuella	• Paula Fons Magraner	• Jose Eduardo Giner Esteve	• Vicent Grau Juan
• Margarita Castelló Bononad	• Marcial Cortes Cremades	• Maria Espí Escrihuella	• Francisco Javier Fons Meló	• Alba Giner Pastor	• Isabel Grau Lopez
• Tomás Castelló Bononad	• Belinda Corts Poves	• Juan Jose Espí Gascon	• Maria Teresa Fons Meló	• Paloma Giner Pelegrí	• Andrea Grau Magraner
• Tomas Castelló Grau	• Aitor Corts Sánchez	• Paula Espí Selfa	• Ana Fons Sala	• Jordi Giner Tur	• Juan Bta. Grau Magraner
• Cristina Cazorla Granado	• Adrian Cosmin Smilt	• Raul Esteve Garcia	• Joaquin Fons Selfa	• Juan Gómez Bertomeu	• Sandra Grau Magraner
• Nohe Cazorla Vázquez	• Melany Cremades Giner	• Vicente Esteve Grau	• Rocío Fontseré Morales	• Dulce Maria Gómez Bosch	• Nuria Grau Meló
• Mila Cebolla Pérez	• Alfredo Cremades Laparra	• Anna Estornell Sala	• Ezequiel Fornas Castellote	• Susana Gómez Gandia	• Jose Grau Morente
• Ángeles Cháfer Bixquert	• Teresa Pilar Cremades Talens	• Isabel Estruch Brines	• Antonio Franco Estruch	• Laura Gómez González	• Fany Grau Noguera
• Enrique Cháfer Bixquert	• Lola Cuñat Garcia	• Paco Estruch Brines	• Antonio Franco Vercher	• Mariola Gómez González	• Margarita Grau Noguera
• Teresa Pilar Cháfer Bixquert	• Julia Cuñat Salavert	• Merche Estruch Mansanet	• Jorge Fuertes Sapiña	• Ivan Gómez Sansaloni	• Guillem Grau Palomares
• Enrique Cháfer Ferrando	• Álvaro Del Toro Ciscar	• Jaume Estruch Verdú	• Lola Garcia Almiñana	• Quino Gómez Sansaloni	• Josep Grau Palomares
• Maria Cháfer Sanchis	• Jose Ignacio Diago Sala	• Lorena Expósito Molina	• Belen Garcia Cholbi	• Ana M. Gómez Vercher	• Tania Grau Salom
• Carles Chapa Cebolla	• Maria Domènech Escrihuella	• Alba Fayos Mogort	• Patxi Xabier Garcia Corera	• Teresa Gonzalez Cháfer	• Joaquín Grau Sanchis
• Nicolás Chova Bravo	• Marc Donato Merí	• Pau Fayos Montagud	• Silvia Garcia Medina	• Mariola González Estruch	• Antonio Grau Serva
• Eduardo Chova Gómez-Elegido	• Pau Donato Merí	• Lorena Fernández Estruch	• Dolores Garcia Otero	• Marina González Juan	• Alexandra Guillen Escrihuella
• Candela Chover Gresa	• Jordi Durà Hervàs	• Juan Fernández Rosa	• Maria Garcia Peiró	• Carla González Salvador	• Andrés Gutiérrez Grau
• Manolo Chover Gresa	• Conxa Enguix Blasco	• Eric Fernández Sánchez	• Francisco Garcia Redondo Mota	• Juane González Sansaloni	• Maria Hernández Chover
• Maite Chover Martí	• Pilar Enguix Hernández	• Kiara Fernández Sánchez	• Luis Gascon Bononad	• David González Santana	• Ana Maria Hijarro Vercher
• Sergi Chover Montoya	• Ximo Enguix Paches	• Àlex Fernández Sendra	• Miguel Gascón Cardona	• Lourdes Granado Sifres	• Jose Huertas Lledó
• Vicent Chover Montoya	• Jose Manuel Enguix Palomares	• Maria Ferrando Alberola	• Natalia Gascon Egea	• Antonio Grau Àbalos	• Ana Maria Jareño Estruch
• Maria Chulió Giner	• Laura Enguix Palomares	• Raquel Ferrando Almiñana	• Andrea Gascon Mora	• Joaquín Grau Alario	• Sergio Jareño Estruch
• Iker Clar Carnicer	• Ainoa Enguix Regalado	• Amparo Ferrando Bononad	• Mónica Gascon Mora	• Vicent Grau Alepuz	• Carmen Juan Bo
			• Carmina Gascon Palomares	• Chelina Grau Artigues	• Julia Juan Campos

- Maria Desamparados Juan Fons
- Dulce Juan Gómez
- Tonet Juan Gómez
- Amparo Juan Petit
- Antonio Juan Petit
- Anna Kavanagh Cardona
- Maria Llacer Almiñana
- Megan Llàcer Gonzalez
- Anna Llàcer Sansaloni
- Carmen Lledó Blasco
- Ferran Lledó Blasco
- Eva Llinares Aguayo
- Jose Rafael Llinares Alonso
- Àngela Llinares Asunción
- Maria Llinares Asunción
- Eric Llinares Castelló
- Vicente Llinares Escrihuela
- André Llinares Ferrando
- Enrique Llinares Grau
- Jose Emilio Llinares Grau
- Juan Llinares Mafé
- Adriana Lobo Meló
- Alba Lobo Meló
- Imma Lopez Palomares
- Marta Lozano Mejias
- Encarna Mafé Sales
- Marta Magraner Diaz
- Pepa Magraner Escrihuela
- Maria Magraner Talens
- Salvador Manclús Gimeno
- Manolo Marín Cano
- Manuel Marín Martínez
- Juli Martí Cuñat
- Alba Martínez Carbó
- Carme Martínez Grau
- Maria Martínez Grau
- Núria Martínez Grau
- Carmen Maria Martínez Navarro
- Iris Martínez Pons
- Sara Martínez Sánchez
- Marcos Martínez Sifres
- Jordi Masanet Benavent
- Paula Mascarell Ferrando
- Jaume Mateu Juan
- Àngela Melis Escrivà
- Andrea Meló Clar
- Jose Luis Merenciano Ibáñez
- Àngela Merenciano Peris
- Vicent Merenciano Peris
- Isabel Mifsud Grau
- Àngela Miñana Hernández
- Andrea Mogort Andrés
- Vera Montero Palomares
- Fran Montoya Alberola
- Hugo Montoya Alberola
- Luis Montoya Alberola
- Luis Montoya Grau
- David Montoya Juan
- Isabel Montoya Juan
- Luis Montoya Juan
- Mª Amparo Montoya Juan
- Reme Monzó Garay
- Rosana Mora Cabanes
- Julia Moreno Grau
- Julian Muñoz Jiménez
- Laura Nacher Blasco
- Patricia Nogueira Sanchis
- Álex Núñez Félix
- Joaquim Ordiñana Sancho
- David Ortega Luque
- Guadalupe Ortiz Meireles
- Inmaculada Pachés Blasco
- Mario Palomares Adsuara
- Sara Palomares Garcia
- Neus Palomares Gascon
- Carmina Palomares Grau
- Julia Palomares Llinares
- Carmen Palomares Meló
- Silviana Josefa Palomares Meló
- Victor Palomares Sala
- Marco Palomares San Juan
- Beatriz Palomares Sanchis
- Mª Elisa Palomares Sanchis
- Maria Vicenta Palomares Torres
- Anabel Palomares Vidal
- Maria Palomares Vidal
- Mª Jose Palomares Villalba
- Margarita Palomares Villalba
- Martina Pastor Palomares
- Lara Peiró Corella
- Julia Peiró Donato
- Alan Peiró Enguix
- Carles Pellicer Grau
- Mª Jose Pérez Arlandis
- Gemma Pérez Chover
- Eugenio Pérez Mifsud
- Manolo Pérez Rodriguez
- Jose Peris Colom
- Emma Peris Ferrando
- Estrella Peris Ferrando
- Mari Carmen Peris Monteagudo
- Marta Peris Paula
- Verònica Peris Paula
- Estrella Peris Ripoll
- Luz Peris Ripoll
- Fernando Peris Vercher
- Andrea Plana Palma
- Amparo Plancha Sales
- Salvador Plancha Sales
- Jorge Planelles Torelló
- Jorge Pons Arroyo
- Ximo Pons Arroyo
- Lola Pons Bosch
- Vicent Pons Garzo
- Amor Pons Grau
- Joaquín Pons Grau
- Roberto Pons Grau
- Ximo Pons Grau
- Celia Pons Hernández
- Joaquin Pons Hernández
- Luis Pons Hernández
- Mario Pons Peris
- Ivan Porquera Jiménez
- Juan Bautista Primo Garrido
- Bel·la Puig Berenguer
- Carlos Puig Corella
- Natalia Puig Corella
- Julio Puig Pérez
- Sonia Ramirez Arlandis
- Yolanda Ramirez Arlandis
- Iuliana Rebeca Costescu
- Sole Regalado Juan
- Aurora Ribelles Talens
- Josep Ribelles Talens
- Raquel Ripoll Nuñez
- Marta Romero Cháfer
- Miriam Rubio Blasco
- Kike Ruiz Juan
- Amor Sala Alberola
- Eros Sala Carbó
- Nora Sala Chofre
- Javier Sala Fajardo
- Sergi Sala Fajardo
- Sergi Sala Gascon
- Nuria Sala Grau
- Juan Jose Sala Llinares
- Marta Sala Mifsud
- Juan Miguel Sala Peris
- Francisco Sales Aleixandre
- Marta Sales Martínez
- Salvador Salom Giner
- Amparo Salvador Tomas
- Isabel Sánchez Muñoz
- Pepi Sánchez Muñoz
- Álvaro Sánchez Peris
- Inés Sánchez Peris
- M. Carmen Sanchis Brines
- Antonio Sanchis Gimeno
- Maria Elisa Sanchis Gimeno
- Mara Sanchis Porro
- Juan Vicente Sanfrancisco Ciscar
- Melodi Sanfrancisco Ibáñez
- Isabel Sansaloni Balaguer
- Rafa Sansaloni Felis
- Isa Sansaloni Pellicer
- Maria Sansaloni Pellicer
- Júlia Sansaloni Sansaloni
- Mabel Santabàrbara Estruch
- Noel Serra Alberola
- Laura Serra Algaba

- Aurora De Les Neus Serra Manclús
 - Alba Serrano Chofre
 - Cristina Sierra Lledó
 - Vicente Sifres Gregori
 - Beatriz Solanes Armengol
 - Zaida Soler Sánchez
 - Andreu Soriano Sales
 - Neus Talens Alberola
 - Àngela Talens Gimeno
 - Jéssica Talens Magraner
 - Jose Miguel Talens Vidal
 - Juanmi Tarrasó Giner
 - Alejandro Timor Ortiz
 - Claudia Todoras
 - Aitana Tormo Plancha
 - Alba Tormo Solera
 - Salva Toro Arlandis
 - Nadina Torres Bosch
 - Iván Torres Escrihuela
 - Joan Fran Torres Franco
 - Júlia Torres Sala
 - Xavier Tur Vercher
 - Marc Vercher Alberola
 - Alejandro Vercher Chofre
 - Eva Maria Vercher Escrihuela
 - Pau Vercher Franco
 - Valentín Vercher Gonzalez
 - Valentín Vercher Manclús
 - Encarna Vercher Porta
 - Vicente Vercher Porta
 - Rosana Vercher Salom
 - Ainoha Verdú Gómez
 - Ximo Verdú Sala
- Ana Vidal Gimeno
 - Óscar Vidal Pons
 - Encarna Vidal Tur
 - Elia Vieco Torrent
 - Fernando Vila Bataller
 - Aitana Vila Hijarro
 - Javier Vila Magraner
 - Iker Vila Montoya
 - Laia Vila Montoya
 - Montse Vila Vercher

RACÓ INFANTIL
2026

Salutació del President Infantil

Guillem Sala Alfonso

Estic molt feliç de poder-me dirigir a vosaltres com a president infantil de la nostra estimada Falla La Via. És un somni fet realitat i un gran orgull per a mi poder representar la comissió infantil en un any tan especial.

L'any passat vaig tindre la sort de ser vicepresident infantil i vaig gaudir moltíssim de tots els actes i moments que vam compartir: la cavalcada, els jocs al casal, les cercaviles, la "plantà" i, per descomptat, la màgia dels dies grans de les Falles. Ara em toca viure-ho d'una manera encara més especial, i ho faré al costat d'Àngels, la meua fallera major infantil i amiga de tota la vida, amb qui he crescut a la falla i amb qui tinc la sort de compartir aquesta experiència tan bonica. També al costat de Bea, la nostra fallera major, a qui desitge que gaudeisca intensament de cada acte.

Vull fer una menció molt especial a mon pare, Javi, que és el president de la falla. Per a mi és un orgull poder compartir aquest càrrec amb ell i veure com junts fem més gran la nostra comissió. Gràcies també a tota la meua família pel suport, i a cada fallera i faller que, amb el seu esforç i il·lusió, fan possible que cada any La Via siga una gran família.

Des d'ací anime totes les xiquetes i xiquets de la comissió a participar en cada acte i a viure la festa amb alegria. Junts farem que les Falles d'enguany siguen inoblidables, plenes de diversió, germanor i amistat. La nostra comissió infantil és el present i el futur de la falla, i entre totes i tots farem que siga un any màgic.

Espere que tots gaudim d'uns dies plens de música, pólvora, colors, somriures i records que ens acompanyaran sempre.

Visca les Falles i visca la Falla La Via!

Àngels Blasco Gascon

Fallera Major Infantil 2026

Paraules que ressonen dins del pit,
paraules que m'omplin d'alegria,
paraules que quasi no puc dir,
paraules que enceten aquest any d'eufonia.

Un any de fervor, fruit dels teus somnis callats,
que amb passió, Àngels, tu has forjat.

I així, al cristal·lí dels teus ulls s'hi reflecteix,
com un mirall pur i transparent,
la flama que il·lumina i creix,
la llum de la teua ànima innocent.

Llum fúlgida, de força infinita,
que, fins i tot, enveja l'antic far marí;
far que en la nit encén la ruta,
igual que tu, Àngels, amb la teua llum sense fi.

I enmig d'aquesta flama que enalteix l'esperit,
tornen les paraules de l'ànima viva,
paraules que brollen del cor més humil,
sorgeixen del silenci i prenen la seua deriva.

Ara, Àngels, Fallera Major Infantil de La Via,
ets l'espurna que guia i encoratja,
ets el caliu que uneix i abraça,
llum que ens tripula i ens ompli d'esperança.

No deixes mai d'enlluernar-nos,
mostra al món la teua força i alegria,
perquè tu ets la Fallera Major Infantil
de la nostra falla, LA VIA.

Carmina Gascon

Per a Guillem Sala Alfonso, President Infantil 2026

Tens el blau de la mar Mediterrània als ulls, els cabells del color del foc, eres amant de la música i l'olor de la pólvora t'impregna, literalment, cada mes de març. Sent així, era impossible que no t'agradara ser faller, i quasi obligatori que et convertires en president infantil de la teua falla, la Falla La Via. Mai ens ho havies demanat, ja que eres un poc vergonyós i no t'agrada ser el centre d'atenció. Per això, ens sorprenques quan ens vas dir que volies que et presentàrem al càrrec. Això sí, el teu somriure quan el teu cosí et telefonà per a donar-te la notícia i, quan entraves per primera vegada com a vicepresident al casal, ens demostrà que viuràs aquest any amb molta il·lusió. Tens la sort de compartir aquesta aventura amb grans falleres com són Iris i Vega, però, sobretot, de viure aquest any tan especial al costat d'Àngels. Has acompanyat Sergi amb la complicitat que sempre has tingut amb ell, i estem segurs que Toni serà enguany un gran company. Bea posarà molta alegria a tots els moments que viuràs i, com no, tots els teus amics i amigues d'aquesta família fallera no voldran deixar-te a soles. Però, sobretot, hi haurà una persona que serà la més orgullosa que estigues al seu costat. Molt bé saps que eixa persona és ton pare, el "papi". I tant Neus com la "mami" estarem acompanyant-te en cada acte perquè no et falte de res i per a poder veure com gaudeixes d'aquest moment. Viu amb intensitat cada despertada, cada xocolatada, cada cercavila, cada acte, perquè enguany és el teu any, i aquest tren passa molt de pressa.

**T'estimem,
la teua família.**

Per a Àngels Blasco Gascon, Fallera Major Infantil 2026

Àngels, tot aquell qui et coneix sap de ben cert les ganes que tenies de ser la nostra fallera major infantil i, des d'abans que nasqueres, tots i totes nosaltres desitjàvem que aquest any arribara per a tu. Eres fallereta de bressol i portes la falla al cor. T'encisa tot el que envolta aquesta festa: la música, el color, la diversió, l'emoció i, per damunt de tot, la vestimenta.

Quants discursos has fet a casa des de ben xicoteta! Desfilades amb la banda de fallera major de ta mare, assajos de playbacks, entrega de bandes a la teua cort d'honor... Tot de manera improvisada i cada vegada més perfeccionat. Veies les presentacions senceres i després jugaves a casa, amb Mercé, fent veure que tu eres la protagonista.

El 2026 és el teu! Veure't amb eixa careta de goig en cadascun dels actes dels quals ja formes part com a fallera major infantil és una alegria per a tots els que et volem i t'estimem. Quanta eufòria guardada per a aquest any que tant anhelaves i que ja ha arribat!

Dins la falla has crescut, al costat d'esta gran família que t'envolta, t'abraça i comparteix amb tu la il·lusió per la festa. Experiència fallera no te'n falta i, de segur, gaudiràs cada moment. Però sempre recorda que representes tots els xiquets i les xiquetes de la Falla La Via, i això comporta una gran responsabilitat que tu sabràs defensar amb un gran somriure i il·lusió.

"Després dels somnis complits, ens queden records inoblidables. 2026" Just el matí següent a la telefonada que amb tantes ganes esperaves, ja vas tindre clar que amb aquesta frase volies retolar la que serà la teua caixeta de records per al teu any. Estaves radiant eixe dissabte de maig en arribar al passeig de Lepant! Que estaves desvanida seria dir-te poc!

Segur que ompliràs eixa caixeta amb bonics records, meravelloses vivències, bons amics i amigues i, sobretot, satisfacció infinita.

Orgullosos de tu! Orgullosos per tu!

Junta Directiva Infantil 2025-2026

President: Guillem Sala Alfonso

Vicepresident 1r: Toni Franco Sanchis

Vicepresident 2n: Javier Giner Tur

Secretaria: Amparo Grau Juan

Tresoreria: Xavier Bo Salvador

Comptes: Guillem Alberola Talens

Delegació d'Esports:

Pau Artés Grau, Ferran Gascón Bellver, Marco Cremades Blasco, Joan Escrihuela Chover, Borja Clar Carnicer, Iker Clar Carnicer, Dídac Ferrando Corts, Alan Pons Peris i Joaquín Grau Estruch

Delegació d'Activitats Diverses:

Lola Gascón Bellver, Iris Fuertes Enguix, Àngels Blasco Gascon, Vega Sala Barasoain, Andrea Company Grau i Andrea Gimeno Fons

Delegats i Delegades

Alejandra Cremades Blasco, Adrián Casanova Grau, Rosa Àbalos Clar, Gala Puig Berenguer, Noa Vercher Benavent, Neus Sala Alfonso, Onna Sala Gascon, Derek Gil Company i Maria Vila Hijarro.

Comissió Infantil 2025-2026

- Rosa Àbalos Clar
- Álvaro Àbalos Sarió
- Alberto Alberola Carull
- Adrián Alberola Ramón
- Guillem Alberola Talens
- Pere Almiñana Hernández
- Hugo Almiñana Tarrasó
- Leo Almiñana Tarrasó
- Borja Álvarez Vercher
- Marta Álvarez Vercher
- Pau Artés Grau
- Naia Artesero Pérez
- Adrià Bixquert Nácher
- Àngels Blasco Gascon
- Mercè Blasco Gascon
- Adrià Blasco Verdú
- Aurora Blasco Verdú
- Xavi Bo Salvador
- Abril Bodí Enguix
- Lola Bononad Garcia
- Maria Bordes Ferrer
- Paula Boriseviciute
- Daniela Briz Ferrer
- Emma Calas López
- Enzo Camarena Giner
- Joan Camarena Palomares
- Lia Canet Company
- Pau Canet Solanes
- Nela Cardona Burguet
- Joan Cardona Delfa
- Valeria Carrión Jordan
- Adrián Casanova Grau
- Borja Clar Carnicer
- Joan Clar Garcia
- Sofia Clar Garcia
- Juan Climent Mora
- Gea Company Escrivà
- Andrea Company Grau
- Maria Company Grau
- Lorena Corella Escrihuela
- Adrià Coronas Mahiques
- Alexis Corts Altur

- Alan Corts Collado
- Aidan Corts Granados
- Alejandra Cremades Blasco
- Marco Cremades Blasco
- Miquel Cremades Gutiérrez
- Alba Devesa Grau
- Lucia Diago Duran
- Amparo Domènech Escrihuela
- Iria Dominguez Hernández
- Adriana Duart Artola
- Àlex Durà Grau
- Maria Durà Grau
- Marc Egea Cazorla
- Adrià Enguix Cremades
- Àlex Enguix Garcia
- Joan Escrihuela Chover
- Marc Escrihuela Escrihuela
- Carla Escrihuela Gómez
- Abbie Esteve Bosch
- Àlex Esteve Cardona
- Laura Esteve Cardona
- Àngel Estirado Palomares
- Noa Estruch Gimeno
- Dídac Ferrando Corts
- Alba Ferrando Melis
- Elena Ferrando Melis
- Índia Flores Ramírez
- Pol Emili Fons Enguix
- Antonella Fons Gonzalez
- Cora Fons Martínez
- Júlia Fons Martínez
- Dani Fons Peiró
- Laia Fons Peiró
- Olaya Franco Garcia
- Gael Franco Sanchis
- Toni Franco Sanchis
- Iris Fuertes Enguix
- Sydney Garcia Bravo
- Ferran Gascón Bellver
- Lola Gascón Bellver
- Derek Gil Company
- Ona Giménez Gascón
- Andrea Gimeno Fons
- David Giner León
- Javier Giner Tur
- Carlota Gómez Ferrando
- Biel Gómez Gandia
- Blanca Gómez Naval
- Álex Gomis Llinares
- Eva Gomis Llinares
- Estrella González Morant
- Javi González Morant
- Sara Grau Castelló
- Joaquín Grau Estruch
- Merche Grau Estruch
- Álex Grau Expósito
- Amparo Grau Juan
- Amat Grau Palomares
- Hèctor Grau Pérez
- Maria Grau Serrano
- Martina Grau Serrano
- Jaume Hernández Sansaloni
- Victoria Herreras Garcia
- Claudia Herrero Pérez
- Víctor Ionut Nicolae
- Axel Jiménez Escrivà
- Luna Kavanagh Bover
- Michael Kavanagh Bover
- Hugo Lázaró Marrades
- Ferran Llagostera Rubio
- Maria Llinares Timor
- Ariadna Manclús Expósito
- Alejandro Martin Peiró
- Einar Martínez Company
- Leo Martínez Company
- Anna Martínez Sansaloni
- Kilian Martínez Sansaloni
- Naiara Masanet Sanfrancisco
- Alma Mateu Almiñana
- Tiago Mateu Almiñana
- Aran Miguel Montoya
- River Miguel Montoya
- Ainara Moya Palomares
- Diana Muñoz Alario
- Sara Muñoz Alario
- Alba Ortega Escrivà
- Jaume Ortega Escrivà
- Lucia Ortiz Meireles
- Carla Ortiz Peiró
- Agnes Palomares Pellicer
- Carles Palomares Pellicer
- Luis Palomares Sala
- Josep Palomares Sanchis
- Mateo Peiró Vieco
- Marc Plancha Calabuig
- Mar Pons Gascon
- Roc Pons Palomares
- Alan Pons Peris
- Gala Puig Berenguer
- Altea Ribelles Llorca
- Enzo Rodríguez Palomares
- Guillem Sala Alfonso
- Neus Sala Alfonso
- Vega Sala Barasoain
- Andrea Sala Garcia
- Onna Sala Gascón
- Iago Sala Gonzalez
- Vicente James Sala Mccarthy
- Juanjo Sala Mifsud
- Iker Sala Ruiz
- Carla Sales Grau
- Elena Salom Alberola
- Efrén Sanchis Martinez
- Neus Sansaloni Escrihuela
- Quim Sansaloni Ferrando
- Elsa Serrano Chofre
- Marta Smilt Escamilla
- Paula Smilt Escamilla
- Lara Talens De La Fuente
- Leo Talens Gimeno
- Empar Talens Vidal
- Nil Tarrasó Guillen
- Leia Toro Cremades
- Zoe Toro Cremades
- Emma Vercher Benavent
- Noa Vercher Benavent
- Alejandro Vercher Parra
- Olivia Vercher Santabàrbara
- Iker Vidal Plana
- Maria Vila Hijarro

Nadons

Adrià Enguix Cremades

Altea Ribelles Llorca

Elena Ferrando Melis

Leo Talens Gimeno

Maria Durà Grau

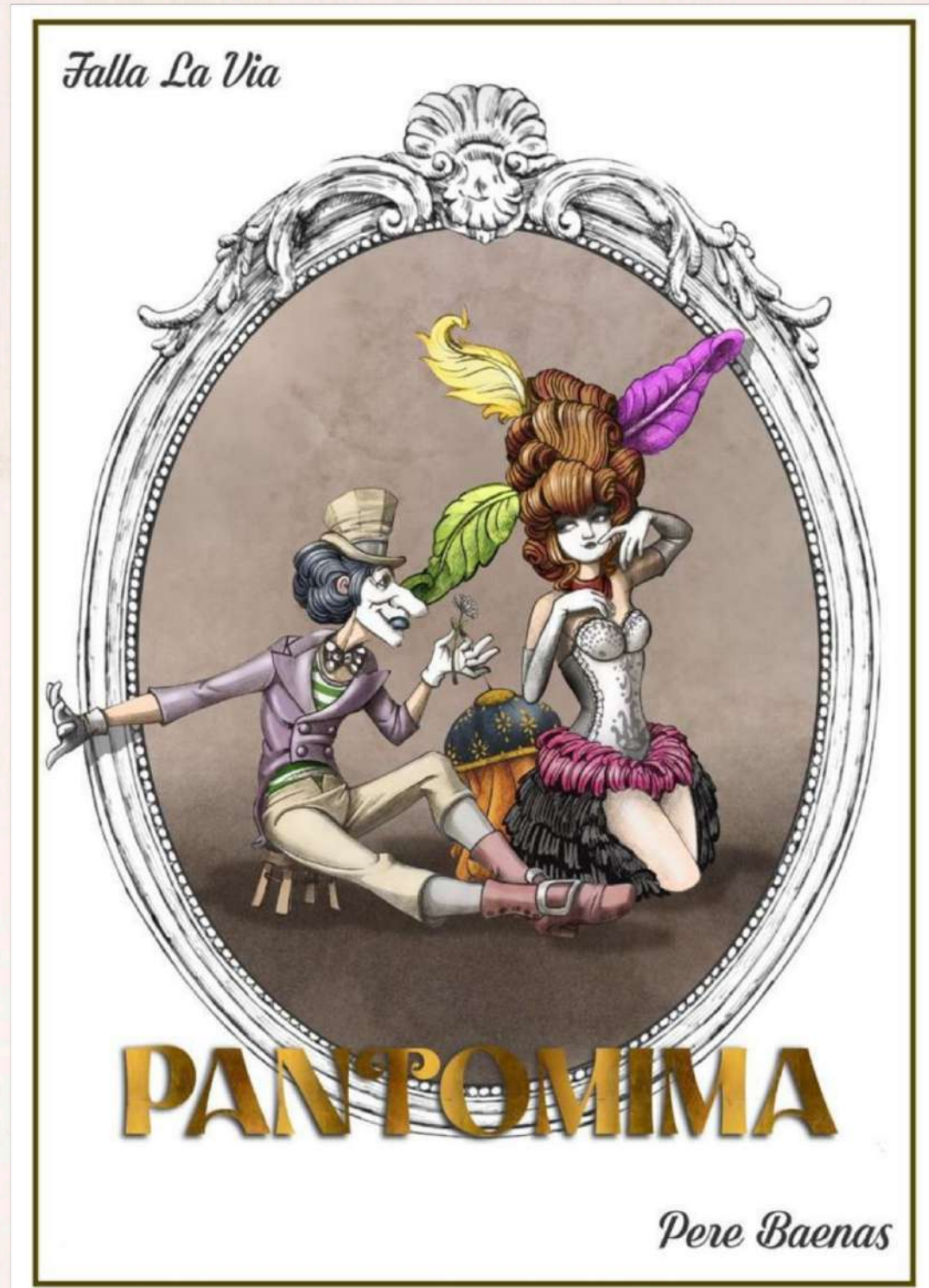
Maria Llinares Timor

Nil Tarrasó Guillén

Pol Emili Fons Enguix

Falla gran

Pantomima

La gran farsa

La Moma balla
i el pecat mira i calla.
Mentrestant, la virtut badalla
i el polític dispara i no falla.

Aquest mim, **superb** i elegant,
ens mira des de dalt, dominant.
No li cal manifestar-se ni parlar:
amb un gest, ho envia tot a fer la mà.

No necessita escoltar,
sap que ací mana ell.
Per al poble governar
va a colp de decret.

La Justícia es presenta emmascarada.
Mira-la, amb la mà ben oberta.
Porta la balança desnivellada,
però la veritat, amagada i coberta.

L'**avarícia** guanya la batalla
si els diners pesen més; no falla.
La riquesa aguanta amb impunitat
mentre el poble roman silenciàt.

La informació és un espectacle,
i conèixer la veritat, un miracle!
Els mitjans són un gran teatre
i la farsa es representa en cada acte.

La informació és poder
i el poder és **luxuriós**.
El mim es llepa els dits amb favors,
sobres, silencis i subvencions.

Que mala és l'**enveja**!
Tothom vol manar,
però, per arribar-hi dalt,
ningú vol doblegar el llom i treballar.

Aspirem a tindre un lloc privilegiat
i a mirar la resta des de dalt.
Volem fer-nos fotos amb l'alcaldeessa,
sempre inaugurant amb gran destresa.

Que no ens toquen els nervis
i gaudim fent-nos selfies.
Convidem els majors a paella:
gola i vots per omplir la graella.

La festa és l'anestèsia
que al poble provoca amnèsia.
Si la panxa està ben plena,
la lluita guaitarà serena.

La ira ha destrossat aquest castell:
semblava fet de paper.
Com les obres eternes de la nostra ciutat,
que a les arques municipals han fet bon forat.

I si ens fixem en la Comunitat,
les acusacions creuades cansen la societat.
Qui mana fuig de la responsabilitat
i no es fa ressò de la crua realitat.

El cansament és generalitzat
i la **peresa** esdevé preocupant.
No tenim piscina ni estació.
Tampoc trellat ni circumval·lació.

Poble de Tavernes,
alcem-nos a una veu.
Defensem la nostra terra
i serem grans.

La moma guaita a la finestra,
no sap si ballar o fer-se ministra.
Creu que a Madrid té futur
i des d'allí vencerà els pecats, de segur.

Els pecats ja no poden ni caminar,
les virtuts els acaben de mossegar.
Vosaltres, que al nostre territori maneueu,
us encoratgem a llegir i a governar aprendreu!

La **humilitat** s'inclina davant del carrer.
La màscara no li fa cap paper.
Sap que ha d'alçar l'orella
per abaixar la supèrbia.

Les mans es porten obertes,
plenes de treball i sense pessetes.
La **generositat** no busca cap flaix
ni vol sobres a cap calaix.

Demanem informació digna
per a la nostra terra, la Valldigna.
Castedat informativa i menys maquillatge.
Tant de bo entenguéreu el missatge!

Per **caritat**, pareu atenció
i, com el mim, no parreu i passeu a l'acció.
Fem comunitat sense entrar en competició:
hauria d'ésser la nostra preuada ambició.

A la senyora alcaldeessa li preguem
que tinga un poc d'**abstinència**.
Menys inauguracions demanem
i també molta transparència.

Tinguem paciència, ciutadania.
La política és una gran hipocresia.
Queda molt de treball per fer
i retirar la gentola del poder.

Amb **diligència**, tota pedra fa paret
i aquest castell entre tots alçarem.
Nadar al poble és el nostre dret
i les Falles sempre ho reclamarem.

La Moma tanca aquesta dansa
i, guanyant els pecats, avança.
La dolçaina i el tabal l'escorten
mentre les virtuts la protegeixen.

Falla infantil

Luminària

Borja Lorente

Això era i no era un poble màgic i encantat
on cada ninot pintat i plantat
guardava un secret ben amagat.
Gaudeix de la història al seu costat!

En aquest llibre es guarden
les rondalles perquè no es perden.
Cada nit pel cel s'enlairen
perquè les xiquetes i els xiquets les somien.

A aquest robot ple de colors
li encanten les cançons,
les abraçades i els petons.
També el ritme dels tambors!

Xiquetes i xiquets que escolteu les rondalles
i estimeu les seues meravelles,
podeu viatjar fins a les estrelles
i travessar totes les fronteres.

Al centre, una egípcia alça el front,
és Orus, sol etern de l'horitzó,
ull que vigila cel i camins,
llum primera del nou matí.

Nix apareix, suau i callada,
nit que bressa l'ànima cansada,
amb lluna i estrelles dansant lent,
fa del silenci un dolç present.

Un xiquet sol vesteix resplendor,
juga amb els astres, regala calor,
com l'encesa de llums pel poble sencer
quan Nadal arriba al carrer.

A la dreta, un àngel radiant,
Hemera clara, dia vibrant,
com un glop de sol a la platja,
llum que l'arena banya.

Newton observa des d'un racó,
traça amb electricitat un pont de raó,
llum moderna per carrers i places,
com la festa viva de les falles.

Un nadó riu, vida recent,
llum de naixement, futur present,
com un nou any que al poble arriba,
amb música, festa i veu viva.

El sereno alça la torxa al vent,
mira la vall i el mar extens,
llum que guarda les antigues rutes,
com la Torre de Guaita, entre ombres mudes.

Un far s'encén en la foscor,
és La Via plena de color,
llum que ens guia amb foc i alegria
cremant junts la festa cada dia.

Un artista amb pinzell i fervor
veu brillar la idea dins del cor,
com qui inventa danses i figures,
que ompli la plaça de rialles pures.

Al darrere, l'investigador Holmes cerca veritat,
amb lupa en mà, tot ho té clar i ras.
Descobreix històries del passat,
en la memòria que el temps ha deixat.

El xinés somriu amb pólvora i foc,
invenció antiga, llum en joc,
com focs artificials i mascletades
que fan tremolar el cel de Tavernes.

El foc primitiu, ancestral i fort,
contra el fred dona escalfor,
llum que celebra vida i cultura,
en cada festa que el poble captura.

La fallera plena de color,
il·lumina el carrer amb fervor;
la gent s'ajunta mirant el foc,
i la música marca el seu toc.

La reina amb gaiata de Castelló
porta festa, camí i tradició,
llum que sona amb dolça melodia
entre danses plenes d'alegria.

L'alacantina du foc al cor,
llum de mar, festa i color,
com el sol que crema sobre l'arena,
pintant l'horitzó amb plena escena.

La hippie camina amb pau i raó,
llum natural, lliure visió,
entre senders, fonts i natura pura,
llum que guia cada ruta.

Un dimoni roig riu i salta,
porta foc que brilla i canta
com el sol quan se'n va a dormir
pinta el cel abans de fugir.

Heroïna de morat brillant,
llum especial, forta i constant
com una flama que balla de nit
amb música, llums i crits.

La llum fa ballar tot el monument
fa riure, jugar i somiar a la gent.
Entre festa, llum i alegria,
la falla infantil és pura fantasia.

RECORDATORI

Recordatori Ainhoa, Fallera Major 2025

Nervis, emocions, alegria i eufòria són els sentiments que resumeixen aquest any. En la part material: un vestit, una banda, un monument i l'estendard de la falla. En la personal: la família, els amics i amigues i, com no, els meus representants.

Però, si em deixeu, m'expressaré un poquet més, citant els actes que més m'han marcat en el meu regnat, que ja ha arribat a la recta final.

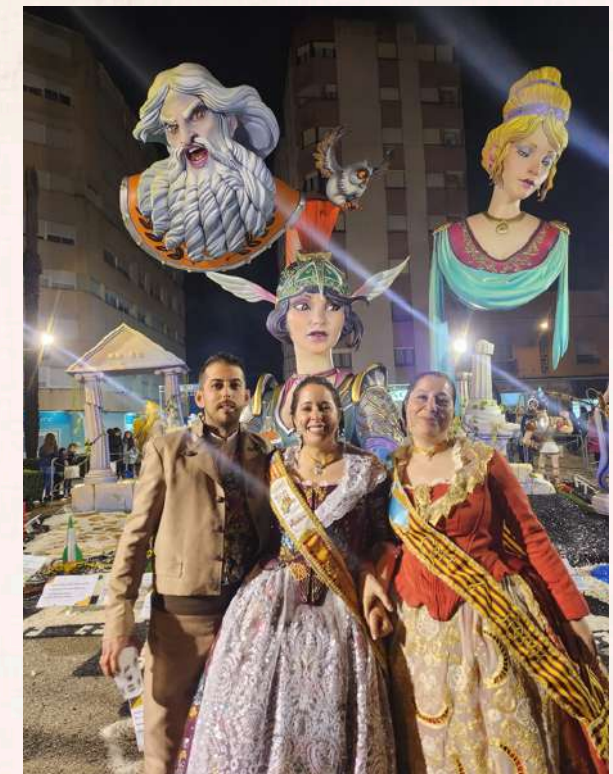
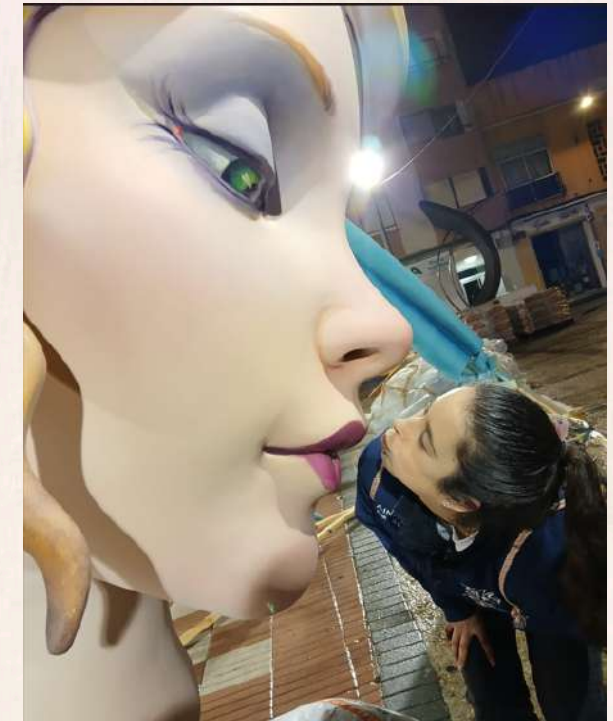

Tot comença amb una telefonada, i amb un Sí confirmava que seria la fallera major de la meua falla: un any que mai oblidaré i que sempre portaré al cor. Partint d'ací, un grup de WhatsApp format per unes persones que, en res, passarien a ser imprescindibles per a mi: un comboi col·lectiu entre mares i pares d'infants, dona i fills del president, la meua família i, com no, nosaltres: falleres majors i presidents de la Falla La Via per al 2025.

La demanada i la proclamació van ser una prèvia del que m'esperava l'any següent. Qui m'anava a dir que els nervis i les emocions d'eixos dies es quedarien en no res en comparació del que venia? Amb molta estima recorde cada esdeveniment i cada "quedaeta" on ens organitzàvem perquè tot isquera bé.

Entremig, vam tindre les visites als monuments. Mai havia tingut el gust d'estar en un taller faller i veure l'esquelet d'un monument, que amb una mescla de tristesa i alegria cremàrem el dia 19 de març. Sentiments compartits amb els meus representants.

Aplega la setmana de la presentació. Crec que vaig dormir ben poc i, amb els nervis, no m'entrava ni un mos. Però així va arribar divendres, i no sabia dir quantes mans ens van ajudar a muntar tota l'exposició de vestits, joies i regals, que per a nosaltres eren tresors. I va començar un cap de setmana sense pausa, on no vaig tindre ni un segon per parar-me a pensar, però tan màgic, que em va costar una setmana baixar del núvol. La primera vegada que la meua comissió m'arreglava, l'estendard de La Via fent-me una reverència a la porta d'on sempre he eixit vestida de fallera, un "xiqueta meua" cantat per aquelles persones a qui tant estime... Encara m'emocione de pensar-ho. He de dir que sempre havia somiat amb eixe moment, però mai havia imaginat que seria tan gran el sentiment.

La meua presentació va ser molt bonica. Vaig rebre moltes sorpreses: els meus xiquets i la meua parella pujant-me la banda; els meus nebots, la meua germana i la meua amiga de la infància portant-me el banderí; ma mare de mantenidora i mon pare portant-me el pergamí. Quanta faena feta amb estima per tanta gent! Va ser tan màgic viure-ho, com veure des de baix com presentaven a Vega.

La cavalcada, la crida, el concurs de fideuà, la matinal i el ninot indultat ens acostaven a la millor setmana de l'any.

Divendres començava la "plantà". No vaig voler perdre'm ni un moment i a la carpa vam anar per veure com portaven i muntaven els ninots i el monument central. La pluja no ens va donar treva i, amb els impermeables posats i una aigua que feia cortina, van començar a muntar fins que va estar acabat. Res va fer que decaiguérem. Que emocionant va ser veure la gent muntant sense parar! I he de confessar que l'endemà vaig arribar pel carrer principal, de cara al monument, per sentir l'emoció de veure com havia quedat a la llum del dia. I encara continuaven, els muntadors i muntadores de la falla, arreglant i decorant perquè no faltara cap detall.

I com estava previst, la pluja no va parar. I va arribar la despertà de gala. Recorde eixir de casa i allí estaven tots aquells que tant m'han recolzat, esperant-me a la porta perquè no anara sola. Una

cassalleta amb el meu president i, de camí a la falla, la llagrimeta se m'escapava. En entrar a la carpa, va ser tan emocionant veure tantíssima gent esperant-nos, per fer que aquell dia fora més especial del que esperàvem. Com agraiisc haver-me sentit tan acaronada.

Ens recorde bé, vestits de fallers i falleres, esperant el jurat baix d'una coberta, amb els vestits mullats fins als genolls, però amb molt de comboi i somrient malgrat tot.

L'entrega de premis no va ser possible fer-la a l'ajuntament, però amb una pantalla baix la carpa vam gaudir de la transmissió. Eufòrics, vam tindre la sort de celebrar els premis junt amb tota la falla, abraçant la nostra gent. La pell se m'eriça quan recorde el moment d'arribada de la Junta Local amb els banderins i com ho vam celebrar.

Un detall que no oblidaré mai: que plena ha estat la carpa cada dia, i no sabeu quant s'agraïx veure i saber com ha gaudit la gent, i com ens han fet gaudir a nosaltres. Sempre sentiré que eixe és el millor premi que hem pogut tindre.

L'Ofrena tampoc es va poder celebrar el dia 18, però per amenitzar la vesprada van organitzar un bingo musical que, acompanyat de la família que havíem format el 2025 i tota la gent que d'allí no es va voler moure, vam gaudir d'una vesprada que ens va fer oblidar el temps.

El dia 19 ens va donar una treva, i per fi vam poder gaudir d'un dia de cercavila, de missa i mascletà, de dinar de gala i més cercavila. D'un Sant Josep com marca el calendari faller. Amb molt de comboi vam viure aquell dia tan intens, encara que tota la setmana va ser molt intensa i emocionant.

I va arribar el moment de la cremà. Primer, el monument infantil, on Sergi i Vega, que no havien soltat ni una llagrimeta en tot el procés, van esclatar a plorar en veure com el seu monument en flames marcava el final d'una gran setmana.

Un poc més tard arribava el moment de Javi i meu. I, sorprenentment, jo que havia soltat llàgrimes entre somriures al llarg de tota la setmana, vaig cremar el monument en pau. Desvanida de la gran setmana que havíem passat, perquè res va fer que perdérem la il·lusió i el comboi per representar una falla.

Per fer eixa setmana més gran, vam allargar les falles un dia més, fent l'Ofrena dos dies després. Que bonic va ser entrar a la plaça entre tanta gent i entregar-li el ram a la meua mare, que, baix la Mare de Déu, m'esperava.

Com haureu pogut comprovar, com he dit al principi, tot s'engloba amb els mateixos sentiments. És per a viure-ho.

Per acabar, vull dir a eixes persones amb qui he compartit l'any: Vega, Sergi, Javi, que mai oblidarem tots aquests moments que hem compartit. Ho hem passat en gran i sé que no canviariem el viscut per res. Kiara, Iris, Guillem i Erik, gràcies per haver-nos acompanyat i haver-nos animat quan més ho hem necessitat.

A la meua família, a les famílies dels meus representants: GRÀCIES. Sense vosaltres no haguérem sigut tan feliços. No heu deixat que decaiguérem en cap moment. Heu estat ací per a tot i per a tots, i ho heu fet gran.

A la FALLA LA VIA, per haver aconseguit que, malgrat les adversitats, les nostres Falles hagen sigut tan especials, per haver-nos fet gaudir d'un somni compartit per tots els que hem conformat el 2025.

GRÀCIES. El 2025 sempre serà el meu any i, més que mai, l'hem pogut viure a casa, al passeig de Lepant.

Recordatori Vega, Fallera Major Infantil 2025

Com si no haguera passat el temps! Pareix que fora ahir quan em van posar la meua primera banda de la Cort d'Honor de la Falla La Via. Era molt xicoteta i portava el meu nom brodat amb lletres d'or. Després d'aquella, n'han vingut altres que anaven creixent en centímetres al mateix compàs que jo. Els anys han portat noves falles, noves amistats, agarrar-li el gustet a vestir-me de fallera, a ballar en les cercaviles i a l'ambient faller.

Però un dia arriba la desitjada telefonada, i reconec una veu. Sergi, tan nerviós com jo, em preguntava si volia ser la fallera major infantil de la nostra benvolguda falla. Eixe dia ja estava acompanyada per les meues amigues, que no m'han deixat sola ni un moment.

Les sorpreses van començar ben prompte. En arribar al casal, estava tota la meua família esperant-me. Però el millor de tot és que vaig descobrir que viuria este any tan especial amb Javi, Ainhoa i Sergi, i a més, sempre de la mà de la meua amiga Iris.

Encara que la demanà es va fer pregar, a la fi va arribar, i va ser molt millor del que esperava. I, per molt que mon pare em diguera que no tenia clar si anava a dir que sí, tot va eixir com cal. El comptaquilòmetres del cotxe començava a rodar!

Els caps de setmana passaven, i va arribar una altra data molt esperada: la proclamació! Una taula plena de llepolies amb els nostres noms, inflables i molta diversió, tot per a compartir amb els nostres amics i amigues de la falla. Al sopar i a l'acte protocol·lari, va seguir el ball i les rialles.

I, també fent-se pregar, el cap de setmana més intens: la nostra presentació! Recorde el muntatge per a mostrar els vestits que lluiríem a Falles. Com jo no havia anat a classe, vaig poder tirar una maneta i ajudar. Quina sorpresa quan vaig saber que Iris també estaria! Junes vam arreglar la taula dolça i ja vos dic que algun foradet trobarien a la vesprada. No puc oblidar l'estoneta que vam passar pintant unes lletres amb esprai daurat. Però recorde com a millor moment quan Sergi em va mostrar el pergami que acreditaria el meu regnat.

Dissabte va ser protagonista Ainhoa i, diumenge, el meu dia! Si em pregunteu què recorde, el primer que em ve al cap és una imatge: jo guaitant per la finestra i al portal de ma casa, tots els fallers i totes les falleres. Estava molt nerviosa perquè sabia la responsabilitat que assumia i

també perquè tots els ulls estarien posats enmig de l'escenari per on apareixeria jo. Però gràcies a les bromes de Paco i Ximo, vaig aconseguir calmar-me. Ni puc ni vull oblidar cap dels moments d'aquella vesprada: l'exaltació que va fer que brollara alguna llagrimeta amb les paraules que ma tia Montse em va dedicar; la banda que va pujar fins a l'escenari de la mà del meu cosí Iker; mon tio Sisso va ser l'encarregat de lliurar-me el pergami, i el corbatí que li regalaria a l'estendard me'l van acostar les meues amigues. El problemeta va sorgir quan Iris intentava posar-me la banda que, després d'alguna dificultat, va aconseguir subjectar sense punxar-se cap dit.

Per a arrodonir l'acte, els i les artistes de la falla ens van delectar amb uns balls. Al final, la meua amiga Bel-la em va traure a ballar amb Ona i Sergi. A la nit, abans d'anar a dormir, vam sopar pizza al casal.

Els actes començaren a agarrar carrereta. Amb la presentació del llibret vam descobrir que el tema seria *Quimera*. Amb Lluna i el seu company Tempo podríem conèixer el món que ens envolta. Alhora, també es van presentar els esbossos dels monuments que es plantarien al barri de Lepant amb el treball dels nostres artistes.

Albades, crida i sopar de germanor, cavalcada del ninot i matinal motera... Que bé ho vam passar! I, encara que l'oratge no va ser ni el que desitjàvem ni el que

ens mereixíem els fallers i les falleres, de la mà vam aconseguir superar eixe mal glop amb somriures i rialles.

Si només em donaren a triar un de tots els actes als quals he assistit, sense dubtar-ho triaria la cavalcada del ninot. Des de ben menuda m'ha agradat disfressar-me i somiava poder pujar a la carrossa. Sempre m'ha agradat i he admirat la creativitat, dedicació i esforç de "les xinetes" que, malgrat no haver guanyat cap premi enguany, sempre aconsegueixen que gaudim.

El llibret sí que ens va donar grans alegries: va quedar en l'Il·le lloc de tota la Comunitat Valenciana, proclamant-lo el millor de tot el poble. Un article tenia el premi Lletra d'Or i, a més, va quedar finalista del premi Comfet.

A la Casa de la Cultura es va fer l'exposició del ninot. En el mateix acte, vam arreplegar els premis que els dos equips de futbol, tant l'infantil com el femení, van aconseguir. I també els guardons als màxims golejadors de les dues categories.

I, per fi, la setmana més desitjada: les Falles. De casa al casal i del casal a casa va ser el recorregut principal durant cada dia per a no perdre'ns res. La "plantà" va ser passada per aigua però espectacular. L'endemà vaig matinejar per anar a plantar el monument infantil. Quina *falleta* més boniqueta! Pels quatre costats, jo ho vaig

tindre clar des que el vaig veure al taller de l'artista, i vaig indultar un "bebè".

A causa del mal oratge, alguns actes es van haver d'improvisar, altres es van cancel·lar i altres es van poder ajornar. Els premis no es van lliurar a la plaça com és costum, però el pavelló esclatava d'alegria en anunciar que el meu monument tenia el primer premi. L'Ofrena es va celebrar el dissabte següent i l'emoció em va arribar quan, a l'entrada de la plaça, vaig veure que ma mare i ma tia s'encarregarien d'arreglar les flors de la nostra comissió infantil. El que es quedarà gravat a la meua memòria és la impressió d'entrar jo sola, acompanyada per l'estendard, fins a la imatge de la Mare de Déu.

En un tancar i obrir d'ulls, ja estàvem a la porta de l'església de Sant Josep. La cercavila ens va portar fins a la mascletà, que vam tindre l'honor, Sergi i jo, de prendre-li la metxa, i després vam agarrar forces en el dinar de gala. Com que les sorpreses no havien acabat per a mi, en la subhasta vaig saber que l'esbós de la "falleta" decoraria el meu dormitori.

A la vesprada, en casa dels meus iaios, esperàvem Javi, Ainhoa, Sergi i jo als fallers i falleres per a l'última cercavila, "el redó". Amb la música de la xaranga vam ballar molt, perquè sabíem que ja s'acostava el final. Era l'hora de cremar la falla i moment de soltar les llàgrimes que tenia acumulades per les emocions viscudes en els dies més intensos de la meua vida. Ni llavors ni mai, m'han faltat les abraçades i l'estima d'Ainhoa.

Ara queda la segona part del meu regnat, que no la podré fer del braç del meu president Sergi, però sé que estaré ben acompanyada per Guillem, amb qui arribaré altra vegada fins a l'escenari, on imposaré la banda de fallera major infantil a la meua amiga Àngels.

Per moltes raons, estaré sempre agraïda als familiars, amics, amigues, falleres i fallers que m'han acompanyat i han fet més fàcil este any 2025, que sempre recordaré.

EMPRESAS COL-LABORADORES

ASSESORIA FISCAL, COMPTABLE I LABORAL
GESTORIA
AGÈNCIA D'ASSEGURANCES

Passeig País Valencià, 29 • TAVERNES DE LA VALLDIGNA
Telèf. 96 282 40 48 • Fax: 96 28241 78
cgasesor@cgasesoria.es
www.cgasesoria.es

El Seguro para estar tranquila porque por muy poco al mes estarás protegida desde el primer día, sin revisión médica, con protección completa las 24 horas del día y revalorización anual de capitales para no perder valor en la cobertura.

Paga por ejemplo, hasta un 40% menos en el seguro de vida asociado a tu hipoteca

Seguro de Vida

Y ahorra en todos tus seguros personales

Multirriesgo Personal

El seguro en el que ya confían miles de familias y que proporciona el conjunto de coberturas más extensas de la protección personal

**Asistencia Familiar
Decesos**
La solución en servicio y cobertura

**Protección Integral
Autónomos**
De baja, cobrarás hasta 18 meses

Seguro Deportivo
Somos especialistas

Patrocinador Principal de la
Selección Española de Atletismo
Unidad Regeneradora Oficial de la
Real Federación Española de Natación

Divina Pastora
Seguros

Infórmate en www.divinapastora.com o llama al 902 505 777 24 h al día

mercant@pegasussoluciones.com
613 694 019

Trona el cel i vibra la terra,
la mascletà el cor ens aferra.
Pólvora i crit, tradició i ardor,
València esclata en un clam d'amor.
L'equip d'Alpesa us desitja unes bones Falles.
A gaudir de la nostra festa!

ALPESA
alpesa.com

GRAU PASCUAL S.A.

96 282 05 31
graupascual@graupascual.com

RETIREM AMIANTO

ADMINISTRACIONS MG - 96 288 4255 - mg@icafv.es

ferros • barrats • portes • finestres

**ALUMINIOS
BIXQUERT, S.L.**

C/ Joaquín Verdú, 27 • Tel. 96 283 63 17 • 46760 Tavernes de la Valldigna

"DECORACIÓN, PARQUETS Y PAVIMENTOS TÉCNICOS"

**BENIZAE
PARQUETS**

Passeig País Valencià, 26
46760 Tavernes de la Valldigna

Tel.: 96 283 75 66
Móvil 673 62 00 92 – 686 47 78 46

Síguenos en

LÊX

Soluciones Legals
DESPATX ESPECIALITZAT EN DRET CIVIL I PENAL

Àngela Bellver Bosch
Advocada-Mediadora
Comptadora-Partidora

 C/Salmerón, 5-entr. 46760 Tavernes de la Valldigna (València) 616 828 081 www.lexsolucioneslegals.com

CARNISSERIA - XARCUTERIA - CONGELATS

TAVERNES:
C/. Sant Joan Baptista, 15
Tel. 962 821 358

PLATJA TAVERNES:
Avda. La Marina, 15
Tel. 962 884 142

46770 TAVERNES DE LA VALLDIGNA (València)

*Dioni Flors i
Detalls*

*C/ Major, 13
Tavernes de la Valldigna*

96 282 07 61 • 660 089 563

FALLA LA VIA 2026

Av. Germanias, 77
Tavernes de la Valldigna
www.florsiris.com
florsiris@florsiris.com
Tel: 962823593

EMPRESSES COL-LABORADORES

José María Martí Lledó

Avda. de la Marina, 4
Edificio Avenida
962 884 171
46760 Playa Tavernes de la Valldigna
(Valencia-España)
marti@inmobiliariamarti.com
www.inmobiliariamarti.com

Forn de Juanvi

Pans artesans, pa integral 100% ecològic.
Galletes caseres, rollets d'anís, pastissets de moniato i d'atmenló, coques cristines i tot tipus de dolços típics.
Coques salades, pizzas... i moltes coses més!

Forn Fons Melo

C/ Empedrat, 7
Tel. 96 282 07 91 / 655 718 150
Tavernes de la Valldigna

GIRBES JOYAS

Carrer del Metge Grau, 22
46760 Tavernes de la Valldigna,
Valencia - 962 82 12 02

Maria

@girbesjoyas

www.girbesjoyas.com

GRAU ASESORES

FISCAL-CONTABLE

LABORAL

JURÍDICA

GESTORÍA

Tavernes de la Valldigna
Valencia
Economistas
Gran Vía Germanías, 62-bajo
C/. Barcelona, 11 1º

Tel. 96 283 66 99
Tel. 96 392 50 12
www.grauase.com

Economistas
Abogados
Graduados Sociales
Gestores
Administrativos

 665197499

M.G.M.

Asistencia
S.L

Ctra.Nac.332, km.239
Tavernes de la Valldigna
46760-Valencia
www.gruasmgm.com
gestion@gruasmgm.com

Servicio de gruas y remolcadores de pequeño y gran tonelaje
Asistencia en carretera de motocicletas, turismos, furgones,
camiones de pequeño y gran tonelaje, y autocares.
Transportes en góndola
Alquiler de maquinaria

Tlfno.24h 962836777
Whatsapp 649875630

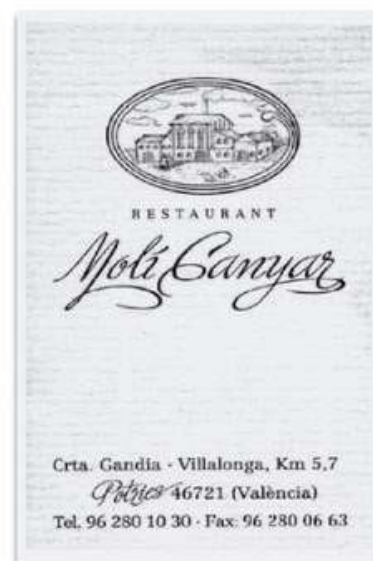
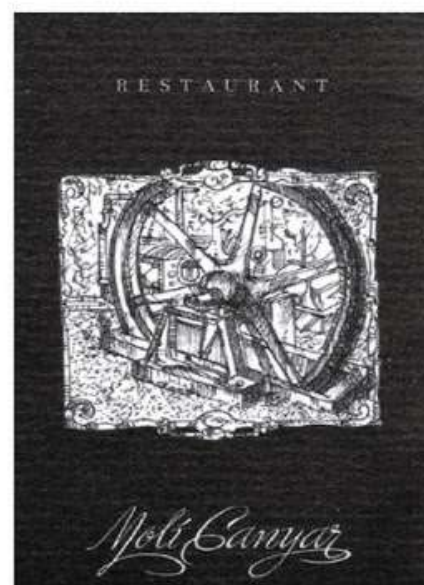

FUNERARIA JUANI MARTÍNEZ

Serveis funeraris i tanatori

FALLA LA VIA 2026

Crta. Gandia - Villalonga, Km 5,7
Pobles 46721 (València)
Tel. 96 280 10 30 - Fax: 96 280 06 63

nouDescans

C/ Nou núm. 8 baix

46760 Tavernes de la Valldigna (València)

96 282 07 57 - 639 24 16 35 - 676 47 44 93

EMPRESSES COL-LABORADORES

PIROTECNIA

CRESPO, S.L.

IMPORT - EXPORT

C.I.F. B-46363503

Ctra. Alzira a Tavernes, Km. 20 - Pol. 60 - Parc. 132
Tel. / Fax **96 240 15 29**

E-mail: pirocrespo@hotmail.com

46600 ALZIRA (Valencia)

CENTRE

Podoclínic

Podologia - Laserteràpia - Ecografia

Il·lustre Colegio Oficial
de Podólogos de la
Comunidad Valenciana

96 282 25 62 - 605 26 97 97

C/València núm. 9 baix. 46760 Tavernes de la Valldigna (València)

www.centrepodoclinic.com

FALLA LA VIA 2026

SALÓ LA FONT

Es fan bodes Civils

Ctra. Tavernes - platja, s/n · Tavernes de la Vallidigna · Mòbil: 656 909 722
Atenció al públic. Reserves al Tel. 96 282 01 32 de 16 a 21 h. a la mateixa sala.

Ford **Quick Lane**

Tallers Auta

- Mecànica
- Electricitat
- Xapa
- Pintura
- Aire condicionat
- Pneumàtics

La Costera, 16
46760 TAVERNES DE LA VALLDIGNA
Taller: 96 282 21 46 - Vendes: 96 282 20 66
687 704 772 · talleresauta@gmail.com

EMPRESSES COL-LABORADORES

FISIOCLÍNIC
ZEUS GRAU

HORARI
DILLUNS A DIVENDRES
9:00 - 14:00
15:00 - 20:00
Disposen d'un ampli horari per adaptar-nos a les teves necessitats

SOM EL TEU REFERENT EN SALUT I BENESTAR

CITA ON LINE!

664 69 55 14
info@fisiocliniczeusgrau.com
Carrer La Barca 131, 46760, Tavernes de la Vallidigna
fisiocliniczeusgrau.com

DULA
MATERIALES
ALMACÉN DE CONSTRUCCIÓN

FALLA LA VIA 2026

RESERVAS
658276396

JUMP

JUMPTavernes **JUMP Tavernes** **TAVERNES**

Instagram: jumptavernes Facebook: JUMP Tavernes

ELECTRICITAT
J. ALBEROLA

629 78 62 47

jesusalberola@hotmail.es TAVERNES DE LA VALLDIGNA

EMPRESSES COL-LABORADORES

Disvall

CASH TAVERNES

C/ Costera, n° 8
Tavernes de la Vallidigna
Tlf. 960 457 710

HORARIO
de Lunes a Viernes
de 8:30 a 20:00

Sábados
de 8:30 a 14:00

Click & Collect
669 774 889

Heineken, AMSTEL, Cruzcampo, EL AGUILA, Lanjarón, CODORNIU, ARGENTE, BAZAR, LÁCTEOS COVAP, COVINAS, Coca-Cola, la Terra, ifa, SABE, eliges, unniq

KE FOTO
STUDI

FOTOGRAFIA

629 906 718

C/ La barca 131
46760 Tavernes de la Vallidigna

- Reportatge social
- Fotografia corporativa
- Fotografia d'esdeveniments
- Fotografia de mascotes

Facebook, Instagram, WhatsApp, Google+

WWW.KEFOTOSTUDI.COM

CARNISSERIA - XARCUTERIA
FERRANDO
PALLAS

630 52 51 66
C/ Ràfol, 1 / Tel. 96 282 17 22
Lloc Mercat Municipal, 19
96 282 33 44
46760 Tavernes de la Vallidigna

FALLA LA VIA 2026

PEREZ INTERIORS

www.perezinteriors.com
San Agustí, 8 . Tavernes de la Valldigna
INTERIORISMO . DECORACIÓN . REFORMAS

La Mordidita
DIME QUE ME QUIERES

EMPRESAS COL-LABORADORES

BOMBONERA
Gastro-Lounge

EVENTOS
Julio Puig Pérez
Productor musical

ORQUESTAS
DISCOTECAS MÓVILES
DÚOS, TRIOS, ETC.
SONORIZACIÓN DE EVENTOS
GRUPOS DE ROCK
CARPAS, SILLAS, MESAS
CONCIERTOS, FESTIVALES Y FIESTAS

facebook.com/EventosKarnak/
eventoskarnak@gmail.com
666 169 682

C/ Sant Antoni, 106 bajo
46760 Tavernes de la Valldigna / VALÈNCIA

més que carn
Martínez Adrià

Mercat Municipal lloc 1 / Tel. 600 35 14 50
C/ Ramón i Cajal, 11 baix / Tel. 600 77 16 36
Tavernes de la Valldigna (València)

THE LEGEND

624355268
960050545
@the_legendbar
C/Marjaletes, 10

Ferreteria DECOFER
Suministres Industrials

962 822 479 - 670 042 173
decofersll@yahoo.es

Gran Vía Germanies, 92 baix
46760 Tavernes de la Valldigna

FALLA LA VIA 2026

SOTOVALL
Reformas integrales

Tlf: 615 855 224
sotovaall@gmail.com

www.sotovall.webnode.es

JORGE TALLAORS

PODA DE CÍTRICOS
Y AGUACATES

670 970 019

**CORTINATGES
DEC-HOGAR**

Articles de llar i decoració
Tendalls a mida

Avda. La Valldigna, 10 · Tel. 96 282 10 93
Tavernes de la Valldigna

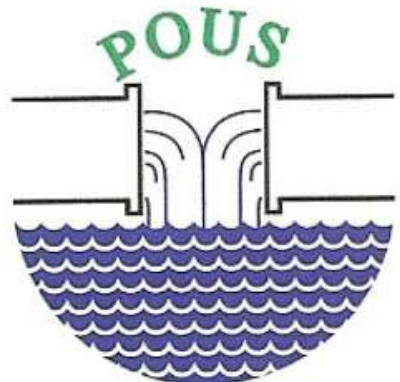
Fruteria Juani

C/ San Benet, 1
Tavernes de la Valldigna

Tel. 676 714 758

EMPRESAS COL-LABORADORES

POUS

RIEGOS POUS, S.L.

instalaciones riego
riegos localizados

Empresa colaboradora con la UNIVERSIDAD
POLITÉCNICA SUPERIOR DE GANDIA
(Universidad Politécnica de Valencia)

ISO 9001
REGISTERED FIRM
Certificado nº 342111

En Xeraco:
Ctra. Valencia-Alacant, s/n
Apdo. de correos, 1025
46770 XERACO (Valencia)
Tel. 96 289 00 31 - Fax 96 289 01 01

En Tavernes de la Valldigna:
Gran Vía Germanias, 90
Tel. 96 283 61 88

E-mail: riegospous@riegospous.com
Web: www.riegospous.com

Agraïment

Esperem que, amb este llibret,
t'hàgem fet pensar i somriure un poquet.
I que, entre pecats antics i virtuts lluminoses,
hages trobat moments i històries meravelloses.

Si fins ací has arribat,
en cada pàgina hauràs trobat
paraules de falleres i fallers que han deixat
l'empremta viva d'allò que hem volgut narrar.

El foc encara no ha consumit les nostres falles,
però el cor ja s'encén amb mil i una flames.

I, en este any que celebrem quaranta-cinc anys fent camí,
mirar enrere és orgull, i avançar és el nostre destí.

Us esperem al barri de Lepant,
amb el casal obert de bat a bat.

El nostre trajecte continua
i totes i tots en formem part.

